

**Jacobi Gorscii Pro tremenda et veneranda Trinitate, adversus
quendam apostotam Francken, falsò appellatum Christianum,
Apologeticus, sive Antichristianus. Sanctae Ecclesiae
Romanae iudicium esto, in qua. & pro qua militamus.**

<https://hdl.handle.net/1874/416647>

92
IACOBI
GORSCII

PRO TREMENDA ET
VENERANDA TRINITATE,
ADVERSUS QUENDAM APO-
STATAM Francken, falsò appel-
latum Christianum, Apo-
logeticus, siue Anti-
christianus.

*Sanctæ Ecclesiæ Romanæ iudicium esto,
in qua, & pro qua militamus.*

COLONIÆ
Apud Maternum Cholinum.
Anno M. D. LXXXV.
Sum gratia & Privileg. Cesar. Maiestatis.

EPIGRAMMA
PRO REVERENDI, ET
DISERTISSIMI VIRI IACOB
COBI GORSCII
Apologia.

E Loquor, sacrisq; potens Orichouius armis
Abripuit collum, Stancare vane tuum.
Tullius en alter, facundo Gorscius ore
Apparat exitium perfide Francke tibi.
Stancatus Arctois profugus confederat oris,
Hac quoque Frank tandem constitit exul huius.
Ille sacrum Ausonijs numen deiruserat aris:
Abdicat hic Regna, vi spoliatq; sua.
Laserat ille pias inhonesto vulnere mentes:
Subsecat hic summo brachia bina DEO.
Ambo pares animis par impar ludere sucti,
Effera ab ambob; parta Chymera fuit.
Sic iecur amborum, secundaq; viscera pennis
Vultur ceu Tyton, rostro inhiansse premet.
Grandius obq; scelus, scyllas tibi Francke biformis
Sapè sub aspectum Rex Acheronis aget.
Felicis igitur, qui has sternunt ore Chymeras,
Immota hic ducibus, statq; manetq; fides.

Andreas Eumorphus
Clogouienfis.

AD SERENISSIMUM
 REGEM POLONIAE, MA-
 GNUM DUCEM LITHUVANIAE,
 RVSSIAE, PRVSSIAE, MAZOVIAE,
 Samogetia Livvonia, &c. Transilvania du-
 cem Stephanum Bathorem semper vi-
 ctorem, Iacobi Gorscij in suum A-
 pologeticum Parænetica
 præfatio.

MULTA sunt equidem, quæ
 à Regibus, rerumq; publica-
 rum principibus viris, Se-
 renissime Rex Stephane, de-
 posci soleant: Multa multi
 in eorum officio philosophantur, ut mul-
 torum magni ingenij, & maxime autho-
 ritatis scriptorum, & veterum illorum,
 quorum sapientiam mundus miratur, &
 recentiorum, qui veteres in eo genere dis-
 ferendi, sedulo ac magna cum dexteritate
 imitantur, scripta & libri docent, quo-
 rum sententias apud te sapientissimum,
 & omni genere literarum, omniumq; dis-
 ciplinarum præceptis instructissimū Re-
 gem, referre, opera pretium non fuerit,
 cum nihil tale inde proferri queat, quod

De princi-
 pū officio
 disputatio
 varia.

Eruditio
 Regis Ste-
 phani &
 ingenij
 vis.

EPISTOLA DEDICAT.

eruditionem tua maiestatis fugiat, quod-
 q̄ tu & ingenio tuo isto diuino non com-
 prehenderis, & studio assiduo non quæsi-
 eris, et rebus gerendis, Regno administrā-
 do, totoq̄ vita tua cursu non ad viuum

Rēgis boni
 exemplar,
 Rex Ste-
 phanus.

exprimas, eiusq̄ Regis, cuius formam &
 speciem veteres animo comprehensam,
 suis præceptis effictam nobis relinquere
 contenderunt, nostros ante oculos, veri
 coloribus expressam, non statuas, ut non
 tā illi te suis disciplinis, quem te Regem ef-
 se oporteat, instruant, quā tu eos, quālibet
 deinceps pingere, quibusq̄, artibus, quibus
 virtutibus instructum, & muneribus ex-
 ornatum principem effingere debeant,
 exemplo tuo moneas. Multorum princi-
 pum res gestas legi, quorum virtutes, in-
 dustriam, ingenij acumen, & in rebus
 gerendis moderationem, & prudentiam,
 ceterasque virtutes dum confero tecum,
 Cōparatio. planeq̄ te in Regio munere obeundo nemi-
 ni illorum cedere, plurimos superare vi-
 deo, adeo ut non dubitem, quod alibi etiā
 testatus fuerim, naturam ipsam cum te
 Nature in
 Staphano
 quid egerit
 procrearet, optimi & perfecti, omnibusq̄
 numeris absoluti Regis exemplum effinge-
 re in te voluisse: & cum ijs ipsis, qui de
 Regijs

AD REGEM POLONIAE

Regijs muneribus & officijs Philosophatur, certasse: & quod illi verborum suorum pingentes simularent, re ipsa vivisq; coloribus in te expressisse, monuisseq; Regem, non solum preceptis hominum fieri, sed nasci etiam oportere: quod cum ita sit, si de officio tuo Regio Serenissime Rex nunc Philosophari, & qua & veteres, et recentiores de hoc genere officij senserint, quidve preceperint, pluribus referre vellem, cum ratione equidem insanire viderer, et ocio meo, studioq;, auribusq; Maiestatis tuae, abuti merito iudicaretur. Quamobrem Philosophorum doctorumque virorum de Regio officio, preceptis, institutisque praetermissis, vnum te, pietissime Rex, non tua quidem vel incuria, vel ignoratione vlla praetermissum, sed ut iudico consulto aptiori tempori reservatum, à ceterisque tuis curis, & occupationibus infinitis sepositum, ut maturius aggrediaris, à te peti. Quod dū facio, pro tua singulari beniginitate, mihiq; saepius probata bonitate, ut equiore aīo feras, maiorem in modū rogo: Non. n. vel ambitioe aliqua scribēdi, vel libidine, tui incliti Reip. nostrae moderāda consily reprehendēdi ad scribēdū, et te cō-

Vtrumne
Rex fiat, an
vero nascatur.

Dilata Religionis
Catholicae
recupera-
tio.

Cur scribas
author.

AD REGEM POLONIAE

monendum accessi. Verum enimvero,
 DEI optimi Maximi iniuria grauis,
 ac filij sui vnigeniti, seruatoris nostri Ie-
 su Christi contumelia insignis, & in Spi-
 ritum sanctum non ferenda blasphemia,
 etiam non satis idoneo tempore scriptis
 nostris legendis, causaq; quam apud ma-
 iestatem tuam deferro, cognoscenda inter-
 pellandi te necessitatem mihi attulit. A-
 gitur pietissime Rex salus vitaeque om-
 nium nostrum, totiusque cui munere di-
 uino praesides Regni incolumitas in pericu-
 lum adducitur, prouocatur Deus impie-
 tate noua, sceleratorumque hominum blas-
 phemia doctrinarum inauditarum, in
 hoc tuo inclyto Regno pro seminandarum:
 fideq; catholica, non iam in parte aliqua
 commutanda, sed tota plane abolenda,
 Machometismoque instituendo, ut furo-
 rem suum illum iustum in nos stillat, non
 enim iam de Ceremonijs, vel abolendis,
 vel immutandis consilia suscipiuntur, sed
 ipsa veneranda & tremenda Trinitas
 miris modis blasphematur, fundamentu-
 que totius religionis nostrae conuellitur.
 Quod scelus non minus in eos, qui hac con-
 silia susceperint, doctrinamque tam ab-
 ominat

Hæresis
 noua.

Francken
 quid moli-
 a tur.

EPISTOLA DEDICAT.

ominandam propagarint, sed etiam in il-
 los ipsos, qui cum possint, ei ne fieret, obsi-
 flere, tamen vel negligunt, vel se scire dis-
 simulant, iram Dei prouocat. Non minus
 enim qui impia patrant, quam, qui cum
 sint potestate prohibendi armati, non pro-
 hibent tamen, se scelere obligant. Gra-
 ues equidem pœnas Heli sacerdos, quod fi-
 liorum petulantiam, legisq; diuinæ & re-
 ligionis contemptum nec inhibuerit, nec
 punierit, vno eodemq; momento & filios
 perdidit, & ipse perijt, sacerdotijq; digni-
 tate posteritatem priuauit: non quod ille
 eius filiorum impietatis aut petulantia
 author esset, sed quod authores eius filios
 pœnis debitis non cohiberet, impietatem-
 que illam, quam illi aperte, & populo re-
 clamante patrarent, dissimularet. Qui et-
 enim ad huiusmodi facinora coniuēt, qui
 peccantibus frenos non inhibent, præser-
 tim verò cum debeant & possint, incitare
 facientes, eorum quæ alij patrant scelerū
 authores esse iudicantur: unde fit, ut quæ
 admodum aliena culpæ affines esse vide-
 antur, ita & alieni peccati pœnas sæpe lu-
 ant. Nam ut sacrorum librorum exem-
 pla prætermittam. Iulius Cæsar, quo ni-

Duo gene-
 ra iniusti-
 tiæ, alterū
 eorum, quū
 ipsi patrāt,
 alterū qui
 non prohi-
 bent.

Exēpla nō
 prohibita
 impietatis.

Aliena pec-
 cata.

EPISTOLA DEDICATA.

Julius cur
occisus.

Diogenis
factum.

Aliena pec-
cata.

Stephanus
aliis anti-
positus.

hil mundo charius fuerit, qui orbem ter-
rarum, ut armis, ita gratia expugnauerit,
vitijs et ebrietate familiarium, audacia
& sceleribus Marci Antony & Do-
labelle dissimulanda, & non refrenan-
da, tantum in odium incurrit, tantam
inuidiam in se hominum concitavit, ut à
familiarissimis, suiq; semper obseruantis-
simis misera cade conficeretur. Non enim
illi ipsi, qui vim hominibus inferebāt, qui
libidinibus suis omnia ferebant, qui
ebrii in omnes insaniebant, iniuriam
populo facere videbantur, sed ipse
Caesar, qui pro suo imperio & deberet &
posset insolentiam illorum inhibere, ne-
glexerit. Et Philosophum quendam mag-
ni nominis legimus, non puerum petulan-
tem, sed magistrum eius, petulantiam
pueri non castigantem et dissimulantem,
scipione, quo gressus suos firmaret, percus-
sisse. Frequens equidem est, ut alie-
na peccata nobis pudorem & incutiant,
& pericula procreent. Cum igitur, Sere-
nissime Rex, Deus omnium misericordia-
rum pater, te vnum inter principes sum-
mos omnium dignissimum iudicauerit, te-
que ut David filium minorem reiecit is ca-
teris

AD REGEM POLONIAE

teris fratribus, Regno huic, quod tua vir-
tute, & tuis laboribus ex amplo amplissi-
mum reddis, nomen eius et opes propagas,
praesse voluerit, tibi quae vni & fortunas
nostras, vitam nostram, suamque gloriam
& honorem, cuius es zelator, tuendum
commiserit, cauendum equidem tibi, &
aduigilandum est, ne aliena peccata te
obnoxium ira DEI reddant, & vel ne-
glecta gloria Dei, vel iniuria blasphem-
ique reum constituent. Non profero ex-
empla insignium Regum, taceo Saulem Sauli Reg-
num Ieisū.
& alios, qui quod iniuriam Dei negligere-
rent, honorem eius ceteris posthaberent,
& ipsi poenas graues dederunt, & Regna
amiserunt, familiasque suas euerterunt.
Graue certe crimen est, magna impietas, Neglecta
Religio.
gloria Dei, religioque eius neglecta. Vicina
certe Regna satis docent, quam grauitur
Deus suae religionis contemptum puniat,
& non solum in authores impietatis, sed
etiam in totas regiones, ac earum mode-
ratores Regesque ipsos animaduertat, quod
equidem ita esse, tu ipse, Serenissime Rex,
testaris, ac nullum grauiorem tibi dolore Dolor Re-
gis stepha-
ni.
accidere posse, quam quem neglecta reli-
gio pietasque conculcata tibi afferat, vel ge-

EPISTOLA DEDICAT.

Causa ne
glectæ Re-
ligionis.

Peregrino-
rum hæ-
reticorum
mares.

mitu tuo demonstras. Nam quidquid apud nos in hoc genere fit, non tua culpa fit, nostra ista libertas effrenis mensq. nonnullorum euersa religionem Christi Iesu turbat, perditorum hominum, & ex omnibus regionibus eictorum audaciam auget, dum eos pro sua libertate recipit, tuetur, & ornat, qua nostra libertate perditii homines sic efferuntur, & efferantur, ut in Dei faciem tremendam spuant, ac horrendas blasphemias vomant, quam licentiam ut aliquando comprimam, & furori hominum perfugarum, toto orbe proscriptorum, impietatis & blasphemie in Deum damnatorum, ignibus & supplicijs deuotorum, Regiam tuam auctoritatem, coronaque tue Maiestatem ut opponas, causamque Dei patris, filij eius unigeniti Christi Iesu seruatoris nostri, et tui regni auctoris, & spiritus sancti suscipias, & officium tuum postulat, & nos qui Dei tam acerba iniuria cruciamur, rogamus. Nihil dico de illis, qua Regnum ante te Regem inuasert hæresibus, diuturnitas temporis leuius hoc malum reddidit: Obturamus aures ad illa, vel quod iam usitata sint, vel quod in eodem fundamento Apo-
stolo-

AD REGEM POLONIAE

dolorum & Prophetarum, Christo Iesu
 nobiscum adificant, & si non eadem. Illi
 enim paleam, lignum & lutum superstru-
 xerunt, nos Aurum & Gemmas: illo-
 rum structuram, ignis, qualis quam ca-
 duca & inanis fuerit docebit, nostram ut
 Aurum probatam & ab omni contagi-
 one vicij purgatam, perpetuè splen-
 dentem reddet. In eodem igitur, ut Pau-
 lus ait, fundamento Christo Iesu nobiscum,
 paleam suam illi adificant, Christum Ie-
 sum mediatorem Dei & hominum confi-
 tentur, quod fundamentum firmum est,
 præter quod aliud ponere potest: æ-
 dificium ipsum, structura ipsa, quæ huic
 fundamento superadificatur ab illis,
 palea est, cæno multo impia doctrina illi-
 ta, quam ille extremi iudicij ignis exuret,
 opusque illorum, quale, quamque funda-
 mento indignum fuerit, demonstrabit,
 quæ quidem structura impia quamuis nõ
 ferenda sit tamen vel temporum iniuria,
 ne dicam insaniam, eam ferre didicimus
 & ad eius dolorem occalluimus, confedera-
 tionibusque novis eam communiuimus. At nunc
 noua proluues diffunditur, noua insaniam,
 noua & inausu omnibus hæreticis scelus
 nasci-

Hæretico-
 rum structu-
 ra.

Fundamē-
 tum fidei &
 salutis.

EPISTOLA DEDICAT.

Fräckē qd
moliatur.

Deliriū Frä
cken.

Blasphe-
mia.

Noua Hæ-
resis.

nascitur, non palea illa, non lignea stru-
ctura a fundamento nostro superponenda
agitur, sed fundamentum ipsum Christus
Iesus, via, veritas, & vita nostra tollitur
non modo diuinitate illa sua paterna &
hereditaria, sed etiam officio illo, quod pro
nobis suscepit, legatione q̄, à Deo patre ac-
cepta, expoliatur, mediator Dei & homi-
num esse negatur, spiritus sanctus ne aspi-
rare quidem ad diuinitatis possessionem
permittitur, Deus pater, non iam pater,
sed ens primum, hoc verò fuerit gentiliū
delirium, appellatur, personarum diuina-
rum & numerus & nomina, vel confun-
duntur, vel omnino tolluntur, tremenda
& veneranda Trinitas, idolorum horrendū,
& idololatrarum commentum esse, & o-
mnium inter Christianos de Religione,
quam inconstantissimam, errorumq̄, ple-
nam esse clamant, contentionum discor-
diarumq̄, fons asseritur, quod monstrum,
inquit iste nequam, nisi tollatur, nisi ex-
plodatur, concordiam in religione nullam
unquam fore: noua hæc est hæresis, imò no-
ua & inaudita blasphemia, nullique qui
Christiano nomine censeri vult, ferenda,
ignibus vltoribus abolenda, & non in in-
sulas

AD REGEM POLONIAE

fulas, sed in ipsum orcum releganda, cui
 vel huic vni, ut authoritatem suam oppo-
 nas, ne eam radices in tuo inclito Regno
 hoc agere patiaris, Serenissime Rex, per i-
 psam tremendam & venerandam Trini-
 tatem, Maiestatem tuam precamur, &
 obtestamur. Hoc vnum est, quod à te peti-
 mus, hoc cuius causa in tantis Reipub. no-
 stra Regniq. salute constituenda occupa-
 tum, & tot tantisque curis politicis im-
 mersum interpellamus. Hanc vnam orbi
 toti non ferendam, & undique scopis pro-
 fligatam, flammis dandam, ut nouam
 haeresim, & abominandam blasphemiam
 à Regno tuo, Maiestateque tua amoveas
 precamur. Hac enim blasphema haeresi in
 tuo Regno vigente, iram Dei in nos prouo-
 cabimus, supplicia gladiumque vindi-
 cem hostium non effugiemus, ac ut Israel
 perfidus & legis desertor in Babyloni-
 am sedibus ijs eieci, libertate omni exuti, nõ
 modo hominum impiorum, sed etiam dia-
 boli mancipia facti, traducemur, vende-
 mur, elocabimur. Tantam etenim contu-
 meliam suam, tantam blasphemiam De-
 us pater non perferet, qui nos quantum
 vobis curæ sit sua gloria suisque ineffa-
 bilis

Quid Gorf-
 cius à suo
 Regepetat.

Pericula &
 ferat hære-
 sis noua.

EPISTOLA DEDICAT.

Cur nos
Deus pro-
bat.

Navis Re-
ligionis.

bilis honor, immisso scelerato homine pro-
bat, ut si sui amantes inuenerit, illis quae
nobis per filium suum aeternum promissit,
honoribus & premijs nos exornet, & be-
nedictos in regnum suum, quod ab initio
nobis parauit euocet: sin gloriam suam ne-
glexerimus, ut nos omni honore expoliet
& expoliatos sedibus nostris, quas blas-
phemos homines inquinare mendacijs &
contumelijs in se patimur eijciat in misere-
ramque seruitutem abduci iubeat, quod
ne accidat, tu.e Maestatis, Serenissime
Rex, partes sunt. Tu clauum huius nostrae
navis, quae tot tantisque blasphemorum &
perditorum hominum tempestatibus ac
ventis agitatur, & in omnes haereticor-
um scopulos, Scyllas, & Charibdes in-
fertur, tenes, tuum est, & ventis istis ob-
sistere, & nauem nostram in portum illu-
pictatis & Christi adducere. Tibi Pasto-
ri grex Polonus tuendus & pascendus co-
missus, tu lupos, fures, latronesque arceas
necesse est, ne perditarum ouium de manu
tua sanguis a Deo rationem imperij tibi
concrediti reposcente exquiratur. Hoc
ne te Serenissime Rex, non monerem, offi-
cium meum fidelis tui subacti, non patieba-
tur,

AD REGEM POLONIAE

zur, hoc ut facerem, iusurandū & fides
 mea, tuæq; Serenitatis insignium virtu-
 tum singularis amor & observantia mea
 constans & perpetua urgebat. Quamo-
 brem rogo, ut mea huic etsi intempestiva,
 non tamen ab officio aliena sollicitudini,
 ignoscas: cupio Serenissime Rex Stephe-
 ne, absque vlla exceptione te ab omnibus
 bonis laudari virtutesque tuas toto in or-
 be diffundi, pietatemque tuam excellen-
 tempassim lucere, illisque Regibus, qui,
 quod pietatis & religionis & tuenda &
 propaganda causa, magnas res gesserunt,
 & multa ardua tentarunt, cognomen-
 tum inuenerunt, ut aut Christianis-
 simi aut Catholici dicantur, non mo-
 do exequari, verum enimvero ante-
 ferri; non alterum tantum hoc nomen, sed
 utrūq; ad te merito tuo transferri cupio,
 aut pro utroq; te pientissimum, fideique
 Catholica patrē cognominari exopto. Ut
 quemadmodū insignis virtutis tua; Regiū
 nomen ac dignitatē tibi pepererit, ita re-
 ligio à te defensa, et suum in locū, unde im-
 priorū hominū insoletia deiciatur restitu-
 ta, et sua dignitate ornata gloriosū nomē
 tibi

Cur Regē
 submonuit
 Gonicus.

Studium
 Goricij, er-
 ga suam
 Regem.

Carolus
 Magnus
 Franciæ
 Ferdinan-
 dus Hyspa-
 niarū Re-
 ges.

EPISTOLA DEDICAT.

Stephanus
Rex Vnga-
riae Christi-
anus.

tibi pariat, teque in numerum Divorum
referat, Stephanoque illi sanctissimo Re-
gi, qui primus in Vngariam vestra Chri-
stum Iesum manu sua apprehensum in-
trodixit, sathanaeque tyranno Regnum
abrogavit, Christianos Vngaros p̄ idolo-
latris reddidit, pari pietatis honore cumu-
let, ut quod ille in Vngaria Regno cogno-
mentū quaesierit, tu in Polonorum Regno cō-
sequaris. Et quidem si ad haec premia cadu-
ca, huiusque seculi gloriam animos refe-
ramus, parem te illi sanctissimo Regi in
hoc genere honorum decernimus: ille Vn-
garia, tu Polonia Regnum, uterque vir-
tute sua & sapientia diuina consecuti es-
tis. Caelesti gloria ille superior, qui ut hic
inter mortales Regnum tenuit, ita inter
immortales cū Christo Iesu regnet, cui in
hoc quoque comparando Regno ne cedas,
ut qui illi quidem hic par fueris, in caelesti
illa gloria pari honore fruaris, contende.
Hoc Regnum tuum terrenum, sit tibi gra-
dus ad illud aeternum, ut haec quam gestas
corona molestis plena, in illam aeternam
ab omni inuidia & curis liberam tibi com-
mutetur, tuus iste fluxus honor, stabilis et
sempiternus fiat, ut Regnum tuum non
scin-

Regnū ter-
renum gra-
dus ad aeo-
leste.

AD REGEM POLONIAE

*scindatur, sed caelesti corona exornatus
 solidatur. Regnavit hic Stephanus Vn-*
garia Rex, regnat cum Christo in caelesti
gloria, caduca corona eius in aeternā ver-
sa, caput eius illustrat: hoc modo Sanctus
& Deo dilectus David, hoc alij pietatis et
legis Domini amatores regnant, cum qui-
bus et inter quos, ut tu quoq. Serenissime
Rex regnes, contendere debes, quod una
hac ratione consequaris, si ita hoc tuum ca-
ducum Regnum instituas, & gubernes, ut
tecum in eo Christus Iesus regnet, si reli-
gio eius in eo vigeat, si fides Catholica su-
um ius retineat, si sathan se in eo non ia-
ctet, si pestem suam haereses blasphemias-
que radicanari non permittatur; Regnum
Christi Iesu & Dei sumus, Christus in no-
bis regnet, regnabit autem si fides sua in-
tegra, si vera pietas, explosis haereticorum
figmentis, et sathane venenata doctrina
viguerit, solidaque permanserit, quae ut
permane at, tuae partes sunt, tuum hoc mu-
nus proprium & precipuum est, tibi suum
Regnum, tibi suam gloriam, suum gre-
gem, populumque multum, ut Salomoni
sapientissimo, dominus Deus commenda-
uit, te inter nos sui loco posuit, per te fidem
suam

Reges Pij
 de regno
 terreno in
 caelestetrās
 feruntur.

Regni cae-
 lestis com-
 paratio.

Christus v
 bi regnat.

Reges locū
 Dei tenēt.

EPISTOLA DEDICAT.

Sine Christo regnare quam periculosum.

Deus zelator.

Stephani Regis prudentia.

suam, quæ est eius regnum, integram conservari vult, à cuius voluntate discedere, eiusque præcepta negligere, quam periculosum sit, Saulis exemplum, & aliorum multorum Regum docet, qui dum soli terreni Regno student, dum absque Deo sui honoris auctore dominari contendunt, & hæc mundi amiserunt imperia, & à caelesti illo aeterno exclusi, sathane, quem Deo neglecto, & à suo regno amoto consortium sibi asciverant, cuius artibus imperium propagare, et firmum aeternumque reddere se posse, stultè crediderint, aeternum cruciandi, dati, ut quem sibi sponte socium & imperij consortem hic elegissent; eum tyrannum inuiti ferant, eiusque calamitosi Regni participes sint. Est enim Deus zelator, non vult gloriam suam alteri dari, non vult sua munera ad hostem suum transferri, qui qui ab eo accepta in alios transferunt, iram eius in se provocant, ac omni honore exspoliant, sibique ipsis interitum accelerant; quorum tu, sapientissime Rex, ut casum extimescis, ita à rationibus illis, quibus illi in regnis suis, et imperiis excendens abuterentur, fugis, et ad eorum exemplum, qui cum Christo regnarunt, totum te componis, regnumque tuum hoc

AD REGEM POLONIAE

cui praesides Christi Iesu, non tuum, reddis
 toto studio contendis, iustitiam instituen-
 dis iudicijs publicis tãquam exulem in su-
 as sedes reuocas, hostem à ceruicibus no-
 stris, magnis tuis laboribus repellis, pacẽ
 & tranquillitatem nobis, etsi inuitis ne di-
 cam ingratis restituis: quae omnia firma
 aeternaq; nobis manebunt: Cum fides illa
 Catholica, in qua nati, in qua baptizati
 sumus, religioq; auita eis integrẽ adiu-
 cta fuerit, usq; suũ pulsa haeresi, integrõ
 quasi postliminio receperit, quod ut reci-
 piat, tuam operam implorat, à te praesidia
 postulat, tuam manum, qua prehensa in
 suã Ecclesiam reducat, prehensat, quã
 tu, Serenissime Rex, cum iuri suo restitue-
 ris, & hoc cui nunc praesides, Regnum tibi
 roborabis: Et illud aeternũ, in quo Stepha-
 nus vester, una cum David regnat, conse-
 queris, ut q; aeternus Rex sis efficies. Chri-
 stus Iesus, quem tu participem, & consor-
 tem tibi fide Catholica restituenda facis, Praemia re-
 te illius aeterni à patre Deo electis suis pa-
 rat participem & consortem suum red-
 det, coronamq; verẽ auream & radiantẽ
 capiti tuo diuino, & illic imponet, & hic
 hostes inimicosq; tuos pedibus subijciet tu-
 is:

EPISTOLA DEDICAT.

Adhorta-
tionis cau-
sa.

is? Regnum tuum hoc florens & felix efficiet: tibiq; vita & imperij dies promouebit, ac plane beatum reddet: nomenq; tuum aternitati sacrabit. Cur autem, serenissime Rex, ita sedulo agam, cur te adhortando diutius quam & natura tua bonitas, & pietatis in Deum ardor tuus postulet. Horrenda blasphemia, inauditae haeresis, nuper quidem huic tuo inclito Regno immissa, sed quae radices iam agat, & ut cancer serpat, non paucorumque mentes inficiat, causa est. Cui morbo nisi aut horitate tua Regia medicina admoueatur, nisi membra ea peste infecta igni urantur, ferroq; rescentur, totum corpus inficiet, omnium mentes euertet, religionem omnem, fidemque in Christum Iesum, quod se facturum profiteretur, exterminabit: & Christi, tuumq; regnum, sathana & tyranni Francken reddet, quam scelerum flammam, quod crescere, quodq; toti Regno incendium inferre videam, continere me non potui, quin Maiestatem tuam tot tantisq; Reip. constituenda curis obrutam, et litteris meis ante, & nunc hoc scripto meo interpellarem, flammaque nascentis, & totum regnum petentis, iram Dei in nos

AD REGEM POLONIAE

in nos commouentis admonerem: Cuius ratio hæc est: Christianus quidam cognomento Francken, natione Germanus, è schola illa diuinitus his temporibus instituta, quam Maiestas uestra maximi facit, & omnibus modis promouet, Iesu societatis, Romæ ubi se decennio studijs & pietati operam dedisse ipse testatur, elapsus, pia doctrina illa, & tota Romana fide dâta, in scholam & disciplinam Caluini-
anam se coniecit: Vbi cum illi non liceret contra venerandam Trinitatem, qua uellet, animoque cõcepta coqueret, elatrare, alias sectas, aliâq; dogmata in tota Germania & regionibus Gallie explorat: & num sit aliqua hæresis, cui blasphemiam suam in Deum Trinitatemque tremendâ tuto concrederet, perquirat, quam eius insaniam, cum nemo probaret, omnes verò abominarentur: ac nisi taceret, sententiamque suam mutaret, supplicia & ignes minarentur, finibus suis, ne impietate eius polluerentur, eum exterminarent; alij verò ad supplicium perquirerent. Cum nõ haberet, ubi non solum suum dogma explicaret, blasphemiasque voces in Deum effunderet, sed etiam ubi tuto vel unum

Christianus
Francken,
qui sit.

ad r. m.

EPISTOLA DEDICAT.

Francken
vndiq; cic-
ctus in Po-
loniã inua-
sit.

Francken a
Trideistis
rijcitur.

Doctrina
Francken.

diem consisteret, libertatis nostrae in illa
fuga recordatus & confederationis ad-
uersus veram & catholicam religionem,
quam Romanam esse profitebatur, in hoc
Regnum se recepit, & flãmibus Gallicis Ger-
manicisq; elapsus, Cracouiam primum,
quod suae doctrinae nõ dissimiles quosdam
hic esse audisset: deinde Lublinum ad eos,
qui Trinitarij siue Trideistae vocantur, se
recepit, cum quibus suas blasphemias dum
confert, quod altius progressus videretur
Christumq; pœnitens abnegaret repudia-
tus, iterum Cracouiam recurrit, consilio
cuiusdam Alciati Itali, toto orbe terra-
rum cum Gentili Valentino proscripti, li-
brum edit, in quo suam doctrinam, quam
nusquam vendere potuit, recitat: ac totã
venerãdam Trinitatem impudentissimè
blasphematur, religionem Christianam in-
constantissimam omnium religionum, &
Idololatrarum figmentum, errorum ple-
nam vocat: Trinitatis dogma, ipsamque
Trinitatem idolum horrendum esse clamat,
totoq; orbe Christiano exterminandum
esse suadet, quod illud esset causa, & fons
omnium inter Christianos discordiarum,
& alia infinita, ut insanus canis elatrat.

Quem

AD REGEM POLONIAE

Quem librum eius, cum legerem, non tam
 hominis insani, quam nostram temerita-
 tem deplorare cœpi: interitumq; Regni
 in limine ipso iam adesse, iudicavi. Qui e-
 nim Regnum hoc consistere queat diutius,
 tot tantisq; iniurijs Dei oneratum, tam-
 q; impie & impudenter in Deum ipsum,
 in quo sumus, vivimus, mouemur, blas-
 phemias indies profundens, nemine non
 modo nō prohibente, moleste eue ferente, sed
 etiam plurimis applaudentibus, munerat-
 q; blasphemis hominibus decernentibus,
 domos suas certatim inuitantibus. Proba-
 uit Dominus Germanos, probauit Gallos
 per hunc quem nos in vlnis gestamus, sce-
 leratum hominem Francken, qui et si mul-
 tum à Catholica fide deflectant, & super
 fundamento Christo Iesu salutis nostræ,
 paleam lutumq; exstruant, tamen scelera
 ti istius blasphemias, nec audire potue-
 runt, atque ut Atheum sedibus suis eie-
 cerunt, non dubitantes, quæ ira Dei, quæ
 supplicia, calamitatesq; eis impenderent,
 nisi maturius scelus hoc tantum eijceret:
 quæ mala nobis, qui eam pestem admisi-
 mus, qui blasphemum hominē recepimus,
 qui dogma eius aut probamus, aut non

Finis do-
 ctinæ Frā-
 cken.

A Gallis &
 Germanis
 eiectus Frā-
 cken.

Quæ mala
 impendāt
 Polonis.

EPISTOLA DEDICAT.

Exempla
Regionū.

Negligētes
religionis,
officij ad-
monendi.

Cōparatio.
Francken
cū ceteris
hereticis.

prohibemus, impendent. Non ferret Deus
pater, tantam suam, suiq. filij unigeniti
Christi Iesu, & spiritus sancti iniuriam:
Non ferret in se blasphemiam, commu-
tabit nostram istam, effrenatam liberta-
tem, in acerbam seruitutem, tradet nos
in manus tyranni, ut Graciam, ut alias
provincias tradidit: et si enim longanimis
est, diutiusq. suas contumelias ferre sole-
at, impietatem tamen & scelera, qua ad
summum peruenerint, ferre non potest.
Vltor siquidem Deus est omnis impietatis:
quod cum viderem tacētibus alijs, quibus
alia quàm religionis cura potior sit, te,
Serenissime Rex, de tanto Regni periculo
certiorem facere volui, ut & tu ipse tan-
to sceleri maturius occurras, & eos qui re-
ligioni tuende presunt, officij sui commo-
neas, ut si non totam illam, quam tueri
debeant, fidei professionem retineant, fun-
damentum tamen eius immotum manere
curent: alia alij in religione damnant, &
lia immutant, Francken fundamentum
eius aggressus Trinitatis dogma extermi-
nat, Christum & diuinitate & mediato-
ris officio spoliat, spiritum sanctum blas-
phemiat, totius Trinitatis nomen abolet.
hoc

AD REGEM POLONIAE

hoc verò est, everso fide Catholica, ad Machometismum nos euocat, et cum Machometo exterminare Christi nomen contendit: ac salutis nostrae fundamentum subuertit. Aliud est illud certamen de aqua aspergenda, Sale benedicto, indulgentiarum abusu, ceterisque caerimonijs, quibus Spiritus sanctus, qui nos omnem docet veritatem, Ecclesiam suam adornari docuit, alia contentio nostra esse debet pro ipso fundamento: quo everso nomen Christianum euertatur, tota q; memoria eius extinguatur necesse est: in hoc fundamento Paulus vitam nostram, iustitiam nostram, gloriam nostram consistere clamat, nulum esse nomen sub caelo testatur, per quod nos saluos, fieri oporteat, praeter Christum Iesum, qui vnus sit mediator Dei & hominum. Hoc igitur fundamentum salutis nostrae est, hoc nobis erepto, nihil est quod amplius speremus: nihil quod credamus: nihil quod vllam religionem colamus, erepto nobis Christo, omnia nobis eripiantur necesse est: per hunc enim vnum, & cum hoc Deus pater omnia nobis donauit, hunc cum amiserimus, quid quaeso retinere poterimus? vt omnia nobis cum eo donauit.

Ceremonie
ornamenta
Ecclesiae.

Fidei & salutis fundamentum sedulo defendendum.

Amisso Christo amittuntur omnia.

EPISTOLA DEDICAT.

nata sunt, ita cum eo omnia à nobis auferentur. Resistendum igitur ijs, qui hoc scelus audent, qui nos Dei beneficijs, eripiendo mediatore nostro, & aduocato nostro, manibus nostris, exspoliant, armati facibus scelerati istius hominis audacia occurrere, Christi q̄, contumeliam, & nostram iniuriam, sine vlla procrastinatione vindicare & persequi debemus, ad quam quidem iniuriam vindicandam, ut tu nobis

Sine Regis
autoritate
Religio de
fendi non
potest.

Res preclara
re gesta à
Rege de
phano.

Quid requiritur à Rege.
Duo reposita Reij, ad
munitione

Serenissime Rex te ducem praebeas, rogamus, tuamque Regiam auctoritatem imploramus. Egregia ut dixi, fundamenta salutis nostrae posuisti, bello hostes fregisti, Regnum auxisti, iustitiam civilem iudicio publico & tribunali constituto reuocasti, vnum ad cumulatam tuam laudem, & gloriam solidam perficiendam, ijsque quae absoluta sunt Reipub. partibus addendum religionis q̄, recreanda atque stabilienda cura suscipienda: quod cum à tua Maiestate factum fuerit, nihil erit, quod in officio tuo Serenissime Rex, requiratur. Nam cum duo tempora Reipub. imperiorum gubernandorum sint, alterum pacis, Belli alterum, bellico munere egregie te functum vidimus: compressisti ho-

stes.

AD REGEM POLONIAE

*stes, omnibus vicinis Regibus nominis
 tui terrorem incussisti. Moscū victorijs
 insanientem refrenasti: Amissa à maiori-
 bus nostris recuperasti, Liuania cum
 excedere coegisti, quam regno nostro no-
 uam provinciam adiunxisti, socias ciui-
 tates alio spectantes ad officium reuoca-
 sti: quo toto in munere obeundo, & sum-
 ma prudentia tua, & singulares virtutes
 eluxerunt, clementiam in hostibus tra-
 ctandis, & modestiam in victoria, & dex-
 teritas in sociorū animis sedandis, ad of-
 ficiūque reuocandis, nihil pratermissū,
 nihil nō cum summa gloria tua in ea par-
 te imperij tui à te actum est, nihil est,
 quod te ad reliqua eius Repub. partis hor-
 temur, egregie eā animo complexus es, e-
 gregium te principem in hoc genere im-
 perij agnoscimus, ea pars quae pacem pro-
 spectat aliquid desiderat. Cum enim con-
 stet, iustitia inter ciues constituenda,
 & conseruanda & religione colenda
 atque veneranda, & quod DEI opti-
 mi proprium inter nos sit, custodien-
 do, ciuilem illam iustitia tuende cu-
 ram egregiam suscepisti, tribunalia pu-
 blica, quae lectis iudicibus omnium ordinū
 consent,*

Ciuilis dis-
 plinx cura
 Regi Ste-
 phano.

EPISTOLA DEDICAT.

Iustitia fir-
mata in
Tribunali.

Crimina-
lia iudicia
seuerè exer-
centur à
Rege.

constent, constituisti, quo se quasi ab exilio
togo, iustitia ipsa reciperet, ubi non solum
acquiesceret, sed etiam suam pristinam
dignitatem recuperaret, curasti, & in ca-
arce, ad quam ne aspirare iniuria aude-
at, eam collocasti, recuperat quisq. sua, se-
dantur rapinae, frenantur violenta faci-
nora, pacis & tranquillitatis civilis tur-
batores. penas luunt, innocentia tuta &
secura est, sua quisque recuperat & possi-
det: nam in tuis ipsius iudicijs illis comiti-
alibus, in qua maiores cause, qua facino-
ra criminalia vocamus attrahuntur,
non est quod moremur, nemo impuni-
tus inde discedit, nulla ratio ibi, nisi
sceleris & innocentiae ducitur, ne-
minem natales, neminem amplissimus e-
tiam ordo dignitasq. tuetur, soli innocen-
tes inde impuniti redeunt: non, quis ad tri-
bunal tuum vocatus fuerit, sed, quid ege-
rit, cuius criminis reus agatur, in illo iu-
dicio spectas, supplicijs nocentes, & violen-
tos, honore innocentes afficis. Quae tua
Serenissime Rex animi magnitudine, ac
iusto iudicio, nihil huic Regno, audacia
multorum interturbato salubrius, nihil
ad pacem conseruandam, innocentiam tue-
dam

AD REGEM POLONIAE

dā accidere potuit: reddidisti nobis vitam,
 reddidisti fortunas, reddidisti pacem atq;
 honorem. Altera illa pars, quae est ea iusti-
 tia, quae Deo ipsi & soli debeat, quae in
 religione, quam nos fidem appellamus, tu-
 enda, colenda, & propaganda versatur,
 quam tu etsi ipse pie & sincerè colas, teq;
 eius piensissimum antistitem praestes, ei-
 usq; incolumitate & honore, nihil anti-
 quius tibi sit, tamen illa multorum mul-
 tis iniurijs ita oppressa, et vulneribus ha-
 resonita consauciat a est, ut caput adhuc
 attollere nequeat, grauiter gemit in me-
 dia via, cum illo vulnerato, qui descendēs
 Hierosolyma incidit in latrones, iacens, e-
 rigere se nō potest, quem nec sacerdos, nec
 leuites, nec scriba ullus, pharisausq; aspi-
 ciat: ac neque samaritanus occurrit, qui
 misericordia commotus, vulnera eius al-
 liget, vino lauet, oleo inungat, impositāq;
 iumento suo in diuersorium deferat, ou-
 ramque eius habere praecipiat. Quae equi-
 dem ita omni ope destituta, totque à la-
 tronibus haereticis in quos incidit, vulne-
 ribus confecta, ad te vnum aciem oculo-
 rum, quos iam vix attollit, conuertit, te
 vnum prospectat, à te opem vitamque ex-
 pōscit

Religio ex-
 citanda.

Religio in-
 terlatrones
 incidens
 vulnerata
 bonis ope-
 ribus expo-
 liata gemit

EPISTOLA DEDICAT.

Religio o-
pem Regis
implorat.

Träckē reli-
gionē vul-
neratā spi-
rare adhuc
molestē
fert.

Perfuge he-
rericū locij
Francken.

poscit, in tuum diuersorium deferri cupit,
opes tuas regias, manus tuas medicas im-
plorat, cuius patrociniū nisi susceperis,
si ita conuulnerat am telis hereticis, mo-
rumq; nostrorum iaculis, absque praesidio
reliqueris, vitam amittat necesse est,
quam quod adhuc spirare nouus eius ho-
stis, latroq; nouus Antichristianus Frä-
cken audiat, et animo et dentibus fremi-
torius oculis eam aspectat, & buccis ple-
nis, interitum ei praesentem cōminatur:
centuriones suos Alciatos, Simones, &
liosq; ex alijs regionibus scopis profligatos,
flammis ambustos securibus toti-
es appetitos euocat, & aduersus eam ar-
mat, nouas machinas conflat, nouaque
tonitrua ciet, alia se via, alijs armis eam
appetituum denunciat: nō tecta eius ar-
cis, sed fundamentum appetituum, Chri-
stum unā cum Deo patre, & spiritu san-
cto, quos diuidi, & unum ab alio diuelli
non posse, etsi verbis aliud mentiatur, re
ipsa tamen scit, exterminari iubet, non
sat illi videtur, si Christum cum Alcia-
to, & alijs Trideitarum magistris oppug-
net, si natura D E V M esse neget, si ne-
micam diuinitatis illi conuenire cla-
met.

AD REGEM POLONIAE

met, ac ne homines eius beneficio, quod
 nobis, ut mediator DEI & hominum
 praestet, commoti, pro eo contra se arma
 sumant, ignesque blasphemo accendant,
 toto hoc officio eum exspoliat, nihil illi
 homines debere clamat, mediatorem
 eum nec ut DEVM, nec ut hominem
 posse. Multa nugando insanis suadet,
 ac Deo patri, quod eum filium vocet,
 conuicium facit: & mendacium obijcit,
 qui cum non generet, filium tamen se
 habere alta voce de caelo clamat,
 ei que obedire nos precipiat: igitur iam
 non Deum patrem, sed ens primum vo-
 candum decernit: paternitatis honorem
 illi detrahit: in Spiritum sanctum mul-
 ta mentitur: & totam Trinitatem, di-
 uinarum personarum euertit, horren-
 dum Idolon, & Papistarum Idololatra-
 rumque figmentum esse suadet. Hac e-
 nim sunt eius instrumenta: huiusmodi
 fundamenti fidei & religionis Christi
 euertendi. Cum enim fides sit in pa-
 trem in filium & Spiritum sanctum,
 sublata hac Trinitate diuinarum per-
 sonarum, abnegato DEO patre, DEO
 filio, DEO Spiritu sancto, quae erit fides?
 in quem

Mediatio-
 nis officio
 Christus
 spoliatur.

Francken
 conuitia-
 tur Deo pa-
 tri.

Molimina
 Francken.

EPISTOLA DEDICAT.

Symbolū
Apostolicū
in Trinitate
cōfiterur

Sublata tri-
nitate per-
sonarū di-
uinarum fi-
des tolle-
tur.

Sublato
Christo
Christianū
nomen in-
terire.

Quid ia-
ctet Frackē

*in quem deinceps credemus: Credo inquit
Apostolicum symbolum, in Deum patrē,
credo in filium eius, Christum Iesum, cre-
do in spiritum sanctum: in horum nomi-
ne baptizamur, horum nomine nostram
fidem obfirmamus. Tolle hanc personarū
Trinitatem, fides tota tollatur necesse est,
non amplius Christiani Christo amisso,
& à tyrāno Francken nobis erepto appel-
labimur, à Christo discipuli domini An-
tiocix Christiani vocati: Tolle Christū
tolleretur & ipsum cognōmetum nostrū,
Hoc illud est consilium, quod Pharisaei in-
ierant, cum dicerent, opprimamus iustū,
mittamus lignum in panem eius, Tolla-
tur de terra nomen eius, hoc sceleratum
consilium reuixit in nouo Pharisaeo Frā-
cken, Christi nomen, Trinitatis memori-
am abolere, & conatur, & hoc se effectū-
rum iactat: ijs armis iste conuulneratam
fidem, & semiuiuam, vestibus & orna-
mentis suis ab illis prioribus exutam, in
via publica iacentem, omnium ope desti-
tutam aggreditur, tyrannus princepsque
latronum nouus, fundamentum inquit
discordiarum in religione tollendum, hoc
est, dogma de Trinitate eijciendum. Tri-
nitati*

AD REGEM POLONIAE

nitatis enim est horrendum idolon, nec pater, nec filius, nec spiritus sanctus, quos tres in caelo veritatis testimonium redde-

Blaspho-
miz Fran-
cken.

re Ioannes docuit, sunt nominandi, si vul-

tis in religione concordēs esse, Trinitatis

idolon tollendū est, hoc verò fuerit, ut ni-

hil credatis, nullā fidē teneatis, curandū.

Cum enim, ut dixi, fides nostra in patrē

& filium, & spiritum sanctum sit, subla-

ta ea diuinarum personarum Trinitate,

quid relinquetur credendum? ubi fides

consistet nisi in idolis, & in insania Ma-

chometi? Cum igitur fides nostra, religio-

que Dei patris, filij, & spiritus sancti, ita

destitutam se videat, & iam non vulnus

aliquod, non mutilationem membri ali-

cuius sui, quod ante perpeffa, sed presen-

tem interitum sibi imminere videat: in-

gulum enim eius Francken petit, caput il-

li se detrunaturum minatur, totum ani-

lens, presidia tua supplex implorat, ma-

numq̄ ut alleuetur porrigit, huius Sere-

nissime Rex patrociniū recipe, huius

vulnera vino pietatis tuae, & oleo sancto

illo tuo, quo unctus regnas, unge, fascia-

que Maiestatis tuae obliga, & iumento

Fides quid
deinceps
metuat.

Adhorta-
tio.

potest a-

EPISTOLA DEDICATA

potestatis tua Regia impositam, in Ecclesiam domum eius sanctam, pietatisque diuersorium defer, patrique familias fidelem eam curandam, latronibus et praedonibus inde exturbatis committe, & potentiam tuam Regiam, & auctoritatem Franco isti nouo latroni oppone, regio tuo eam pestem eijce, ultricibus flammis scelus eius, & blasphemias in Deum expiato. Quod nisi Serenissime Rex feceris, iram Dei non effugiemus, in nos ipsos ignis ille, quem sceleratus iste accendit, vertetur, nos consumet. Nunquam enim Deus tantam blasphemiam, quam etiam in idololatriis Senacherib & Antiocho non tulit, impunitam esse patietur, scindet equidem regnum nostrum, alienisque dabit, negligentibus suum honorem, negliget: & quae talent a nobis commisit, seuerè repetita auferet: & ut humilitatem nostram extulit, ita superbiam deiciet, qui potuit dare, potest auferre, deponit impios potentes de sede, erigit elisos & humiles. Non potest esse Serenissime Rex ut diutius nostra insolentia fideique Catholica contumelia & vulnera eius impunita manerant, occurre Serenissime Rex ira Dei, occurre

Senacherib & Antiochus blasphemiae graues penas dedecerunt.

Deus negligentes de sede, erigit elisos & humiles. Non potest esse Serenissime Rex ut diutius nostra insolentia fideique Catholica contumelia & vulnera eius impunita manerant, occurre Serenissime Rex ira Dei, occurre

AD REGEM POLONIAE

curre interitui nostro, nihil hic tibi obijci potest, quin contra sceleratum istum tuo iure utaris: Aliorum causa alia est, muta confederationibus est, & diurnitate temporis se tuetur: hoc nouum monstrum, nouus Christi hostis in tuo regno te rerum potiente, exortus est, & schola Bruti Guasconis, qui principibus omnem authoritatem aufert elapsus, inuito te in regnum tuum venit, pacem turbat, religionem euertit, Deum blasphematur, tibi grauem iniuriam facit, qui non te sed alios Reges sibi doctrinae, constituat, praesidiaque aduersus iurisdictionem tuam sibi eorum comparet: eorumque libertate illa infinita, si Christo placet abutatur. Tuum est regnum, tua iurisdictione, tua religio, nulla merces Regno inferitur, cuius uictigal non captas, quae inferunt, Magistratui publico demonstrantur, si quod celatum deprehensum fuerit, tollitur, fraus illa punitur, cum haereses dogmataque noua inferuntur, tuus Magistratus & religionis custodes non modo negliguntur, uerum enim uero, si quid dixerint, impetus in eos fit, nullum ad te negotium religionis refertur, obices tibi opponuntur,

Frackē nō est quod defendas.

cap. d. uentio de religione in p. p. p. p.

Brutus Guasco scripsit librum in quo abrogat omnē potestatem principibus.

Presidia contra Regiam Maiestatem quae compareret Frackē.

Merces illa a magistratu examinatur.

EPISTOLA DEDICAT.

Religionis
custodes &
magistratus
negligitur.

libertas allegatur, confæderationes expli-
cantur, ac omni ex parte impietas defen-
ditur, catholica fides conuulnertur, ec-
clesiæ columnæ euertuntur, cuius misera
fundamentum totum, cui hæctenus esse
mutilata inmittebatur, Franckè demoliri
orsus, Christum abnegat: Trinitatem
exterminandam censet, ut ita fundamē-
to eiectō, fides tota tollatur, cui malo, ut
occurras, & ruenti fidei, Ecclesiæq; Chri-
sti, ut succurras per tremendam et vene-
randam Trinitatem, quam impius iste, et
ille insipiens, qui dicit, non est Deus, blas-
phemat, oro atque obtestor: non patiaris
tantam impietatem optime & piensissi-
me Rex, in tuo Regno propagari. Vere
tuo hic iure, cui quod opponatur, non est,
huic sceleri cum occurreris, cum diuinam
iniuriam si non planè vindicaueris, ac tu
men deinceps eam diffundi prohibueris,
Deus pater per filium suum unigenitum
Christum Iesum, imperium tuum firmis-
simum, ab omni omnium iniuria tutum
reddet, & cetera etiam ut suo dilectō Da-
uid addet: teque sælicem in extremam
vsq; senectutem regnare faciet: Regnū-
que suum tibi elargietur, quod ut faciat,
suppli-

AD REGEM POLONIAE

*supplices oramus, tuamq. Maiestatem,
ut nostrae audaciae tui monendi ignoscas,
precamur. Datum Cracoviae ex aedibus
nostris studij Cracoviensis. Anno domi-
ni. M. D. LXXVIII. die vero
undecimo Augusti.*

c 3

TABVLA

TABVLA DOCTRINAE
BLASPHEMÆ CHRISTIANI
FRANCKEN, CVM

Prefatione Iacobi Gorscij ad
pium lectorem.

*Signum iudicij
extremi
dei defectio.*

Multa quidem Christus Iesus
signa & argumenta, reditu
sui ad nos magniq; illius die
ei, quo viuos & mortuos iudicaturum se promisit, nobis
demonstrauit, sed certissimum signum eius rei fuerit, fidei quam nos ipse docuit defectio. Tum enim ille veniet, tum mundi iudicium instituet, cum fidem suam extinctam, & veritatem suam figmentis hominum impiorum commutatam, talentaque illa, quæ nobis seruis suis commiserit defossa, mendaciorumque cæno immerga viderit, quæ vt repetat, veniet, Putatis, inquit ille, filium hominis, cum venerit mundum iudicaturus, fidem inuenturum. Finis igitur fidei, finis est mundi, extincta luce fidei, quæ nos Deo commendat, quæ mundum vniuersum vegetat, nihil est deinceps quod à nobis expectet, & propterea non amplius mundum in eum quem cernimus statu permanere patietur.

AD LECTOREM.

quem pietatis gloriæ Dei patris & fidei *Mundus tem-
plum Dei.*

scelerum, atque impietatis arcem esse vo-

luit: pulsa pietate, veroque cultu Dei è tē-

plo Salomonis, corrupta religione vera,

templum ipsum, vt spelunca latronum e-

uersum est, Templum Dei nos sumus, sed

hactenus donec ille in nobis maneat: ma-

net autem, dum & corde credimus, & ore

quod credimus, proitemur, ac non solūm

ore confitemur, sed re ipsa & operibus pie-

tatis comprobamus: neque enim illi tem-

plum Dei dicendi sunt esse: qui quod ver-

bis simulant, factis ipsis abnegant. Fidei-

gitur vera quæ corde creditur, quam os

personat, quam facta & opera pietati apta,

comprobant manente, Dei templum su-

mus. quod integrum maneat, necesse est:

Pulsa inde fide, non amplius templum Dei

stabit: totum quicquid erit, spelunca latro-

num, scelerum, ac mendacij sentina erit,

quod cum acciderit, Christus sui violati

templi, fideique & veritatis suæ vel expul-

sæ, vel tenebris mendacij immersæ vindex

veniet, iudiciumque illud horrendum, in

quo lucra talenti commissi à singulis re-

petet, instituet: ac mundo finem imponet,

totamque structuram eius ita dissoluet, vt

lapis super lapidem non maneat, nec pa-

*Pulsa fide
templū Dei
stare non po-
test.*

EPISTOLA

tietur in hæreditate sua, diabolus, & nostrum & suum hostem se tam impudenter iactare, ut iam iactat, qui iam fidem eius extinguit per eos, qui ab Ecclesia Catholica recedunt, qui Christiano, nomine illo, quod novum propheta fore pollicitus erat, scilicet, ut à Christo Christiani ut Antiochiæ factum est, appellaremur, repudiato, alia sibi nomina fingunt: ac unitatem Ecclesiæ, quæ custos fidei Christi & ministra fidelis est, dirumpunt, & fide iactanda, fidem ex animis hominum extirpant: cum enim fidei hostis sathan, nec per Iudæorum nequitiam, nec per gentilium acerbitatem eam extinguere quisset, imò quanto magis eo modo insaniret, tanto eam firmiorem esse, per totumque diffunderet: aliam viam ingressus, alios milites contra Christum, non extra ut antè Ecclesiam, non alienos, sed in ipsa Ecclesia domesticos & vernas ipsius fidei quæsiuit, qui foras egressi, & perfugæ facti, specie pietatis & nomine Christi, armati, Christum ipsum oppugnarent ac fidem simulando, fidem ipsam euerterent: horum centuriones olim Cerinthi, Ebionæ, Valentini, Cerdones, deinde Manichæi, Arriani, & alij infiniti fuerunt, quibus omnibus profliga-

Sathan semper oppugnat fidem, olim per Iudæos et gentes, nunc per hæreticos

AD LECTOREM

profligatis, cum Ecclesia floureret, cū pax,
 cum omnia tranquilla essent, cum pietas
 vigeret: gloriaque Dei totum orbem per-
 sonaret, cum Christus omnia in omnibus
 esset: Ecce sathan profligatus, & in carce-
 rem coniectus, è vinculis suis, vt canis fu-
 rens elapsus, in mundumque emissus, no-
 ua ciet bella, nouos duces conquirat. &
 eum exercitum, qui Christi esset, vanæ
 fiducia iactatione deprauat: vtque perfu-
 gas illos suos, à Christiano milite secerne-
 ret. non Christianos, sed Euangelicos vo-
 care mandat, atque Ecclesiam Christi ca-
 straque Dei sabaoth scindit, & ita quod
 erat veri Salomonis Christi Iesu, regnum
 consentiens & florens inuadit, & vastat,
 Absolonem aduersus David patrem ar-
 mat, & Salomoni Hyeroboam opponit,
 qui ne sui perfugæ & veri Regis Christi
 desertores, religionis veteris & veræ desi-
 derio, errore suo damnato, in castra vnde
 deducti essent redirent, nouam religionis
 speciem instituit, noui Euangelij nouos
 boues quos perditos homines colerēt cōstat
 & proponit hancq; veram doctrinā Chri-
 sti Iesu esse mentitur. Cuius militiæ lux,
 aduersus Christum Iesum, Martinum Lu-
 therum magistrum facit, qui vt tuba ceci-
 nit, vt se duce[m] esse eius doctrinæ nouæ

*Soluitur sa-
 thanas post
 mille annos.*

*Martini Lu-
 theri militiæ.*

EPISTOLA

denunciauit, non modò singulos homines
 sed, etiam vrbes prouincialq; integras ex-
 ciuit & aduersus eam, quam semper de-
 fendisset religionem, & veritatem. men-
 dacijs suis armauit. Hoc igitur duce im-
 pia illa turba in Ecclesiam Catholicam
 primum inuasit: eamq; obsidere & op-
 pugnare aggressa, culmina eius deijcere,
 turesq; deturbare cœpit: indulgentias
 primum oppugnauit, cœrimonias plera-
 que damnauit, sanctos patrociniis, vir-
 gines perpetua castitate priuauit, sacer-
 dotes maritauit, Monachos religione sol-
 uit, & alia multa decora Ecclesiæ sustu-
 lit, fundamento tamen immoto & inte-
 gro relicto. quod dum iste agit, exori-
 untur statim alij, quos præliorum eius
 pœniteret: maiora moliantur, non so-
 lum tecta culminaq; Ecclesiæ detra-
 hunt, parietes etiam ipsos, ac columnas,
 quibus niteretur, totum illud Christi æ-
 dificium demoliuntur, Sacramentum
 Eucharistiæ, quod pignus amoris charita-
 tisq; mutuæ & mortis suæ memoriam,
 Christus nobis reliquit, ab Ecclesia extur-
 bant, panem & vinum merum tantum
 suis apponunt, veritatem Christi corpo-
 ris & sanguinis sub speciebus illis elemen-
 torū subsistere negant, ac ita se à corpore
 Chri-

*Incrementa
 impietatis.*

AD LECTOREM

Christi amputant. cuius sceleris Zuingli-
 um & Calvinum duces & authores fuisse.
 nemo est qui ignoret, qui etiam ipsum
 ducem sui sceleris & principem hæreseon
 suis aggressi armis coegerunt in suam sen-
 tentiam iuare. & tantum in usu Eucha-
 ristie sacramentum esse, idque sola fide
 fumentium effici, extra usum nullam vim
 eius esse, nudum panem, vinumque esse, &
 ob id etiam quod fumentibus superesset.
 canibus proijci licere persuaserunt. Nec
 contentus sathan tanta istorum impieta-
 te, maiora moliri cœpit. Iam non parieti-
 bus modò Ecclesiæ machinas ignesque
 iniecit, verum enim verò fundamentum
 ipsam, cui totum ædificium niteretur ma-
 nus admouere constituit, moxque bap-
 tismum, quæ porta est prima salutis no-
 stræ, per eos qui Anabaptistæ dicuntur, *Anabaptista.*
 impugnare cœpit, quem etsi totum simul
 euertere se non posse videret, partem eius
 demolitur, recens natos baptisari, prohi-
 bet, eo modo baptisatos rebaptisari sua-
 det, & alia dictu nefanda in hoc sacra-
 menti genere confingit, atque fontem il-
 lum Christi purum, in quo sordes no-
 stras ille mundari voluit, sorde impietatis
 suæ, & mendaciorum infecit. Prætereo alio-
 rum alia aduersus Ecclesiâ molimina, quæ
 infant-

*Discipuli ma-
 gistrum Lu-
 therum oppro-
 bant*

EPISTOLA

infinita sunt, non vno enim modo sathan
 Ecclesiam Christi oppugnat, fidemq; eius,
 quæ est iustitia nostra, extinguere conatur,
 quod vt aliquando conficiat, non simul fe-
 ces suas illas effundit, sed sensim alia alijs
 instillat. Conuulsa igitur salutis nostræ
 prima porta baptismi, tentata fide, & bo-
 nis pijsque operibus nudata, fundamentū
 vitæ nostræ, quod est Christus Iesus, pro-
 spectat, quem quomodo aggrediatur, dū
 cogitat, Arium suum consulit, ab eo mili-
 tes petit, qui Christū, etsi Deum, filiumq;
 Dei non negarent, creatum tamen, idque
 ex nihilo Deum esse mentiantur, & prop-
 terea imparem patri, nec natura, sed volun-
 tate patris & Deum, & filium esse, qui etsi
 Trinitatem personarum non impugnent,
 substantiam tamen, eandem esse, earū per-
 sonarum pernegent, seiungunt igitur filiū
 à patre, vt creaturam à creatore, seiungunt
 spiritum sanctum ab utroque. Hoc igitur
 modo fundamentum, in quo tota structu-
 ra Ecclesiæ locata sit, demoliri ccepit, ma-
 iora mox ausurus, totumque fundamen-
 tum hoc exterminaturus, Christumque
 non modò Deum non esse, sed neque me-
 diatorem inter nos & Deum esse, mentitu-
 rus, Trinitatemque tremendam figmen-
 tum idololatrarum, & idolon horredum,

*In Christum
 sathanem im-
 petus:*

Trinitarij.

*Franckē per-
 fector impie-
 tatis.*

fon-

AD LECTOREM

fontemque omnium turbarum in religio-
 ne asserturus. utque concordia locus in re-
 ligione relinquatur, totum hoc figmentum *Fundamentum*
 tollendum esse clamaturus, ut ita penitus *fidei.*
 everso illo fundamneto Apostolorum &
 Prophetarum. super quod alij aurum, alij
 argentum, alij paleam, lutum alij exedifica-
 rent, totius religionis & fidei nostrae me-
 moria, aboleatur, nullaque spes salutis no-
 bis relinquatur: Quod enim nos vertemus?
 unde auxilia praesidiaque aduersus hostes
 nostros petemus? quae spes vitae & iustitiae
 nostrae fuerit? Christo Iesu saluatore &
 domino nostro abnegato? quis nos Deo
 patri reconciliabit? quis pro nobis interpel-
 labit? si ille medius inter nos & patrem esse
 desierit, non iam amplius Ioannes nobis
 peccantibus praesidia indicare poterit, quae
 solebat his verbis nobis inculcare: Scribo,
 ne peccetis, sed si peccauerimus. habemus
 aduocatum apud patrem Christum Iesum,
 qui ut Paulus testatur pro nobis interpel- *Frankē scri-*
 lat. Frustrā igitur credidimus, inanis spes *ptura aduer-*
 nostra, si Christus non solum non resurre- *satur.*
 xit, sed neque est pro nobis mortuus, ut
 qui non sit mediator noster, frustrā Pau-
 lus gloriatur, posuisse se fundamentum,
 praeter quod aliud nemo ponere potest.
 Christum Iesum, inanis eius illa est con-
 solatio.

EPISTOLA

solatio, quæ aures nostras circumsonat,
iam non estis hospites & aduenæ, sed estis
ciues sanctorum & domestici Dei, superæ-
dificati super fundamentum Apostolorum
& Prophetarum, ipso summo angu-
lari lapide Christo Iesu, ludit nos Paulus
cum ait, iustificatos per fidem in Christum
Iesum nos pacem habere ad Deum, saluum
erit illud ad Timotheum, mediatorem
vnum esse Dei & hominum, hominem
Christum Iesum, tota spes nostra, abnega-
to Christo & mediatoris officio exspolia-
to inanis erit, torum Christi ædificium, cu-
ius fundamenta Prophetæ posuerunt, A-
postoli roborarunt, patres extruxerunt,
hoc vno lapide summo & angulari amo-
to, concidet: qua arce euersa, sathanæ reg-
num resurget, in quo se ille maiore cum
fiducia & audacia iactaret, quam vnquam
iactauerit, **CHRISTVS IESVS**
est, qui eum vicit, qui Chyrographum eius
suo sanguine deleuit, qui eius omnes po-
testates in seipso triumphauit, qui capti-
uam captiuitatem in coelos scandens ab-
duxit, hoc duce & victore repudiato, &
ab officio hoc amoto, nihil est, quod sa-
than metuat, nihil est quod eum, ne to-
tum mundum statim, tuo furori sub-
ijciat, retardabit, solus **CHRISTVS**
Iesus

*Securitas sa-
thanae ener-
so Christo.*

AD LECTOREM

Iesus eius istius furoris & Tyrannici do-
 minatus obstaculum est, cuius ille quo-
 nam perturbata Ecclesia Catholica, & in
 sectas dissecta, varijs & infinitis Hæretico-
 rum legionibus vastatam, regnum debi-
 litatum, viresque eius imminutas, putet,
 totum euertere, memoriamque eius abo-
 lere se posse certò sibi persuadet, quod
 dum ille animo coquit, dum ad eam vi-
 ctoriam præsidia quærit, & in omnes par-
 tes animum versat, ecce Christianus qui-
 dam Francken vagus ad eum accurrit, si-
 bi hanc provinciam deposcit, non tantum
 soli CHRISTO, aut spiritui sancto, sed
 toti Trinitati bellum infert, seque esse
 eturum iactat, ne deinceps Trinitatis ido-
 lon in Ecclesia consistere queat, ne DE-
 VS pater, ne filius eius, ne spiritus san-
 ctus nominetur amplius, & alia multa,
 quæ in eo libello, quem nuper Cracouiæ
 edendum scelerati Calcographi & homi-
 nis impij opera, curavit, impudenter se-
 certò effecturum, Christoque imperium
 abrogaturum denunciat, satis impiè ia-
 ctat, quam iactantiam, & scelus istius
 perfugæ sathan etsi probaret, vehemen-
 terque ita proiectum hominem ad tan-
 tum scelus audendum sibi vltro oblatum
 gauderet, ne quo tamen casu sibi in a-

*Studia saba-
na.*

*Francken
minister sa-
thana.*

*Liber Fran-
cken.*

*Sathanas va-
net suo Fruo
lijs cheu.*

EPISTOLA

lijs regionibus, vbi certa ratio credendi le-
 gibus constituta, & circumscripta sit, an-
 tequam quod iactaret proficere posset, pe-
 rirer, in hoc regnum eum concedere iulit,
 vt ex hac arce libertatis nostræ mundum
 ipsum armis suis aggrediatur, opesq; suas
 hic confirmer, militem nobilem scribat,
 atqui non argumentis, non scriptura, sed
 potius armis ab omni iniuria, etiam Magi-
 stratus legitimo imperio eum tueatur, ac
 libertatem, vt clipeum pro eo opponat, &
 cōfœderationes in aciem producat. Hanc
 igitur sedem faciendi belli Christi que e-
 uertendi sibi Francken elegit, hic acies fu-
 as armat, hinc militem euocat, hic ludos
 impietatis & blasphemix aperit: hic in-
 uenit qui non solum eum recipiant, sed e-
 tiam qui vel sanguine fuso diffundant: Et
 hæc est illa nostra nunquam satis laudata
 libertas, quæ non modò Deum non me-
 tuat, sed quæ etiam eum cum Senacherib
 blasphemet: Sed ad Francken, qui suscepta
 prouincia belli gerendi eam rationem se
 ingressurum denunciavit, quam adhuc ne-
 mo ingressus esset, culmina illa turriculaf-
 que, quibus Ecclesia adornata esset, oppug-
 nasse & deturbasse ait, se non in ijs ludi-
 dicis, & quæ ruinâ totius Ecclesiæ seque-
 rentur oppugnandis moraturum, sed ipso
 funda-

*Abusum liber-
 tatis.*

*Ratio oppug-
 nandi religio-
 nis à Fran-
 ckenis.*

AD LECTOREM

fundamento religionis Catholicæ, machi-
 nas admoturum, quo vno vel sublato, vel
 commoto, totum ædificium, omnes colū-
 næ, omnes turres, tecta, parietes, statim rue-
 rent: igitur non modò Christum, nõ mo-
 dò spiritum sanctum, vt cæteri, aggredi-
 tur, verumetiam ipsum Deum patrem in
 ius vocat, quòd cum nihil generet, patrem
 se dici patiatur, quòd nomen vt & totius
 Trinitatis mysterium idololatrarum arte
 confectum esse ait, ipsamque Trinitatem
 discordiarum in religione condemnat, ex-
 terminari eam iubet, & alia nefanda moli-
 tur, quibus hoc nostro scripto responde-
 mus, ac vt vana & impia damnamus, &
 contra legiones mendaciorũ sathanæ co-
 hortem veritatis Christi producimus, ne
 fidei Christi Iesu & officio nostro deesse
 videamur, ac ne in illo tremendo iudicio,
 ad instituendum, dum fides extincta fue-
 rit, victor noster Christus Iesus in Maie-
 state sua venturus est condemnemur: quo
 in loco te monitum esse volo lector pie, vt
 cogites astutiam sathanæ, eiusque artes in
 euertenda fide Christi expendas diligen-
 tius, vide vt sensim progreditur, culmina
 primum religioni detrahit, indulgentias
 damnat, a quam benedictam ridet, vbi cũ
 conlittisset, maiora audet, sacramenta no-
 stræ

Responsio ad
 blasphemias
 Francken.

Astutia sath-
 ane in fide e-
 uertenda.

PISTOLA

stræ salutis fœderisq̄ue perpetui, à Christo instituta pignora, vel turbat, vel prorsus damnat, qua in re, dum aut illum probamus, aut illi non resistimus, maiora audeat, Christum filium Dei à patre selungit, spiritum sanctum damnat, ad patrem solum,

*Scopu primu
filium & spi-
ritum sanctu
euertere cona-
tur, vt inde
patre aggre-
diatur.*

omnem potestatem transfert, filio tamen spirituiq̄ue sancto aliquas partes attribuit, vt ne videatur patrem omnino potentia suæ expoliare, receptamq̄ue fidem & vsu firmatam prorsus euertere, vbi cum se gra dum firmasse videat, filiumq̄ue & spiritum sanctum sua potestate priuatos à se iudicat, patrem ipsum mox aggreditur, non patre sed ens primum vocari eum præcipit, mendacij eum arguit, quòd dicat se filium habere, cum Deus nec generet nec generetur, decreto Philosophorum, atque cum hac doctrina ad nos dilectissimum suum, in quo sibi complaceat, misit Francken, qui nobis hæc suadeat, qui promittat se effecturum, vt Trinitatis nomẽ aboleatur, hoc verò est, vt religio & cultus Dei, vnus in substantia, trini in personis aboleatur: & ad idola illa vetera Deorum mortuorum redeatur. Hic est scopus doctrinae & Evangelij Francken, hic finis doctrinae Lutheri qui ad tantam impietatẽ primus fenestram aperuit, per quam tota impietas infusa in Eccle.

Scopus doctrinae Franckæ.

AD LECTOREM

Ecclesia omnia demolitur: ac fundamen-
 ta etiam ipsa, quæ Lutherus tuebatur, in
 quibus se solum aulam Christi ædificare
 clamabat, evertit & exterminat. falsò Lu-
 therus credebat, non progressuros alios
 ultra eum terminum, quem ipse audaciæ
 suæ posuisset: non constiterunt alij eo in
 gradu, altiora aggressi, conculcatis cerimo-
 nijs, eiectis sacramentis, sanctis que oppug-
 natis, in Christum Iesum, & spiritum san-
 ctum inuaserunt, authoritatem & ortum
 eorum excusserunt. Postremò Francken ip-
 se Deum etiam patrem, cum sua Trinita-
 te personarum conspuit, idolum horren-
 dū esse pronunciauit, ac nihil credendum
 nobis reliquit, ad Iouem, Mineruam, & cæ-
 tera idola, religionem transtulit. Credo *Lutherū per
 sequuntur dis-
 cipuli.*
 Luthere, te non cogitasse, quam temeraria
 quam audax, & quam furens sit impietas,
 quæ semper incrementa quærit, altaque
 semper petit: planè tibi euenit, quod eueni-
 re sol et ijs, qui parentes violant, inuastisti
 in patrem tuum summum Pontificem, cõ-
 spuisti faciem eius, veneranda eius nudasti
 à quo maledictus, vt Canaan digna suppli-
 cia, à tua prole tulisti, conspuerunt illi tuã
*Sic nos mino-
 res, vt nos co-
 luimus maio-
 res.*
 doctrinam, eoque progressi, vt quem tu
 solum Christum iactares, abnegarent, non
 modoque diuinitate, sed ipso etiam offi-
 cio me-

EPISTOLA

cio mediationis, ad quod solum nos relegabas, unde sanctos reijciebas, cum nudarunt, & quidam ita in te desquieverunt, ut non solum quibus tu contumelijs patrem tuum effeceris, te vlciscerentur: Verum enim uerò maioribus conuicijs & supplicijs te cruciarint, in eo ubi tu tuo patre torquedo consistere solebas, non consistentes limine, frustra te clamante, cum illo Aristoteli- co patre, qui filium, à quo capillis traheretur, hortatur, ut se dimitteret ad limen attractum, ubi ille suum patrem in simili scelere dimittere soleret, à quo ille audit se liberaliorem eo hic fore, & ultra etià progressurum: non consistit enim impietas in primo limine, omnes metas transgreditur, & tanquam furens obuia quæque sternit, apperuisti hostium, ac immisisti in Ecclesiam flammam impietatis, quæ non solum ea quæ tu incensa esse uelis, sed & te ipsum exussit, doctrinas tuas aboleuit, fundamenta tua euertit, habeste dignam prole Christianum Francken, qui in tuis cunis lactatus, quò furoris progrediatur, ex hac quam subijcio tabula cognosces, nec dubito, quin iam non cum Statio illo, ut est apud Ciceronem exclames, pro Deum popularium omnium adolescentium, clamo, postulo, obsecro, oro, ploro, atque

*Exemplum
impiorum li-
berorum.*

*1. De nat. de-
orum.*

AD LECTOREM

atque imploro fidem. Non leuissima de re
 vt queritur ille, fieri in ciuitate facinora
 capitalia. Ab amico amante argentum acci-
 pere meretrix non vult, cum Cicerone i-
 pso, de religione sua, & natura Deorum,
 differente, adsint, cognoscant, animaduer-
 tant, quid de Religione, pietate, sanctitate,
 caremonijs, fide, iureiurando, quid de tē-
 plis, de lubris, sacrificis, solennibus, sed po-
 tius nobiscum, quid de religione Christi,
 quid de fide, quam iactasti vnam, quid de
 Christo Iesu seruatore nostro, spiritu san-
 cto magistro nostro, quid de fonte omniū
 bonorum, & totius diuinitatis, Deo patre
 impius iste scribat, quam impiè Deum
 blasphemet, clamabis equidem, scelus hoc
 christiano homini & Euangelij nomen ia-
 ctanti, non ferendum, ignibus tantam bla-
 sphemiam expiandam: in crucem scelus
 hoc abripiendum. Est equidem, cur ita &
 tu & nos clamemus, cur ignes tantæ abo-
 lendæ blasphemix accendamus, nisi veli-
 mus nos omni religione & fide vacuos, &
 perinde, vt iste nequam, in Deum Blasphe-
 mos esse, demonstrare, non minus impie-
 tatis reus est, qui blasphemat, quàm qui
 blasphemum non cohercet, vtriusque sce-
 lus est, & grauius quidem no vindicantis,

EPISTOLA

ille enim impunitate animatur, qui supplicium spectans auderet facinus nunquam. Sed iam tabulam doctrinae Franken aspice. Datum Cracoviae ex aedibus nostris studij Cracoviensis, Anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quarto, die vero undecimo Augusti.

TABVLA

TABVLA DOCTRINAE

- nati, diuites & viribus prauales
tes esse.
9. Solos ingeniosos & doctos liberos natura esse, qui nunc & in papatu, & alijs religionibus & sectis miserrima seruitute premuntur.
  10. Non permittere credere, & suam fidem profiteri, ut quisque vult, esse acerbam & monstruosam & plusquam barbaram seruitutem.
  11. Quorum omnium malorum fontem esse, consentiens inter omnes religionis dogma de Trinitate, è quo ut monstro monstrosa religiones nascantur.
  12. Monstrosos partus Trinitatis monstruosissima seruitute nutrice.

In libro ipso

1. Omnium religionum qua sunt, fuerunt, & forte erunt inconstantissimam esse religionem Christianam.
2. Religionem Christianam in tot sectas dissectam, quot enumerari vix queant.
3. Quarum sectarum maximam quaeque in maximo errore tuendo constantissimam esse asserit.
4. Quali ingenio quisque esset, talem eum

FRANCKEN.

- eum religionem sibi fingere, & ad eum sensum qui suis moribus consentiat, literas sacras torquere.
3. Quemq; moribus suis finem honoris & malorum aptum fingere.
  6. Trinitatis dogma ab iis profectum, qui multitudini deorum colendorum assueti erant.
  7. Quamuis plurimis testimonijs scriptura sacra Trinitatis ratio demonstratur, tamen id totum rejiciendum esse, propterea, quod testimonia illa scripturarum improbe detorqueantur ad eum sensum.
  8. Antistites Christianos idolis colendis olim assuetos operã dedisse, ut superstitionẽ suam illam quasi nativã, auctoritate sacra scriptura confirmarent, atque ut veste eleganti ornaret, & propterea varios sensus scriptura sacra finxisse ut ita facilius figmenta sua tuerentur.
  9. Authores dogmatis de Trinitate, dicto hoc Pauli, Animalis homo non percipit quæ sunt spiritus Dei, stultitia illi est, nec potest intelligere quia spiritaliter dydicantur hominum menses.

TABVLA DOCTRINAE

- excæcasse, ne Trinitatis idolon horre-
dum esse & figmentum videant.
10. Authores dogmatis de Trinitate
figmentum hoc suum crudelitate mi-
mia munivisse.
11. Christum rebus naturalibus spiri-
tualia metiri, & iudicare voluisse, hoc
verò fuerit, sensui & rationi nostra fr-
dem subijci, non sensus rationemq; in
obsequium Christi et fidei mancipare,
contra quàm Paulus doceat.
12. Rationis & sensus iudicium Christi-
anos damnasse & fidei totam religio-
nem suam subijci voluisse, ne eorum er-
ror & fraus deprehendi posset.
13. Ingenia acuta, quae lumine verita-
tis illustrata idolon esse Trinitatē vi-
derent, tum pœnarum acerbitate, tum
honorum præmijs tacere, fraudemque
non prodere Antistites Christianos
adegisse.
14. Qui Trinitatem in divinis agnos-
cunt, Trinitarios, & idololatrias esse.
15. Trinitarios veritatis fulgorem &
splendorem non ferre.
16. Filium Dei λόγον Deum genitum ab
aeterno, figmentum esse idololatriarum,
quod

FRANCKEN

quod figmentum, quoniam ne in luce
veritatis positum deprehendatur, a-
ternitatis tenebris immersum esse à
callidis hominibus.

17. Deum esse ens primum, perfectum,
immutabile, à nullo pendens per se suf-
ficiens, Deum verò genitum, hoc est
λόγος filium Dei non esse ens primum
& cetera, propterea non esse Deum.
18. Deum nec generare, nec generari.
19. Eos qui Trinitatis rationem Solis
exemplo demonstrant cum ratione in-
sanire.
20. Mundum non esse genitum.
21. Quod est genitum, principium ha-
bere, si λόγος est genitus Deus, princi-
pium habere eum necesse est, & non es-
se ens primum, unde sequatur Deum
etiam non esse.
22. Deum generando mutari, & dimi-
nutionem essentia sua pati, & propte-
rea generationem diuinam inanem
esse, et figmentum hominum, cum De-
us non mutetur.
23. Si filius Dei λόγος deus genitus homo
factus sit, necessario sequitur, immu-
tatum esse, quod in Deum cadere non
potest,

TABVLA DOCTRINAE

- potest, qui est immutabilis.
24. Deum unum & essentia & hypostasi siue persona, non admittit. n. pluralitate personarū, sed et substantiā unā et hypostasim unā in Deo vult esse.
25. De Trinitate personarum in unitate substantia, vanam doctrinam esse.
26. Idololatrias non contentos duobus personis diuinis, tertiam addidisse spiritum sanctum.
27. De diuinitate spiritus sancti nullum extare testimoniū in sacra scriptura.
28. Si spiritus sanctus est Deus, fratrem eum, h. y. Dei esse necesse esse.
29. Hanc fictam de Trinitate doctrinā, cōmunem consensum totius sacrae scripturae refellere mentitur.
30. Duo genera similis substantia producenda esse creationem & generationem ait esse, praetermittit vero spirationem ut Sophista.
31. Hypostaticam in secunda Trinitatis persona, id est Christo Iesu, duarū naturarū, quā idololatrae, sic nos semp vocat, cōfinxerūt, esse argumentū certissimum confictae doctrinae de Trinitate perso-

FRANCKEN

personarum in unitate substantiae.

32. Idololatrias tribus personis diuinis contentos, quartam adiecisse, quae et homo & Deus esset, qui et si non maior, quasi tamen maior, Deus haberetur.
33. In Christo uniri duas naturas, commentum aptum ad decipiendos homines esse, negat enim unionem duarum naturarum in Christo esse potuisse.
34. Christum Deum idololatrias, Deum carnale fecisse, ut eum comederent & biberent.
35. Sacramentarium, nugatur de carne & sanguine Christi, & nec ipsi intelligunt.
36. Humanitatem Christi oportere in unione naturarum exaquare diuinitati, alioquin multa absurda inde sequi autumat, & multa nugatur.
37. Urget tribus argumentis, quae inuicem et a vocat, duarum naturarum in una Christi persona unionem esse non posse, quae argumenta ut subtilia ita vana & veritatis inania sunt.
38. Christum non esse mediatorum inter nos & Deum patrem asserit: totumque meritum Christi tollit, ac omnem salutis nostrae, quae est Christus Iesus euerit, quod longo contextu & multis argu-

TABVLA DOCTCINAE

argumentis conatur efficere.

39. Christum ignorare diem iudicij asseuerat, & propterea Deum non esse.
40. Concludit Christū, neq; ut hominē, neq; ut Deū mediatorē esse posse, & propterea vniōne duarū naturarum in opus non fuisse: Deumq; sola bonitate sua, & potentia hominem liberare, & culpam illi donare potuisse, non tradendo pro nobis filio, contendit.
41. Sūma totius impietatis eius fuerit, religionē Christianā inconstantissimā errorisq; & superstitionis plenissimā.
42. Trinitatem venerandam figmentū Idololatrarū & horrendū idolon esse.
43. Filium et verbum Dei λόγον non esse Deum, non esse mediatorē, nihilque homines illi debere.
44. Spiritū sanctū nō Deū cōsubstantialē Deo patri, sed figmentū idololatrarū esse.
45. Qui Trinitatis doctrinam sequuntur, idololatrās esse.
46. Trinitatē, omnium discordiarū inter Christianos fontem et causam esse, & propterea hoc idolon tollendum, ut discordia tollatur.
47. Neq; patris, neq; filij, neque Spiritus sancti

FRANCKEN

sancti personas agnoscio portare, sed v-
num Deum, qui pro patre Deo, ens pri-
mum appelletur, debere.

48. Hæc ille, non tam oratione exornat,
& argumentis instruit, quàm menda-
cijs, & blasphemia in Deum, contume-
lijs in Christianos onerat, merumq;
Sophistam agit.

Hæc sunt molimina Francken, hæc facino-
ra capitalia in ciuitate nostra regnoq;
non modo impure fiunt, sed etiam præ-
mij & honoribus adornantur. Vides
quæ scelerata meretrix hæretica patret,
argentum sponsi Ecclesie CHRISTI
Iesu repudiat, fidem eius detestatur, o-
mnemq; spem, omnes rationes vitæ &
iustitiæ nostræ tollit, & in Deum pa-
trem furiose & libidine hæretica astu-
ans debacchatur, in faciè tremenda et
veneranda Trinitatis spuit, nosq; ad
libidines sathana nefandas prouocat,
ex filiis Dei mancipia diaboli esse iu-
bet, cui meretrici hoc scripto responde-
mus, & veritatem aduersus menda-
cia tuemur, in quibus si quid impru-
denter, & alienum à consuetudine Ro-
mane

TABVLA DOCTRINAE

mana Ecclesiae exciderit nobis, pro non
dicto haberi decernimus, studiumque
nostrum tuenda religionis Chri-
sti, seruatoris nostri p[ro]p[ri]is vi-
ris commendatum
esse optamus.

PRO TRE- MENDA ET VENE-

RANDA TRINITATE, IA-
cobi Gorscÿ, aduersus quendam *Apostata-
tam Francken*, falso appellatum
*Christianum, Apologeticus si-
ue Antichristianus.*

VM nuper ad Bibliopo-
las accessissem, & num-
quem librum recensedi-
tum, ac lectione dignum
haberent, perquirerem;
responderunt illi, nihil quidem nunc
tale se habere, daturos tamen operã,
vt è nundinis illis celeberrimis Franc-
fordiensibus, & noui & veteres libri,
lectione doctorum virorum digni,
ad se maturius aduehantur. Tum qui-
dam: Ego verò habeo in hac vrbe re-
censeditum libellum, quem non ab-
que magno dolore legi, cuius tibi co-
piam, si placet, faciam, sed ea lege, vt
authori eius respondeas, ac Christi Ie-
su Seruatoris nostri, spiritusq; sancti,
A atque

*Liber Fran-
cken qualis.*

atque aded totius Trinitatis diuinæ,
 cuius in hoc libro, arcana & mysteria
 impudenter ridentur, ac fundamēta
 fidei & salutis nostræ conuelluntur,
 Dei que maiestas tremenda, blasphemis
 maledictisq; perpetuis afficitur,
 vindices. Quod cum audirem, indolu-
 lui, tantamq; licentiam in hoc regno
 hominibus impijs & perditis datam
 esse, vt non dubitent, omnibus maio-
 rum institutis conturbatis, & plane
 religione euersa, magistratu legitimo
 despecto, ipsam maiestatem dei,
 non solum non reuereri, sed etiā im-
 pudēter ei illudere, ægerrimè tuli, ac
 dolore quidem pressus, discedere cœ-
 pi; volui tamen eum librum mihi
 monstrari: quem cum accepissem, ti-
 tulumq; eius legissem, & in quo argu-
 mento versaretur, & à quo Authore
 scriptus esset, cognoui. Preposuit nā-
 que ille nomen suū ei scripto, quem
 quod nunquā viderim, vbi esset que-
 rebā; at ille se omninò vbi habitaret,
 ignorare aiebat, librū aut eum ab Al-
 ciatho quodā Italo sibi traditū, seq;
 ab eo, vt venali illi in taberna sua li-
 braria

*Licentia quid
 darias.*

*Alciathi ho-
 minis vagi
 impietas.*

braria p̄stare liceret, petitū dicebat. Est enim hic nequam Alciathus, oīm illorū studiosus, qui in Trinitatis ar- cana inquirunt, ac eius impietatis, quæ filium Dei imparē Deo patri esse, ac vt tres hypostases, ita essentias e- tiā diuinas, distinctas esse doceāt, hic etenim est magister ille, qui primus hanc impiā scholam in hac vrbe ape- ruit, & in Christi diuinitatem inua- sit: quam doctrinam, cum in Italia parturire cepisset, quod eā absq; suo malo, in ea regione parere nō posset, Geneuam profugit, ac ibi cum Valē- tino Gentili, & Blandrata, cæterisq; impietatis magistris, palām profiteri cœpit, quod tamen illi diutiūs facere in ea vrbe, quāuis esset illa oīm hēre- seon receptatrix, nō licuit. Vrgēte. n. Caluino, Valētinus Gentilis à Magi- stratu dānatus, viuusq; igni traditus; è qua flamma, Alciathus iste cū Blan- drata ambusti, cū effugissent, in Polo- niā se receperunt, ac Blandrata qui- dem, quòd non multos suæ doctrine capaces inuenisset, quæstumq; è sua ista impietate non magnū faceret, lo- cum

*Supplicium
Gentilis, et fra-
ga Alciathæ.*

4 IACOBI GORSCII

audacia al-
dati. cum mutauit: in Vngariam, vbi cum
 maiore fructu suo, Deum vnum in
 essentia, trinum in personis blasphe-
 maret, concessit. Cracouia ambusto
 isto Alciato, dogmatis sui Superin-
 tendente, & Episcopo relicto, quili-
 bertate nostra quiduis audendi ar-
 matus, coelum affectare, comporta-
 tisque impietatis, & blasphemie mo-
 tibus, iter sub eo struere coepit, Chri-
 sto diem dixit, dicamque ei grandem
 inpegit, quod se filium Dei, patri om-
 ninò parem, Deumque verum & æ-
 ternum se esse nobis patefecerit; ad
 dexteramque Dei patris, in gloria v-
 nigeniti filij DEI confederit, & tan-
 quam alieni patrimonij & principa-
 tus direptor, patri suo iniuriam fece-
 rit, quod iudicium dum instruit, ad-
 uocatosque corrogat, testimonia, ta-
 bulas, omnisque generis aduersus
 Christum Iesum argumenta conge-
 rit: Ecce Antichristus, nouus Christi-
 anus Francken (è ludo illo cœlesti, &
 pietatis veræ palestra Societatis Iesu
 hominum, tanquam ergastulo ali-
 quo elapsus) Germanias, Galliasque
 per-

Principes im-
pietatis conue-
nerunt in v-
num aduer-
sus Dominum.

percurrit, locum, in quo venenum
 quod clam in Schola pietatis coxis-
 set, diuenderet; sanasque mentes infi-
 ceret, quærens. Sed cum nusquam tu-
 to consistere posset, omnes enim do-
 ctrinam suam impiam abominan-
 tur. In Polonia, omnia omnibus lice-
 re recordatus, relictis illis, in quibus
 vagabatur terris, nostris hominibus
 se immiscuit, ac vnam hanc urbem,
 in qua se tantum iactare Alciathum
 audierat, sibi sedem delegit: hospi-
 tio & præfidijs Alciathi, & eius disci-
 pulorum vsurus; & ex ea arce impie-
 tatis, quam Alciathus cum Gregori-
 js & Blandratis communiuisset, & o-
 mnis impietatis armis, blasphemisq;
 machinis, Christum oppugnaturus:
 Deoq; patri brachia fortitudinis suæ
 filio eius vnigenito, per quem, & spi-
 ritui sancto, in quo omnia ageret, &
 constitueret, præcisurus, vt ille in-
 mis manens, pro suis sceleribus à se
 poenas repetere non queat, vt primū
 igitur hanc urbem ingressus, arcem
 Alciatham petit, ac machinas impie-
 tatis suæ in nos exonerat, & nobis me-

*Lireola Po-
 lonorum.*

*Pillius Deo
 & spiritū san-
 ctum negare,
 brachia Deo
 patri est præ-
 cidere.*

tum incussurus, & suis se Alciathis, ducem præsto esse, signa daturus. Edit igitur trium sylvarum volumen, cum titulo hoc: Præcipuarum enumerationis causarum, cur Christiani, cum in multis religionis doctrinis mobiles sint, & varij, in Trinitatis tamen retinendo dogmate sint constantissimi: scilicet vagus ille, certas rationes stabiliendæ religionis nostræ demonstraturus, & consentientes, tam distantes & dissectas sectas redditurus. Putat autem iste nebulo diuersas illas & dissidentes religiones, tamque à se distantes sectas concordēs se facturum, si ipsum fundamentum fidei, Christum Iesum, in quo vera religio sedes suas posuit: & in quo tuendo, sectæ illæ dissectæ sint, euertat; Et quidem si hoc factum fuerit, Antichristianus iste, erit verè Francken, & impietatis suæ compos, euerso enim fidei nostræ, & salutis nostræ, quod Paulus posuit fundamento, discordia nulla, contentio nulla de religione erit.

*Franckē cur
fundamentū
fidei euertere
conatur.*

APOLOGETICVS.

omnes religione CHRisti abiecta,
 Deo vero abnegato, vel ad Gentili-
 um mores, & idola pristina redibūt,
 vel Machometismum, quem ille, et-
 si non verbis, re tamen ipsa introdu-
 cit, recipient: & in impietate exer-
 cenda, duce Francken Antichristia-
 no consentientes erunt: Aliud fun-
 damentum religionis suæ, scilicet,
 quod sceleratus iste posuit, ipsam im-
 pietatem & Atheismum sibi pon-
 ent, non solum diuos & sacra, sed
 ipsum DEVM abnegabunt: O e-
 gregiam concordiam, ô mirandum
 magistrum: Si vultis, inquit, esse in
 religione concordēs, si vultis diffi-
 dia inter vos tollere, abnegate Chri-
 stum fundamentum religionis ve-
 stræ, de cuius veritate contenditis, e-
 uertite Trinitatis dogmata, fabulam
 esse dicite, Christum Iesum non mo-
 do non esse Deum verum, sed etiam
 vix hominem putate, spiritum venti
 flatum esse, nihilque diuinitatis habe-
 re pronūciate, totamq; Trinitatē, vt
 idolum horrendum tollite, atq; ita il-
 l' o fundamento, quod Paulus se vo-
 A A bis po-

bis posuisse, neque quenquam aliud
 ponere posse inaniter iactat, sublato,
 concordēs eritis. Inde enim inter vos
 discordiæ oriuntur; quo euerso, nul-
 la vobis dissentendi & contentionis
 causa occurreret. Hæc doctrina est isto
 rum, hoc nouum Christianus Fran-
 cken consilium concordæ in religio-
 ne stabilienda inuenit, hoc certè ma-
 gistro Christus patris è sinu abstrahē-
 dus, omnis potentia illi eripiēda,
 meditationis munus ei auferendum,
 spiritus sanctus ventus esse decernē-
 dus, vt Deus pater duobus brachijs
 suis præcisus, truncus, mancusque red-
 datur. Hoc consilium est nebulonis
 istius, hæc ratio eius cōcordiæ, quam
 parturit, hanc ille concepit iniquita-
 tem, mox Atheismum pariturus, so-
 let hic tantus vir, tamque perspicax,
 & in consilio dando acutus, Lutheri
 conatus reprehendere; quòd cum Ec-
 clesiam euertere constituisset, eam
 demolitionem non à fundamentis,
 vnde oportebat, sed à culmine exor-
 tus esset, indulgentias, cæremonias,
 sanctorum inuocationes, & alia quæ
 leuio-

*doctrinæ Frä-
 cken scopus.*

*Francen cur
 ecusæ Lu-
 herum.*

leuiora essent, damnasse, & quasi culmen Ecclesiæ detraxisse, superficie firme, in fundamento immoto, permanente, debuisse Lutherum, si operæpretium facturus fuisset, ea aggredi, quibus vel euersis, vel tantum labefactatis, totum ædificium Christi prolaberetur, ac corrueret, debuisse eum fundamenta eruere ac demoliri, sine quibus non solum tecta, sed etiam ipsa superficies, ipsi parietes, totaque Ecclesiæ structura, ne momento quidem manere potuisset; ruinam enim fundamenti, & demolitionem, ruina totius domus sequitur, quod Lutherum acur⁹ hic cyclops, nō vidisse, & miratur & reprehendit, quem, si hoc vidisset, vno momento suæ cupiditatis compotem fuisse ait, neque tot socijs, & Ecclesiæ oppugnatoribus opus illi futurum fuisse, quo euerso per vnum suum dogma religionis fundamento, totum quod cum animo suo volutarit, consecutus fuisset, nullamque occasionem & causam discordiarum & dissensionis reliquisset, omnes vno facto ad idololatriam veterem,

rem, Deo vero abnegato traduxisset:
 & impietate sectanda, consentientes
 & planè Germanos reddidisset, Ma-
 chometi dogma confirmasset, quid
 igitur? & Lutherus, vt stupidi inge-
 nij & bardus homo, reprehensionis,
 & Francken vt Cyclops oculatus, &
 ingenio acuto, honore, qui nobis
 tam facilem euertendæ religionis
 Christi. & Catholicæ Ecclesiæ modū
 demonstrauit, dignus. Quæramus i-
 gitur, quid illud est, quod demoliri
 Antichristianus iste, magister noster
 velit, vnde demolitionem religionis,
 & Ecclesiæ sanctæ ordiri monstrat:
 Fundamentum ipsum, inquit, euer-
 tendum est, si vis omnia ruere, quod
 autem fundamentum hoc est, vn-
 de tanta inconstantia religionis, &
 discordiarum materia enascatur, &
 in quo omnes sectæ ædificant, aliæ
 aurum, aliæ argentum, paleam aliæ,
 equidem non aliud, quam quod
 Paulus se posuisse, & præter quod ali-
 ud poni non posse, testatur Christus
 Iesus. Hic enim est solus & vnus fi-
 dei & salutis nostræ, illa petra, in qua
 Eccle.

*Fundamenti
 quod Fran-
 cken euertere
 tentatur.*

Ecclesia ædificata , & possessionem
 suam, viresque firmavit, huic funda-
 mento Briareus iste vices impieta-
 tis suæ admouet , Christum Deum,
 mediatoremque DEI & hominum
 esse pernegat, tremenda mysteria , v-
 nitatemque trium diuinarum perso-
 narum , non sine cachinno fabulam
 & idolum vocat, Fabula illi Christus
 Seruator noster, fabula sunt nebulo-
 ni illa verba : Ite, baptizate, in nomi-
 ne patris, & filij, & spiritus sancti, qui
 crediderit , & baptizatus fuerit, sal-
 uus erit , quod firmum fundamen-
 tum vitæ nostræ & salutis , Christus
 esse demonstravit : Fabula est apud i-
 stum : Hæc autem est vita æterna, vt
 cognoscant te solum Deum verum,
 & quem misisti Iesum Christum, quæ-
 cunque de Christi diuinitate è scrip-
 tura afferantur, fabula est in schola
 magistri Francken , fabulosum & à
 Papistis confictum nomen Trinita-
 tis, quæcunque scriptura vel diuini-
 tatem Christi, spiritusque sancti, vel
 trium diuinarum personarum, v-
 nitatis in essentia , & Trinitatis in
 perso-

*Francken au
daia.*

personis testis affertur, vt commen-
tum Francken ridet, ac omnia pro-
pugnacula è scriptura deprompta, di-
uinitus inspirata, ad Trinitatis tremē
dæ misteria demonstranda, reijcit &
calcat, vt robustus Gigas Deū ipsum
patrē, præcis vt iam dixi, primū bra-
chijs suis, filio & spiritu sancto, diui-
nitate nudatis, & in sui mendacij vin-
cula coniectis, coelo detracturum, ac
cathenas illi iniecturum minatur.

*Francken vn
diq; cietus.*

Hic igitur præclarus magister, quem
tota Europa igni & flammis armata,
insequitur, quem omnes religiones,
omnes Regiones, omnes vrbes, po-
puli, & ciuitates, vt pestem præsen-
tem eiecerunt, quem abominantur,
cuius & nomen, & doctrinam ex-
erātur, qui quod eis elapsus sit, quòd
quas meretur, pœnas effugerit, & exē-
plum cæteris Antichristianis datus,
apud eos non sit, grauissimè dolent:
ac suam in eo comprehendendo, fā-
misque cū sua doctrina, custodiendū
tradēdo, socioriā dānant, in hoc cla-
rissimo & potentissimo regno se diu-
tius iactabit? suum virus impunè vo-
men

mendo? ac in hac primaria Regni nostri vrbe iudicium in Christum Iesum, spiritumque sanctum instituet, patrem omnis diuinitatis fontem ridebit? brachijſq; ei suis præcis, truncum, mancumque impijs suis discipulis ridendum propinabit, & libertate nostra ad incendium iræ Dei in nos abutetur? Feremus hæc scelera? patiemur tam apertè Deum nostrū, vitam nostram, patrem nostrum, creatorem nostrum blasphemari? & quod Regnum semper religiosissimum fuerit, profanari, patiemur hostem non modo filij Dei, & spiritus sancti, verum enimverò totius Trinitatis indiuisæ fouebimus, præsidiaq; ei aduersus veritatis, & veræ religionis Doctores propugnatoresq; adferemus. Tentat nos Deus, tentat, & quātum se amemus exquirat, vt cum nos pro se neglecto, ac contumelijs, nobis spectantibus & audientibus, & nō solūm nō prohibentibus, sed etiam opem scelerato homini ferentibus, poenas meritas à nobis repetere aggressus fuerit, nihil nobis sit quod excu-

Deus ridebit

Fideles tentantur per hæreticos.

*Deus negligē
tes suam glori
am negligit.*

Deut. 13.

excusemus, quod misericordiam eius imploremus, ostendit enim statim nobis, quàm turpiter à nobis sua gloria neglecta; quàm indignè in oculis nostris sit tractatus. Negligimus gloriam eius, negligemur ab eo. Diligit ille diligentes se, negligentes se negligit, & casum eorum despicit, periclitantibus non modò opem negat, sed etiam pœnas meritas auget. Quoties Deus hominem cognoscere, & palàm, quod ille simulat, demonstrare vult, immixtis falsis Prophetis, & doctoribus impietatis authoribus eos tentat; quod Moyſes populo suo cauens, disertè monuit, surrecturos falsos Prophetas inter eos asserens, qui à lege sua, & Deo patrum suorum eos auocaturi venissent, aliamque doctrinam ad eos afferrent; quod cum acciderit, monet, ne eos Prophetas audiant, & inter se consistere patiantur, sed statim eos occidant, & de medio tollant doctrinam eorum abominatam, & omnem memoriam aboleant, rationem

tionem reddens eam, quòd eo facto tententur à Domino, cognoscatur & audiant, & quos sui amantes, causam suam tuentes, ac toto corde sibi hærentes inuenit, eos honorat, ac muneribus debitis ornat, vt Abraham, vt Iob, & alios Patriarchas Patresque sanctos; quos verò à se discedere, honorem suum negligere, iniurias suas, & contumelias suas, non vindicare deprehenderit, in eos suas copias immittit, gladij, pestis, famis, & aliorum malorum turbam, hinc excidia vrbi-
Vnde excidia vrbiũ, & alie calamitates oriuntur.

um, hinc Regionum vastitas, captiuitates, & in remotas Regiones, incolarum translationes, ac morte durior seruitus. Multa & illustria eius vindictæ & iræ DEI exempla sunt in sacris Biblijs, sæpè populus ille, qui Israel dicebatur, grauiissimis calamitatibus ob neglectum DEVM, eiusque verum cultum desertum, ob falsos Prophetas receptos, nouas religionès assumptas, legem neglectam, inuo-

Cur tententur fideles per hæreticos.

*Pe pna neg-
lecti cultum
Dei, ita prae-
mium hono-
re sequitur.
Num. 25.*

1. Reg. 15.

*Exercitus
DEI.*

Isaia 44.

inuolutus est: Multi qui iniuriã DEI,
vel ægrè tulerunt, vel pro ea se in peri-
cula coniecerunt, præmijs honorati.
Phinees sacerdos, quod idololatram
Moyfi legem despicientem interfece-
rit, sacerdotio sempiterno honora-
tus. David, quod Deum toto corde
sequeretur, quod gloriam eius pro-
pagaret, quod iniuriam eius non fer-
ret, perpetuum regnũ meruit, quod
Saul ob neglectum Deum, mandata
que sua amisit, ac & se ipsum, & to-
tam domũ euertit, & nos miramur,
vnde tanta regnorum mutatio, vnde
urbium interitus, tot tantæque cala-
mitates, vnde barbarorum crudelissi-
mè seruentium ille impetus, innu-
merique exercitus prodeunt. Omnes
illi exercitus Dei sunt, omnes iræ eius
ministri, & iniuriæ suæ, & contemp-
tus sui, inter suos, ultores sunt. Sic Cy-
ri Persarum Regis, cuius Deus testifi-
catur se apprehēdisse dextram, ne quis
ei resistere posset, exercitus, est vni-
uersus Dei viuentis & veri, vltus est Cyrus
Babylone euersa, Rege cæso, Regio
nibus

nibus infinitis vastatis. Ea enim causa est transferendorum Regnorū, ab una gente, ad aliā, ob Deum verū contemptū, & irrisum, regno Babylonij à Cyro Persa exuti, Persæ ipsi ab Alexandro Macedone profligati, Macedones à Romanis euersi, qui & ipsi ob eam eandem causam, suis armis se confecerunt, ac barbarorum præda facti sunt. Neglecta lex sub iudici fabricata, idololatria pro vero Deo Dei veri, à priuatis priuatim instituta, ab Israel, eiusque iudicibus, non vindicata, & vndecim tribubus vultus graue inflixit, & tribui Benjamin excidium peperit, Michæ idolū quod *Iudic. 18:* domi colebat, neglectum ab Israel, mali illius, & iræ Dei causa fuit, quod ita esse, Philo Iudæus, Iudæorum Antiquitatis explicator, disertè testatur. Eius enim calamitatis totius Israel eam causam fuisse demonstrat. Quod etsi Micham quēdam hominem diu domi idola conlasse, ac ea vt numen colere, sacerdote etiam ei idololatrię Leuitici generis proposito,

sus Israel sciret, nihil tamen ea iniu-
 ria Dei veri sui commoueretur, legē
 Moyfi negligeret, sacra violari non
 molestè ferret. Non erat enim tum,
 teste scriptura, in Israel Rex, non e-
 rat iudex, qui legem Dei sui tueretur,
 qui impios cultus institui non per-
 mitteret, & in idololatrias, falsosque
 prophetas animaduerneret, sed quis-
 que, quod illi rectum videretur, face-
 ret, quo tempore adolescentes Ben-
 iamin, homines lasciuī, & legis diui-
 nę oblitī, Leuitę cuiusdam, qui in e-
 orum urbem tenebris noctis oppres-
 sus diuerterat, uxorem quam secum
 duxerat, raptam horrenda libidine,
 ac stupris contaminarunt, ac ita vera-
 re necesse fuerit, quo nefando facino-
 re, totus Israel commotus, adolescē-
 tes, facinoris tanti authores à Benia-
 min sibi dari ad supplicium postula-
 runt, iniuriam mulierculę violatę
 vlturi, qui Dei sui, à quo tot tantisq;
 beneficijs cumulati essent, planè in-
 iuriam neglexissent, neque idola Mi-
 chę vlti fuissent. Hi igitur negante Se-
 natu

*Libertas cre-
 dendi idolola-
 trię parens.
 Iudic. 19.*

natu & senioribus Benjamin, se adole-
 lescentes illos puniri passuros, bellū
 eis Deo consulto, & victoriam eis
 promittente inferunt, grauissimè à
 Benjamin castigantur, cæsiq̄ue & fu-
 gati domum redeunt, ac iterum De-
 um consulunt, bellumq̄; reparant, ea-
 dem calamitate afficti, & victi fugi-
 unt, ac congregati in Sylo cum Deo, *Iudic. 20.*
 qui sibi belli inferendi Benjamin au-
 thor fuerat, se deceptos, in tantam ca-
 lamitatem præcipitados, & planè ver-
 bis & responso diuino circumscrip-
 tos exostulant, & vtrum tertio ar-
 ma sumerent, & scelus in mulierem
 commissum, & suam eadem vlturi
 consulunt: quibus cur cæsi sint à Ben-
 iamin, causa explicata, repetere eos
 arma iubet, & victoriam indubitā
 promittit, causam autem hanc esse, *Cur XI. tri-*
 quod à se in ea pugna deserti fuerint, *bus à Benia-*
 ait: quod se suamq̄ue contumeliam, *min cæsa.*
 qua à Micha idololatra affectus esset,
 neglexissent, se enim & suum hono-
 rem negligentes, negligere & in-
 periculis positos destituere ait, &
 hac similitudine, quam parabolam

*Philol. An
sig. H. obv.*

vocant, ad eam rem planius demon-
strandam utitur. Fuisse quandam ait
syluam, in qua multæ habitarent fe-
ræ, quæ ut & catulis suis, & securitati
suarum consulerent, leoni custodiam syl-
væ commendasse, ut quæ feræ ex aliis
sylvis venientes arceret, nec catulos
suos dilaniari ab eis sineret, mandas-
se: quod munus quamvis recepisset,
& honore delectaretur leo, officium
tamen suum neglexisse, feræ aliunde
in syluam custodiæ suæ commenda-
tam venientes, & suarum ferarum ca-
tulos devorantes, ultimum non esse,
nec unquam iniuria illa externorum
commotum fuisse, catulosque sua-
rum bestiarum dilacerari, securo ani-
mo spectasse. At cum quadam die fe-
ra domestica catulum alterius feræ
in eadem sylva dilaniasset, leonem il-
lum statim custodem sylvæ, exclu-
masse, feras excitasse, catulque in se mu-
tuò desævuisse, ac ipsum etiam leo-
nem dilacerasse, & alio in eius locum
constituto, pacem inter se composu-
isse, quam parabolam ita interpreta-
tus est Deus, ut diceret: Sylvam illam
esse

esse regionem & terram à se Israel datam, feras autem ipsos Iudæos seu Israel, quos ex Aegypto liberatos, in illa regione locasset, leonem custodē, iudices & Magistratus esse, qui bestias ex idololatriarum syluis & Regionis, veri Dei cultum persequentibus, in Israel venientes filios suos dilantes, & à cultu suo ad idololatriam pertractos, perdentes, sathanæque sequissimo leoni deuorādos tradentes, nec prohiberent, nec vlciscerentur. Nec tanta ruina eorum mouerentur, suamque tam insignem iniuriam contemnerent, liberè falsos prophetas inter se versari, vt à veri Dei cultu, ad idololatriam filios suos rapi paterentur, suamque iniuriam & contumeliam dissimularent: qui quod illis ipsis iniuria facta esset, quod eiusdem syluæ peior fera, aliam feram inuasisset, clament, tumultuentur, ad arma aduersum Benjamin, vt pessimam feram ruant, pro stupro mulieris vnius vindictam exposcant, mortemque vnius mulierculæ pluris quam se suamque gloriam æstiment; qua

causa cædis eorum explicata monet,
 pergerent in Benjamin, & arma eis
 tertio inferrent; quo bello ita Benia-
 min neglectæ legis, & sceleris admis-
 si, graues pœnas dedit, & ita cæsus, ut
 præter sexcentos adolescentes, qui è
 cæde illa vastissima effugerant, ne-
 mo superesset. Ita ob Dei cultum ne-
 glectum, & Benjamin tribus excisa,
 & victores quadraginta millia viro-
 rum amiserunt, pœnasque graues i-
 dololatriæ dissimulatæ dederunt:
 quod exemplum disertè docet,
 quàm grauius DEVS contumelias
 suas, & religionem suam neglectam,
 ac feris hominibus, hæreticis que pro-
 stitutam puniat; ex omnibus sylvis, è
 toto orbe terrarum, in hanc no-
 stram sylvam Poloniam feræ hæreti-
 corum irrumpunt, falsis doctrinis
 imbutos, hæresesque dentibus lace-
 ratos, à vera religione & auita lege
 abductos, Sathanæ ignibus æternis
 cruciandos tradunt. Nobis non mo-
 dò non reluctantis, verùm enim
 uerò applaudentibus, nos enim lu-
 pis

*Hæretici ex
 omnibus re-
 gionibus pul-
 si, in Poloniã
 fugiendi.*

pis illis in nostra viscera defœuienti-
 bus, animas nostras deuorantibus,
 honores largimur, præmia decerni-
 mus, mensis nostris adhibemus, inge-
 nia eorum miramur, pro eis arma pa-
 ramus Confœderationes, pro tanta
 animarum laniena, aduersus pieta-
 tis defensores conficimus, libertate
 que nostra, ad nostram ipsorum per-
 niciem, & ad Christi Iesu, ac patris e-
 ius, spiritusque sancti contumeliam
 abutimur, ac iram Dei, in diem iræ e-
 ius nobis thesauritamus, mortemque;
 ac supplicia commerita, pro sua mise-
 ricordia differentem, spatiumque re-
 spiscendi nobis dantem, ad nos pu-
 niendos excitamus, ac malum in-
 stans vrgemus, indies nouæ enascun-
 tur hæreses, scelerati homines, ex o-
 mnibus regionibus, & omnibus re-
 ligionibus eiecti, damnati, suppli-
 cijs & igni deputati ad nos conflu-
 unt, exilij sui locum securum, Po-
 loniam in sermonibus & collo-
 quijs ridentes esse iactant, atque
 apertè securitati nostræ, & CHri-
 sto à nobis eis prodito, illudunt.

*Abusus libe-
 tatis, quid
 pariat.*

*Polonia exort
 lum hæretico-
 rum recep-
 taculum.*

*Contumelia
Dei honora-
tur.*

*Principes vi-
deant officiū
suum.*

*Christi iniu-
ria negligitur*

O miserum regnum, ô miserarum vrbes nostras, ô perditam libertatem. Vbi tam apertè Deum blasphemijs proscindere liceat, vbi non solum alios Religionis ritus, articulosque fidei, sed etiam ipsam venerandam & tremendam Trinitatem, idolum non modò liberè, sed etiam cum premio & applausu, & dicere, & docere, scriptisque eam contumeliam, vagis hominibus, mandare liceat. Tacent leones nostri, non clamant aduersus has immanissimas feras, non obfistunt tantæ animarum laniens, in tam excelsa & Ecclesiæ, & Regni collocati sede, & specula. Ociosi manent, perditæ populi, graues pœnas (sanguinem pereuntium, de manibus eorū, Deo exquirente) daturi: quorum, si quis vel verbo offendatur, quantum clamorem tollant, quæ arma parent, quam minabundi incedant, pœnas cum sanguine poscant, videmus, si familiaris, si seruus, si amicorum aliquis offendatur, accurrunt, vindicant, iura, iudicia, arma denique minantur, at tuam Christe Iesu fili Dei Domi-

Domini nostri iniuriã, tua vulnera, contumeliam tuam non solum negligunt, sed etiam in te blasphemosalunt, honorant & præfidijs libertatis suæ communiunt. Venerunt non gētes iam illæ, quas tu oues tuas reddidisti, sed filij tui, quos sanguine tuo redemisti, in hæreditatem tuam. Pol. *Psalm. 18.* luerunt templum sanctum tuum, & Ecclesiam illam sanctam, quam sanguine tuo consecrasti violauerunt, patrem tuum, & spiritum sanctum, vnà tecum idolum vocarunt, tua nobis munera à te relicta, corpus & sanguinem tuum, cibum & potum illum verum, qui animas nostras viuificaret, tibi que Deo nostro iungeret, eripuerunt: fabulam esse dicunt, idolum que non ferendum. Nec satis illis erat, sacramenta ea, quorum miseriamysteria capere nequeunt, & in quibus vt in lapide scandali offenduntur, omnibus conuicijs conscindere, effundere, & pedibus, vt porcos margaritas illas Christi preciosas, ante eos effusas, conculcare; nisi etiam in te, vitæ suæ autorem, conculcatis il-

Fructus hereticorum.

Esai. 10.

Matth. 7.

*Contumelie
in Deum
Francken.*

lis sacramentorum tuorum muneri-
bus, impetum facerent, vt te vel pu-
rum impuro suo ore hominem ap-
pellarent, diuinitate tua, qua DEO
patri te æqualem esse, nos verè do-
cuisti, te exspoliarent, & è sinu patris
euellerent, vel ne hominem quidam
esse dicerent, hoc vero est, nunquam
fuisse te mentiantur, & fundamen-
tum vitæ nostræ, te cum Deo patre,
& spiritu sancto, contumelijs affici-
ant naturam diuinam essentia con-
iunctam hypostasi, & personis, vt tu
ipse nos doces, separatam, idolum
horrendum vocent, & in cœtu ho-
minum proclamant, scriptisque su-
is tantam blasphemiam mandatam,
totum per orbem diffundant, cum
qua impietate nunc ferus quidam
aper, & insanus canis, nomine
Christianus Francken (è schola soci-
orum Nominis tui, quos tu religio-
ni tuæ ruenti columnas subiecisti,
tanquam è sæuo, vt ille dictitat, Ty-
rannorum Ergastulo clapsus) ad
nos venit, blasphemijs in te; & DE-
VM patrem, vnà cum spiritu san-
cto

Francken.

*Iesuitarum
schola.*

cto, urbem nostram compleuit, vineam tuam exterminaturus, ac Machometum pro te, & tota Trinitate in sedibus nostris locaturus. Non desunt huic impietati auxilia, habet socios, habet propugnatores. Nam vt quondam Roma omnium idolorum, & Religionis omnium gentium sedes dicitur fuisse, ita nostra Polonia; omnium Hæreticorum est sedes, vel potius sentina. Huc enim è toto orbe impietas effusa confluit, quam sua blasphemia, falsò dictus Christianus Francken cumulat, & tecum patre tuo, & spiritu sancto, horrendum idolum vocat. Cuius doctrina & Religio quæ sit, dum viris pijs explico, tu Christe Iesu fili Dei viui, misso spiritu tuo sancto me adiua, & arma veritatis tuæ, contra tam ferum aprum mihi largire, manumq; meam, lapidem veritatis tuæ in frontem istius Goliath castris Dei Sabaoth conuiciantis, vibrantem dirige ac gubernata.

Polonia omnium hereseon receptaculũ. Tertullia in Apologetico.

Inuocatio au. xliij.

1. Reg. 17.

Atque

Atque hæc præfati, ad rem ipsam
 veniamus Antichristiani Francken,
 arcem impietatis, è qua veneranda
 & tremenda Trinitati bellum inferit,
 inspiciamus, & ea quibus instructus
 se effecturum, ne amplius homines
 horrendum Trinitatis idolum vene-
 rentur, néve in eo tuendo ita concor-
 des & constâtes deinceps sint, super-
 bushic Goliath iactare non desinit,
 arma expendamus. Et quidem in pri-
 mo limine istius tam muniti ædificij
 lemma hoc depictum est, & Titulus
 tanquam hedera vini index, in tabu-
 la appensus, totius belli quod parat,
 summam complectitur, & quæ vina
 hospitibus suis, & aduentoribus pro-
 pinet, indicat ijs verbis: Præcipuarum
enumeratio causarum, cur Christiani,
cum in multis Religionis doctri-
nis mobiles sint & varij, in Trinitatis
tamen retinendo dogmate sint con-
stantissimi. Quæ sua hedera, quæ vi-
na Ocnopola iste vendat, facile indi-
cat, fecem scilicet illam, quæ nondum
exinanita erat, quam peccatores ter-
re potaturos pronunciat Prophe-
ta,
 quæ.

*Iactantia
 Francken.*

*Titulus libri
 Francken.*

Epistola

Psalms. 74.

quæque calicis eius, quem in manu
 Dei scriptura esse ait, & vnde omnes
 sectæ biberent, exhausto mero in fun-
 do subsedit, & huic potissimum reli-
 qua, quam iste cupidè, & magna cum *Doctrina*
 siti exhausit, atque poturos vt à se e *Franchen.*
 um hauriant, ac sua impietate, bla-
 sphemis verbis inebriati in tremen-
 da mysteria, ne angelis quidem vidē-
 da vomant, Deum patrem cum filio,
 & spiritu sancto idolum horrendum
 appellent, omnem metum Dei ac re-
 ligionis abijciant, eos hortatur, ac vt
 liberaliùs mutuum furorem sibi pro-
 pinent, inuitat. Hoc est istius Cyclo- *Vide Memer.*
 pis merum, hoc ille Vlyssi cum socijs *& Virgil.*
 eius, hospitibus suis, propinat vt in-
 clusos antro suæ blasphemæ, & in-
 Deum contumeliosæ doctrine, ad sa-
 xum fractos, & sub dentibus suis tre-
 pidantes voret: Hæc est illa vltima &
 extrema fex, in qua omnes blasphe-
 miæ, & omnium sectarum ac hærese-
 on sordes natent, nemo adhuc tam
 altè in hanc fecem os suum merse-
 rat. Ac ne Arrius quidem ipse (nisi for-
 tè Ebionem & Cerynthum spectes,
 Magi-

magistros, quod posterius te spectat
 te docebo) qui in mysteria & arcana
 Trinitatis primùm inquirere cœpit,
 & hanc fecem ipsam propinavit. Nam
 & si filium Dei, patre Deo postero-
 rem esse, & creatum à patre, spiritum
 verò sanctum ab ipso filio somnia-
 ret, utriusque tamen diuinum hono-
 rem reliquit, utrumque Deum effe-
 tebatur, non totam igitur illam fecem
 in fundo calicis hærentem hauserat,
 maximam partem eius nostro huic
 Antichristo Francken reliquit, quai-
 ste inebriatus, quod ille non ausus,
 Christum diuinitate spoliauit, & offi-
 cio mediatoris, secundum utramque
 naturam eius exiit, ac nudum muti-
 lumq; ridendum & illudendum im-
 pijs hominibus fecem suam ebrijs prosti-
 tuit, Deum patrem omni potestate
 exspoliauit, mancum præcisus eius
 brachijs, filio ei & spiritu sancto abla-
 to, reddidit, utpotè qui totam illam
 fecem insaniam exhaustit, & quidem i-
 sta eius hædera duplicem errorem se-
 ctarum, diuersarumque religionum
 indicat: Alterum, quod in tuenda re-
 ligio.

*Quos errores
 Christianis ob-
 iiciat Fran-
 cken.*

ligione, mobiles & varij sunt, nec vquam consistant, & in dies religiones commutant, quod probarent, improbant, ac illo Comico, Nolo, Volo, puerorum instar in religione tum recipienda, tum reiicienda abutuntur. Quæ hædera & inconstantiam sectatorum indicat, & nihil firmi in eorum religionibus esse demonstrat, ob eamque causam non Evangelij dogmata illa esse, sed hominum ventosorum, ac cupiditatum mundi mancipiorum esse testatur. Quæ enim solida sunt, quæ in Christo fundamento firmo extracta, firma & immota manent, eundem vultum semper retinent, nec loco, nec tempore commutantur, qualis est ea Religio, cuius Roma est Princeps, quæ Catholica religio qualis. toto in orbe similis sibi & constans, eademque sit, quæ ab Apostolis accepta in sinu Ecclesiæ adoleuit, quæ à Patribus sanctis, Concilijs Oecumenicis, auro gemmisque ornata, pura & casta virgo & sponsa Christi Iesu sine omni ruga & macula ingreditur. Nã istæ religiões, quas Francken mobiles & va-

Hæreses meretriculæ.

varias esse indies ait. Non virgines Christo desponsæ sunt, sed potius meretriculæ illæ, quæ cum omnibus meretricis hæreticorum scortantur, fucisque illecebrarum, ac vitæ æternæ falsa ostentatione, homines tanquam syrenes cantu suo capiunt, & à vera vita ad mortis portas transferunt, qui fucus, quoniam ad omnes veterum status mutatur, ac statim splendorem suum deperdit, & quasi herba subito enata, Solis ardentis fervore pressa flaccescit primum, deinde exarescit, & proinde magistros & fabros eius eam assidue interpolare, & primo evanescente fucis, alterum inducere, & nova carusa meretriculæius purpurissoque nouo faciem inferre necesse est, quod cum ita sit, non malè Francken mobiles & varias esse istorum religiones dicit. Cum animosa veritatis virtute, & vitali illo sinceritatis spiritu, fucus evanescat, & turpiora omnia ea, quæ inficit, reddat. Quamobrem qui hoc genus mobilitatis doctrinarum fugiunt, rectè vitæ suæ consulunt. Sed videamus ali-

erro

errorem illum, quem hedera ad limē
 arcis Antichristiani indicat. Hanc au-
 tem esse vult constantiam omnium
 sectarum, in retinendo dogmate Tri-
 nitatis, nam vt superiorem reprehen-
 sionem Christiano isti Francken, in-
 constantia religionum, ita hanc alte-
 ram, constantia & consensus homi-
 num in tuendo & perpetuò retinen-
 do Catholico dogmate de mysterijs
 & arcanis tremendæ Trinitatis pepe-
 rit, quod quidem vnum dogma Tri-
 nitatis, totius nostræ religionis, ac vi-
 tæ nostræ fundamentum cum sit, om-
 nes omnium sectarum magistri, sua
 in eo construunt conclauia, alij qui-
 dem ex auro, alij argento, alij è palea
 & luto, ita vt in structura quidem dis-
 fidentes sint, in fundamento verò cō-
 cordes, quod totum Franken non
 probat, & non veræ & consentientis
 religiōis, sed discordiæ & turbarum,
 nomen Trinitatis esse vult, ac con-
 tentionum, quibus se Christiani con-
 ficiant, & varias in sectas scindantur,
 fontem esse mentitur, eo igitur fun-
 damento relicto, euersoq; aliud fun-
 damentum

*Inconstans
 Francken cō-
 stantia repre-
 hendit.*

*Articulus de
 Trinitate fun-
 damentum re-
 ligionis Chri-
 stianæ.
 1. Corint. 3.*

C

damen-

damentum consentientis & constan-
 tis religionis quærendum esse mo-
 net, quod ipse demonstraturum scia-
 stat, hortaturq; , ut quæ hoc fonte tur-
 barum & ruinæ religionis relicto, a-
 liò nos transferamus, monet. Hoc ve-
 rò est, ut vero Deo patre & filio, & spi-
 ritu sancto essentia vno, personis tri-
 no, relicto, & impiè abnegato, contra
 melijs onerato, vel ad idola falsorum
 deorū cum Iuliano illo Imperatore
 Apostata, redeamus; aut Machome-
 tū eiusq; dogma recipiamus, nihil e-
 tenim aliud restat, nulla alia religio
 occurrere potest, ab initio mūdi, aut
 verus Deus colebatur, quæ iste idolū
 vocat, aut muta illa simulachra falso-
 rum deorū, ad quæ hoīes, ut pecora
 duci solitos Paulus ait, venerabātur.
 nam omninò negare Deū, nemo vnq;
 probavit; præter insipientem illū, qui
 in corde suo dixit, nō est Deus, nulla
 i. de legibus. Cicero gentem tam rudem, tam bar-
 baram, tam immanem inueniri ait,
 quæ nesciret Deum esse, quāuis, quis
 qualisve esset nesciret, non omnes ve-
 rum Deum cognoscebāt, multi, mul-
 tot

Confli-
 cke explicatio

1. Corint. 12.

Deum oēs ef-
 se fatentur.

tos & falsos sibi cōfingebant solis Iu-
 daeis Deus se per Moysen & Prophe-
 tas patefecit, solus Christus veri Dei
 patris sui veram religionē, & cultum
 instituit, verumq; Deum qui esset, no-
 bis idola colentibus demōstrauit, &
 arcana illa diuinitatis suæ, cum patre
 & spiritu sancto referauit, & nos in om-
 nem veritatem adduxit, notus qui
 dem in Iudæa erat Deus, sanctum e-
 rat apud eum populum nomen eius. *Psalm. 78.*
 Sed certè Christus qui est in sinu Dei
 patris, certiore eius noticiam no-
 bis attulit, & arcana ea Trinitatis que
 celabantur Iudæos, vel tanquam per
 nubem eis indicabantur, in lucem *Christus verū
 tatem pate-
 fecit.*
 protulit, ac omnem veritatē nobis de
 Deo patefecit, huic enim soli hæc ar-
 cana referenda seruata sunt: vnde illa
 Samaritanæ satis pia confessio, Chri- *Ioan. 4.*
 stus cum venerit docebit nos omnia;
 sciuit quidē samaritana q̄ docuit Mo-
 yses, sciuit præcepta & cęremonias le- *Christus ex-
 planator le-
 gis.*
 gū, sed tamen cum vberiore doctrina
 Christū expectabat: nā eū arcana ap-
 turū & legē mancā impleturū ac per-
 fecturū sæpè in synagogis audiebat.

*Arana Cbri-
sto soli reue-
landa refer-
uata.*

Ioan. 17.

*Ioan. 14.
Matth. vii.*

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 1.

Quæ igitur illa omnia sunt, quæ Christi delata cœlo docuit, equidem non alia sunt, quam ipsa quæ diximus, mysteria, quæ omnis nostræ felicitatis, vitæ, & beatitudinis fundamentum sunt, quam Trinitatem appellamus, quæ est Deus pater, & filius unigenitus suus, atque spiritus sanctus, in hominum enim cognitione vita nostra consistit. Hæc est vita æterna, ut te Deum patrem, solum, & verum Deum cognoscant, & quem misisti Christum Iesum, inquit ipsa veritas, via, ac vita nostra, & propterea nos baptizari & mundari præcepit, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, qui tres in cœlo testimonium dant, ut inquit Iohannes, qui tres, hypostasi distincti, unum & idem indiuisus in essentia & natura est Deus, quæ veritatis patefactio per Christum Iesum, qui solus Deum, quem nemo vidit, nobis demonstravit, ac quæcunque & vidit, & audivit, apud eum in suo sinu manens enarravit, tresque personas diuinas in vna essentia esse docet, multisque modis demonstravit: Audita est vox patris

patris ad filium in lauacro Iordanis
stantem: Tu es filius meus dilectus, vi Matt. 3. 17.
sus spiritus sanctus in specie colum- Matt. 3. 16.
bæ super eum de cœlo descendens, ac
in eo quiescens, pater filium allo-
quitur, & spiritum super eum demit-
tit, venturum clamat Christus spiri-
tum sanctum à se & patre missum, ac
apertè tres diuinitatis personas esse
demonstrat; quod vt figmentum Pa-
pæ ridet Francken, ac Trinitatem di-
uinam idolum horrendum, & abo-
minationem esse magna cum fidu-
cia inter suos latrat, omnesque sectas
ac religiones eo nomine, quod in do-
gmate Trinitatis, à Christo Iesu, veri-
tate, via & vita nostra monstratur, Constitutio Frz-
ckenin accu-
sanda consti-
tia religionis
constantes sint, acerbè accusat, & vt
errorem grauissimum reprehendit, quod scelestum illud caput, ea doctri-
na firma manente, voti sui & religio-
nis euertendæ cupiditatis, compotè
se non posse esse videat, hoc igitur ob-
staculum libidinis suæ effrenatæ tol-
lere conatur, ac constantiam omni-
um religionum in hoc vno articulo
damnat. Non videt scilicet Lynceus
C 3 iste

Constantia ar
ticuli de Tri-
nitate, ex ve-
ritate nata.

iste constantiam & consensum hunc
populorum, omniumq; sectarum ar-
gumentum certissimum, & indubita-
tum veritatis dogmatis eius, quod
le oppugnandum suscepit, atque
fontem inter religiones dissensionis
& discordiæ, obturandum suader, ve-
ritas ipsa sibi ipsi consentiens & con-
stans semper est, agnoscunt etiam in-
ceteris errantes huius doctrinæ veri-
tatem, quæ non minus quam Solis
splendor oculos illorum illustrat, &
in quo fundamento vita eorum, om-
nisq; beatitudo sedes suas posuit, cla-
rissimè eis demonstrat, consentiunt
igitur veritati, probant dogma vene-
randæ & tremendæ Trinitatis, omni
hesitatione remota, & Trinitatem
in vnitatem substantiæ, & vnitatem in
Trinitate personarum venerantur.
meminerunt Deum vnum esse, scrip-
turam testari, pluralitatem deorum
non probari. Audiunt illa ipsius Do-
miini verba, ex ore prophetæ clamantis. Au-
di di Israel, vnus est Deus, Ego sum Deus
us, post me non erit alius. Audiunt
Paulum dicentem nobis: Vnus est
Deus

Deut. 6.
Isai. 45.

Deus, & alia infinita testimonia sacrae scripturae, quae tu ipse Francken-
 tenes. Doctrinam etenim hanc, decennio in schola Societatis Iesu au-
 diebas, & vt puto alios hoc ipse docebas, venerandam & tremendam
 Trinitatem, quam nunc vt Cyclops, lumine veritatis amisso, idolum
 horrendum appellas, quam in Paradoxis illis tuis insanis & impudentis-
 simis venerandam & tremendam Trinitatem vocare solebas: Non igitur
 refero, quae alij congerunt vnitate diuinae testimonia, nouisti, fate-
 ris diligenter & constanter Trinitatis dogma à pijs & verè Christi disci-
 pulis defendi & tueri, te tamen ea non admittere clamas. Omnia illa te
 testimonia repudias, ac in tua insaniam perseverans, contra omnem sen-
 sum & consensum, Trinitati venerandae honorem detrahis, atque vt
 rabidus canis in Dominum tuum qui te fecit, qui ingenio, qui eruditione,
 cæterisque donis te ornauit, qui te in cœtum suorum asciuerat,

Francken decennio in schola Iesuitarum vt lupus in oves laeuit.

Temeritas Francken inconstans omnibus aspernanda.

Ingratus animus Franckē reprehēditur

& ad coronas coelestes vocabat, impetum facis, ei que interitum afferre conaris, per quem viuis, qui tibi respiscendi tempus dat, & vt ad sanam mentem redeas expectat, vno momento te extincturus. Nouerunt inquam, o perditissimum caput, omnes illae sectae, quas dissecas tu etiam vocas, quas inconstantiae reprehensis erroris in religione accusas, nouerunt mysteria & illa arcana, & unitatem substantiae, & Trinitatem personarum diuinarum, sciunt vnum Deum semper praedicatum esse. Circumsonat aures omnium vox illa diuina:

*De Trinitate
dogma constans*

Audi Israel, vnus est Deus, non erit post me alius, audiunt Christum dicere: Ego & pater vnum sumus. Audiunt: Ite, praedicate Euangelium vniuerso mundo, qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: Sciunt igitur absque fide & baptismo nullam salutem esse, at baptizari praecipimur, non tantum in nomine patris, quem tu vnium Deum in essentia, & in hypostasi, excluso prorsus filio & spiritu sancto, ab eius illa & essentia, & hypostasi

postasi esse vis, baptizari fideles Christus precepit, sed addit filij personam, addit spiritus sancti, vt aperte te doceat, tres esse à quibus vita nostra dependeat, patrem, filium, & spiritum sanctum, non dubium est, vitam nostram à Deo ipso dependere, nec alios ad id munus nobis præstandum admitti, *Resellitur Francken.* solus Deus est vita nostra, si igitur vt tu vis, solus Deus pater, hanc vitam nobis præstitit? Quid quæso vir acute opus fuerat, adiungi in baptizandis fidelibus nomen filij, & nomen spiritus sancti. Si filius Deus non est, & salus à Deo patre nostra dependeat solo, cur igitur ad eam rem præstadam filius socius DEO patri adiungitur? Cur spiritus sanctus ad hoc opus aduocatur? Honorem meum, inquit Deus, non dabo alteri, atqui in baptizando fideli & vita nobis danda, hunc *Deus pater honorem dicit filio.* honorem Deus pater partitur cum filio suo & spiritu sancto, neminemque absque illis saluum esse vult, & quo ipse honore fungitur, in eo patres sibi esse vult, nihil absque illis operatur, omnia quæ agit, agit per filium

*Ex unitate
substantie v-
nitatis actionis
promanat.*

in spiritu sancto, ita vt operatio illa
omnium personarum vna, & indiu-
sa semper sit. Cur ita? quod & substā-
tia eorum vna, eadem & indiuisa est,
ex vnitae substantiæ, vnitas actionis
promanat, vnitas actionis vnitatem
substantiæ demonstrat. Cum igitur
scriptura & vnum Deum & solum,
quo vita petenda sit, esse demon-
stret. Et vitam illam nemini dari, ni-
si qui in nomine trium, Patris, Filii,
& Spiritus sancti ablutus fuerit, &
quod vnus modò Dei munus dixe-
rit, trium mox esse doceat, neque
quemquam saluum fore, nisi trium
nomine ad eam sortem ascitus fue-
rit, planè monstrat, & vnum Deum
esse authorem vitæ nostræ, & tres esse,
per quorum nomen saluemur, at-
que ita & vnum, & tres esse, & Eccle-
sia Catholica, & omnes turæ illæ eti-
am dissectæ sectæ, vno consensu fa-
tentur, neque enim Deus, qui hoc
dogma nobis attulit ac demonstra-
uit, mentiri vnquam potest. Et quo-
niam absurdum, & tibi, & tui simi-
libus canibus videatur, tres vnum
esse

*Deus non
mentitur.*

esse, & vnum tres, quomodo tres vnum sunt, quomodo vnum tres, Ecclesia soluit, ac docet, Substantiam si *Quomodo de us vnus & trinus.* ue essentiam trium, vnam & indiuisam esse, vnumque Deum, hypostasi verò & personis trinum. Habet enim pater communem cum filio & spiritu sancto essentiam, hypostasim in qua subsistit propriam, quæ filio & spiritui sancto non communicatur, habet filius, habet spiritus sanctus hypostasim suam, qua aliis personis non communicatur. *Proprietates personarum diuinarum.* Proprium est Deo patri ingenitum esse, & à nullo originem habere. Proprium est filio genitum esse, & à patre principium sumere. Proprium spiritui sancto, à patre & filio procedere, quæ propriæ hypostases illas diuinas in essentia coniunctas distinguant, ac tres personas subsistentes reddant. Et vnum igitur Deum esse, verum est, & tres esse personas diuinas, verum. *Franchen seuilnas.* Nam quod turides, cum dicimus, tres vnum esse, & ad sensum insensatum tuum refugis? & tribus indicatis rebus, vnam rem

*que ad diuer
sa referuntur
non pugnant.*

rem eam esse, non posse dici arguta-
ris, id nihil est, sophisticum est, &
quod solis pueris illudere soleat, non
ignoras philosophos tuos, ad quorum
examen & regulas Christum trahis,
vnius rei rationes diuersas sæpè esse,
si ad diuersa referatur, vt Arrium Tri-
nitatis damnatorem primum, & sa-
num & insanum esse. Sanum, quod
etsi filium natum è substantia Dei pa-
tris neget, diuinitate tamen cum
non expoliat, contra quam tu facis,
insanum verò, quod aduersus a-
perta, & Prophetarum & Christi ver-
ba, quæ filium ab æterno testentur,
& ex patre Deo natum confitentur,
insaniam, filiumque Dei ex nihilo à
Deo patre factum mentiatur, ita vi-
des & sanum & insanum videri, tibi
collatum, & cum tuo furore compo-
situm, sanum dici, ad veritatem verò
retractum, insanum; Refer diuinita-
tem ad essentiam, vnus est Deus, Re-
fer ad Hypostases, trinus est DEVS,
quod Ecclesia magna cum authorita-
te testatur, ac assiduè canit, vnum es-
se Deum in substantia, trinum in per-
sonis

sonis, cui si tu vt cœperas pareres, si illum plusquam te videre iudicares, nunquam ad eam insaniam, in quam arrogantia tua te præcipitauit, deuenisses, Deum vt est vnus in essentia, & trinus in personis honorasses, honorem ab eo æternum, & coronas cœlestes accepturus, qua sorte, quod indignum te fecisti, & Simonem Magum te reddideris, tua superba mens, & ingenij tui fiducia, philosophorum stulta sapientia, inflata causa est. Sed diutius in Titulo explicando, & in hedera quam iste Poliphemus antro suo, in quo Christum & spiritum sanctum inclusos tenet. Occupamur, ipsas arces, & Oenopolia eius ingrediamur, & quæ hedera ad limen suum suspenso indicat, perquiramus vina. Primum igitur præfatione sua, suam in religione, vt & regionibus locisque mutandis inconstantiam tuetur, & causas cur omnibus sectis & religionibus repudiatis, ad hanc vnam detremēda Trinitate philosophiam animam appulerit, non tam explicat, quā fingit, veram enim causam quod

Præcken in constantiā suam tuetur.

quod turpem esse sciat, animo con-
 clusam cœlat ac premit, hæc autem fu-
 erit vt res ipsa, & doctrina eius, quam
 tradit, monstrat : quod religionem
 Christianam, vnâ cum authore eius
 Christo, & custode spiritu sancto e-
 uertere, Iulianum Apostatam secu-
 tus, stultum Euangelium esse censet,
 Philoſophorum sapientiam mira-
 tur, iugum enim Christi graue, & re-
 ligio nostra Tyrannis ei videtur, cum
 ille sit Francken, vt ego interpretor
 libertatis eius natura sua appetens,
 quæ nullis vinculis vel præceptorum
 vel legum alligata sit, quæ agat quid-
 quid velit, credat vt velit. Mutet reli-
 gionem & legem cum velit, nihil cre-
 dat cum velit, aliud stans, aliud sedes,
 de religione & Deo sentiat, fidem
 sensibus & intellectui suo subijciat,
 seruamque ei reddat, contra quam
 Apostolus, cum captiuandam esse
 intellectum in obsequium Christi &
 fidei, nisi quis à gratia Christi, & for-
 te ea ad quam vocatus sit, excidere
 vellet, docuit. Neque enim noster hic
 Fran. ken Paulo parere vult, cuius
 & Chri-

*Libertas Præ-
 ekas.*

2. Cor. 10.

& Christi doctrinam in Lycæum & Academias trahit, sæuereque in eam animaduertens, vt stultam & intellectui aduersam damnat, & scopis è sua illa sapientiæ plena profligat schola. Et quidem hæc est vera, quam etsi verbis tacet, re tamen ipsa demonstrat, suæ à religionibus omnibus discessionis causa, nihil huic libero Fræncken in religione Christiana placet, nullam sectam nullam Ecclesiam inuenire se posse testatur, in qua libertas Christiana, quæ vera veritatis margistra sit, quæ crudeli Tyrannorum imperio viciata, & in seruitutem redacta non sit, & propterea Romanam vt barbaram, Lutheranam vt seruam Calvinianam, vt Tyrannidem meram se reliquisse ait, aliam, cuius ideam animo conceptam haberet, se quidem sedulo toto orbe terrarum quærere, inuenire tamen nõ potuisse propterea quod omnes illæ, quæ sunt vt ille ait, fuerunt, & erunt religiões, in fūdāmēto erroris pleno, & planè horrendo idolo extructæ sint, se igitur veram cōstantem & inter oēs consentientē,

*Fundamentū
religionis
Francken.*

ac concordem conformaturum denunciat, quæ ne vlla fraude Theologorum contaminetur, Aristotelem pro Christo, aliosque Philosophos pro Paulo & Apostolis ei edificio suo adhibiturum, & omninò ad amissionem illorum fabricaturum promittit, sed ipse potiùs sua consilia de religione fabricanda exponit. Adolevens inquit, adhuc ex sola educatione Lutheranus, nec dum Critiria religionis intelligens, in Iesuitarum delatus sum labyrinthum. In graue certè periculum veneras Francken, Minothaurus tibi imminebat, res plena metus & periculi erat, ædificium illud perplexum, ambagibus plenum, & inextricabilis error est, non facile retro redire inde datur, in magno discrimine eras, præsertim filio Ariadnes, & critirijs religionis destitutus. quid igitur? ibique decem annos voluntaria animi ductus cœcitate, cum oberrassem, nō paruo equidem tempore absque critirijs tuis in perplexa illa æde, sub terribili tyranno Minothauro hæsisti, morte seuissima ob

*Francken de
oem annos in
schola Societatis Iesu latuit, proditor suorum.*

oculos

oculos tuos semper versante, dentef-
 que Minothauri tibi ostentante, sed
 perge labyrinthum aperire, & quo-
 modo inde effugeris, explica: Sensi,
 inquit, quàm stultum esset, maximã
 vitæ partem in cæremonijs philoso-
 phari, quæ nullam aliam certitudinẽ
 haberet, nisi stultam credulitatem,
 quasi diuina factam voluntate, au-
 thoritateq; sapientiam, macte Fran-
 cken, lucrum magnũ in labyrintho *Francken in*
 fecisti, *Critiria* religionis quæ ignora *Schola Socie-*
 bas dum eò intrares, cognouisti, ac *tatis Iesula-*
 currit Ariadne filum tibi dat, cuius *pere imperat.*
 ductu te è periculis ambiguè domus
 explicares, ac è Minothauri faucibus
 te eriperes, agnouisti, stultum esse in
 cæremonijs philosophari. Vidisti cæ-
 remonias nullam certitudinem ha-
 bere, nisi stultam credulitatem, mag-
 na equidem ea sapiëntia est, magnum
 acuminis Critirion ingenij tui: Feli-
 cem te Francken, cui omnia in bonũ
 cooperantur finem. Carcer ille laby-
 rinthi, erroris plenus, veritatem tibi
 monstrauit, ingenium tuum illustra-
 uit, *Critiria* religionis te docuit, cæ-

D

remo-

90 IACOBI GORSCII
remonias, vt stultam credulitatem
negligeres, monuit, nullumq; locum
in eis extruendis diuinæ sapientiæ re-
lictum esse tibi iusiuravit. O prudenti-
tiam labyrintheam, ô foelicem carce-
rem, qui ignaros Critiriorum religi-
onis in lucē veritatis inducat, quod
Lutheri schola te docere non potuit,
labyrinthus docuit, oculosq; tuos,
vt ambages cæremoniarum videres,
aperuit. Vtinam Francken in co-
byrintho, vel viginti annos, vel per-
petuo mansisses, vtinam te inde non
eiecisses, multò maiora & plura Cri-
tiria veritatis in eo carcere didicisses,
& è vinculis illis, ad Regni cœlestis
gubernacula, vt Ioseph ad Aegypti
productus fuisses. Foelix carcer Iose-
phi fuit, foelicior tuus fuisset; quod il-
li prædiorum cura, tibi Regni cœle-
stis dispensandi data fuisset potestas,
cœcus in labyrinthum intraſti, criti-
ria religionis non vidisti, at in laby-
rintho lumen tantum tibi affulſit,
tantam scientiam religionis ibi con-
secutus es, vt inde elapsus veram reli-
gionem solus nos docturū te iactes.
scilicet

scilicet nouus Prometheus illum diuinum ignem facula rotæ Solis admota suffuratus mundo lucem attulit. Sed audiamus labyrinthos huius sermones: Quamobrem, inquit, contempta infinitarum matre cæremoniarum Romana Ecclesia, totam Lutheranorum & Calvinistarum perlustraui in Germaniæ & Galliæ finibus religionem, diligēter quærens omnim errorem superstitioneque vacuum aliquam religionē. Pape, qui cæcus in labyrinthum delapsus esset, tantum lumen in eo consecutus est, vt relicta Ecclesia Romana matre cæremoniarū, quæ veritatis inanes esse critiria labyrinthea illi demonstrassent, Lutheranos & Calvinianos Doctores oēs adeat, regiones excutiat, & nusquam veritatem se vidisse narret, errores & superstitiones earum deprehēdat ac damnet. Vide quam labyrinthus ille *Franken* cum strenuum reddiderit, Germani *quæ strenuus* arum Ecclesias omnes, & Galliarum percurrit, vacuum & superstitione perquirat religionem, omnes falsas vanasq; esse cernit. Laudo Francken,

90 IACOBI GORSCII

& acumen iudicij tui in perspicienda
religione, & strenuitatē tuā in percur
sands regionibus. Vides Francken vt
Roma egressus fueris, veram religio-
nem in Germania te non inuenisse,
omnia erroris plena vides, è Roma-
na enim Ecclesia egressi, in infinitos
errores feruntur, & via veritatis amif-
sa, in tenebras mendaciorum prola-
buntur, nec vnquam ad veritatis lu-
cem peruenire possunt. Felicior cer-
tè ingressus tuus in labyrinthum fu-
it, quam fuga inde tua: in labyrintho
Critiria religionis tibi vltro occurre-
runt: Fuga inde, in perpetuos errores
te traxit, redi rogo, redi in labyrin-
thum, vt maiora Critiria veritaris ap-
prehendas, atque ex erroribus, quo-
rum omnia plena vbique esse ais, te
euoluas, ne in eum labyrinthum, qui
diabolo & Angelis eius constructus
est, delabaris, ignibus æternis cruciā-
tus eo te furia, quæ te serpentibus &
facibus armata insequuntur, & in ve-
nerandam & tremēdam Trinitatem
te concitant, trahunt. Et certè vide-
batur Christus te errantem, & se ne-
gantem

*Francken re-
liſta ſchola ſo-
cietatis Teſu,
ſapere deſijt.*

APOLOGETICVS.

99

gantem, vt Petrum respexisse, gallo-
 rumque cantu, cum veram religionē
 quæris, erroris monuisse, quod extra
 ecclesiam Romanam quæ vna est ve-
 ra, veritatem quærerēs, cœperas ad te
 redire erroremque tuum deplorare,
 relictis illis errorum plenis, & Chri-
 sti veritati suis callidis & peruersis in-
 terpretationibus, & scriptura contor-
 ta illudentibus, Christi que os in cœ-
 na panem & vinum Apostolis danti,
 & corpus suum & sanguinem, dicen-
 ti a lapidibus cædentibus, mendacemque
 & blasphemum cum Caipha claman-
 tibus, sathanæ ministris : ad labyrin-
 thum vnde effugeres, & ad Romanā
 Ecclesiam, omnis veritatis matrem
 redibas, quod te fecisse, & tu ipse nūc
 testaris, & epistola quam ad Societa-
 tem Iesu te scripsisse, quamque acer-
 bam Euangelicis fuisse profiteris, de-
 monstrat, quamquam tu tibi eam ca-
 su excidisse potius, quàm iudicio tuo
 emissam esse dicas, quod argumen-
 to tibi sit Francken, quam periculo-
 sum sit, Romanam Ecclesiam relin-
 quere, in ea lumen & Critiria religio-
 nis

*Sacramenta
 rij Christum
 crucifigunt.*

*Ecclesia Ro-
 mana veritas
 sine macula.*

nis consecutus fuisti. De religione, de
 cæremonijs iudicare potuisti, nunc
 in tanto errore te agnoscis esse, vt
 quid scribas, non queas videre, per-
 didisti Critiria tua, discessit à te lumē
 ingenij tui, tanquam à Saul spiritus
 sanctus, in cuius locum tantæ tene-
 bræ successerunt, adeò, vt etiam quæ
 tua Epistola contineat, nō videas, ni-
 hil consilio, nihil cum iudicio agas,
 & quæ nolis, scribere te cogunt, spiri-
 tus nequam oculos tuos claudit, ne
 mysteria & veritatem venerandæ Tri-
 nitatis videas, os tuum vt tremenda
 mysteria blasphemēs, & vt furiosus
 canis in tuum creatorem impetum
 facias, dentes impietatis tuæ in eum
 exacuas, te cogit. Quod igitur lumen
 spiritus sancti, in labyrintho Cartho-
 licæ religionis in mente tua illuxer-
 at, extinctum est, quid deinde? nō
 apud Lutheri sectatores, nec apud
 Calvinistas inuenta vera religiōe, ali-
 se consilium cœpisse redeundi ad e-
 am, quam cōtempserat Romanam,
 quod minore seruitute apud Ponti-
 ficos

*Sathā os Frä-
 cken versat.*

ficios promeretur, & propterea de re conciliandis sibi pontificijs consilium coepisse, & Epistola qua errorem suum damnaret, & se vt ouem perditam reportari, in ouile Christi Societatis IESV peteret, Calvinianos & Lutheranos execrans, publicè scripserat, scilicet Critiria religionis recu-perauerat, errorem agnouerat, religiosam palinodiam cantabat, sed vide quid mox egerit, vt canis ad vomitum, & sus ad volutabrum suum redijt, palinodiam suam damnauit, ac consilium sanum ad Pontificios redeūdi abiecit, ostēsa nimirum homini ventoso spes nonnulla aut libertatis elatrandi quod vellet, aut lucri, aut honoris erat, Principatus enim Christianus iste cupidus est, ad quæstum & ambitionem studia sua & religionem vertit. Et vt Simon Magnus dona spiritus sancti venalia esse vult, igitur religiosam illam, & palinodicam Epistolam, à se emissam, & se ignaro æditam damnauit, ac quos offenderat Lutheranos, & Calvinistas, falsa eorum religione

Franken ad errorem reuertitur.

Franken ad nat se, quod sapere cepit.

damnata, reconciliare contendit, & quod modò dixit, negavit, quod im-
 probasset, probavit. Ita enim huic re-
 ligiones obsequuntur, vt cum ille ve-
 lit, veræ sint, cum velit, falsæ, nuce-
 ius, & veritatis, & mendacij vultum
 induant; atque vt acerbitatem illam
 Euangelicorum temperaret, exasper-
 atosque animos leniret, imprudentiam
 suam & temeritatem excusaret, obli-
 to sibi excidisse eam Epistolam
 ait, quam obliuionem sibi peperisse
 hominum nondum perfectorum,
 inter quos viueret conuersationem,
 se tum demum prudentem fore, cum
 in consortium angelorum venerit, v-
 bi quæso Francken acumen ingenij
 tui? Vbi Critiria illa tua? prudentem
 & memorem labyrinthus, in quem
 delapsus eras te fecerat, quæ in socio-
 tate Iesu vidisti, audiuisti, egisti, quæ
 cum Paulo etiam tuo locutus de reli-
 gione, & institutis sociorum Iesu sic
 enarrasti, ac sermonem cum litteris
 mandatum, epistola ad Deum ei præ-
 posita misisti, ac in cælos perferenda
 curasti,

*Calliditas
 Francken.*

*Epist. Fran-
 cken ad Deū.*

curasti, scilicet cum Angelis tum viuebas, obliuisci, perfecta eorum virtus nihil te patiebatur, vim memoriz roborabat, quam imperfectorū hominum fragilitas labefactasset, in perfectionem Francken, hominum cum quibus viuebat, errori suo preteso & culpam alio transfert. Dic quęso vir acute, cum quibus nunc versaris, num nam perfecti sint? equidem dices perfectissimos esse, eò enim cū sua sapientia progressi sunt, vt nihil credant, non solum religionum ritus & cæremonias damnent, verum enim verò DEVM omninò negent, damnatoq; Euangelio vnà cum Christo, Pauli & Apostolorum doctrina, & scriptis reiectis, ad primam illam Materiam Aristotelis, & Priuatiõem mentem suam verterint, scilicet mente priuati: Habes perfectos homines cum quibus viuas, qui memoriam tuam, & ingenium tuum perfectum reddant, materiam primam, quæ nihil est, tibi spectandam, & intellectui tuo subijciant, formandam: Est enim vt tu etiam doces, informis, hoc ve-

francken est perfectis hominibus. iust.

D s   rò est,

*Francken cur
monerat per-
fectus.*

rò est, nec quid, nec quanta, nec qua-
lis, si tuo Deo Aristoteli credamus,
est, quam tu ita conformasti, vt inde
scalas, tibi vltra etiam cœlum scan-
dendi, vt ens illud purum, perfectum,
infinite, à quo omnium esse depen-
deat, videres fabricatus es, cum Epi-
stolam Palinodicam illam, & religio-
sam scriberes, nondum eras perfe-
ctus, adhuc veritatis & metus diuini
in te aliquid erat, quod perfectionem
sapientiæ istius, quæ nunc in te lucet,
impediret, quibus impedimentis, ve-
ritatis & religiosæ mentis, vt fece pur-
gatis, ad eam perfectionem conscen-
disti, vt nihil credas, vt cœlo bellum
robustissimus Gigas inferas, Deum
patrem filio & spiritu sancto spoliés,
& truncum in suis sedibus, enti illi
tuo, quod tibi Aristoteles extra cœ-
lum monstravit, subiectum relinque-
res, ac Trinitatis idolum euerteres,
egregiè profecisti in tua ista Philoso-
phorum sapientia, ad summam per-
fectionem deuenisti, omnes leges,
cæremonias, ritus, ipsum denique
Deum abiecasti, totius impietatis ma-
gister

gister factus es. Sed vide vir acute, & *Franccken-
dem ait, idē
negat.*
in perpetuo errore constantissime,
Estne tuæ perfectionis, vt quod mo-
do probaueris, improbes statim,
quod damnaueris laudes, ac ad om-
nes opinionum, furorisque ventos te
commutes, dixisti modò te consili-
um coepisse ad Romanos redeundi,
quod paucioribus incōmodis in ea
Ecclesia premi te videris, Calvinianæ
& Lutheranæ religionis exaggerasti
tyrannidem, ac præ seruitute illa, ea-
rum sectarū, Romanæ Ecclesiæ iugū
tibi leuius, multo visum fuisse fateba-
ris, nunc rursus maiore crudelitate
Pontificios esse barbaros, quàm Cal-
uinistas & Lutheranos clamas, & ex
eodem tuo isto impuro ore simul
calidum & frigidum efflas, & ad om-
nem flatum, vt arundo commoue-
ris. Est sanè aliud quod tu in religio-
ne quæris, non veritas, nec seruitus,
tehuc & illuc impellunt, sed ambi-
tio principatus : quod fuit Luthe-
rus & Calvinus apud suos, tu idē esse
vis, & Lutheri Caluiniq; nomine ob-
securato, doctrinis corū à te explosis,
autho-

*Francken
Princeps in-
ter hereticos
nulli esse.*

*Francken vn-
diq; victus.*

thoritate eorum euerfa, Princeps in
falla illa, quod in vera nequeas, Eccle-
fia vis esse, tuumque nomen, & tu il-
la Epich remata acuta splendere vis,
quod quoniam non nisi nouo gene-
re doctrinæ & religionis noua facie
efficere te posse vides, relictis omni-
um omnibus religionibus & sectis,
nouam quod illi minus ausi sunt, in-
stituis bla phemiam, illi Diuis hono-
rem, tu Christo Iesu ademis, illi statu-
as sacras, & imagines in templis loca-
tas idola vocabant, tu ipsam Trinita-
tem horrendum idolon esse clamas;
noua hæc doctrina tua, noua religio,
quæ non nisi atheismi nomine appella-
ri potest. Hæc sunt, propter quæ tu
totum per orbem currens quæris;
quæstus & ambitio te vexant, Prin-
ceps Doctor esse cupis, quod quoni-
am nusquam alias cōtingere tibi po-
tuit, in Poloniam te, vndiq; eiectus
proscriptus, profligatus, coniecillus,
Lublino; quo vt in emptorium im-
pietatem tuam prostiturus excurrens,
nundinatione frustratus, relicto: Cra-
couiam sedem Regni ingressus, rugi-
re vt

re vt leo cœpisti, idolon venerãdam
 & tremendam Trinitatem appella- *Blasphemia*
 sti, fundamenta omnium religionũ *Franken.*
 te euersurum denunciaſti, ac tuæ per
 ſectæ ſapientiæ librum edidiſti, viſus
 que in Deũ patrem filiumq; eius, ac
 ſpiritum ſanctum euomuiſti, vbi cũ
 alterum hominum, quam tu puta-
 ras ſenſum & conſenſum, præter ali- *Dogma Frank*
 quot fugitiuorum, reperiſſes, tibiq; *cken ſoli fugi*
 cum tua religione, & libris tuis ignes *tini probant.*
 parari potius quàm aurum, vel ſen-
 ſeris, vel coniecero, relicta luce vr-
 huius, in tenebras neſcio quas, te cõ-
 icciſſe diceris, in quibus lumen inge-
 nij tui, & nouę doctrinæ eluceret faci-
 lius, vt inter luſcos, quod dici ſolet,
 regnes ſtrabus, nam ferunt te ludum
 impietatis tuæ, ibi aperuiſſe, & in ap-
 ſide loci eius conſediſſe, ſcilicet quod
 in obſcuro loco malis eſſe aliquid,
 quam in luce hominum nihil. ſcili-
 cet Cæſarem Iulium, qui in oppido à
 militibus irriſo, dixit: le malle primũ
 eſſe, quam Romæ ſecundum imita-
 tus. Hanc tu libertatem, hoc eſt, im-
 peria in alios dum animo coquis, om-
 nes

*Franken di-
sciplinam nō
fert.*

*Impudencia
Franken.*

*Conflia Frā-
cken.*

nes religiones barbaræ, crudeles, &
tyrannis ipsissima tibi videntur, sub-
esse alijs, tibi carcer est, repudiatis igi-
tur omnibus, nouum regnū tibi con-
dis, ad nouæ libertatis pileum diabo-
li mancipia euocas, & quoniam ali-
alias possessiones religionum occu-
pauerunt, vt tibi vbi sedes poneret,
nihil superfit, eam partē regni Chri-
sti, quam omnes sectæ indiuisam, &
& omnibus communem relique-
runt, inuasisti, Christo vt iniquo pos-
sessori eius, diem dixisti; nisi cedat,
tuis armis à sophistarū magistris con-
rogatis, te eum deiecturum minaris
spiritum sanctum, ne aspirare quidem
ad eam possessionē pateris, & ne quæ
honorem fructumq; ex eius prædijs
veneranda Trinitas capiat, resistis, i-
dolon vocas, & te pleno ore effecturum
crepas, ne amplius Trinitatis idolon
sectæ dissectæ colant, & ne in eius do-
gmate tuendo constantes fiat; postea
isti vanissimum os tuum in coelum
blasphemando Deo, & mysterijs ac-
canis venerandæ Trinitatis irridēdis
noua regna tibi struis, vt ea nouitate
homo

homines cōmoti ad te accurrāt, inge-
 nij tui acumē mirentur, te solū quod
 alij non poterant, vidisse clament, &
 te solum oculos in lucem illam diui-
 nam, in quam ne angeli quidem pro-
 spicere audent, intulisse, Christum fi-
 lium Dei, & spiritum sanctum falsò
 Deum dici deprehendisse, Trinitatē
 idolon cognouisse stupeant, tibi quæ
 tam acuto & solerti viro palmam, re-
 iectis omnibus sectarum authorib⁹,
 vt stupidis & bardis, dent, & scep-
 trum Ecclesiæ suæ tibi tradant, ac in
 abside te vnum locatum suspiciant,
 & pro ipsa Trinitate te idolon nouū
 venerentur. Habes libertatis tuæ,
 quam vbiq; premi clamas, rationes:
 expendamus cætera: bis te peccasse
 in eadem præfatiuncula video, con-
 fiteris primum, quod Romanam Ec-
 clesiam reliqueris, quod tuum pecca-
 tum tum te agnouisse fateris, cum
 Lutheranorum & Calvinianorū ty-
 rannidem expertus, ac iugum eorū,
 quod cernicib⁹ tuis imponebant, cū
 Romano, quod deieceras, cōtulisti,
 ac Romanū multò leui⁹ esse videres.

Quare

*Dux peccatū
 Francken.*

Quare peccato tuo & errore agnito,
 pœnitentia ductus, reconciliari tibi
 Pontificios studuisti, Epistolam testis
 pœnitentiæ tuæ ædidiisti, & palinodia-
 am religiosam cecinisti. Secundo ve-
 rò cum Palinodiam tuam irreligio-
 sam esse, & inscio tibi elapsam dicas,
 ac te ea in re grauissimum scelus ad-
 misisse fateris, & facinus tuum dam-
 nas, & ex omnibus tuis maximis pec-
 catis, hoc maximum esse, & tale ran-
 tumque, propter quod enim & hu-
 mana & diuina gratia priuari meri-
 tus fueris, testaris: Hæc enim tuæ isti-
 us Simoniacæ & Iudaicæ pœnitentiæ
 verba sunt, pœnitentiæ te pœnitet.
 Lux quæ oculis tuis adlapsa erat, tibi
 tenebræ videntur, redeuntem ad te
 spiritum sanctum, quæ contemptus
 Romanæ Ecclesiæ, ac fuga illa laby-
 rinthi à te amouerant, noua tua ista
 pœnitentia repulisti, & lumini veri-
 tatis, tenebras illas externas, ad quas
 tibi similes omnes reijciuntur, ante
 tulisti, & pœnitentiæ Sacramentum
 in fel amaritudinis cum Simone
 Mago vertisti, & laqueum cum Iuda
 collo

*Senla pœnitē
 Ma Francken*

collo tuo indidisti, hoc enim genus
 poenitentiae illi secuti erant. Agnouit
 Iudas facinus suum, retulit pecuni-
 am ad sacerdotes, peccasse eum la-
 chrymis se testabatur, sanguinem in-
 nocentem se vendidisse, & Saluato-
 rem suum tradidisse palam clama-
 bat, ac seipsum damnabat, quod tu
 idem relicta Romana Ecclesia scelus
 admisisse, & veritatem Calvinistis &
 Lutheranis prodidisse te confiteris,
 & religiosa illa tua palinodica Episto-
 la palam testaris, sed vt Iudas non diu-
 tius poenitere potuit, vel desperatio-
 ne veniae, vel eadem qua ad traden-
 dum Christum inductus esset mali-
 tia urgente, repudiato poenitentiae re-
 medio, ad lignum decurrit, vitamq;
 finiuit, ac medius crepuit, ita tu in lu-
 mine poenitentiae tuae manere non
 sustinuisti, vel quod tibi homini per-
 dito, regressus ad societatem Iesu,
 quam superbe contempseras, quam
 scriptis tuis falso traduxeras, & men-
 daciorum Myriadas in eam effude-
 ras negarentur, vel quod perditam
 tuam nequitiam à sathana obsessus,

*Cur in peni-
 tentia non per-
 seuerauit
 Francken.*

*Falso tradu-
 cit socios Iesu
 Francken.*

vincere nequisses, à luce illa veritatis
 agnitæ, in tenebras mendaciorum
 tuorum, & blasphemix impietatisq;
 in Deum, te transtulisti, ad vomit
 tum tuum vt canis & sus ad voluta
 brum redijsti, vt deinceps elabi
 non queas, sed in arbore illa infœlic
 blasphemix tuæ suspensus, pœnas me
 ritas persoluas, & medius crepes, in
 fœlicemque animam tuam, sathana
 magistro tuo æternis ignibus cruci
 andam tradas, vnaque cum Iuda in
 fundo barathri voluaris, egregie &
 Iudam, & Simonem Magum effin
 gis. Videbatur & Magus à Petro casti
 gatus resipere, postulabat vt Aposto
 li pro illo orarent, sed mox ab eo re
 medio sceleris sui, ambitione illa sua
 & auaritia infinita abreptus, fidem
 quam receperat, abiecit, gratiam per
 didit, ad veneficia sua & Magicas ar
 tes reuersus, spiritu illo maligno, qui
 credente se in Christum, discesserat
 cum septem peioribus spiritibus re
 cepto, multò perditior & immanti
 orfactus, Christum Iesum cum sua
 doctrina oppugnare non destitit, ad
 do-

*Simon nō per
 stitit in pani
 scensia.*

dolis suis hominibus illudens, mul-
 torum in se oculos vertit, & eò infa-
 nix prouectus, vt volare auderet, se-
 que cœlum conscensurum inclama-
 ret: quod tu idem facis, Christum cū
 Euangelio & Apostolis exterminas,
 mediationis officium ei aufers, De-
 um esse negas, spiritum sanctum, qui
 te destituit rides, Trinitatem idolon
 horrendum vocas, scilicet spiritu il-
 lo immundo, qui à te in schola illa
 pietatis & Societatis IESV, quam tu
 impudenter labyrinthum vocas, di-
 scesserat, cum septem alijs deteriori
 bus ad te reuerso, & in corde tuo,
 quod scopis doctrinæ Catholicæ pur-
 gaueras se iactante, & te vt os in cœ-
 lum ponas, venerandam & tremen-
 dam Trinitatem, vt Cerberus alla-
 tres, vt vrgente ambitione, & studio
 inanis gloriæ in altum elatum, &
 volantem te ad ima detrudat, mem-
 braq; tua, vt Simonis Magi cōfringat
 ac cū Iuda te rumpat, ignibusque suis
 tradat, & illis quorum impietatē imi-
 tatis in fundo Baratri socium suppli-
 ciorum

*Simon alis ab
 sumptis pedes
 perdidit.*

*Francken à
 demonia ob-
 fidetur.*

rum reddat. Hic enim tuæ istius posterioris pœnitentiæ, & damnatæ palinodiæ fructus te manet, amifisti omnem & hominum & Dei gratiam, ac in te sententiam ipse tulisti, caput quæ tuum diris deuouisti, neque homines te diligere possunt, horrendis tuis blasphemijs in Deum offensis, nec Deus pater aspicere vult, qui neminem nisi à filio suo Christo Ihesu oblatum recipit, & neminem nisi cui Christi Iesu, mediatoris nostri, vitæ nostræ, signum impressum viderit, respicit. Nemo inquit Christus, ad patrem venit, nisi per me, at tu Christum ab hoc officio mediationis, & offerendorum hominum Deo patri remouisti, & planè cum abnegasti, beneficium eius non agnoscis, alias vias ad Deum patrem affectas, quem conuitijs tuis conscindis, cui honorem nullum habes. Qui enim non honorat filium, non honorat & patrem, itaque nullus aditus tibi ad gratiam diuinam, totus es mancipium diaboli, & heres suppliciorum, ignisque æterni eius. Habes sententiam, qua

negantibus filium accessus ad patrem non datur.

IOH. 14.

IOH. 5.

qua tuum caput damnasti, & orco Franchenensis iussu deo uouit.
 merxisti. Habes præmia blasphemiarum, in venerandam Trinitatem: nam
 quod remedia erroris & sceleris tui
 fingis, & facinus tuum in hominum vim, &
 tyrannidem grauem (quam falsò eis im-
 pingis.) transfers, id totum nihil est, to-
 tum mendacium à te artibus tuis ef-
 fictum, aut si quid est ad Calvinianos
 maximè querela ista tua pertinet, in-
 eam te scholam repudiata Roma con-
 icceras, dogma eius de corpore &
 sanguine Christi, & ratione Eucharis-
 tiæ amplexus es, panem & vinum si-
 gua tantum corporis & sanguinis Chri-
 sti fidelibus dari, non verum corpus,
 non verum sanguinem docuisti, ac
 munera illa, cœnæ ultimæ Redemp-
 toris nostri præter omnem sensum, Paradoxa ista sana Franchi
 & opinionem, foedis illis tuis parado-
 xis foedasti, in quo tuo sermone, præ-
 ter opiniones hominum instituto,
 non tam disputare, quam in myste-
 ria Christi spuerere, vel potius virus tu-
 um vomere videris. Quid enim præ-
 ter opinionem nostram attulisti, præ-
 terquam cum te sanum existimarunt

homines, furentem & insanum, impurumque hominem viderent, quibus sordibus tuis alio loco respondimus, & quam calidus fueris in veritate corporis & sanguinis Christi evertenda ostendemus. Nunc ad querelam tuam redeo, Ais vim tibi factam, & te inuitum peccasse conquereris, Ego certe inquis in hoc peccatum lapsus non fuissim, si hominis animis suapte natura liberis nulla vis inferretur, sed quod quisque ex sacris litteris fide perceptum tenere possit, hoc illi aperte, si non profiteri, saltem liberè præ se ferre, sine fame fortunarum, & vitæ periculo liceret, nunc verò tanta est in orbe Christiano servitutis, quantam nullus unquam imperiosissimus Ethnicus tyrannus optare ausus: gravis tua Francken illa est querela, tantam tyrannidem expertus es inter Christianos, ut imperiosos quosuis Ethnicos tyrannos in ea exercenda transcendant. Quam quidem acerbitatem inter Pontificios, quorum gratiam recuperabas, & palinodiam religiosam apud eos curabas.

*Querela
Francken.*

tabas : in tantum peccatum lapsus
 es, ob quod solum omninò diuina,
 & humana te priuari gratia dignus
 esses, dum testaris lapsum te esse, ex-
 clamas, Calvinianos, quorum acer-
 bitate coactus, ad pontificios cogi-
 tabas placaturus. Quorum si-
 mul & gratiam, damnato consilio
 tuo ad Romanos redeundi veneris,
 & tyrannidem ita accusas, vt imma-
 nitate ipsa immaniores eos esse dicas
 & arte tua, quos damnare instituisti,
 quosq; peccati tui authores, reos fa- *Calliditas*
 cis, in eorum animos illabi astutè cō- *Francken.*
 tendis, flas simul & sorbes, vt eodem
 momento, quàm vanus, quàm futi-
 lis, quàm mobilis semper fueris demō-
 stres. Quid tibi acutè disputator in-
 mentē venit, vt quos amicos tibi pa-
 ras, eos acerbè insecteris, & tyrānidis
 immanitatisq; notis compungas, sed *Stultitia*
 acumine tuo misso, immanitate isto *Francken.*
 rum te in tam graue peccatum præci-
 pitatū esse, doleo multū. Certum est
 enim te extra omne crimē esse, sed dic
 nobis, quis te in eam sectam præcipi-
 tauit? quæ vis hominum adegit, vt
 E 4 cam

*Quid egerit
in paradoxis.*

*Cur tyrannos
appellet reli-
gionum Præ-
fides.*

cam religionem potissimum Roma
profugum amplecti oportuerit, nul-
la vis tibi fiebat, tua sponte eo veni-
sti, Religionem & libertatem eorum
spontè appetisti, arma eorum aduer-
sus pontificios, te induisti, præter eti-
am eorum ipsorum opinionem, &
præter quam illi probarent, aut vel-
lent, effudisti, & impudentiam eam,
quæ illis adhuc ignota esset, eos do-
cuiisti, argumentumque eis dedisti, te
omnes eorum Doctores & impudē-
tia & impietate superaturum. Et non
solum tecta Ecclesiæ veræ, sed etiam
fundamenta eius euersurum, Chri-
stumque cum spiritu sancto aggres-
sionibus illis tuis, & sophistarum ca-
ptiosis argumentis alligatos coelo de-
tracturum, quam impudentiam illi
tuam cum viderent; & quod scelus
quamque impietatem animo volue-
res, impetus tuos credo eos voluisse
retardare, certam ibi Regulam & re-
tentionem credendi proposuisse. Extra
cuius limitem te progredi vetarent,
quod tu factum eorum, tyrannidem
illam immanissimam esse iudicasti,
liber-

libertatem, quam animo tuo natura ipsa in se uisisset, arctari non tulisti, & liberiores te apud Pontificios fuisse recordatus, ad eos redire, & placatos tibi reddere cœperas, ut seruitutem Calvinianam effugeres, & collo tuo impositum abijceres. Quod quidem cōsiliū tuum, & palinodiam tuam scelus grauiſſimum ais esse, ad quod tamen te non spontè prolapsū, sed immanitate quorundam hominum credere te ut velles, nihilque de Deo sentire prohibentium coactum nar- ras, & à te crimen aliò transfers. Et quidem cum audiant illi, te scelus esse iudicare, cōsiliū ad Romanam Ecclesiam redeundi, confessionem tuam eos probare non dubito. Hoc etenim illi grauiſſimum scelus iudicant, pontificios ut hostes veritatis & veræ religionis damnant, ut cum animum auresque suas ad eam partem orationis, quæ eorum immanitatem & vim, te in tantum peccatum impulisse testatur, miror te ab illis nō statim ad supplicium abripi, quis se in enim eis Francken adiungi, quis se in

*Francken
Caluianos
grauiter accu-
sas.*

*Cic. in parado-
xia.*

*Turcarum di-
sciplina.*

eorum religionem præcipitari patie-
tur, si vera ea esse, quæ tu de Tyrannis
de corū refers homines crediderint.
Ego sanè, sint nec ne ita immanes nō
inquiero, penes te, qui aliud stans, al-
ud sedens loqueris, authorem fidei
esto, illud scire velim, quæ illa liber-
tas animorum nostrorum sit, quam
naturam nobis largitam esse ais? Ce-
cero equidem è Stoicorum senten-
tia, libertatem definit, potestatem v-
uendi vt velis, quam potestatem tibi
ab eis eripi miror: Cum nemo alius
ante te, hoc nomine de illis questus
fuerit, nulla religio, nulla secta, que
quam cogit, vt quod illa præscribat
cogatur quis recipere & seruare, da-
tur potestas legis & religionis vel re-
cipiendæ, vel non recipiendæ, quam
etiã libertatem, apud immanes Chri-
stiani nominis hostes Turcas integ-
seruari non ignoramus, cogūt nem-
nem, vt Christo abnegato, in suam
gem iuret, libertas credendi cuiq;
linquitur, atqui se eò vel consilio ce-
iecerint, vel temeritate præcipita-
rint, etsi secundum leges gētis eius
b

beri sint, & ea quæ volunt agant; tamen amplius repudiandæ religionis violandæve potestas illis non datur, intra metas religionis illius ac legû eius viuere coguntur, terminos religionis transgredi non possunt, quicumq; alicuius ciuitatis iura receperit, eiusq; ciuis factus fuerit, leges eius seruare tenetur: si quid contra ius, legumq; authoritatem libertate abusus commiserit, mulcatur, iuraq; violare vetatur, vinculis damnis & alijs pœnis coercetur. Liberû cui que est, hoc vel illud genus vitæ deligere, hanc vel illam religionem recipere, at cum semel elegerit, non datur illi potestas violandi eius leges & instituta: Machometum & religionem eius approbasti, liberum tibi erat approbare improbareue, at semel receptam non patientur illi te aut deserere, aut violare leges, & præcepta eius religionis, quam probasti. Nec Moses nolentibus leges imposuit: scriptas omnibus legit, placerent nec ne, quesitum, si probarentur illis, vt recipe-
rent, receptas inuiolatè seruarent,

Receptam religionem non licet violare.

monuit, liberamque potestatem eis,
 vel recipiendæ legis Dei, vel repudi-
 andæ dedit, quam cum probassent,
 cum recepissent, & in verba eius iu-
 rassent, repudiandæ eius nulla facil-
 itas illis relicta, nemo sine graui cele-
 re & supplicio discedere & prævari-
 cari potuit, graues poenæ ab illa gen-
 te sæpè exactæ ob violata Moyfi insti-
 tuta, quod erat liberum recipere, nõ
 erat liberum repudiare, & alia dog-
 mata serere, liberum erat Israel Re-
 gem vel recipere, vel non recipere,
 at receptum non licebat repudiare,
 vt nos historia Samuelis, & aliorum
 docet, nemine tibi instante, nemine
 nullam vim tibi faciente, Christo no-
 men dedisti, Romanæ Ecclesiæ insti-
 tuta probasti & in ea Ecclesia, nemine
 quam in ciuitate libera censeri volu-
 isti, leges eius recepisti, & in verba e-
 ius iurasti, liberum tibi erat, poteras
 è Lutherana tua institutiõne, quò vel-
 les te vertere, liberè ad pōtificios ve-
 nisti, religionē virorū vitæ & doctrinæ
 probatæ Societatis Iesu recepisti, in
 disciplinam eorū te dedisti, & te vi-
 tra

trò legibus eorum subiecisti, libertatis hoc tuæ fuit, at vt in quam receptus es ciuitatem violes, vt prodas, vt oppugnes, vt leges euertas, instituta contemnas, disciplinamque turbes, hoc tibi non concedetur, vt nulla ciuitas sine legibus est, quibus homines in officio contineantur, quæ pacem tueantur, quæ iustitiam foueant, insolentes coerceant, ita nulla religio est, absque legibus suis & institutis, secundum quæ eius religionis homines viuant. Habet Romana, quæ sola vera est, & Catholica illa Ecclesia, quæ sola veritatis mater & custos est, leges suas habet, fidei certam & perpetuam constantemque formam, ad quam vt ad lydium lapidem fidem cuiusque ciuis sui exploret, nec ab ea quenquam qui in eam adscriptus fuerit, discedere patitur, qui vel sua instituta violat, vel nouas leges illi fert, qui noua dogmata, nouam fidei rationem fingit, cum vt benigna mater primum monet, ab errore reuocat, errare non patitur, & vt errantem quem suis humeris, ex-

Romana Ecclesia veritatis mater.

tra septa ouilis egressam reportat, de
 inde si insolescat, si sua monita negli-
 gat, leges eius violet, nouas doctrinas
 proleminet, & ipse in errore perire
 & alios eodem trahat, legibus in e-
 ciuitate sua proscribit, igni & aqua
 li interdicit: Aut si ita meritis fuerit
 si eò insanix processerit, vt medicina
 in eo locus nullus sit, supplicijs me-
 tis castigat, & vt medici solent, me-
 bra quæ sanari nequeunt, & carere
 pestem afferunt, ferro & igni à cor-
 pore suo præcidit. Et si enim libertas
 potestas est viuendi vt velis, tamen
 ne quis ea vel in suam vel in aliorum
 pernitionem abutatur, leges quæ
 dissolutos coercendos instituta
 sint, ei potestati moderantur. Et pro-
 preterea Imperator eam libertatem
 describens ait, eum liberum esse, quod
 quod illi libeat facit, legibus tamen
 eum interdum prohiberi, ne semper
 quod libeat, agere illi liceat. Ait e-
 nim, & libertas quidem, à qua libe-
 ri appellantur, est naturalis facultas
 eius, quod cui facere liber, nisi
 quæ

*quid sit liber
 nos.*

quid vi aut iure prohibetur, non quod quidem ius cuiquam naturallem illam agendi facultatem eripiat: ius enim à natura originem ducit. Sed quoniam multi sunt, qui cancellos naturæ, aut temeritate sua, aut effrenata cupiditate effringunt, & extra septa, intra quæ nos illa apposit, manereque perpetuo velit, euolant, leges vt custodes, & ius ad eam vim coercendam à magistratu, rerumque publicarum gubernatoribus adhibentur, nec tamen eo facto, potestas illa liberè agendi nobis eripitur, imò non solum non eripitur, verùm enim uerò stabilitur & augetur: tum *quando sumus liberi.* enim liberi sumus, cum legibus seruiamus, cum ea quæ concedunt, præcipiuntue, facimus, cum ab ijs quæ vetant, abstinemus, cum recta sequimur, cum officio gaudemus, cum instituta, cum leges sequimur & colimus, quod eadem facere nequit, cui viuendi via ea quæ ratio damnat, affectat. Neque equidem omnes liberi sunt, qui quod velint faciant; cum multa sint, quæ facta

facta seruitutem pariant, vt præter
 ea nec voluisse, nec fecisse. Nam quæ
 admodum non omnes beati, qui vult
 uunt vt velint, ita non omnes liberi
 qui faciunt quod velint, & vt velint
 quod nõ decet ipsum, hoc decenter
 est, ita facere quod non deceat, quod
 leges damnent, quod natura auerit
 tur, quod Deum offendat, hominum
 que societatem turbet, acerba serui-
 tus est, an tu putas Francken te libe-
 rum esse, quod credas vt velis, quod
 Deum blasphemies, quod religionem
 turbes, nullum scito mancipium
 te miserius esse. Nam vt omittam
 quod te homines sani oderunt, quod
 auersantur, quod Germania, quod
 Gallia, Italia, & aliæ regiones ad sup-
 plicium fugientem perquirunt, ser-
 uentibus suis damnatum vndique ex-
 terminant, in quam miseram seruitu-
 tem diaboli incidisti. cogita: quis ser-
 tus, quem rides, quem officio medici-
 tionis & reconciliationis nostræ, vt
 ctoriaque de Sathana exspolias, quod
 peccatum tuum apud patrem & per
 fidiam

*Francken
 mancipium.*

fidiam accusat, supplicijſque æternis *Psalm. 48.*
 deputat. Nec frater, nec homo quisquam te ex ea seruitute sathanæ liberare, redimereq; poterit, solius Christi filij Dei hoc beneficium est, quod tu repudias. Agnosces ô Francken, Christum Deum esse, agnosces eius potentiam, videbis in quem hasta tui mendacij pupugisti, eam libertatem *Libertas Franckens.* quæ permittat te facere quod velis, quid si adulter esse velis, quid si homicida, quid si sceleratus & nequam, & alia quæ sunt idolorum seruitus, liber ne eris, nõne mâcipium fueris, qui te sceleribus tantis cõstrinxeris, non omnes, crede mihi, liberi sunt, qui quod velint, faciant, nisi quod rationi recte cõsentaneum est, nisi quod leges permittunt, nisi quod à Deo probetur, faciant, seruiendum *Legibus seruiendum.* est legibus, si vis esse liber, ista tua libertas insania est, & plena furoris dementia, Christiana libertas intra metas posita, & cancellis certis circumscripta est, non patitur oues suas extra septa euagari, disciplina seueriore vititur in eos, qui quod illa damnet,

vel volunt, vel faciunt: quam discipulus
 nam tu acerbiorē tyrannide et hinc
 ea vocas, & Christianos qui libertatem
 suam iactēt, misera seruitute oppres-
 sos deploras, & dominos seruos fieri,
 seruos verò dominos indignè fieri,
 quod vt ita esse persuadeas, ad Aristote-
 telis authoritatem excurris, & qui na-
 tura serui, qui liberi, ex eius sententia
 statuis, scilicet vt latius omnes omni-
 um religionum homines, qui vt stu-
 pidi, vt bardi, idolon horredum, Tri-
 nitatem venerandam esse, non vide-
 ant, seruos esse doceas: stultos enim
 esse vis omnes, qui ea vi ingenij desti-
 tuti sunt, quæ in te est, & propterea
 seruos natura esse, Aristotelica lege
 pronuncias, ingeniosos, perspicaces,
 eruditos, quod totum tu es, solos li-
 beros statuis esse. Equidem Francken
 indignum est te istis seruire, & natu-
 ræ in te premendo leges violari: im-
 pone mæcipijs istis Romanis, Luthe-
 ranis, Calvinianis, iugum seruile, scilicet
 ptra religionum & imperiorum anti-
 que. Neque enim digni sunt Reges, &
 principes imperio, qui non videant,

*Francken
 principes om-
 nes seruos esse
 natura desi-
 mis.*

que tu vides, qui in colenda Trinitate concordés sunt, qui eam idolorum horrendum esse non videant: Volentur ad prætorem tuum Aristotelem, accusentur stuporis, & in seruitutem abducantur vincti. Et quoniam Christus huius nostræ seruitutis author est, qui & relinquere omnia nos iubeat, & crucem nostram tollere, & vt mancipia se sequi iubeat, angustam viam nos ingredi præcipiat: nec aliud, quàm quod ille docuit, quod nobis e sinu patris attulit, credere quenquam in sua Ecclesia patitur, libertatē tibi credendi vt velis, adimit, & doctrinam suam secundum amulsum Aristotelis expendere te non finit, vt Tyrannum abijce, Deum esse nega, mediationis officio eum exspolia, quod facis; ita tum demum libereris, & quod velis facies, cum neque homines reueritus fueris, neque Deum, qui per filium Christum Iesum, vt omnia agit, ita de sceleratis poenas sumit, timueris. Ita te ex illa acerba seruitute euolues, atque non solum liberè præte ferre, quod è sacris literis

Matib. 23.

*Libertas
Franckes.*

de perceperis, sed etiam apertè proferi, & palàm docere tibi sine fame & fortunarum periculo licebit: neque necesse tibi erit, vnā religionem ob immanem illam earum seruitutem, cum alia commutare, ita enim efficiēs, vt nulla religio amplius sit, quam cum alia commutes, Deo etenim abnegato, quæ religio erit, dic quæso. Ea inquis, quam è sacris literis perceptam fide tenco: Quæ ca quæso, quam tu solus post omnes percepisti? hæc, inquit: Trinitas, quam vos venerandam & tremendam esse stultè docetis, est idolum horrendum, filius Dei Christus Iesus, Deus non est, creatura est, & hominipurus, cuius beneficium nullum agnosco, mediator quem vos esse fingitis, non potest esse, quod neq; vt Deus, neque vt homo, hoc officio vquam fungi potuerit, vt mox ostendā, nec spiritum sanctum diuinitatis vllō modo participem esse patior. Deum vnum, vel potius nullum esse iudico, tres quos numeratis, & gentiliū moribus imbuti, pluralitatem deo.

Francken testatur se fidē habere ex sacris literis perceptam, quod posteris nesciat.

deorum damnatam reuocatis, ac idolum Trinitatis erectum, à vobis colitis, meque ad idem faciendum cogitis, rideo, & quod me vi, tyrannideq; vestra ad eam quam non habeo ex sacris litteris fide perceptam compellitis, & naturæ apertissimè illuditis, legesque eius violatis, quæ ingenia hominum libera esse voluit, molestè feror, libertatem mihi eripi non patior, & propterea iam in hanc, iam in aliam me scholam conijcio, religionem religione commuto, omnes regionum partes percurro, ac perquirero, vbi liceat mihi Deum nõ esse, profiteri. Hæc religionis ratio istius noui Doctoris Francken est, hæc libertas illa eius naturalis est, quam nostri tyranni violant? Nam ei non solum liberè profiteri, quod ex sacris litteris perceptum fide teneat, & corde credat, sed etiam neque præferre hanc suam fidem eum permittāt, in fortunas eius quas vagus iste, nullas habes, vt canis famelicus in omnes partes excurrit, ac offam perquirat, cibū egens è flamma petiturus, inuadunt,

fama eum exspoliant, proscribunt, damnant, supplicijs deputant, & omnibus modis execrantur, nusquam consistere patiuntur, de periculo fortunarū, quas nullas vnquā habueris, quarum parādarum causa religionē commutas, & vbi quæstum non inuenias, tyrannidem & immanem seruitutem ibi esse ducas, quærens: scilicet vis tibi fit, ne liberè aliena bona inuadas, ne templa & aras pro tua libidine exspolies, & arte tua discipulos tuos bonis exspoliatos impietate tua & erroribus compleas, hoc est illud fortunarum tuarum periculum. Hæc illa religionis Christianæ immanis seruitus & tyrannis. Nec est quod de famæ periculo nobis dicas, ipsum factum tuum ipsa impietas, & horrenda ista tua religio, quam nouam fingis, infamem te reddidit, oēs hæretici iure & diuino, & humano infames sunt, damnati, & exules. Sed audiamus nostrum Francken, seruitutē Christianam deplorantem, & non solum Papatum, sed etiā alias sectas & religiones detestantē, quod libertatem, quam

Quam libertatem Francken querit.

Querela Francken.

quam & Euangelium attulit,] & natura clargita est, crudeliter illi eripiant, accusantem, & eo nomine maxime, vim illam amplificantem, quod animorū seruitus grauior sit ea quæ in corpore vigeat, qui enim animo seruiant, omnibus seruis miseriore illi videntur. Maxima & grauis ea seruitus animorū, credere & sentire de rebus diuinis, non quod ipse possis & velis credere, aut re ipsa sentire, sed quod alij volunt, & nisi ita credas & sentias, exilio aut morte damnaris. Atqui diximus, nō quod tu sentis, sed quod Ecclesia vniuersa sentit, credere te debere: sensus enim tuus vnius, nullus est sensus pro sensu Ecclesiæ vniuersæ. Sensus reprobus, veritatis arcana, & mysteriorum diuinorum sentire non potest. Et certè sensatio eorum est, quæ sensui subiiciuntur, quæ in oculos inuoluant, quæ aures circumsonant. Fides autem, spes rerum est inuisibilem, quæ non modò sensu non apprehenduntur, sed & intellectum ipsum retundunt, atq; superant, non sensui igitur alliganda arcana ea

Fidei obiectum.

quæ nobis vnigenitus filius Dei aperuit, nec intellectui subijcienda sunt: Cum & sensum effugiant, & intellectu qui nihil alienum à sensu capere apprehendi nequeant, quorum cognoscendorum fides sola instrumentum est, quæ sola in ea, quæ non videtur, quæ non sentiuntur, quæ non intelliguntur, oculos suos infert, & penetralia mysteriorum ingressa sola veritatem & arcana Trinitatis cognoscit, & nobis enunciat, & sensum & intellectum sibi subiectum esse vult, Captiuare Paulus iubet intellectum, in obsequium arcana docentis Christi, & fidei iubet, non fidem sensui & intellectui tuo subijcit, sed sensus & rationem cum toto intellectu, ipsi fidei: sensum sequebatur & rationes, Nicodemus, cum regenerationem, quam Christus prædicaret refelleret, cum mysteria diuina capere nequirit, ingredi in vterum matris se cogitaret, cui Christus respondens, & errantem reuocans, non rationibus vtitur, non ad sensum & intellectum se refert, sed credere eum, rationibus hu.

2. Cor. 10.

Ioan. 3.

Christus quomodo doceat
Nicodemum

humanis, & naturæ legibus neglectis
 iubet, quod ratione & sensu, ea quæ ille
 doceret capi non possent, & naturæ
 leges excederent, ait igitur, Amen di-
 co tibi, quod scimus, loquimur, &
 quod vidimus, testamur, quæ Nico-
 demus, quamuis esset aliorum magi-
 ster, ignoravit, quæ nec sensu, nec in-
 tellectu apprehendere potuit, fide so-
 la apprehendit, & vera esse credens,
 Christo Magistro veritatis, sensus su-
 os, rationes suas subiecit, & intelle-
 ctum in obsequium eius, captivum
 reddidit; & de qua regenerandi ratio-
 ne Christus differeret eo modo agno-
 vit, siquidem arcana Dei non sensu
 apprehenduntur, sed fide perspicuntur,
 intelligi sine fide ea explicante
 non possunt. Non intelligetis, inquit
 Esaias, nisi credideritis. Si tu Franckē
 mysteria sacra, quæ damnas, intellige-
 re vis, fidei lumē adhibe, hæc sensum
 & intellectum tuum lucerna præce-
 dat, in lumine fidei, lumen diuinum
 videbis, sensus tuus cæcus est, & in-
 tellectus tuus tenebræ, sola fides lux
 in Regno Dei est. Non defuerunt Iu-

*Esai. 1.
 Sine fide diuina non intel-
 liguntur.*

deis sensus. Non defuit ratio intelligendi, tamen veritatem, eam quam Christus monstraret, non apprehenderunt, videntes, nihil videbant, audientes non intelligebant, subuersus eorum erat sensus, subuersus intellectus, quare non est, quod tu ad rationes Aristotelicas confugas. Nō est, quod intellectum tuum iactes, sensusque tuos lumini Trinitatis venerandæ inferas. Non nisi fides in eolumine veritatem videt, Sensus omnem rationem ad eius aspectum satisfactionis amittit, intellectus ei collatus vt cæra igni admota liquefcit. Sensus tu' cæcus Trinitatem tremendā idolon esse putat, tresque Deos distincta essentia fingit. Fides vnū Deū in substantia, trinum in personis esse prædicat, ad quam confessionem fidei si te Romana Ecclesia cogit, si Calviniani & Lutherani tibi instent, nullam vim tibi inferūt, ad veritatis lumen te ducunt, neque in tuis tenebris insaniens pereas, tibi consulunt, seruareque etiam inuitum pro Christiana charitate contendunt, iniiciuntur

antur furiosis cathenæ, arctantur
 membra eorum, carceri includun-
 tur, quæ officia à charitate profecta,
 nec vis nec Tyrannis dici potest, vitæ
 enim illorum consulitur, ne furētes,
 & ipsi percant, & alios perdant, oc-
 curritur: ac vt ad sanitatem & liber-
 tatem veram, quam furor illis eripu-
 erit redeant, opera datur, & parentes
 liberos, quos vt viscera sua ament,
 ad ea quæ recta sunt, quæ illi sensu
 suo decepti refugiunt, & acerba iu-
 dicant, ferula virgisque compellunt,
 non vt libertate eos exspolient, sed
 vt verè liberos reddant. Grauis Ty- *qui sit tyran-*
 rannus est furor, grauis seruitus ani- *nus verus.*
 morum perturbatio, & cupiditas,
 quibus qui mancipati sunt, non est
 quod se liberos esse iactent: qui cupi-
 ditatib⁹ & libidine feruntur, nō quod
 volunt agunt, sed vi & impetu libidi-
 num suarum feruntur, & ratione re-
 clamante praua arripiunt, quo in ge-
 nere seruitutis te Francken princi-
 pem esse video, nihil rectæ rationi, o-
 mnia libidini & cupiditati effrenata

tribuis, & illi vt mancipium eius, ser-
 uis, cum ratio, & Euangelij lex, liber-
 tatis veræ tibi rationes demonstret,
 non igitur Christianam seruitutem
 accusares, sed tuam ipsius miseriam
 agnosceres, & calamitatem tuam po-
 tius deplorares, quod lucem Euange-
 lij, & scripturæ veros sensus, eueris
 tuo sensu, non capias, & quod lumen
 Ecclesia tibi monstret, vt tenebras re-
 fugias & oderis, in te vitium & mor-
 bus iste est, non in Romana Ecclesia,
 quem tu morbum, quocumque te
 transferas, quamcunque religionem
 & sectam deligas, semper tecum cir-
 cumfers, eadem seruitus, quoquò te
 trāstuleris, te in tenebris detinet, mu-
 tes religionem, mutes sectas, mor-
 bum tuum istum non mutabis, com-
 mutes, licet tanquam egrotus lectus,
 vbicunq; tamen positus fueris, mor-
 bus internus tuus, qui videbatur cō-
 mutatione, vel loci, vel religionis le-
 uior fieri, statim ingrauescit, vires re-
 sumit, & te grauiore dolore excrucia-
 bit, digressus à Romanis, & quasi in
 alium lectum translatus, grauiorem ser-

*Aegroti se-
 morbum cir-
 transferunt.*

seruitutem apud Lutheranos, & Cal
 uinianos te perpeffum testaris, & gra *Morbm Præ-*
 uiori morbo affictum, vnde rursus *cken.*
 velis te in lectum Romanum defer-
 ri, doloremque tuum leniri in eo præ-
 dicas: sed mox tanta te vis morbi in-
 uadit, vt non ferendam illam tyran-
 nidem & barbariem clames, relictas
 religiones repetis, repetitas & proba-
 tas damnas, ac relinquis, nouam me-
 dicinam istius tanti morbi & furoris
 tui conficis, nouam religionem fin-
 gis, in qua nihil credas, Deum contu- *Remedia fur-*
 melijs vt insanus oneres, & quod tibi *roris Præ-*
 eam fidem & cognitionem arcano- *cken.*
 rum diuinorum non dederit, accu-
 fas, & crimen à te in ipsum DEVM
 transfers, & eo nomine maximè Chri-
 stianos principes traducis, quod te
 ea credere cogant, quæ tibi diuinitus
 negata sint, nam ita præfaris (agnosce
 quæso verba tua.) Quanta quæso, &
 quam portentosa hæc seruitus? nus-
 quam tam immanis vnquam fuisse
 tyrannus legitur, qui pauperem occi-
 disse, aut exilio saltem mulctasset,
 quod nõ potuerit magnum aliquod
 à diui-

à diuite quopiam donum impetrare.
 At nostri tyranni, sacris instructi literis,
 probè norunt fidem esse donum
 Dei, non autem arbitrij mei: & tam
 innumeros trucidant Christianos
 qui hoc non possint à DEO donum
 habere. Omninò monstrosa & plus
 quam barbara ista est seruitus; quam
 si nunc Socrates, Plato, Cicero, & alij
 sapientes Ethnici degustarent; nã illi
 maiorem apud inferos esse libertatem
 clamarent, valdeq; mirarentur,
 quenquam intelligètem hominem
 in tanta posse seruitute constanti animo
 esse. Quid hæc verba tua docent,
 quid aliud querela tua ista vult, præterquam
 Tyrannos esse Christianos, quod ea munera,
 quæ quis a Deo non acceperit, ab eo
 requirant, tergiver santem supplicijs
 vel terrent, vel cruciant, ac vitam ipsam
 cum sanguine possant, donum DEI fidem esse
 eos ex sacris literis cognoscere ais, non
 ignorareque, non omnes eius doni
 capaces esse, non omnibus à Deo dari,
 exquirere tamè ab omnibus, ut non
 modo libertati naturali, ad quam te
 reuo

*Francken tyran-
 nos Chri-
 stianos esse
 vult.*

*Francken ne-
 gat se donum
 fidei habere,
 quod ante as-
 seruit se habe-
 re, & ita ne-
 bulo Christu
 oppugnat.*

teuocas semper, sed etiam Deo ipsi
aduersari, & cum vt omnibus fidei
donum, quale illi poscunt & pro-
bant, dare cogere videantur, non tu-
am culpam esse, quod non ita vt illi
vellent, crederes, sed ipsius Dei, qui
tibi tale donum, quod illi probarent
negauerit, quod si illi tanquam da-
tum esset, à te exigant, & ante pedes
eorum integrè vt pecuniam agro vē-
dito ponere, tam acerbè vt Petrus A-
naniam, & Saphirum cogant, debere
eos quæ reddere nequeas, quæ non
habeas, videre, nec à te exigere, ijs cō-
tentos esse, quæ ex sacra scriptura per-
cepta fide teneas. Equidem Francken-
nos es oblitus, causæ tuæ, iam ad hæc,
iam ad illa refugis præsidia. Dicis te
ex sacris litteris percepta fide tenere,
faterisque tibi donum hoc, creden-
di donatum esse, & ea vi ingenij præ-
ditum, vt quam fidem sacre literæ
doceant, facilè pereperis, & percep-
tam teneas. Habes igitur fidem, & e-
am fidem, quam sacre literæ demon-
strant, veram esse. Vide, quomodo sis
acu-

*Fides ex sacris
literis de-
cerpta danū
Dei est.*

acutus. Vide, quæ tibi libertas, tam
perspicaci & ingenioso viro debetur. Fidem te excerptis è sacris literis profiteris, & quod donum confutum fueris, non licere tibi, non solum libere profiteri, sed etiam præferre, grauius questus es. Nunc autem non tua culpa fieri dicis, vt non ita sentias & credas vt Christiani volunt, quod donum fidei à Deo tibi nõ datum fuerit, molestè que fers à te ea exposci, quæ tu habere nequeas, ad quam rem, tyrannorum etiam exemplo vteris, quod nemo eorum ita crudelis inuentus vnquam sit, qui pauperem poscat reddere pecuniam illam immensam, quam iussus numerare, ab diuite impetrare non poterit, petiisse te scilicet diuitias, quarum profunditatem Paulus miratur à diuite Deo, impetrare tamen non potuisse innuis, & propterea crudeliter in te Christianos desæuire, quod quæ habere non potueris, à te exquirant. Negas igitur, donum fidei tibi à Deo datum: Negas iustè fieri, si à te quod à Deo impetrare nequeas, exigatur, atque

qui in ingressu illo sermonis tui,
 quo culpam tuam tueri instituisti, an
 tequam ad pugnam contra idolon
 Trinitatis accederes, confessus es, fi-
 dem te, quam teneas è sacris literis
 percepisse, & quòd hoc donū te Chri-
 stiani in lucem proferre non permit-
 tant, grauissimè questus es: igitur tu,
 quando vis, donum fidei tibi à Deo
 datur, quando vis nō datur. Accusas
 principes, quod donum Dei, à te non
 accipiant, mox mutata sententia cri-
 men deprecaris, quòd donum, quod
 illi exposcant, à Deo impetrare ne-
 queas. Quid est hoc, nisi destitutum
 luce veritatis, & mendaciorum tene-
 bris immersum errare, sibi non con-
 stare, aliud stantem, aliud sedentem
 dicere, & planè sine pudore mentiri.
 Fidem hāuisse te è sacris literis profi-
 teris palàm, eandem fidem donum
 Dei ais, quod tibi omninò non sit da-
 tum, & propterea nec à te requiren-
 dum: ò acutum virum, & qui Trini-
 tatis errores animaduertat, qui reli-
 gionem constantem, & sibi consen-
 tentem instituat, dignum: Cum ipse

*Francken le-
 uitas.*

ne in eodem puncto quidem tempo-
 ris, constans sit, qui in eadem factio-
 lij idem aiat, idem neget, laudet & ob-
 net. Non impetraſti Francken opes
 quas à te tyranni Christiani poſcunt.
 negatum eſt tibi donum fidei. Quo-
 ro, cum ex ſacris literis fidem peti-
 pis, nonne hoc donum Dei non eſt?
 Num aliud ſacrarum literarum do-
 num, aliud Dei eſt? Vide quæſo, ſacra
 literæ cuius donum ſunt? quis nobis
 Euangelium donauit? Nonne Euan-
 gelium Dei eſt donum? Certè, Paulus
 ſe ad Dei Euangelium prædicandum
 vocatum teſtatus eſt. Quæ ſacræ lite-
 ræ illæ ſunt? Vnde tu credere didiciſti
 Euangelium e quidem inter ſacras li-
 teras principem locum tenere non
 negabis, quanquam negas: multas e-
 nim ſententiâs, quibus diuinitas Chri-
 ſti, & ſpiritus ſancti demonſtratur, re-
 ijcis, ac ſuppoſitas eſſe mentiris. Non
 planè tamen totum Euangelium re-
 pudias, in ſacris literis, doctrinam
 hanc Chriſti eſſe vis. Quid enim ali-
 ud vis eſſe ſacras literas, ſi hoc non
 ſunt. Nam Apoſtolorum tu ſcriptu-
 ra

eo nomine dignaris, nisi quantum li-
 bidini tuæ inseruire videantur. Cum
 igitur Euangelij doctrina sacræ litte-
 ræ sint, & idem Euangelium donum
 & munus Dei sit, per filium eius vni-
 genitum ad nos missum; qui potest
 fieri, vt & tua fides, quam percipis è
 sacris literis, quæ donū Dei sunt, non
 sit donum Dei? Vnde quæso fides? ex
 auditu inquis cū Paulo, auditus per
 verbum Dei. Verbum quid est? nisi
 donum Dei? quo in auribus nostris
 personante fides nobis datur, quam
 corde conceptam, ore confiteri po-
 stulamus. Verbum Dei est lux, quæ il-
 luminat omnem hominem venien-
 tem in hunc mundum: Lux ea est do-
 num Dei, quod fidem in cordibus
 nostris parit. Vnde salus nostra, quæ
 non ex nobis, sed donum DEI est:
 quam fidem quia hausisti è sacris lit-
 teris, donum hoc Dei te posterius
 impetrare non potuisse, mentiris:
 vel si verum in posteriore ista tua
 præfatione asseris, in primo eius in-
 gressu te mentitum esse, certum est. *fran kenidē
 ait idē negat.*
 Habeo fidem, fide percepta teneo,

fidem, donum Dei impetrare nō potui, ex eo genere contrariorum sunt quæ aientia & negātia dicuntur, quæ nunquam simul vera, nunquam simul falsa esse possunt, in hoc vitium tu temeritate tua prolapsus es. Hoc crimen contra leges Aristotelis admissisti, vt idem aias, & idem neges, quod locus quam lubricus sit, quam periculosa meta hæc, à Dialecticis effugatur, nouisti. Insensati & plusquam bardi hominis est, in vitium hoc incidere, ob quod vnum vitium, dignus fueris, ne quis tibi credat, ne tecum cum tam callido homine dispuerit, sed vt te horrētem in tuo cœno, tu ipse laqueis captum deserat, illud vulgare dicens: Tollat te qui te nouit: prodidisti & malitiam & stuporem tuum, vno facto, malitia mentiri cogit, stupor pugnancia te credere videre non finit, oportere mendacem memorem esse, dici passim a diuisti, nunquam enim mēdaces clariorius se produnt, quàm cum oblitæ quæ ante dixerint, contraria illis dicant, & vt sorites sono suo, se vbi sit

*Metaredu-
guionis.*

*Stupor Fran-
cken.*

*Mendaces
quando se
produnt.*

monstrant. Cum igitur pugnancia dicatur, quæramus vtra pars tuæ contradictionis vera sit, necesse enim contradictionis alteram partem esse veram. Locus hic est Dialecticus communis, atque principium, apud magistros differendi. Equidem non dubito posteriorem, quæ testatur te donum hoc Dei, quæ fides est, impetrare non potuisse, donum siquidem Dei esse, verum est, donum etenim Dei esse non ex nobis, clamat Paulus. Veritas igitur tibi hic vel lapsa, vel imprudenti elapsa est, nec minus verum esse iudico, quod tu dicas, te donum hoc fidei à Deo non accepisse, & propterea iniquos exactores Christianos esse, qui te ea reddere cogant, quæ tu non acceperis, & quæ impetrare nequiveris. Negavit tibi Deus hoc suum donum, propterea, quod tu Christum Iesum, per quem omnia bona & dona DEVS nobis largitur, negaueris, & conuicijs tuis conscideris. Christi Iesu donum, & opus, fides est, hic nobis fidem attulit, hic nos credendi rationem docuit, in hunc ipsum

*Cur donum si
dei negatū sit
Francken.*

ipsum & Deum patrem, vnà cum spi-
 ritu sancto, credentes vitam habe-
 mus, Christus medius inter nos & pa-
 trem constitit, ac peccata nostra no-
 bis, per fidem quam nobis inspirat,
 donauit. Cum igitur sine Christo,
 hoc donum nemo consequitur, tu
 qui Christum ab hoc donandi mun-
 re, & mediationis officio remouisti,
 fidem, Dei donum merito impetrare
 non potuisti, turpem & damnosam
 repulsam sanè passus, abominatum
 est Deus pater impietatem tuam, pec-
 ces tuas, impietate tua in Christum
 & in spiritum sanctum, & in seipsum
 offensus, ascendere ad se non passus,
 faciem perfidia foedatam non rece-
 pit: neminem enim admittit, nisi qui
 mediator noster Christus, ad eum ad-
 duxerit, suaque cruce eum configna-
 uerit, suo sanguine abluerit, blasphemos,
 impios, incredulos, sensui man-
 cipatos, detestatur, & sathanæ cruci-
 andos ignibus æternis tradit. Cum
 igitur orares, & pellem ouis cum si-
 lupus prætenderes, agnouit te Apo-
 statam, agnouit filij sui, & spiritum

*Quos Deus
 pater agno-
 scit.*

*Francken ho-
 stis filij Dei.*

sancti hostem, religionis Catholicæ
 turbatorem, perditum & vagum ho-
 minem: in nulla religione, & regio-
 ne consistentem, lumen veritatis suę
 ad tenebras erroris philosophorum
 tuorum trahentem, se cum filio &
 spiritu sancto, monstrum appellan-
 tem, & propterea tortoribus tuis il-
 lis, conscientię, libidini, ambitioni,
 fraudi, & cæteris sceleribus huius ge-
 neris te tradidit, dona sua, talentum
 suum malè dispensatum, à te abstu-
 lit, totam fidem in te extinxit, mali
 gnos spiritus in te immisit, yt per os
 tuum perditis, & tuo mendacio de-
 ditis, yt Achabum seducant, ac æter-
 nis supplicijs, vnà tecum excrucient.
 Nulla igitur pars in hac Christi sorte
 tibi relicta, in felle amaritudinis ver-
 saris: Simonis vipera sua venenosa
 pharmaca signantis, artibus niteris,
 ad interitum tuum ruis, & cum nul-
 lum fidei donum habeas, nugas tu-
 as, blasphemiam tuam, alijs vendis,
 & quidem Simon, donum spiritus
 sancti, quod non habuit, vende-
 re non audebat, quod vt facere pos-

*Supplicia
 Frauckem.*

*Comparatio
 Francken
 cum Simone.*

posset, Apostolis pecunia oblata, cō-
 sequi voluit, ac eam gratiam & pote-
 statem largiendi spiritus sancti em-
 re contendit: vt non nugas, sed veri
 Dei dona venderet, nec emptores su-
 os falsis imaginibus luderet: At tu im-
 pudentiſſime homo, ea quæ tibi ne-
 gata eſſe, fidei dona palàm profiteris,
 alijs ea vendis; fidem nouam, religio-
 nem nouam inſtituis. Scis tuum ma-
 gistrum Aristotelem dixiſſe, cum qui
 nihil habeat, nihil dare poſſe. Quid i-
 gitur tu vendis ea, quæ non habes? ac
 non ſolum cæteros, ſed ipſum etiam
 tuum magistrum; Chriſti doctrinam
 aduerſum, rides; falſi eum arguens,
 quod dicat eum, qui nihil habeat, ni-
 hil dare poſſe: tantum enim non di-
 cis falſum eſt quod ais magiſter, ecce
 me vides, qui fidem non habeam, ali-
 os fidem docere, cui donum fidei ne-
 gatum ſit, alijs ea dona largiri. Igitur
 tu audacior, & impudentior Simone
 Mago, qui audeas, quod ille auſus nõ
 erat: Reiecta enim ille fide, & dono
 Dei, fidem nunquam docuit, aperte
 Chriſto aduerſatus. Tu qui fidem om-
 nem

*Qui nihil ha-
 bet, nil dat.*

*Francken au-
 daciſſimus Simo-
 ne Mago.*

nem, fundamentumque eius tollis, in umbra tamen eius latitas, & quam oppugnas, eius præsidio, ad tuum quæstum abuteris. Sed iam huius Theomachiam spectemus, qui postquam multum questus est de Tyrannide Christiana, inconstantiam religionis Christianæ reprehenderit, constantiam omnium religionum in tuendo dogmate de Trinitate, accusauerit, ne deinceps constantes sint, in eo tuendo, effecturum se promiserit, ad detegendum discordiarum Religionis fontem accedit, & fundamentum omnium sectarum, in quo suas doctrinas ædificet, se euersurum minatur: ita enim ait: Ad tantæ autem huius causam seruitutis cognoscendâ, non nihil cõducere putavi, si paucis naturalẽ constatiæ fontẽ Christianorũ in retinẽdo Trinitatis dogmate aperirẽ: hacq; ratione, omnibus demonstratum relinquerem, monstruosissimos partus ali, foueri, retineriq; non posse, nisi horum parentes monstruosissima seruitute, quasi nutrice vtantur. Quæ verba sua, quid aliud resonent,

Theomachia Francken.

Quid reprehendat in religione Francken, & quid minatur.

*Trinitatē &
idolon, et fon-
tem erroris
mentitur
Francken.*

*Ingressu an-
ni Francken*

nisi illum furorem, Trinitatis idolon
fontem esse erroris, ac turbarum in
religione, inde ortam opinionē plu-
ralitatis deorum, inde religionum
discordiam & dissensionem enasci.
Tollendum igitur hoc omne discor-
diarum fundamentum: quo sublato
non solum dissensiones religionum
tollerentur, sed nec vlla religio ma-
nebit. Hoc consilium huius nostri
nouī Polyphemi est, hic conatus, hęc
sunt illa munera, ad quæ nos euocat,
sed satis in vestibulo præfati, & cum
eo luctati sumus, arcem ipsam ratio-
num eius ascendamus, & quis iste in
antro suo Polyphemus sit, inspiciamus.
Deuoraturus igitur veneran-
dam Trinitatem Polyphemus iste
Francken, in primo ingressu causam
antri sui explicat. Cur Christiana re-
ligio, quæ est vnica, sola omnium re-
ligionum, quæ sunt, fuerunt, quæ e-
runt, in tanta ad eò inconstantia ver-
setur, vt tot in sectas dissectas, vt ille
ait, quot enumerari vix queant, disse-
cta fuerit, earumque sectarum cam-
ratio.

rationem esse, vt maxima quæque ea
 rum, maximo in errore versari cerna
 tur, in quo quidem eius antri limine,
 nonnullas video lucis veritatis scin- *Imprudenti*
 tillas: maximè quod ait, vnicam esse *veritas elap-*
 religionem Christianam, vnica e- *sa.*
 nim Christi Iesu religio est, vna co-
 lumba eius, vna sponsa eius, & virgo
 illa, quam illi castam Apostoli & pro-
 phetæ desponderunt, vnum ouile, v-
 nus Pastor noster Christus Iesus, crit
 inquit ille vnus Pastor, & vnum ouile.
 Hoc symbola Apostolica, Aposto-
 licorumque virorum confessio, hoc
 Concilia Oecumenica confitentur,
 vnum Deum Paulus esse clamat, vnū
 Christum, vnam fidem, vnum bap-
 tisma. Non est quod hic tenebrarum
 accusetur Francken, non statim lu-
 men totum veritatis antrum ingres-
 sus extinxit. Primum hoc limen ali-
 quid adhuc retinet lucis, quod in re-
 cessu totū extinguitur. Nā quod ait,
 religionem Christianā in summa in-
 cōstantia versari, & in sectas dissectas
 dissectam esse, id quàm verè dicat, vi-
 deamus, & quidem ita ait, vt omni-

*Francken cri-
minatur reli-
gionem Chri-
stianam, sed
falso.*

*Religio Chri-
sti expugnari
non potest.*

*Victoria Chri-
sti.*

um quæ sunt, fuerunt, erunt, religio-
num, inconstantissimam esse Chri-
stianam asserat, quasi verò ædificium
in firmissimo & immoto fundamen-
to positum, mobilius eo quod in cer-
no mendacij arenave extruatur, esse
queat. confer fundamenta religionis
Francken, confer structuram, non dit-
ficilè deprehendes, religionis Christi
veræ, vt fundamentum ipsum Chri-
stum Iesum, & petram illam, quam
Petrus confessus est, religionis nostræ
esse firmissimum & immotum, ita re-
ligionem ipsam æternam, & con-
stantem semper manere: oppugna-
tur semper, expugnatur nunquam,
tum viget, cum premitur, tum ædifi-
catur cum euertitur, semper vna &
eadem manet, crucifixus magister re-
ligionis nostræ, omnes ad se traxit, vi-
ctus vicit: dum in triumpho ducitur,
triumphat ipse, omnes potestates in
semetipso, mortuus non modo ipse
viuit, sed etiam morti vitam aufert,
hoc idem est, Ecclesia & vera religio
Christi, dum premitur, dum vincitur
dum oppugnatur, viget, vincit, & se-
se vel

se vel maximè erigit : hoc modo ludos se insequentes vicit, hoc modo gentes victas subegit, eadem nunc, quæ semper fuerit est; falsò inconstantiam illi obiicis. Nam quod ais in tot sectas dissectas eam dissectam esse, quod vix enumerari queant, id nos negamus, vera enim illa à Christo tradita, ab Apostolis profeminata, à Martyribus sanguine irrigata, à Concilijs Oecumenicis roborata, in sinu Ecclesiæ Catholicæ enutrita, vt casta virgo semper tota manet : nam sectæ illæ, quæ numerari vix possunt, non religionis Christi sunt filiæ, sed meretrices hæreticorum, quas illi ex adulterino, vel à se confecto Euangelio, vel Christi adulterato, in sensusq; reprobato, detorto, procrearunt : horum si inconstantiam, diuersitatem, instabilitatem reprehendis, rectè est. Quis enim non reprehendat tot sectas dissectas, tot opiniões absurdas, tot dogmata dissidentia vestra, cum vnus Christi, vna doctrina perpetua, & constans sit, meretrices igitur infirmæ sunt, spōsa Christi casta vna est,

con-

Vera religio non potest sectari.

Sectæ hæreticorum non sunt religia.

*Firmitas reli-
gionis Christi*

*Inconstantia
hereticorum
est.*

*Pugnantia
Frauchen di-
cti.*

constans immota est, quæ ita firma
constitit, vt nulla vi ventorum hære-
seos, nullo tyrannorum tempestatibus
& persecutionis imperu, vnquam
suo statu dimoueri potuerit. Ita fir-
ma est vt nullam vim extimescat; om-
nium arma contemnat, omnium
ferrum debilitet, ignes extinguat, ni-
hil erroris admittat, adulterinas do-
ctrinas non patitur. Non est igitur,
quod religioni Christianæ inconstan-
tiam obijcias, sectarum est vestra-
rum hæc inconstantia, sectarum pro-
prius error, Religionis Christi pro-
pria est veritas, & stabile regnum: ac
vide vt acutus es, dixisti vnicam esse,
mox inferis tot in sectas sectam esse,
vt numerari vix queant. Si vnica est,
quomodo tot eius species, tot for-
mæ? negas vnum Deum tres posse es-
se, & tres vnum dici, absurdum esse
pronuncias, in quod absurdum te il-
ludium non sentis, cum tot religio-
nes Christianas esse dicas, quot enu-
merari vix possint: si vna est, quomo-
do multæ: si multæ, quomodo vni-
cam

tam dicis, eamque cum gentilium
 religionibus comparas, atque omni-
 um inconstantissimam esse profite-
 ris, oportuit in illa comparatione
 te dixisse, omnium inconstantissi-
 mas esse religiones Christianas, qua-
 rum maximam quamque in ma-
 ximo errore cerni ais: relata siqui-
 dem vox, quarum multitudinis est,
 plures religiones iudicat, & eas dif-
 ferentes: multum siquidem, non
 modo magnitudine, sed & doctri-
 næ ratione differant, necesse est: aliæ
 enim alijs maiores, aliæ minores, a-
 liæ minus erroris, aliæ plurimum
 continent, vt tu vis, quarum quæque
 maxima, in maximo errore videat-
 ur, sed acumen tuum mitto. Con-
 cedo tibi religiones falsò dictas Chri-
 stianas, hoc est, hæreses infinitas es-
 se: concedo, ex ijs quæ maximæ sint,
 maximos & plurimos errores com-
 plecti. Quantò enim quæque earum
 longius ab vnica illa Christi, & vera
 religione distet, tanto maior est, tan-
 to maiores & plures in errores de-
 labitur.

Lutherus.

labitur, verbi gratia: Egressus Lutherus extra limen Ecclesiæ Catholicæ, & pro foribus eius constitit, hoc ipso, quod egressus veritatem deseruit extra enim Ecclesiæ limen, veritas non est, nihil refert, procūne discedas, an propè cōsistas, hoc ipso, quod in Christi ouili non sis, quod extra Ecclesiam sis, nihil tibi profuerit: propior ille locus qui è castris egreditur, siue ille propè consistens ea oppugnet, siue longius discedat, perfuga & hostis esse iudicatur. Discessit Calvinus & multò longius ab Ecclesia, castra sua posuit, hoc differt à Lutherò quod alter propior Ecclesiæ, alter multò remotior sit, alter minus, alter plus oberrat, vterque tamen errant, vterque perfuga & hostis Ecclesiæ Catholicæ factus, pauciora alter vel euertit, vel immutauit, alter nihil integrum reliquit. Lutherus solam transubstantiationem elemētorum in sacramento Eucharistiæ negauit, cum præsentiam & veritatem corporis Christi assereret. Calvinus nihil præter signa panis & vini suis religio-
verita

*Calvinus à
Luthero quid
differat.*

mè Lutherani & Calviniani errant,
& monstra illa horrenda, quæ par-
unt, alunt: qui quod tecum hic sen-
tiam, non est quod mihi irascantur,
tuam siquidem auctoritatem, hic
præsertim defugere nequeo, sed al-
tius in antrum tuum, arcem dicere
volebam, progrediamur. Mirari mal-
tos ais religionis Christianæ tantam
inconstantiam, & tot, tamque disse-
ctas sectas, næ hoc etiam alienum à
vero est, est quod omnes miremur,
est quod deploremus, omnia omni-
bus turbantur locis, sacra prophā-
nis, ima summis miscentur. Finis mu-
tandæ religionis nullus est, quot ca-
pita, tot religiones. Est sanè quod nō
solùm multi, sed quod omnes mi-
rentur, sed mirari inquis desinent,
Dicamabo, cur desinant? desinent
inquis mirari considerata hominū
(nostram religionem tractantium)
qualitate nimirum, vt qualis quisque
est, talis sibi bona doctrina videatur,
& in talem si liceat sacras literas sen-
sum interpretetur. Hæc tua verba
sunt

sunt Francken, quibus inconstantia religionis causam imprudens quidem & aliò spectans veram aperis, mox falsam allaturus, vt lumen avertentium se etiam oculos ferit, sic veritas ipsa fugientes etiam se, & in tenebras mendacij referentes, insequitur, vltro eis aliabitur. At verò falsam causam inconstantia religionis Christianæ, & tot sectarum dissectarum eius, quot non facilè enumerari possint, hominibus mirantibus tantam instabilitatem, dissensionemque religionis Christianæ demonstrandas tibi tendenti, veritas ipsa iter tuum occupat, pedes tuos implicat, consistere in luce sua hortatur, & veram causam veritatis, & inconstantia, totque sectarum in religione Christi in dies exorientium, oculis tuis ingerit, hominum scilicet ingenia, qui religionis Christi interpretandæ curam recipiunt, ingeniorum est illa diuersitas, hominum non religionis, quæ vnica est, vt tu ipse fateris, vitium nusquam posse

Veritatis vni.

Diuersitas sectarum vnde nascatur.

consistere, in singulas horas religio-
 nis faciem commutare, iam ad hos,
 iam ad alios sensus, verba scripturæ
 sacræ torquere, nihil firmum, nihil
 stabile vnquam habere, nullius sen-
 tentiam probare, nullius authorita-
 ti parere Concilia Oecumenica, pa-
 trum sensum & consensum ridere,
 non veritati religionis & scripturæ su-
 os sensus moresque accommodare,
 sed Euangelium, totamque sacram
 scripturam ad libidinem suam torque-
 re, non ad legum præcepta suam vi-
 tam instituere, moresque suos religi-
 oni veræ conformare, sed omnia sua
 libidine metiri, leges cupiditati suæ
 seruire cogere, & suis desiderijs acco-
 modare: perdit enim homines, suis
 vitijs, suis cupiditatibus, ac effrenatæ
 libidini omnia subijciunt, seruireque
 cogunt, doctrinam Christi Iesu, non
 eius dignitate & maiestate, sed infir-
 mitate sua metientes, & se non regu-
 læ religionis veræ, sed ipsam regulam
 moribus suis accommodantes, ve
 non secundum regulam religionis vi-
 tia sua eminentia resercent, sed regu-
 lam

*Ingeniamala
 quid agant.*

lam secundum ea inflectant, & moribus suis accommodent, scilicet Lesbium institutum secuti, apud quem populum non structura regulæ, sed structuræ & lapidibus regula aptaretur, & propterea regulæ illæ plumbeæ erant, quæ ad lapidis normam transformari, & subinde mutari facile possent. Sic igitur isti religionum variarum fabri, non ad normam religionis veræ, structuram suam exigunt, sed normam ipsam ad structuram inflectunt, religionemque vitijs suis & cupiditatibus accommodant, ne scilicet in moribus suis ad normam resecandis, luctari diutiùs eos necesse sit: at fabri tabernaculi structuram, ad Moysi regulam, non regulam ad structuram redigunt, secundum eam exilientia, & scabra resecant. Quod si fabri isti religionum facerent, vna religionis facies esset, nihil subsultaret, nihil subsideret, par & æqualis, vna vbiq; ea structura esset, materiam vitijs, morumque nostrorum regulæ Christi accommodarent, non regulam legis, vitijs corporibusque suis

*Regula Ec-
clesiæ.*

suis, & doctrinam illam eius immo-
tam insolentiæ patrocinari, & libidi-
ni suæ seruire cogent, secundam
hanc regulam Christi Apostoli ædifi-
carunt, laxa regulæ eius accommo-
dabant, vitia ressecabant, & omnia pla-
na & æqualia reddebant, ad hanc a-
mussim Christi, Concilia Oecumeni-
ca, structuras Ecclesiarum examina-
bant. Ad hanc, fabros religionum vo-
cabant, plumbeam illam flexilem, &
morbis seruientem hæreticorum re-
pudiabant, ad hanc patres sancti, o-
mnia struxerunt. Hanc à Catholica
Ecclesia depoposcerunt, semper ad
eius normam, sua scripta, suas doctri-
nas, interpretationes, & sententias
conformabant. Quidquid ab hac di-
scederet, vt vitiosum, vt lubricum,
& periculi plenum reijciebant, ad
hanc regulam Paulus Galatis, à no-
uis fabris Euangelium fabricatum re-
uocauit, & vt falsum damnauit; Ad
hanc eandem mores, & contentio-
nes Corinthiorum vocauit, adul-
teria eorundem damnauit. *Quam*
regulam, quoniam durior & ferrea
vo-

*Cur regulam
Ecclesiæ hære-
tici repudient.*

vo-

vobis ô Francken videatur, repudia-
tis, & ad illam plumbeam confugi-
stis Lesbiam, quam moribus vestris
apertis, & ad omnem cupiditatem in-
flectitis, ita siquidem quisque discipli-
nas & accipit, & interpretatur, vt ip-
se est, quod tu aptè equidem Aristoteli
testimonio confirmas, qui fi-
nem malorum & bonorum quem-
que sibi pro suis moribus fingere aie-
bat, vt in auaris, iracundis, ebriosis,
vt tuis verbis vtar, videre est, qui ta-
lem iudicant bonum esse finem, qua-
les sunt ipsi, quod equidem & Aristoteli
acutè vidit, & tu commodè hu-
ic loco aptasti, quodque totum, vel
Germanorum exemplo illustrius vi-
deri voluisti, qui quod essent liberta-
tis amantes, solâ fidem, quæ liberta-
tem pariat, amplexi sunt: operum bo-
norum iugum, vt graue & seruum ab-
iecerunt, quos eadem ratione dices,
ieiunia damnasse, quod esurire non
didicerint, quod in ediam perferre
nequeant, & quod plus cæteris na-
tionibus genio indulgeant. Grauis

*Germani enim
solam fidem
amplectuntur.*

*Hispanorum
ingenia & vi
res.*

*Sobrietas pie
tatis custos.*

*1. Petr 5.
Francken im
pudenter re-
prehendit Hi
spanos.*

*Seruitus
Francken.*

enim seruitus est inedia, & sitis, quã
Hispani, quod ventri non seruiant, fa-
cile perferunt, & ob eam rationem
egregij milites sunt. Non ferro solo
vincunt, verum enimvero omnia tol-
lerãdo, in ediam & sitim perferendo,
vbique de hoste triumphant. Grauem
illa gens generosa seruitutem esse, ve-
tri seruire, & ebrium esse insaniam
iudicat. Cum igitur & frugis sit, & so-
bria, propterea ad pietatem & religi-
onem colendam prominens est, nec
vnquam à religione Christi vera &
Catholica se auocari patitur. Sobrie-
tas enim veræ pietatis custos est, quæ
vel ipse Princeps Apostolorum testa-
tur, qui nos, vt sobrij & vigilantes si-
mus hortatur. Itaque quod tu Hispani-
nis seruitutem in sermone tuo, cum
Paulo habito, obijcis, multum falle-
ris: vel sola gens illa libera est, Catho-
licæque religionis, vnde & cognome-
tum sortita est, propugnatrix: sed tu
legibus subiectum esse, præcepta Chri-
sti seruare, Ecclesiæ pastoribus pare-
re, non vt velis credere, seruitutem
appellas, cum vel sola est libertas re-
ligio.

ligionis Catholicæ, & Christi Iesu verum esse. Sed progrediamur, ac luce veritatis relicta, quam proferre non potes, in antrum tuum, lumina nostra inferamus, & opes tuas istas, & ingenij, & pietatis videamus. Quales autem hi fuerunt, inquis, à quibus auidissimè receptum, comprobatum & profeminatum est Trinitatis dogma, nemo ignorat, nisi qui ipse quoque huius est erroris tenebris circumfusus. Qui sunt quæso isti, qui Trinitatis dogma profeminarunt, quæ illa tenebræ, quibus nos Trinitatis doctrinæ assertores circumfundimur? Equidem Trinitatis dogma non aliundè hausimus, quam è sacris literis, unde tu religionem tuam fide perceptâ te tenere iactas, hoc nos Prophetæ docuerunt, vnum Deum Abraham coluit, tres tamen hospitio recepit, Christumque filium Dei, quem videre desiderabat in ea forma qua indutus in mundum posterius venerit, vidit & gavisus est. Adumbrata quidè hac doctrina venerandæ & tremendæ Trinitatis erat, viris tamen illis

Trinitatē confitā esse à R.omanis mentitur Francken

Gene. 18.

Psalm. 109.

*Francken testimonio sa-
era criptura
reijcit.*

*Trinitatis do-
gma unde.*

sanctis demonstrata, Dei patris no-
men omnium aures circumsonabat.
Fatebantur semper Iudæi, se Deum
patrem in coelis habere, ad quem cõ-
fugerent, multa de filio Prophetæ lo-
cuti: Filius meus es tu, inquit DEVS
pater per os Prophetæ David, ego
hodie genui te. Nõ refero infinita te-
stimonia, quæ tu rides, quæ arrogan-
ter reijcis, & ad Philosophorum sapi-
entiam insipientem, quorum tamen
te non omninò familiarem esse su-
spicor: Non est enim vno in loco, di-
utiùs consistere refugis, omniaque
ex regula illorum ad sensum tuum
euersum reuocas, Trinitatem mon-
strum horrendum vocas, atque ca-
principia, quæ huius disputationis
propria sunt tollis, noua fundamen-
ta, novos intellectus religionis po-
nis. Quod quale sit, posterius dicam.
Nunc hoc dico, & profiteor, nos dog-
ma Trinitatis, non ab ijs qui idolola-
triæ dediti erant, pluresque deos co-
lebant, accepisse, sed ex ipsa sacra scri-
ptura, & oraculis Prophetarum, qui
inipi-

inspirati spiritu sancto, locuti sunt, primum: deinde ab ipso magistro nostro, redemptore nostro Christo Iesu, vero & vnico filio Dei accepisse.

Christus enim ea omnia, quę Prophe-
tę rectius locuti sunt, apertè nobis exposuit, & omnia arcana scriptura-
rum nobis aperuit, ac nos in ipsa luce collocauit, hic Deū vnum in sub-
stantia esse docet, q̄ substantia eius tres

personas & subsistentias complectatur, Patris, Filij, & Spiritus sancti, & propterea baptizari nos iubet, in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti. Loquitur de Patre ad quem va-

dit, promittit spiritum sanctum se missurum à Patre: Vt quemadmodū *Ioh. 14.*

ille à patre missus, Ecclesiam condidisset, ita eo ad patrem reuerso, spiritus sanctus eius custos esset, & ita tres esse, qui salutem nostram operantur, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, qui tres vnus, & idem DE-

VS est: Trinitatis igitur ratio, non inde hausta est, vnde tu vis, sed ex oraculis, & Christi verbis, cui Trinitatis

arca.

arcana reuelanda soli afferuabant.
Igitur tu, qui non vereris, dum audis
plurimis diuinis suffragijs diuina-
rum scripturarum Trinitatem per-
narum comprobari, egregiè menti-
ris, cū hoc dogma ab ijs, qui Iouem,
Iunonem, & alios vanos, tibi que per-
similes Deos coluerint. Nemo hoc
præter te vnquam Christiano nomi-
ni obiecit. Nemo ad istam ineptam
causam confugit. Vnde erant quædam
Apostoli, qui personarum diuinarum
triplicem rationem scriptis suis esse
testati sunt? Non coluit Paulus Iouē,
non Neptunum, non Iunones, Dia-
nas, pro vno Deo semper ita certauit,
vt fratres etiam suos, ad supplicia eo
nomine, quod Christum Deum esse
confiterentur, raperet: atqui huius ve-
nientius Dei assertoris, quis est, qui ira te-
nebris ignorantia circumfusus inue-
niatur, præter te vnum, qui non vide-
at, cum tres personas diuinitatis cla-
rissimè demonstrare, vt si opus fue-
rit, in tuis nugatorijs argumentis re-
fellendis docebimus. Nunc vno ver-
bo tibi Trinitatis dogma ad idolola-
tras

tras relegendi respondeo, te mentiri,
 impudens est hæc tua oratio, quæ &
 innumeros sanctos, & Trinitatem
 personarum diuinarum, quasi maio-
 res Deos ab idololatriis inductam ef-
 scasserat, impudenter oracula diui-
 na, quibus dogma venerandæ Trini-
 tatis comprobatur, repudias, ac fun-
 damentum religionis Christi tollis.
 Neque tibi nunc respondebo de in-
 uocandis sanctis, nihil de sensu mul-
 tiplici, à patribus instituto, interpre-
 tandarum sacrarum litterarum. Ni-
 hil de purgatorio dicam, relinquam
 etiam cætera, quæ tu vt canis fugiens
 è tuo nilo hausta inspergis: scholasti-
 cos reprehendis; sua volumina hæc
 postulant, & à multis, & grauissimis
 vitis defensa. Non vno sensu, ô brutū
 animal, Christus verba sua accipi do-
 cuit, parabolas suas interpretatus, o-
 pes spinas esse iudicat, templum cor-
 pus suum vocat, non solam histori-
 am in verbis sacræ scripturæ specta-
 mus, altiora perscrutamur, vt Chri-
 stus præcepit, dum Iudæos moneret,
 vt scripturas quæ de se loquerentur,
 perscru-

*Christus non
 vno sensu ver-
 ba sua vult
 accipi.*

perscrutarentur diligentius, & sub
 litera, vt cortice, nucleum & arca-
 num sensum perquirent, interpreta-
 tus Paulus, & montem Syon, & A-
 gar, & Ismaelem, & quid illa præter
 Historiam intus complecterentur,
 monuit Galathas. Quare tu vt cæte-
 ra tua impudentia inuasisti, ita & sen-
 sus plures, quibus Ecclesia Catholi-
 ca sacris literis explicandis vtatur, e-
 uertere conaris, ipse sensu recto deli-
 tutus. Cum enim probare constitui-
 eris, Trinitatem diuinarum persona-
 rum confictam esse ab ijs, qui idolo-
 latriæ addicti essent, multo (que De-
 os colere consueissent, quales potissi-
 mum Romanos vis esse, quorum
 vrbs omnium falsorum deorum, se-
 des fuerit, illo argumento vteris: qui
 quisque ingenio sit, quibusque mo-
 rib. moratus, talē religionem eū fini-
 gere, quod Aristotelis testimonio,
 de summo bono disertè demōstras,
 ille enim ait, qualis quisque sit, tale
 eum summum bonum statuere & iu-
 dicare: inde verò inferis, Romanos,
 quod vel natura, vel moribus, vel cō-
 fuerit.

Inetudine ad plures Deos colendos *Insigne menda-
 propensiores essent, recepta fide Chri-
 stiana, ex vno Deo, tres fecisse, addito ducium Fran-
 patri, filio, & spiritu sancto. Cōfirmas cken.*
 id alijs exemplis, vt scholasticorum,
 qui quod ingenio abundarent, disser-
 tationibus infinitis se dederunt, ac o-
 mnia in controuersiam vocarunt, &
 eius generis studio delectarentur, &
 tanquam in summo bono acquiesce-
 rent, addis & Germanos propterea
 repudiassē bona opera, quod nimi-
 um libertatis studiosi essent, totam-
 que religionem suam, in sola fide,
 quæ libertatis est nostræ fons ample-
 xos esse: multa & alia nugaris, sensum
 triplicem interpretandæ scripturæ ri-
 des, & hanc technam à Doctoribus
 inuentam, cuius velint religionis &
 confingendæ, & in animis hominum
 stabiliendæ. Et propterea ais, si vno
 sensu doctrina illa commendari ne-
 queat, alio sensu eam commendari,
 & quasi nouo colore faciem eius de-
 pingi, ac ita homines decipi, vt idola,
 ab eis fabricata colant, quam reli-
 gionem ne homines contemnāt, ais
 nos

1. Corint. 2.

nos ad illa Pauli verba confugere, animalis homo non percipit, quæ sunt spiritus Dei, stultitia est illi, nec potest intelligere, quia spiritualiter diducantur, quæ quidem verba trabalem clauum, quo religio fabricata nimis hominum affigatur, quo clauo humanæ rationis naturale lumen, diuinis in rebus effulgens, planè extingui ais. ô hominem peruersum & sceleratum, non satis perire, & in rebus serijs nugari, effugam palàm scripturæ, & verbis Apostoli insultet, immò damnet, & Paulum vas electum Christi, sceleris accipiet, quod ille suis illis verbis, & disciplina sua, lumen natium rationis nostræ, quod in rebus diuinis luceat, hoc verò est, sine quo, vt luce res diuinæ capi, & intelligi nequeant, extinguat, credereque illis, quæ capere homo nequeat, cogat, in quo sceleratus homo bis peccat, & quod Pauli verba sugillet, & quod lumini rationis naturali, mysteria & arcana rerum diuinarum subijciat, sensuq; suo omnia

Franckè verbis Pauli insultat.

Francken peccatum.

sia, vt bellua metiatur, cum non sen-
 su neque ratione arcana ea apprehen-
 dantur, sed fide, quam Christus, vt
 certissimum modum cognoscendo-
 rum mysteriorum DEI demonstra-
 uit, ac sensui & rationi nostræ, vt lu-
 mē clarissimum adhiberi suavit: quā
 lucernam qui non proferet, in arca-
 na illa ingredi, tenebris ignoratię op-
 pressus non potest: Philosophorum
 lumen est, sensus & ratio, nobis qui
 Christi sumus, tenebræ; lux vera, quæ
 illuminat homines, est Christus Ihe-
 sus, in cuius obsequium captiuandus
 est intellectus, nemo ad hoc lumen
 sine lucerna fidei venire potest, fidei
 lumine extincto, nox atra incubat
 sensibus & rationi nostræ. Verè igitur
 animalis homo est, qui sensum se-
 quitur, vt animalia bruta, quæ ad so-
 la ea mouentur, quæ sensu apprehen-
 dunt, in quo genere hominum no-
 ster hic doctor Franckē, vel princeps
 est, nihil hic reuelationi spiritus san-
 cti tribuit stultitia sunt illi reconditi
 scripturæ sensus, quos Christus ipse
 iudeos in scripturis, quas legerent,

*Franckē ani-
 malis homo.*

Iacobi. 5.

perscrutari sedulo iubet. Non placet
 isti bruto Pauli dictum de animali
 homine, non probat reuelationem
 spiritus, sensui res diuinas subijcit.
 Quam suam stultitiam Christi para-
 bolis ornat, quem ait ianuam ad ido-
 lolatriam Pauli, de homine animali,
 verbis ad idololatriam apertam, clau-
 disse prorsus, arcana illa sua, quæ no-
 bis è sinu patris attulisset, sensui subie-
 cisse, cum parabolis rebusque natura-
 libus iudicari vellet de rebus spiritu-
 alibus, quod eius mendacium, quam
 impudens fuerit, quis ita brutus est
 qui non videat: non subijcit Christus
 arcana sacra, quæ ineffabilia sunt, bru-
 to sensui, sed hominem cum sua rati-
 one humi iacentem, per ea quæ eti-
 am sensus cernit, erigit, & è rebus no-
 tis ad res reconditas, & à sensu remo-
 tas ducit, vt ex similitudine eorum,
 quæ videantur, inuisibilia illa, quæ
 nobis nunciantur, vera esse credan-
 tur, è rebus sensatis ad ea quæ exce-
 dant sensus & rationem, peruenitur,
 ex rebus creatis, rerum conditorem
 Deum philosophos cognouisse Pau-
 lus

Mendacium
 Francken.

Per parabo-
 lam videtur
 Christus.

lus testatur, à qua quidem cognitiōe exciderunt, propterea quod sensibus & intellectui suo eū subijcere voluerint. Hoc. n. Paulus significat, cū dicit, cognouerunt Deū, sed non glorificauerūt vt Deū, cuius maiestatem cū venerari supplices, ac tremebūdi, gratiasq; agere, quod in agnitionē eius deducti & admissi essent, deberent, temerē & arroganter eā ad suas rationes vocauerunt, sensibus suis & rationi suę, vt iudicibus eam examinandā subiēcerūt, volentes ampliūs etiam quiddā inuenire, non contenti quos inuenerant cognitionis diuinę terminis, quod dum conantur, omnia ratiocinationibus suis subuerterunt, gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium mutauerūt, & ipsi in cogitationibus & ratiocinationib. suis euanuerunt, corq; eorū insipiens obscuratū est, & ita tenebris immersū, vt nunq̄ deinceps, ad lucē veritatis emergere queant: quemadmodū enim inquit *os aureum* Ioannes Chrysof. Si quis

*Cur Philoſo
phi exciderūt
à veritate.*

in obscura nocte, aut ignotam viam ingredi, aut mare nauigare tentauerit, non solum ad eum quem sibi proposuit locum, & finem non peruenit, sed confestim errando perit: sic illi qui viam ad coelos tendentem aduersi, lumine huic itineri necessario profusus abiecto, loco illius cogitationum suarum tenebris vtuntur, seipsum inuertunt, & in corporibus incorporeum, & in figuris infigurabilem Deum quaerunt, grauissimum patiuntur veritatis & vitae naufragium, & cum volunt nimium esse sapientes, stultissimi fiunt, & omni recta ratione, quae Maiestatem diuinam cum timore venerari suadet, exuuntur, & in sensum reprobum dantur, ingressi errant isti viam in coelos tendentem, ex rebus creatis, in quibus cognoscendis multum elaborarunt, Deum qui omnia a se facta, miro ordine & providentia summa gubernaret, & vniuersum esse a quo omnia dependant, confessi, luce illa diuinitatis vltro se illis ingerente, suosque sensus illustrante, & veritatem monstrante, in qua cum

acqui-

quomodo philosophi cognouerunt Deum.

APOLOGETICVS.

acquiescere deberent, altiùs suos il-
 los sensus & vim intelligendi inferre
 conati sunt, & reiecto lumine fidei,
 rationum suarum tenebras ingressi,
 via exciderunt, veritatis naufragium
 fecerunt, & pro sapientibus stulti fa-
 cti sunt, & vt Deum cognitum, non
 eo honore, qui illi debetur, honora-
 runt, ita etiam seiplos horrendis sce-
 leribus deturparunt, ac varijs & mu-
 tuis contumelijs corpora sua affece-
 runt, erroris sui & veritatis contem-
 ptæ præmia referentes, & tu quidem
 cœcissime homo, horum sapiētiam
 laudas, ad horum subsellia Christum
 trahis, lumen fidei extinguis, tene-
 bras rationum, & sensus tui, & rerū
 corporearum rationes ad diuinæ ma-
 iestatis incomprehensam naturam
 transfers, idque authoritate Christi,
 quem euertere instituisti, legitimè te
 facere, ostendere conaris: ais enim e-
 um ex parabolis, rebusque naturali-
 bus iudicari de rebus spiritalibus vo-
 luisse, quod tuum mendacium claris-
 simè Paulus ipse refutat, & quæ mala
 error iste tuus secum trahat, luculen-

*Pana verita-
 tis cognita de-
 ferenda.*

ter docet. Inuisibilia quidem per res
 ad *Roma. 1.* visibiles conspiciuntur, & esse cog-
 noscuntur. Verum enim vero, ut ad-
 rationes corporearum rerum illa incor-
 poreas, & incomprehensas redigantur,
 & secundum ea iudicentur, non est
 consequens esse ea, res corporeas iudi-
 cant, non qualia sint explicant, alio-
 lumine ad cognoscendam vim & na-
 turam eorum, opus est, fide scilicet, &
 sola arcana illa inuisibilia cōtueri.
 non sunt inquis misteria religionis no-
 stræ, contra rationem: quomodo e-
 nim (ais) in ea assurgi posset ministe-
 rio rationis: non equidem sunt cōtra
 rationem, sed sunt supra omnem &
 sensum & rationem, pax Dei, que (in-
 quit Paulus) exuperat omnem sensum,
 custodiat corda & intelligentias ve-
 stras in Christo Iesu: Pax Dei, inquit
 Paulus, omnem sensum exuperat. Igitur
 pax illa, quæ Christus nobis à Deo
 patre attulit, sensu apprehēdi nequa-
 quæ, nec ratione comprehēdi potest,
 quod cum ita sit, quomodo ad ratio-
 nē reuocari, & sensu iudicari poterit?
 quæ sola fide apprehendatur; rationi
 re-

Philip. 4.

regenerationem Nicodemus subijcere volebat, vt iam diximus, sensum sequebatur: propter quod statim audit. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Cur ignorabat? quia lumine fidei destituebatur, ad quod lumen, cū rationis & sensus tenebris relictis trāfisset, quæ illa, & qualis generatio esset, intellexit: non potuit Paulus, quæ Christus ipse vas electum suo portando nomini esse voluit, altitudinem diuitiarum & sapientiæ eius comprehendere non potuit, vocationis gentium, & reprobati Israel, rationes & causas explicare; ingressus quidem in eam explicationem, sed statim agnoscit, & humani ingenij infirmitatem, & rerum diuinarum profunditatem; vnde præcisa differendi illa ratione exclamat: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit, incomprehensa sapientia, & consilia inenarrabilia agnoscit Paulus, quæ tu sensui tuo & rationi subiecta esse vis.

Iohan. 3.

Ad Rom. 11.

Paulus arcana Dei capere non potuit.

2. Corint. 12.

Ioan. 6.

Et ille quidem in tertium cœlum raptus erat, cum Christo locutus, tu in cœno vitiorum tuorum volutaris. Si illius purissimus ille animus, diuina consilia capere non potuit, qui ea, tua mens improba capiet? Cum neque religionis eius, quam Christus tradidit, capax sit, vt tu ipse in tua profanatione, dum Christianorum crudelitatem accusas, fateris. Negas enim tibi munus illud fidei datum esse, & inde eos crudeliter agere arguis, quod a te exposcant, quod tu impetrare nequueris: ad sensum Capharnatæ, & ad rationem suam Christi verba vocabant, cum suam carnem & sanguinem eis se daturum diceret, scandalizati discedunt, & doctrinam vt non ferendam & duram repudiant, quorum tu nunc corculum esse videris, qui sacro sancti Sacramenti omnes rationes euertis, ac ita rides, vt Luciani impudentiam, & Porphyrij impietatem superes. Non est equidem religionis nostræ, natura rationi contraria, sed non inde sequitur, rationem nostrâ indicem religionis nostræ esse oportere

tere. Nam quemadmodum lumen
 paruum, quo exemplo tu vteris, lu-
 mini magno collatum, etsi contrari-
 um illi non sit, euanescit tamen & ob-
 tuitur, quod in lucerna, sole splendē-
 te, facile est videre, ita rationis nostræ
 lumen, diuino lumini collatum nil
 est, tenebræ sit, euanescit, & vt cara i-
 gni admota liquefeit & diffuit: Seru-
 tantes maiestatem Dei, opprimun- *Proverb. 25.*
 tur à gloria, inquit scriptura, quod si
 ita est, quomodo ista tua ratio, ad
 quam altitudinem diuitiarum Dei,
 & incomprehensam sapientiam eius
 vocas non euanescet, ei collata, quo- *1. Petr. ca. 1.*
 modo à lumine illo, in quod nec an-
 geli quidem, etsi desiderant, prospice-
 re audeant, non opprimetur? vna scin-
 tillarationis manente, errores mon-
 strosos deprehendi posse ais, quem i-
 gitur errorem tuæ istius rationis scin-
 tillarationis deprehendit, dic quæso: totam
 inquit in tenebras & stultitiam ver-
 terunt humanam rationem, Christi-
 anæ fidei oracula contemplari conā-
 tem vt ipsæ errorum tenebræ, quan-
 ta essent, nemo videre posset. Hic er-

*Scintilla Frã
cken incēdia
vomit.*

go error ille est, quem scintilla tuæ ra-
tionis deprehendit, magna vis tui-
stius scintillæ est, magna incendia in
religione excitat, infinita; flamma
mendaciorum vomit, error est tibi il-
la Pauli sententia, animalis homo,
quæ sunt spiritus Dei, capere non po-
test. Hic est ille clauus trabalis, qui la-
mē rationis tuæ extinxit, ac tenebris
tuos sensus inuoluit, quem clauum
Pauli stultitiam vocat, homo impe-
dens iste, cui sola ratiocinatio sophi-
stica prudentia est. Nec satis huic in-
sano in Pauli verba insanire, & ad sen-
sum insensatum, rationemq; ab om-
ni ratione recta alienam, scripturam
diuinitus inspiratam, & fidei ratio-
nes reuocare, nisi etiam disciplinam
Ecclesiasticam, quæ supplicijs malo-
rum, & præmijs bonorum contineat-
tur, & vegetetur improbet, quasi hoc
aut Tyrannorū, aut callidorū homi-
num institutum sit, vt & mali suppli-
cijs coerceantur, & boni præmijs &
honoribus exornentur: contemple-
tur rogo tua ista mens acuta, scriptu-
ras sacras, voca in tuum iudiciū Mo-
sen,

sen, atque adeo etiam ipsum Deum, *Discipline in
stutores.*
 quo dictante, Moyses legem scripsit,
 docebunt certè te, supplicijs & præ-
 mio homines in officio teneri, vt pri-
 mū Deus hominem condidit, legem
 ei apposuit, quæ & supplicio à præce-
 pto suo discedentē terreret, & p̄mia
 obedienti, & seruanti mandatum o-
 stentaret, supplicium mortis præuaricā-
 ti minatur, vitam æternam, & beatā, *Genes. 2.*
 & paradisi voluptates, mādāta sua ser-
 uanti promittit. Vt primū igitur sua
 præcepta & legem datam violauit, vt
 primum ad vetitum fructū manus in-
 tendit, mortis reus damnatur, paradi- *Adami dam-
natio.*
 so extruditur, in sudore vultus sui, &
 labore vesci pane iubetur, & alijs sup-
 plicijs & ærumnis obnoxius reddi-
 tur. Vidēsne vir acute, Deum suppli-
 cijs & præmijs religionem suam, præ-
 cepta sua, & disciplinam Ecclesiæ mu-
 nuisse, & non Tyrannos, nec callidos
 homines; sed ipsum benignissimum
 & sapientissimum Deum eam ratio-
 nem instituisse, vt legis institutæ vio-
 latores supplicijs coerceantur, cu-
 stodes eius honoribus cumulentur.

Phi-

- Phinees legis diuinæ zelator, perpetuum sacerdotium à DEO meretur, Num. 25.
 ligna sabbatho legentes lapidantur, Leuit. 24.
 Aegyptio patre natus, in religionem illam Moyfi inquirens, occidit à Deo iubetur, Maria soror Moyfi lepra deturpatur, extra castra eijcitur: vitulibus adorantes, à Moysse cedi iubentur: tribus Levi, quæ vituli adorationem, & improbauit, & vitra est à Deo, in suam sortem allegitur, religioni custos & ministra datur, omnium fructuum decimas, à toto Israel capit, contrauersas arduas arbitrato suo decedit, de lepra iudicat, alios extra castra eijcit, alios recipit. Non refero supplicia, quæ Moyse sceleratis, legisq; violatoribus, vanas religiones docentibus, plebem ad impietatem incitantibus sua lege irrogat. Nouisti vitra-
 cutè Dathan & Abyron, non ignoras filios Aaron, prophanum ignem inferentes, præsentis supplicio affectos, & ea ipsa flamma, quæ accedebant, cõsumptos. Stat ante te Saul impius. & mandati Dei negligens, ostentat tibi & suas, & totius domus sue

suæ ruinas: incurret si voles, in oculis
 tuos David dilectus Deo, Regno
 perpetuo donatus, honoribusque in-
 finitis exornatus, quod legis aivinae
 & religionis veræ amantissimus, &
 Dei præceptorum observantissimus
 fuerit. Hæc igitur ad tuas rationes re-
 uoca, Deum cogita & defines, & præ-
 mia in Ecclesia Christi, bonis & mo-
 destis proposita & supplicia malis ir-
 rogata, reprehendere: non temerè &
 supplicij turbantes religionem Ec-
 clesia coerces, & antistites custodes
 & propagatores eius honorat, *Matth. 25.*
 Christus ipsæ seruatae religionis suæ
 magna præmia proposuit, magnis ho-
 noribus Regni cœlestis, ad fidem su-
 am, religionisque suæ cultum exci-
 tat, grauia supplicia, & ignes sathanæ
 accensos impijs minatur, secundum
 cuiusque opera se præmia in die illa,
 qua mundum iudicaturus est, reddi-
 turum denunciat: Apostolis, quod *Matth. 19.*
 suis omnibus relictis se secuti sint, cœ-
 tuplum præmium, & vitam eternam
 largitur. Sed vt video, hæc tibi nō pla-
 ceant exempla, nihil enim tibi vis esse
 cum

cum scriptura diuinitus inspirata, nihil cum ijs quæ à spiritu sancto reuelantur, quæ stultitia tibi ipsissima videntur, quæ animalem hominẽ, quæ ratione in arcanis diuinis vtitur vocat. Conferamus nos ad illos tuos sapientes Peripateticos, ingrediamur in eorum policias, videamusq; an etiam illi suas illas quas cõdunt ciuitates, legib. muniant, quid ab ente suo illo, extra cœlum manente, & omnia dispensante, de ratione rerum publicarum conseruanda acceperint, quibus rationibus disciplinam ciuilem communicarint. Equidem Francken, non alia est ratio eorum, ciuium in officio retinendorum, legumq; conseruandarum, quàm supplicia improbis, præmia & honores bonis ciuib. proposita. Tũ dixit quidã fore Respub. beatas, cum mali pœnas darent, boni præmijs honorentur, malis & ignauis puniẽdis, virtute honorãda Romana Resp. creuit, tũ maximè Ecclesia viget, tũ religio floret, cũ pietas & virtus in ea honoratur, tum turbatur, cũ vitiosi honores, cũ libidinosi, cum auaritia, cum teme-

Rerum publ. auctores præmijs et pœnis ciues in officio continent.

Religio quando floret.

temeritas in ea se iactant, & boni præ
 mijs & honore excitādi, & vestra ista
 improba mens, audacia, impudētia,
 qua religionem optimè fundatam, à
 sanctis viris, turbatis supplicijs coher
 cenda, & quasi luxurians, ratio vestra
 falce disciplinæ concidenda, & quasi
 insolens equus, carceribus includen
 da, & fidei legibus subijcienda. Sed ad
 tua illa diuina, & nunq̄ fallentia Cri
 teria veniamus: nā quod Doctores Ec
 clesię, alios maiorū deorum classi in
 cludis, alios minorū gentium vocas,
 prætereo, non solū doctus & sæuerus
 religionis nostrę censor esse voluisti,
 verū enim uerò etiā facetus: & quidē
 liceat tibi etiā interdū iocari, vt sæue
 ris mendacijs interdum relictis, iocis
 & scōmate animum tuū pascas & fo
 ucas, fessumq̄; tā multa mentiēdo re
 focillare, & ad blasphemias in Christū
 & spiritum sanctū vomendas: robu
 stiorē reddere. Sint sanè maiorū gen
 tiū doctores, Augustin. Hieronymus
 Ambrosius: Sint minorū, Origenes,
 Lactant. & cuius tu acumini par es,
 Scotus. Critiria tua q̄ tria esse statuis,
 viden-

*Seria menda
 cia Francken*

*Critiria
 Francken.*

videnda, & in quas latebras nostrabant diligentius nobis est providendum. Atque huic quidem inquis certissimam facere fidem, tria possunt Critiria, nunquam fallentia signa. E quidem Cyclosum educta caminis mœnia conspicio, atque aduerso fornice portas, solido adamante munitas firma sunt tua ista, sub rupe sinistra mœnia, triplici circumdara muro. Nulla vis virorum, nec ipsi celloræ exsindere ferro ea valent, maxime quod ea rapidus flammis ambientor torrentibus furoris tui amnis Tartarus Phlegethon, torqueatque mendaciorum tuorum sonantia saxa, Typhoneque sedens pala succincta eruditionis tuæ, & sensus intellectusque tui; ad cuius examen religionis rationes reuocas omnes vestibulum infomnis seruet, nocteque dieique muniuisti igitur sedes doctrinæ tuæ, solida & Atlantina posuisti fundamenta, suffulisti impias & horredas in Christum & spiritum sanctum, atque adeo in totam tremendam Trinitatē blasphemias, stat pro foribus

Verg. 6.

Arx mendaciorum Franken quam firma.

arcis tuæ ferrea turris, Sophistarum
 præfidijs plena, cui religionem Chri-
 sti inclusiſti, vt veritatem & iuſtitiam
 in tenebris mēdaciōrum tuorum de-
 tineas: exaudimus eius gemitus, ſtri-
 doremque ferri, tractæque cathenæ,
 habes aulam in qua te iactes, in qua
 virtutem Chriſti Ieſu, & poteſtatem,
 in qua venturus eſt mundum iudica-
 turus, non metuas: Vnde omnis ge-
 neris conuitia iacias. Nemo ad te vi-
 am affectare poterit, nulli fas caſto
 ſcleratum inſiſtere limen tuum, in
 quo tu caſtigas religiōem, audis ſubi-
 giſque ſanctos Patres, dolos fateri,
 Chriſtum & ſpiritum ſanctum, vt in-
 iuſtos poſſeſſores diuinitate exſpoli-
 as, & in ordinem numerumque, vel
 hominum, vel cuiuſuis creaturæ redi-
 giſ, quib. Tyſiphone ternos, magiſtra
 mendaciōrum & impietatis, inten-
 tat angues, vocatque ſubſidio agmi-
 na furiarum. Sed iam pandantur tuæ
 arcis portæ, vt penetralia ingreſſi, vi-
 deamus quæ illa ſunt critiria & ſigna
 cōſictæ doctriņę, de Trinitate cogno-
 ſcendę: ſed antequam aditum limen-
 que

que occupemus, corpus nostrum re-
 centi spargemus aqua, nosq; aduer-
 sus venena tua muniemus, ne nobis
 quippiam alleuiatur, ex ijs quæ ibi se-
 lera lateant, & pede ante fores fixo,
 liquid de ratione disputationis no-
 stræ, examineq; ad quod vocamur à
 te, religiōis tecum agemus: volumus
 enim disputationem eā, & iudicium
 religionis certis legib. muniri, & non
 nisi è principijs eius proprijs exordi-
 um eius deducere, nō ignoras tu qui-
 dem, quem Peripateticæ disciplinae
 assertorem sæuerum esse video, Ari-
 stotelem dicere solere, cum eo, in di-
 sputationem non esse descendendū,
 qui principia (quæ sunt fontes, disse-
 rendi de rebus, & veritatis quæ inqui-
 ritur) aut ignoret, aut neget. Omnis
 enim veritatis peruestigatio, ex prin-
 cipijs petēda, & proinde omnem dis-
 quisitionem, ratione suscepta à defi-
 nitione, quæ ipsa est principium pro-
 ficisci debere, graues viri censuerunt; o-
 portet enim vt animus disquirentis
 habeat, vnde hauriat argumenta, &
 quò se referat, in quo consistat, ne in
 disse-

*Disputatione
 de religione
 ex proprijs
 principijs pro-
 ficisci debere,
 non ex philo-
 sophorum di-
 ctis pendere.*

differendo Andabatarum more tumultuetur, & non quod ratio dicter, sed quidquid in buccam temerè venerit, dicat; sed neque ignoras, præter illa communia, quæ omnibus sunt nota, & quæ luce sua naturali se produnt, quæ axiomata, & communes sententiæ (quibus auditis statim vt veris credatur) appellantur, quod genus fuerit. Omne totum maius esse sua ipsius parte, & pleraque alia, quæ non solum natura sua vera sunt, verùm etiam omnibus vera esse videantur, vnâquamque scientiam habere sua principia, per quæ ea quæ conficere & concludere voluerit, demonstrat, vt in ea scientia, quæ naturæ vim scrutatur, ac rerum naturalium rationes explicat: Princeps est sententia: Naturam esse principium motus & quietis: Omnia corpora graua suo pondere ad ima ferri, ea verò quæ omni pondere careant, sua illa leuitate superiora petere loca, & cætera multa. Habent scientiæ Mathematicæ Axio-

Principia & alia sunt communia, alia propria scientiarum.

mata sua: vt, punctum esse, quod diuisionem nullam admittat: lineas ex eodem centro per idem spacium ad eandem circumferentiam deductas æquales esse: Si ab ijs, quæ æqualia & paria sint, partes æquales, parsq; auferantur, paria & æqualia esse, ea quæ remaneant, ita cæteræ omnes scientiæ & artes habent lumen suum, unde cætera quæ obscuriora sint, & in tenebris ignorantia lateant, illustrentur, & in cognitionem hominum deducantur; dabis certè hoc nobis, omnes scientias habere sua principia, nisi fortè fateri volueris, te in nullo genere scientiarum, atque artium, earum ratione, quam eruditi postulant veritatem esse, temereque de rebus statueres. Neque ignoras, non omnibus omnia æquè vera & probabilia videri. Habent singulæ disciplinæ Philosophorum suas conclusiones, sua principia, quæ cū alijs nō probentur, apud eos summum locum veritatis & certitudinis teneant, non omnia siquidem omnibus probabilia videntur: nam vt omnibus ea conclusio probabilis

Non omnia omnibus probantur.

bilis sit, parentes esse colendos: nemo enim tam barbarus inuenitur, qui hoc non probet, quasi natura ipsa eum id docente: ita non omnibus verum esse videtur, mundum prouidentia diuina gubernari: non desunt enim, qui omnia casu & fortuito ferri ac misceri aiant. Mundum initium habuisse, non desitutum tamen Platonem docuit, quod schola Peripateticorum duce Aristotele improbat, ac pro eo pronunciato, illud substituit: Omnia orta occidere, & aucta senescere, mundum neque exordium, neque finem habiturum vnquam. Alia probarunt illi, qui à porticu nomen acceperunt Stoici: alia, Academici: alia, alia hæreses Philosophorum, cum quibus, & contra quos, si differendum sit de quapiam re, quæ in controuersiam deducta fuerit, vinci se non pati entur, nisi probationes & argumenta, ad eorum principia referantur, & ex illis conclusio conficiatur, quæ illi vt certa & indubitata habeant, & probent. Quod cum ita sit, quæso te, è quibus principijs, & cuius disciplinæ

sentētijis disputationem tuam aduersus
 tremendam & venerandam Trinitatem institueris, è qua materia
 machinas tuas illas, quibus cœlū expugnaturus es, fabricatus fueris, quæ
 illa tua Epiche rematum acies est, ad
 sensum omnia reuocas, rationi tuæ
 religionis vim subijcis, ad principia
 Peripateticæ scholæ, Christum cum
 sua doctrina & Ecclesia obtorto collo
 trahis, quasi Christus suæ doctrinæ
 sua non habeat principia, quasi ille sapientiam
 philosophorum, nō reprehenderit quasi naturæ
 leges non imposuerit, ac aliter quàm Aristoteles
 & Arist. regredi posse à priuatione ad habitum,
 à morte ad vitam: at Christus multos
 mortuos vitæ reddidit, & priuatione
 illa vestra reiecta, habitum viuendi
 eis restituit, & retrò reddere iussit,
 Lazarum non modo vita priuatum, sed etiã
 foetentem ac putrem ad vitam euocauit,
 cæcis lumē restituit, ventis imperauit,
 mare calcauit, nec tamen mergebatur
 secundū vestrum illud principium, corpora
 grauia ad ima

Ioan. 11.

Ioan. 9.

Marc. 4.

Matth. 14.

ima ferri. Fatetur Moyses, mundum ex nihilo Deum confecisse, quod Aristoteles negat, dicens ex nihilo nihil fieri, qui propterea principium rerū nature confinxit Materiam primam, quam, neq; quid, neq; quantum, neq; quale esse voluit, hoc verò est, nudū & informe idolon, cui Peripatetica schola insaniam suam offerat, ac in eius cultu desipiat: materia enim illa informis, nihil omninò est, præter merum Aristotelis insanix argumentum, & figmentum prophanum: sed ad nostra redeo, habet religio nostra & tota disciplina Ecclesiæ Christi nõ ficta, vel à te, vel à tuis prophanis magistris Critiria, & principia Axiomataque, sed ab ipso Deo patre, qui locutus est nobis per Angelos & Prophetas suos, multis modis & multifarie nouissimè aut per filium suum vniuersum & æternum, & sibi cõsubstantialem, & qui est semper in suo sinu. Hic enim solus est, qui in patre ab æterno manet, & pater in eo, qui cū patre vnum semper sunt, qui solus voluntatem eius nouit, qui

*Aristot. metab.
ria prima
figuratum.*

*Materia pri.
ma quid sit.*

IOAN. I.

*Ioan. 14.**Ioan. 10.**Matth. 1.**Signa Eccle-
siae vnde pe-
tenda.**Matth. 5.**Philosopho-
rum vana do-
ctrina*

est vita, veritas & via nostra, hic est
 author, & conditor religionis Chri-
 stianæ, quæ & nomen ab eo recepit:
 Hic leges nobis posuit, hic Ecclesiam
 instituit, veros qui sint, & falsos Do-
 ctiores demonstravit, normamq; &
 amissim in fallibilem cognoscendæ ve-
 ræ religionis in Ecclesia reliquit; non
 ab Aristotele tuo non Platone, cæte-
 risque non tam Philosophis, quam
 mundi histrionibus petitam; sed à
 Deo patre traditam, qui vnde initiū
 doctrinæ suæ ducat, in quo summum
 illud bonum, & finem illum vltimū,
 ad quem omnia studia referri philo-
 sopherum censuerunt, in quo quærendo
 desudarunt, constituat, videmus, nō
 opes certè, neque honores, non volu-
 ptates Epicuri, non stupentem & sen-
 su omni exutam virtutem, cum Ze-
 none iactat, sed paupertatem, non
 quamuis, sed animi, à qua philoso-
 phi alieni semper erant, qui cum cor-
 poreas opes despiciere se simularent,
 animo tuebant, & se solos beatos
 esse fingebant, quorum Christus, vt
 vanam doctrinam mundo demon-
 straret

straret, beatos esse docet, qui spiritu pauperes sint, quorum opes & patrimonia, cœlum ipsum esse monstrat. Paupertas igitur animi & modestia, quã quod homines ab alto reuocatos, humi locet, & animos eorum sternat, vt cognoscant se puluerem esse, & vnde orti sunt, reuersuros se sciant, humilitas ab eius veris discipulis vocatur, beatitudo nostra illa est, per quam ad finem optimum deducamur, ac Regni cœlestis possessionem adeamus. mites ille & mansuetos, non sophistas clamorosos, atq; perpetuò rixantes, beatos esse statuit, quibus adiungit, non qui in voluptate perpetua carnis volutentur, nō eos, qui symphonijs & iocis vacent, & ob suam foelicitatem, opesq; & voluptatis plenam vitam lætentur ac rideant, sed qui calamitatem humanã, cuius peccatum fons sit, deplorent, ac lugeant, quos esurire, sitire, misericordes & corde mundos, pacisque studiosos esse vult; quorum omnium quæ præmia sint, si tibi tui impostores oculos suis sophismatibus nō

*Humilitas
vnde dicta.*

clauerunt, facilè vides. hæc Critiria
 esse ille voluit suorum discipulorū:
 Hoc principiū doctrinæ eius est, quæ
 si tu ad sensum & rationes tuas dedu-
 cas, stultitiam pronūciabis esse: sunt
 enim hæc omnia illis bonis, quæ phi-
 losophi laudant contraria, iā illa, cru-
 cem ferre, non modò patrem & ma-
 trem, liberos, coniuges deserere, sed
 seipsum etiam abnegare, omnia reli-
 quere, omnia vendere, & pauperibus
 dare, nihil sibi præter odia hominū,
 laborem, ærumnas, cum veritate &
 cruce reliquere, qualia sunt vides. Sed
 quorsum inquires, hæc tam copiosè?
 vt scias alijs principijs, & Critirijs reli-
 gionis iudicandæ, tibi, si verā religio-
 nem agnoscere voles, opus esse, nō il-
 lis q̄ tu tibi ineptè fingis, non tyrānis
 disciplina religiōis nostræ tibi, si Chri-
 sti fundamenta & principia eius do-
 ctrinæ inspicias, sed illa via qua beati
 reddimur, videbitur, tyrānus est tibi
 Christus, qui omnia mundi huius bo-
 na, te cogit deponere, q̄ lugere, crucē
 post se portare iubeat. Tyrannis est ti-
 bi disciplina Ecclesiæ, quæ te ad præ-
 cepta

Matth. 16.

Matth. 22.

Matth. 19.

Critiria vere
religionis.

Cur Christus
Francken ty-
rannus vide-
atur.

cepta sua seruanda, & ratione tua om-
missa, qua tu omnia metiris, & pro li-
bidine tua religionem instituis, cogit,
fidemq; solam, cuius animalis ho-
mo maiestatem non capit, tibi inge-
rat, & eam solam viã, qua Deum pa-
trẽ, & filium, & spiritũ sanctum vnũ
Deum in sua substantia, & trinum in
personis agnosceres, tibi mōstrat. Ne
que enim vlla alia ratione arcana hæc
apprehenduntur, nec sensus, nec in-
telligendi vlla vis hæc cōprehende-
re potest; fidei soli hæc est materia ob-
iecta, quod quia non ad tuum palatũ
coquimus, tanquam per rimã mus e-
labi nobis conaris, & inter spinas cri-
tiorum tuorũ, quæ tria esse religio-
nis cognoscendæ, pro tua tã graui au-
thoritate statuis, abdere te cōtendis,
vt inde prorepens nobis obstrepas, &
veritatem arrodas, quo cũ te cōiecif-
ses, quasi ex arce munita, nihil metu-
ens, pelames illud: atq; huic quidẽ rei
certissimã facere fidẽ possunt tua Cri-
teria nũq̃ fallẽtia signa? Cui quẽso rei?
Fortassis nos inq; tres deos, p vno cō-
fixisse. Logos Deũ vocasse & spiritũ
fan-

sanctum, utrique adiunxisse. Sed explica tua Critiria, & nunquam fallentia signa nostri figmenti. Tria inquis signa, tria Critiria, ac primum dicit eternitatis latebras, atque tenebras, in quas nos conijciamus Trinitatem, in diuinis asserentes, & fulgorem veritatis non ferentes, in quibus tenebris tui & clausi maneamus, munitique contra plurima rationum momenta latitare soleamus, & quidem hoc primum illud est tribus tuis critirijs est; quod ijs effers verbis: Hi enim cum in vno & solo, & οὐσία & ὑπόστασι, vero Deo non acquiescentes, λόγον etiam verum Deum vellent facere, sentirent autem hanc omnes habere homines Dei notitiam naturaliter mentibus insitam & impressam, Deum esse ens primum, perfectum, immutabile, à nullo pendens, nullius indigens, per se sufficiens. Deum verò genitum non posse esse ens primum & immutabile, pendens à generante, indigens parentis, ut huiusmodi vim & robur rationis declinarent, constituerunt in eternitatem, tanquam in indumenta corripere,

Primum Critirijs
Erancken

perre, altaq; voce inde clamare, λόγον
 generatum fuisse ab æterno, in æterni-
 tate autem nō esse prius, & posterius
 non esse, qui ab alio pendeat, qui alte-
 rius indigeat. Hoc primū ex illis tribus
 signis & nunquā fallentibus Critirijs
 est, nostri istius doctoris, nouiq; Chri-
 stianæ religiōis castigatoris. Cernitis
 ō viri pij, pandente isto, sui antri por-
 tas, custodia qualis vestibulo sedeat,
 facies quæ lumina seruet, seueriorē in-
 tus visuri hydram; nunc in primo isto
 ingressu, & prima porta subsistamus,
 & quos hic Gnosius noster Radamā-
 tus, castigatq; auditq; dolos subigit-
 que, fateri audiamus. Primum igitur
 fraudis, doliq; Christianæ religionis
 p̄cipiū deprehēdēdi, critiriō esse ait
 eternitatem ipsam, in quam se cū se-
 cundario Deo, quem λόγον appellant
 Theologi, coniecerint, fraudisq; suæ
 ac doli eā latebram quæsierint; vt cū
 splendore veritatis non ferrent, quasi
 in tenebras se abdidert, qui iste aut
 est dolus, quē nobis, hoc verò est, Ro-
 manę Ecclesię, iste obijciat, nō obscu-
 tū est. Noluisse inquit Romanos mul-
 titu-

*Pandit por-
 tas impieta-
 tis sua Fram-
 cken.*

*Impudens
 mendacium.*

primus
v. 2110

Nota

Confessio
Francken.

Sabelij hære
fr.

titudini deorū colendę affuetos, in vno Deo acquiescere, & ppter eā λόγος alium Deum finxisse. Vult. n. iste nō Christianus, sed Christomachus, vnū solum Deum esse, & οὐσία & ὑπόστασι, qui vnā vt substantiam, ita & personā Deo tribuit, filiū & spiritum sanctū nō solum personis, sed & ipsa substantia à Deo patre seiūgit, hoc verò est, vnā illam personā, quam patrem appellam⁹, & nomine & re ipsa Deū statuit, filio & spiritui sancto, nullā particulam diuinæ substantiæ concedit, vtrumq; creaturā absq; omni diuinitatis admistione asseuerat, & nos qđ in vno & solo, οὐσία & ὑπόστασι deo nō acquiescamus, accusat & idololatriæ reos ait, vnā Dei & substantiā, & personā esse asserit, acutior scilicet Sabelio, & præceptore eius Nocto, successoreq; vtriusq; Priscilliano, qui eū vnā substantiam Dei esse docerēt, personarum tamen trium nomina non tollebat, docebant enim vt vnū Deū substantia esse, ita in personis nullū discrimen statui, sed eundē Deum iam patrē, iam filiū, iam spiritum sanctū vocari, & propterea patrem quoque

vt filium passum esse, cum idem esset pater & filius, qui nec substantia, nec personæ ratione differant, quorum hæresim toties profligatam, & igne sopitum iste excitat, vnū & personā & substantia Deum esse, è suo illo antro clamat, & non modò nomen filij & spiritus sancti, sed etiā patris amouet. Neq; enim ille Deum vult dici, patrem, aut filium, aut spiritum sanctum, sed ens vnum, perfectum, nullius egens, immobile: itaque λόγος illi nomen ridendum esse videtur: λόγον, inquit, fecerunt Deum, Deoq; vni & vero adiunxerunt, vt plures pro vno colerent. Et hic ille est primus anguis istius quem Typhone nobis intemat, hunc primum dolū, in nobis castigat, cogitq; fateri, vnum solum Deum, vnum ens, & substantia, & personam esse clamat: distinctionem personarum fraudem nostram esse ait, figmentum est istius Radamanto, nostrum λόγος & filius Dei, figmentum spiritus sanctus, idolon horrendum Trinitas; & vide istius Critici acumen in fraude nostra & dolo deprehēdendo, λόγον inquit, cum vellent facere,

Franchen
nū ens Deus.

*francken in
mentiendo in
cantus, seipsū
oppugnat.*

Deum verū, senserunt oēs homines
habere notionē naturalem Dei, mēri-
bus suis impressam. Oportet (vt antē
dixi) mendacē esse memorem. Cauē-
dum est ei, q̄ ardua p̄uadere conatur
qui noua dogmata parit, qui receptas
opinionēs ex animis hominum tolle-
re conatur, sententiasq̄; receptas vsu,
& temporum diuturnitate firmatas,
autoritate virorū magnorum, & cō-
muni omnium consensu roboratas,
infirmare cupit, ne ipse secū dicendo
pugnet, nec sibi ipsi aduersa dicat: me
ministi te dixisse, qualis quisq̄; sit,
talem ei religionē & doctrinam bo-
nā videri, quod Aristot. autoritate,
qui dicat, talē quemq̄; sibi finē proba-
ri, qualis ipse fuerit, firmabas. Quod
si ita est, qui fieri potuit, vt vlli hoīes
inuenirentur, qui à veri Dei vera reli-
gione, & cultu vero eius, vel imperio
cuiusq̄, vel dolis ad falsos & cōfictos
deos abduci possent, veramq̄; religio-
nem, cuius notionē natura, mentib⁹
impressā circūferant, deserāt, & falsā,
& ab hominib. callidis in vmbra eter-
nitatis latitantib. cōfictā amplecte-
rentur.

rentur. Talem quemq; doctrinã probare & amplecti dicis, qualis ille fuerit, atqui homines tales esse vel maxime necesse sit, quales natura ipsa duxerit elementa, naturam suam relinquere nequeant, ita & homines naturæ suæ pareant necesse est, igni natura lucēdi, vrendi, & caloris vim cū impresserit, nunquam non lucet, nūquam non vrit, nunquam non calidus inuenitur: naturam enim exuere non facile est, naturam furca repellas tamen ipsa reuertet, dixit quidam. Cum igitur tu omnibus hominibus, naturaliter mentibus hominum inserta, & impressam Dei noticiã dicas, quomodo cuiusq; arte doctoris effici potuit, vt homines naturam ipsam exuerent, & quod lumen veri Dei cognoscendi naturam infusum gestarēt, extinguerent, cum neq; ignis, neque Solis lux, naturaliter illis impressa extingui possit. An quod in illis violari, nulla vi potest, in hominum genere infirmum erit, et vis illa naturæ, lumenque natium noscendi

di Dei solos homines deseret, & à se
 ipsa discedet? Equidem si hominibus
 naturaliter notitia Dei ea impressa
 sit, vt omnes videant Deum esse ens
 primū, perfectū, immutabile, à nul-
 lo pendens, nullius indigens, per se
 sufficiens, nunquam contingere po-
 terit, vt hoc non videant; nunquā e-
 nim lumen illud naturæ eis non lu-
 cebit, & quoniam omnium hominū
 mentibus, naturam impressisse eam
 notitiam ais: nemo hominum repe-
 rietur, qui tam perfectè Deum non
 agnoscat, qui ente hoc tuo (quod ti-
 bi Aristoteles pictum dedit) reli-
 gione: ad Deos infirmos, & alterius
 ope indigentes deducatur: Ne-
 mo Solem, Lunam, Venerem colit,
 quod ea sidera, non primum ens esse
 videat: nemo idola venerabitur, quæ
 ipsa non nisi ope hominum seruari
 possunt: atqui totus mundus ad hæc
 infirma elementa veneranda deflex-
 erat, qualis esset verus DEVSigno-
 rans. Et si enim nulla gens tam agre-
 stis, tam rudis inueniatur, quæ ne-
 sciat esse DEVM, tamen omnis, quis
 & qua-

& qualis ille sit ignorauit: Et pro-
 pterea non in cœlo modò, non inter
 homines modo, sed etiam inter ra-
 tione destitutas animantes, inter re-
 ptilia etiam, Deos quæsierunt, ser-
 pentes, canes, & alia turpiora, Deos
 esse iudicarunt, ac vt numina vene-
 rati sunt. Quid quæso? defuitne istis
 illud tuum lumen, natura mentibus
 omnium hominū impressum, quod
 talem Deum illis monstraret, quem
 tu pingis; si defuit, non igitur omnes
 hoc lumine naturę illustrati sunt, tu-
 umq; illud vniuersale enunciatum;
 Omnibus hominibus notionem na-
 tura impressam esse, falsum est: aut si
 verum maneat, quomodo fiat, vt nō
 omnes, quę natura ipsa duce Deum
 quę sit agnoscat, eo deserto ad infirmos
 Deos currant; paucorū munus hoc
 erat, vt perfectā veri Dei cognitionē
 habere, liceat ac ne Adam⁹ ipse mani-
 bus Dei effectus, hanc tantā cogniti-
 onē Dei habebat: si enim habuisset, si
 suū mandatū deserens ita sæuere pu-
 niturum scisset, nunquam ab eius
 præcepto discessisset: ignorauit Cain

qui esset Deus, cum fratris cædem celare cum vellet, cum ille omnia videret; non est igitur, quod tuum hoc, vt tu vis axioma omnibus hominibus noticiam Dei naturaliter impressam esse, vt cognoscant Deum ens primum, perfectum, iactes: Non est quod hic nos fraudis accutes, non ista hoc lumen in te lucet, vt tu, quis & qualis sit Deus videas; si enim videres λόγον & filium Dei, & Deum verum, patri Deo consubstantialem crederes, trinitatem personarum vnū Deum esse agnosceres; mens tua nihil videt, nisi quod sensus illi contuendum dederit, hoc enim est vestrum, nihil esse in intellectu, quod nō ante in sensu fuerit: Atqui Deum nemo vidit, quod si nemo vidit, nemo etiam mente eum comprehendit, nisi cui reuelauerit filius Christus Iesus, qui in sinu eius est, qui qualis sit, quæ voluntas eius fuerit, solus nouit, nosque docet quem tu, quoniam filium Dei, Deumque esse negas, & è sinu Dei patris abripis, doctrinam eius repudias, nullam notitiam Dei habes

*Concluditur
Frauckē Dei
notitiam non
habere. &
falso dixisse
omnibus ho-
minibus noti-
ciam Dei im-
pressā natura
e, e.*

bras, necesse est; quod ita esse tua ista
 nequitia, quæ in tuis scriptis expressa
 lucet demonstrat; non cognoscis fi-
 lium, Deum igitur patrem ignoras,
 Spiritum sanctum lumen veritatis
 extinguis, ac in tenebras illas exterio-
 res a put tuum mergis, & equidem
 nos Deum patrem, quem tu eo no-
 mine quo ipse semper se appellari vo-
 luit expoliatum, ens appellas primū,
 & perfectissimum, & optimum, &
 nullus egentem, à nullo dependen-
 tem esse scimus & confitemur. Et qui
 dem cum scimus, non illa tua men- *Deus pater*
 te & ratione, ad quam tu Maiestatē *quomodo cog-*
 eius trahis. sed fide quam λόγος in no- *noscitur.*
 bis peperit, & hoc vnum lumen cog-
 noscendi Dei in cordibus nostris ac-
 cendit; sola enim fide, vt toties dixi,
 arcana Dei apprehenduntur; quod i-
 gitur tu ex Aristotelis tenebris obscu-
 rè miffitas de tuo ente, hoc ipsum
 nos in ea luce, quæ omnem hominē
 venientem in mundum illuminat,
 clarissime cernimus, & fidei oculis
 contuemur, vera lux animi illa est, *vera lux*
 λόγος verbum Christus IESVS filius *qua fit.*

Dei patris, quem tu quod abiurasti,
 lucem eius non fers, tenebrasq; der-
 sissimas quæris, in quibus nequitia
 tua deliteat. Damus tibi Francken,
 Deum patrē primū eū esse, quale tu
 eas primum fingis, non tamen inde
 sequi concedimus, λόγον Deum non
 esse, est quidem Deus genitus à DEO
 Patre, quod ipse testatur, dicens: Ego
 hodie genui te, filius meus es tu. Et,
 hic est filius meus dilectus, hunc au-
 dite, sed rationem generationis eius
 non quam tu pro tua infania fingis
 statuimus, verū illā esse profitemur,
 quam Prophetæ à nemine enarrari
 posse testantur. occulta & arcana illa
 est, nec tua ratione nihil rationis ha-
 bēte comprehendēda generatio; ge-
 nitum esse scimus ex DEO patre,
 quomodo genitus sit nescimus. E-
 go, inquit DEVS pater, genui te,
 quomodo autem genuerit non di-
 cit; genitum quidem à se testatur,
 vt DEVM, qui inter nos versare-
 tur nobis demonstraret esse, gene-
 randi modum in sua inscrutabili sa-
 pientia claudit, quod salutis nostræ
 est,

Psal 109.

Matth. 17.

Mar. 9.

*Generatio fr-
 lij Dei occul-
 ta.*

est nobis aperuit, hoc est CHRIS-
 TVM IESVM, qui inter nos, vt
 homo versatus est, qui nos veritatis
 vias docuit, in quo nec species, nec
 decor fuerit, qui despectissimus om-
 nium virorum, & vilissimus, infirmi- *Esa. 53.*
 mitati & doloribus expositus videre
 tur, cum esse dominum & condito-
 rem mundi, Deum verum de se patre
 Deo vero. Deus enim non nisi Deū
 generare potest, generare aut Deum,
 ipse Deus testatur absurdum esse,
 dicens; vt qui faciam alios generare
 ipse sterilis maneam, neque tum eū *Esa. 49.*
 generat, vllam vel mutationem vel
 diminutionem patitur, cum sit ipse
 perfectissimus & immotus; neq; illa
 quæ tu garris, audire volumus, gene-
 rare Deum non potuisse; cui .n. plus
 credendum, tibine vanissimo sophi-
 stæ, an veritati ipsi Deo, quem ens p-
 fectum, optimum, immobile, tu esse
 definis? Deus est qui clamat, fili⁹ me-
 us es tu, ego hodie genui te, & ne pu-
 tes cum Ario, non proprio modo ge-
 nitum, alibi ait, ex vtero ante Lucife-
 rum genui te: nō ex nihilo vt Arius, *Psal. 109.*

Ad Phil. 2.

Math 3.

Marc. 1.

Ioan 1.

Luce 3.

*Nata ex
vtero patris*

Cur Deus

Pater

testatur filium

ex se genitum,

sed quomodo

genitus sit

non dicat.

sed ex vtero, hoc est, ex sua substantia siue essentia, filium Christum Iesum, genuisse se Deus pater testatur. Vterus enim Dei est ipsa eius essentia, & diuina substantia è qua filius eius genitus ad nos venit, carnem nostram induit, & forma serui accepta semetipsum exinanuit. peccata nostra sustulit, liuore suo nos sanauit, quem cum Deus pater ob tantam humilitatem despici videret, Deum esse sibi æqualem sibi consubstantialem de cœlo clamat; Hic filius meus dilectus quem amo, quo delector, vt vni- genito meo, quem ex vtero ante luciferam genui, ipsum audite ne contempto eo, vitam quam ipse vobis portat, perdatis morte æterna damnandi. Testatur igitur Deus filium suum Christum esse ex vtero suo genitum: Testatur autem quod hoc saluti nostræ scire necessarium fuerit, ne eo contempto, ob humilitatem, à Maiestate eius diuina excideremus: quomodo autem genitus sit, nihil ad nos pertinere Deus iudicat, arcanam illam soli sibi, & filio & spiritui sancto

sancto notam, reseruauit generati-
onem. Cum igitur *λόγος* Dei patris fi-
lius sit, ex vtero eius genitus, par &
substantia, & æternitate Deo patri est.
Nam quod dicit, ante Luciferum ge-
nitum esse, ab æterno genitum do-
cet esse, cū ipse ante omnia sit. Quod
tu igitur insanum caput dicis, *λόγον* ei-
se, & secundum & mutabilem Deū,
& non esse ens primum: totum hoc
vanum & impium est, cū sit par Deo
patri, secundum & essentiam, & æter-
nitatem, & potestatem, & perfectio-
nem; conferam in pauca *λόγον* verbū,
filium Dei genitum esse profitemur,
non esse ens primum, non esse perfe-
ctum, mutabilem esse negamus, &
tuam istam impudentiā execramur;
dependet à patre quidem generan-
te, vt à principio suæ substantiæ, quā
cum eo communem habet, & cum
quo idem & indiuisus est Deus, sed
quod per se non sit sufficiens; vt tu
mentiris, negamus. Par est Patri po-
tentia, pater, inquit ipse, operatur, &
ego operor, vt pater in se habet vitā,
ita & filio dedit haberē in se vitam,

*Filius à pa-
tre dependet,
parq; illi est.*

*Ioan. 5.
Ioan. 5.*

Ioh. 54.

Matth. 28.

Ioh. 13.

Ioh. 16.

Ioh. 10.

Filij & spiri-
ritus sancti
pater princi-
pium.

Creditis in DEVM, & in me cre-
dite: Omnia mihi data sunt in cœlo
& in terra: Oïa quæ patris sunt, mea
sunt. Pater & ego vnum sum⁹; Et si. n.
Filius & Spiritus Sanctus, non care-
at principio originis, sempiternus
tamen est, & filius & spiritus sanctus,
vt & ipse pater, è quo vt principio
suo oriuntur, & ideo nō sine principio
quidem sunt, quoniam ad princi-
pium & fontem referuntur, patrem
scilicet, in quo principio æterno,
quia semper & ab æterno sunt, & ab
eo oriuntur, filius nascendo, spi-
ritus sanctus procedendo, necessa-
rio consequitur, vtrumque æternum
& sempiternum esse: principium au-
tem hoc loco dicimus, non illud tē-
poris, & rerum creatarum, sed essen-
tix & substantix, quæ nullum initi-
um finemque habeat, à quo princi-
pium etiā omnis æternitas dependeat:
ex eius enim æternitate & infinita-
te, & æternitatem omnem appella-
ri non dubitamus, cum nisi ille æter-
nus esset, æternitas non esset; cum i-
gitur hoc principium, qui est Deus
pater

pater, quem tu accute vir, primum
 ens vocas, sit æternus & sit principiū
 cōmunicationis substātiæ filij & spi-
 ritū sancti, filiū & spiritū sanctū æter-
 nos esse, necesse est, vna enim & ea-
 dem eorum quæ patris, qui principiū
 sine principio est, substantia est; non
 potest enim contingere, vt idem &
 sempiternum, & non sempiternum
 sit. Vna est patris, & eadem substan-
 tia quæ filij & spiritus sancti est, vt i-
 gitor in patris persona æterna est, ita
 & in filij, & spiritus sancti, qui cū pa-
 tre vnus Deus, in essentia & substan-
 tia sunt, æterna sit, necesse est. Dici-
 mus igitur filium genitum, Deum,
 & non sine principio, vnde genitus
 sit, & spiritum sanctū, Deum à prin-
 cipio, & substantia Dei patris proce-
 dentem, incepisse tamen eos certo
tempore, & non fuisse aliquando ne-
gamus; semper enim in suo princi-
 pio, qui est Deus pater, ens primum
 tum, & æternum sunt, cū quo idem
 substātia & vnus Deus sunt cū .n. ver-
 bū & filius Dei in Deo semper fuerit,
 deus aut illud sit principiū, cuius nec
 initi-

Nota

initium, nec finis dari queat, quod
 est sempiternum equidem λόγον *ætet*
 nū absq; initio & fine esse, necessario
 concluditur Deus enim nullum ini-
 tium habuit, ut tu ipse fateris, ut qui
 sit primum ens, & principiu primū,
 quod à nullo dependeat, At λόγον in
 hoc principio fuisse, disertissime Eu-
 angelista Ioannes docet, dicens; In
 principio erat verbum, hoc vero est
 in patre, qui est fons, principium, &
 origo totius diuinitatis, erat filius λό-
 γος, & verbum patris æternum, quod
 verbum est Deus, eodem Euāgelista
 testante, & verbum erat Deus, ut nō
 quoduis verbum intelligas, sed illud
 verbum, quod est Deus ver⁹ de Deo
 vero, lumen verum de lumine ve-
 ro, quod omnem hominem illumi-
 nat venientem in mundum. Et quo-
 niam spiritus sanctus, qui per os Eu-
 angelistæ loquebatur, prouidit, vos
 impostores fore, qui verbum hoc,
 quod est filius Dei, ad principium tē-
 poris torqueretis, dicturiq; fueritis
 in principio (id est) eo tempore, cum
 omnia Deus conderet, cum mūdus
 exordi-

exordium caperet. principium pro initio mundi capientes, quid sit in principio fuisse verbum, exposuit & veritati contra dolos vestros, & impias interpretationes cauit, & propterea in principio fuisse verbum, idem esse, quod est Deum esse docet. apud Deum esse, vt sit sequens, clausula & verbum erat apud Deum, interpretatio prioris clausulæ, in principio erat verbum, quasi dicat, cum dico, in principio fuisse verbū: intellige, nomine principij Deum ipsum patrem qui est principium, & diuinitatis totius, & omnium rerum; ex eo enim & ab eo sunt omnia, & esse in principio, esse apud Deum, hoc est, esse in ipso patre, non quouis modo, sed essentia & substantia ipsa; & proinde subdit tertio loco, & Deus erat verbum, id est, verbum hoc, quod erat in principio, est ipse Deus, Deo patri, principio suo consubstantialis. Concludit quarto loco, dicens; hoc erat in principio apud Deum, hoc est, erat in principio illo æterno, patre, quem tu primum Deum vocas;

ver-

Verbum enim esse apud Deum, est
 in ipso Deo esse, quæ autem vis huius
 verbi fuerit, quod tu vt Deum secun-
 dum rides, disertè testatur, dicens, om-
 nia per ipsum facta sunt, sine ipso
 factum nihil, quod factum est: quod
 verbum, si Deus non est, vt tu men-
 tiris, quomodo in principio DEO
 patre erat, cur DEVS appellatur,
 quomodo per ipsum omnia facta
 mundi enim fabrica opus admiran-
 dum Dei est, eius, quem tu ens pri-
 mum appellas, à quo omnibus datū
 suum cuique esse, idem magister tu
 Aristoteles testatur: si igitur à Deo
 ente primo omnia quæ sunt, substan-
 tiam suam, & esse suum habeant,
 qui negari potest λόγος, & verbum,
 per quod omnia facta sunt, in quo
 est vita, qui omnibus dat esse &
 viuere, Deum esse, & Deū non secun-
 dum, sed ens cum patre in substan-
 tia primum. Vnum inquis est ens
 primum, perfectum, à nullo depen-
 dens. Vnum Deum nos profitemur
 ens illud primum, quod semper fue-
 rit, & erit, qui est Deus benedictus:
 quod

quod ens dicit, ego sum qui sum, & Exod. 3
 consilium meum non est cū impijs,
 ego sum Deus Abraham, Deus Isaac
 Deus Iacob; qui item clamat, audi I-
 srael, dominus Deus noster, Deus v-
 nus est, ego sum Deus tuus & præter Deut. 6.
 me, nō est alius, hunc Moyses, hunc
 prophete nobis monstrarunt, vnum Esa. 45.
 Deum profiteamur, vnum agnosci-
 mus, & veneramur; est enim vnus in
 substantia, siue vt tu ais *ὁσία*. damus
 hoc non tuæ insanix, sed veritati
 ipsi: non tamen hoc ipso trinitatem
 personarum diuinarum tollimus,
 quam vt & esse credamus, & vene-
 ramur, ipsa eadem veritas scriptura-
 que sacra nos cogit. Nam & saluator
 noster Christus Iesus, verbum æter-
 num Dei patris, tres personas in di-
 uinitate esse clarissimè testatur, cum
 nos iubet baptizari in nomine pa-
 tris & filij, & spiritus sancti, & cum se
 promittit, missurum à patre spiritū
 veritatis, & alterum paracletū; testa-
 tur idē & Ioannes baptista, se audisse
 Dei patris vocem, filium in lauacro
 Iordani stantem, & homines vt ei
 obedi-

obediant hortantem, ac dicentem,
 Hic est filius meus dilectus, hunc au-
 dite, super quem vidit spiritum san-
 ctū, in specie columbæ descendente
 ac in eo quiescentem, vbi trinitas
 personarum diuinarum, aperte mō-
 strata, patris qui clamat de cœlo, filij
 in Iordane stantis, spiritus sancti, qui
 à patre demissus, super filium requi-
 esceret: testatur hoc idem Ioannes
 Euangelista dicens, tres esse qui testi-
 monium dant in cœlo. Pater, verbū,
 & spiritus sanctus, qui tres vnū sunt,
 quod tuus Critirijs aduersum est. Ne-
 gas enim tria fieri vnū, cœcum tu-
 um sensum secutus, Ioannes ille qui
 supra pectus domini recubuit, tres
 patrem, filium, & spiritum sanctum,
 vnū esse Deum profitetur, nihil tua
 Critiria reueritus, à quo si quæras,
 quomodo hi tres vnū sunt, respon-
 debit eo modo, vt Ecclesiam; ipse dū
 viueret, & legatione pro Christo fun-
 geretur, docuit, vnū esse in substan-
 tia, trinum in personis: nam sicut v-
 nam essentiam diuinitatis confite-
 mur, ita tres eius hypostases profite-
 mur.

mur. Vna est essentia trium personarum, tres personę vnus sunt substantię. Si igitur tu ad substantiam Dei a-nimum referas, vnum Deum quod facis asseuerabis: sin ad personas, tres esse, quod improbè negas, cum Ioan-ne, qui testimonium in coelo dant, vi-
 cebis, patris, filij, & spiritus sancti per-
 onas substantia coniunctas, proprie-
 tatibus suis distinctas: nam quod tu,
 vnā substantiam, ita & personā *Francken vna*
 vnā diuinam dicis esse, mēdaciū *terres hereses*
 etus interpolas, Sabelij, & aliorum *interpolat.*
 uos superius tibi monstraui, hære-
 im reuocas, nihil absurdi fit, cum di-
 mus, & vnum Deum esse, & tres es-
 se, non pugnant hæc inter se, vnum
 substantiam referimus, tres ad per-
 onas, quę sunt, vnus & idem indiui-
 s Deus secundum essentiam, quę
 bus personis communicata, pro-
 prietatibus certis distinguitur, & tri-
 esse dicitur: habet enim hyposta-
 sis patris suam proprietatem, quam
 non communicat cum filio & spiri- *Proprietates*
 in sancto, habet filius, habet spiritus *diuinarum*
 sanctus suam. Vt enim sine principio *personarum.*

M

prin-

principium esse, & ingenitum esse, so-
 lius personæ patris propria sunt, inge-
 nitum quidem, quod nec genitus sit
 ab alio, nec procedit ab alio, princi-
 pium autem, ut genitorem, & eructa-
 torem verbi, de quo dixit: Eructavit
 cor meum verbum bonum, & Spiri-
 tū sancti qui ab eo procedit, quo-
 rū uterq; & ex ipso, ut è principio suæ
 substantiæ sempiterno procedunt, &
 semper manent, atque in eo sunt, ita
 non negamus, filium & spiritum san-
 ctum, habere principium, Deum ip-
 sum patrem, qui est principium sine
 principio, nihilo secius tamen sempi-
 ternos, & nunquam incepisse profite-
 mur: dicimus igitur eos esse non sine
 principio, quia ad principium & fon-
 tem referantur patrem ipsum: sempi-
 ternos verò, quia à sempiterno prin-
 cipio patre scilicet promanant; Filius
 per generationem, Spiritus sanctus
 per processionem, quæ & generatio
 & processio est sempiterna. Semper
 enim & sunt cum patre, & insunt pa-
 tri secundum substantiam, à quo per
 proprietates sibi proprias secernun-
 tur

tur. Nam vt patris, igenitum & sine principio esse, proprium est, quod nec filio, nec Spiritui sancto communicari vnquam potest, ita filij proprium est, in principio esse, & genitum esse; ille enim est in principio Deo patre. Vnde Ioannes dixit: In principio erat verbum, ille genitus est ex patre, quod Propheta testatur, dicens: Filius meus es tu, ante Luciferum ex vtero genui te: Proprium item spiritus est, Et in principio esse, & à principio procedere, quo loco, vt iam diximus, principium non temporis initium, quo incepissent esse, sed principium & causam vnde oriuntur, suamque essentiam habent, designatur. Quemadmodum dicentes, annulum esse aureum, annuli illius causam, & materiam, aurum esse monstramus, non tempus quo annulus ille factus, designamus. Vna igitur est essentia diuina inseparabilis. VNUS DEVS & indiuisus in substantia, tres personæ in illa vnitrate Deitatis, propter proprietates

tates distinctas, quæ proprietates ita
 cuique personæ insunt, vt alteri nun-
 quam communicari queant. Paterni-
 tas enim siue patrem esse, soli Deo pa-
 tri, qui est ingenitus, & principium si-
 ne principio proprium est, quod nec
 filio, nec spiritui sancto cōmunicari
 potest: filium esse, genitū esse, filij tan-
 tum sunt propria, nec patri, nec spiri-
 tui sancto communicātur: procede-
 re autem & spirari spiritui sancto pro-
 priè dantur, propter quæ propria hy-
 postases trium, Trinitas veneranda
 dicitur, sicut substantiæ vnitas, vnita-
 tis causa est, vnde fit vt & Trinitas sit
 in vnitate, & vnitas in Trinitate. V-
 nus Deus in substantia, trinus in per-
 sonis, quarum trium personarum, v-
 na est diuinitas, æqualis gloria, coæ-
 terna maiestas: habent enim commu-
 nia multa, quæ non hypostases, vt ea
 quæ distinctionem personarum faci-
 unt, sed ipsam substantiam diuinita-
 tis omnib⁹ personis cōmunem cōse-
 quuntur, quæ vel affirmādo efferunt,
 vt sunt æternū esse, dominū esse, om-
 nipotentem esse, sapientē esse, bonū
 esse,

esse, vel negando, vt increatum, im-
 mensum, infinitum, incomprehen-
 sum, incircumscriptum esse, quæ om-
 nia æqualiter omnibus, vt & substan-
 tia ipsa, personis communia sunt, ita
 vt qualis sit pater, talis filius, talis Spi-
 ritus sanctus, vt quoniam increatus,
 immensus, æternus, omnipotens, do-
 minus est pater, etiam filius & Spi-
 ritus sanctus increatus, immensus, æter-
 nus Dominus. Neque enim ex ijs per-
 sonarum discrimen, vt ex illis quæ hy-
 postases sequuntur, nascitur, vnde il-
 li insaniunt, qui filium negant esse do-
 minum, quod pater Deus dominus
 sit, cum dominum esse, & patri, & fi-
 lio, & Spiritui sancto commune sit,
 non vni proprium: Et quãquam per-
 sonarum & ordo, & dignitas specte-
 tur, tamen non est prius & posterius,
 priore loco ponitur patris persona,
 non quod pater prius, quam filius, &
 Spiritus sanctus fuerit, sed propter di-
 gnitatem paternitatis & principij, si-
 ne principio, quod sit fons & origo
 diuinitatis totius, hoc verò est diui-
 narum personarum Secundus locus

*In Trinitate
 et si ordo ordi-
 nis specte-
 tur, prius ta-
 men & poste-
 rius locum in
 ea non habet.*

datur filio : Tertius Spiritui sancto, quod filius à solo patre, Spiritus sanctus à patre & filio procedat : Quod quamuis ita sit, nihil tamen est hic prius, nihil posterius, omnes personæ pates & æquales diuinitate & potentia, qualis pater, talis filius, talis Spiritus sanctus, nihil in hac Trinitate est prius, nihil posterius, nihil maius aut minus, sed totæ tres personæ sunt sibi coæternæ & coæquales, vt canit sacrosancta Catholica & Apostolica Ecclesia, quæ vnitatem in Trinitate, Trinitatem in vnitatem venerari nos præcipit. Atque hæc sunt quæ ex principijs religionis Christianæ & disciplinæ siue scientiæ fidelium, ad concludendum, Trinitatem Deum vnū, & æternum esse attulimus, quæ non sicut Anthagonista Francken, vt videri solet, qui ad Aristotelis principia spectet, hæc nostra fidei Christiani munimenta & præsidia fastidiat, vt quæ rationi suæ, & illi notioni Dei, quam natura menti suæ impressam circumferat, non respondeant, siquidem

Francken testimonium scripturarum non recipit, ad philosophos provocat.

dem hæc quæ de Trinitatis mysterijs dicuntur, rationem suam excedunt, quæ nec Aristoteles, nec Plato, capere potuerunt, nec oratores suo illo flumine orationis explicare vnquam valuerunt; abscondita enim sunt hæc sapientibus, qualis est Antichristianus iste, & reuelata paruulis, qui non sapientiam mundi, vêtos rationum, sed fidem Christi Iesu, ad hæc arcana afferunt, quæ fides in luce illa, quæ mundum illuminat, lucet, & ea quæ sapientia illa mundi cum intueri vellet, oculos amisit, constantissime cõtemplatur, ac in obtutu eorum firmiter hæret. Sed noster Francken nouus, noui Dei conditor, hæc non fert, latebram cogitat, & quò se vertat, aspectat: λόγον, in quem impetum fecit, quod oculos suos sua luce fodiat, misso, ad disputationem de æternitate suum sermonem transfert, mirum memor illius sophistarum, cuius Aristoteles in Reprehensionibus Sophisticis meminit, admonetque, & fraudem Sophistarum

*Francken ad
fraudes sophi-
ca sermonē
vertit, ut pla-
num.*

starum aperuit, dicens, eos ab ea ma-
teria, quæ in disquisitionem deduca-
tur, vel quod illis ieiunior esse videa-
tur, vel quod nouam faciem, sibi quæ
ignotam eius, & nihil grati, nihil ad
victoriam subsidij promittentem vi-
deant, aduersarium ab ea abducant,
& eò trahant, vbi copias suas nume-
rosiores esse videant, & quasi ex an-
gustijs & faucibus locorum in cam-
pum patentem aduersarium prouo-
cent atque educant, vt eum suis præsi-
dijs destitutum faciliùs vincant in
eo, quæ sæpè frequentant, loco confi-
stentes: & cum lis de tribus capellis
instituta fuerit, Annibalem bella quæ
Punica, Scipiones duos bello, Augu-
stos Cæsares, Pompeios intonent, ac
ita furtum capellarum persequentem
eludant: Cum igitur, inquit iste Do-
ctor, vellent secundum Deum finge-
re, quem λόγον appellant, ne figmen-
tum eorum luce illa, quam natura
hominibus infudit, deprehendere-
tur, in æternitatem Dei, tanquam in-
dumeta irruerunt, atque clamare
cœperunt, λόγον generatum fuisse ab
æter-

æterno, in eternitate autem nihil esse
 prius, nihil posterius, non esse qui ab
 alio pendeat, qui alterius indigeat, v-
 bicum iste nouus Cotta, nouaque
 non Academiæ, quæ nihil certò affir-
 met, sed nouæ simplicitatis, quæ nihil
 credat, Deum blasphemet, omnia
 mentiatur author, videret auditorẽ
 suam istam imposturam, & velifica-
 tionem contueri, & æternitatis vim
 & naturam mirari, quid sit eternitas, *Fraus Fran-
cken.*
 dicere incipit, scholasticos reprehendit,
 ab usum eorum in æternitate ex-
 plicanda, & λόγον verbo Dei æterno
 applicanda damnat, longaq; oratio-
 ne eorum argumenta refert, & à Pro-
 clo homine prophano ex Peripateti-
 corũ principijs, hoc verò est, delirijs,
 de æternitate mundi differente, præsi-
 dia aduocat, quarũ ostentatione audi-
 torẽ diutiùs detinens, ab eo q̄ propo-
 suit, quod se effecturum iactãter pro-
 misit, cogitando abduxit, atque cum
 in campo illo nostro lucis pleno cõ-
 sistere se non posse cerneret, in dume-
 ta spinarum istarum irrepfit, incauto
 rum oculis, ne suam fraudem agno-
 scant,

*Francken nu
gator.*

scant, fascino. Quid enim hoc ad rē
nostram fuerit insulsissime nugator,
de verbo Dei æterno disputatione in-
stituta, totam orationem, in referen-
dis de æternitate argumentis consu-
mere, Proclos, & alios sophistas de
mundi æternitate garrientes, referre,
& in alienam, quod dicitur, messen-
falce mittere, & præter casam, ut
in proverbio est, fugere: Trinitatis
& unitatis personarum diuinarum
probandæ, materia & argumenta,
suis principijs, hoc est sacra scriptura,
& diuinis testimonijs petenda sunt,
non à Proclo, Christianæ disciplinæ
nimico detorquenda, quem quomo-
do Philoponus acceperit, quam ac-
tè eius technas dissoluerit, non igno-
ras: Dicimus nos verbum Dei manere
in æternum, scriptura diuinitus in-
spirata, id nobis testante, dicimus ver-
bum in principio fuisse, Deum verū
esse, Deum autem æternum, quod &
tu non negas: quo concesso, quid o-
pus erat te, Theologorum de æterni-
tate argumenta proferre, Proclum-
que

que aduersus religionis nostræ principium illud: Mundum incepisse, à Deo conditum esse, creatumque ex nihilo, disputantem, & contraria axiomata Peripateticorum opponentem, ex nihilo nihil esse, si mundus incipit, fore, vt desinat, omnia orta occidere, & aucta si nescere, contendentem, quæ fides nostra, vt inania veritatis ridet, quæ scriptura sacra refellit quæ mundum ex nihilo à Deo creatum esse, & quomodo, & quo ordine creatus sit, disertè narrat, in sua schola quærere, & nugantem seriò interpellare. Procli regnum est in Lyceò, apud nos peregrinus & vagus nugatorque est. Sed æternitatis Procliana latebras istas ingrediamur, & quam callidus in ea examinanda fueris, inspiciamus. Et primum quidem definitionem æternitatis, qua Theologos vti ais, vt lucernam à Boetio petis, vt eius lumine in tenebras nostras illato, λόγον Deum confictum esse demonstrates, oculisque hominum fraudem Theologorum subijcias, & ais: Hac ergo definitiõe vt clarissimo præla-

*Mundi iuicti
contra quem
philosophi na
gantur.*

*Zaflantia in
nis Francken*

*Figmenta
Francken.*

præfato lumine ingrediamur in tenebras, & inquiramus, an Deus genitus esse possit æternus, ac proinde ens primum à nullo pendens, nullius indigens, & cætera, quæ tu te vidisse in Peripato tuo seriò triumphas. & ad normam eorum Christum metiris, & ut alter Busyrides lectulo tuo membra hospitis huius aptas, breuiora extendens, longiora refecans, ut Christus non qui natura sua est, deinceps sit, sed quem tu, in tuæ impietatis officina effingas & dedoles. Licet enim tibi, ut tua est illa acuta mens & ratio, cui omnia arcana diuinitatis subijcis, nouos effingere Deos, pro Deo Patre ens primum fingere, nomina personarum abijcere, filium eius in crucem tuam nouam tollere, diuinitatem eius, quæ lectos rationis tuæ excedat, securi tuæ insanix amputare, Spiritum sanctum ad diuinitatis naturam ne aspirare quidem, facere. Sed profer lectum tuum, in quo Christum λόγον genitum Deum distorqueas, & secundum normam sensus tui concidas: Lumen inquis est, quo fraudes Theo-

Theologorum deprehendimus, definitio æternitatis, qua à Boetio petita, illi ipsi Theologi scholastici vtuntur, quæ ait æternitatem esse interminabilem, vitæ totam simul & perfectam possessionem: hoc tuam lumē est, quod in nostras tenebras infers, quod vt eluceat addis Ethymon eius & cur interminabilis, & æterna dicatur, explicas, & interminabile æternamque ais dici, quod terminis careat, & quasi extra terminos existens, vt scilicet verbo Domini, quo cæli *Psalm 32.* firmati sunt, & quod terminis suis certis & immotis omnia circumscriptis, & terminum eis, quem non prætereant, posuit: intra terminos tuæ stultitiæ, redacto diuinitatis & meditationis officio depræderis, sed pone *Franckenar nifex Ckrissi,* lectum noue Busiris, Christiq; membra illi coapta, vera inquis, æternitas, cum antè & post sit interminabilis, necesse est eius fundamētum, & quasi radicem perfectam, absolutam immutabilem esse. Hic ille est tuus Busiridianus lectus, qui ne tibi facile subuertatur, nèue titubet, fulcra ei ad-

moues: Quod enim (inquis) aliquid est immutabile propterea nec potest incipere, nec desinere esse, quidquid enim incipit esse, mutatur de non esse ad esse, quicquid item desinet esse, id mutatur ex esse ad non esse. Firma equidem fulcra adhibes, non illa certe illignia in quibus cauillatur, sed Adama tina, quæ nec ferrum admittant, licet igitur pro tua insana rabie λόγον filium Dei lecto tam roborato impositū torqueas, distendas, contra has, dedoles, nihil commouebitur, firmus & immotus manet, sed iam imponatur hic Deus genitus, lecto isti tuo ei aptetur. Atqui Deus, inquis, genitus necessariò cœpit, & nequaquã æternus atq; immutabilis dici potest, atqui hæc assumptio tua falsa & vana est, quis enim tibi dederit, vnquã deū genitū, filium Dei verbū eius, quod manet in æternum, incepisse esse, & ex non esse mutatū in esse, genitum quidem profiteamur esse, sed nascēdo incepisse esse, quod antè non fuerit, pernegamus, & te fallum assumpsisse dicimus. Nouisti aut̄ quomodo argu-
men-

*Falsa assumptio
Francken.
Isai. 40.
Psal. 106.*

*Ratio dissol-
uendi argu-
menta.*

menta & examinanda & dissoluenda fuerint, in quibus vel forma spectetur, et si aliquod vitium in ea deprehendatur, consequentiæ negatione totâ illam rationem everti, si vitium in re ipsa & materia lateat, tum si falsa sumatur, quod tu facis, inficiando evertantur, aut si ambiguè dicta sint, distinguatur. Cû igitur tu falsum assumes, & lectum illum tuum marmoreo mendacio fulcias, tuum totum lectum, totumq; hoc tuum argumentum, & vanum & mendax repudiamus, teq; hominem improbum, & sophistam illum nequissimum pronunciamus esse, genitus quidem filius est à patre suo principio, quod principium est, sine principio, vt modò diximus, sed illa generatio æterna & ineffabilis est, soli que patri, filio & spiritui sancto nota, à nostris oculis & ratione nostra prorsus remota quam Isaias enarrari à nemine posse, spiritu sancto plenus exclamavit, neq; enim filius Dei hoc eodem modo quo res creatę nascuntur, genitus à patre est, nos qui nõ fuimus, nascendo fimus, oĩa enim creata ex nõ esse

Isai. 53.

esse, ad esse nascendo veniunt, filius
 Dei quoniam ex eo quod semper est,
 semperq; immotum pro manet, prin-
 cipio nascitur, semper est, immo bi-
 lisque manet: diximus enim Deum
 patrem æternum esse principium, è
 quo principio æterno, æternus filius
 pro manat. Neque enim credibile est
 filium qui patri æterno consubstan-
 tialis est, non esse æternum; nisi patrē
 Deum etiam non æternum esse dicas.
 Nos qui ex nihilo producti sumus, ex
 eo quod non fuimus, nascimur, fili-
 us Dei conditor, & nostri & omni-
 um eorum, ex eo quod semper est na-
 scitur. Et propterea semper est patri
 æqualis & consubstantialis, si pater
 æternus sit, & filiū æternum necesse
 est, similē. n. sibi genuit. Quod igitur
 tu concludere conaris, λόγον Deum ge-
 nitum inceperis, & propterea æter-
 num non esse, nec illi æternitatis defi-
 nitionem à Boetio traditam conue-
 nire, totum vt falsum rejicimus, Chri-
 stumque filium Dei unigenitum legi-
 bus naturæ non subijcimus, eique de-
 finitionem æternitatis tuę prorsus &
 pro-

proprie conuenire asseueramus. Est enim *λόγος* verbum Dei æternum, interminabile, tota simul & perfecta vitæ possessio, ipse enim filius Dei est vita, vt ipse de se testatur, dicens: Ego sum vita, via & veritas, in ipso vita erat, inquit Ioannes, quæ vita est lux hominū, orta ex vita æterna, Deo patre, in quo filius est, vt & ipse vicissim in filio: Pater, inquit, in me est, & ego in patre, qui videt me, videt & patrem meum: Ego & pater vnum sumus. Etenim si filius in patre æterno, & interminabili est, & filius æternus & interminabilis sit, necesse est, infinitus Deus pater est, igitur in infinito est filio: Pater, inquit, in me est, & ego in patre. Si pater infinitus & interminabilis est, etiam filius infinitus & interminabilis, & æternus est, qui filius, si esset finitus & terminatus, nō caperet patrem infinitum: Finiti enim ad infinitū, vt tui dij Philosophi loquuntur, nulla esse potest proportio, atque filium esse in patre, & patrem in filio, ipsa veritas testatur, & qui vnum videat, alterum quo

IOAN. 14.

IOAN. 1.

IOAN. 14.

IOAN. 10.

IOAN. 14.

N que

que videre dicitur: quamobrē oportet alterum alteri respondere, & patrem & vitam, & substantiam, & æternitatem esse, propterea tuam ratiocinationem illam, qua λόγον incepisse, infinitum non esse, vitam perfectam in eum non cadere, conaris concludere, ut inane, ut iam dixi, & falsam rejicimus, ac totum quod struxeris, inficiando euertimus, cum λόγος eiusdem substantiæ cum Deo patre fuerit, quem tu infinitum, immobilem, æternum: ens primum, nullius egens, à nullo dependens vocas. Neque enim potest esse, ut substantia diuina, quæ personarum communis est, in vna persona sit æterna & interminata, in altera verò terminata, & mobilis; alioquin pugnantia, & quæ simul consistere nequeunt, simul esse vera, concedi oporteret, quod Philosophi tui pernegant, iam illud quàm ridiculum, quàm impium, & insani hominis sit, non dico, & res ipsa docet, & tua ipsius verba, te omnem sensum amisisse testantur, Deum generantem, genito filio, generare, necessario desuisse, & propterea

*Franken
inceptis.*

tereà cōmutatum, qui immotus per-
 maneret, quod tibi absurdum vide-
 tur. Ego verò dico, & ipsam veritatē
 tuo mendacio oppono, Deū patrem
 & genuisse λόγον verbum suum æter-
 num, & filium vnigenitum, & sem-
 per generare, genuisse siquidem se fi-
 lium per os prophetarum testatur, di-
 cens: Filius meus es tu, ego hodie ge-
 nui te, & ex vtero ante Luciferum ge-
 nui te: genuit Deus pater filium ex v-
 tero suo, & genuit ante luciferum, &
 ante secula, & semper eum generat,
 steriliſque esse, qui alijs generādi vim *Isai. 66.*
 infundit, non vult, genui, & genero,
 sicut fui, sum & ero, idem sunt in diui-
 nitate, temporibus non distinguun-
 tur, temporum enim discrimina in il-
 la æternitate locū non habēt, diuinita-
 ti. n. propria est totius vitæ perfecta si-
 mul possessio, quiddam est, totū simul,
 & semp est generare, & genuisse nō di-
 stinguūtur, nec desinūt in diuinis, &
 genuit igitur Deus pater filiū, & semp
 eū generat. Nec p̄pterea seq̄tur, vel pa-
 trē mutari, vel filij originē tēpori sub-
 ieci, & incepisse eum esse, qui nō esset.

Semper enim est, semper erit, natus est, & nascitur semper. Nam si igni datur hoc, ut lumen eius quod accensa lucerna statim genitum, totam domum impleat, semper tamen illud lumen generet, quod ab eo diffundatur; multò magis Deo hæc vis & potestas conuenit, ut lumen quod illuminat omnem hominem genitum, ex utero suo semper generet, & Sol, cui Christus à Propheta comparatur, genuit & generat semper. Neque necesse habet, ut semel genitam lucem generare desinat. sed tu hæc, quæ adfero exempla, reijcis, de quibus inferius tibi respondebitur. Concludo, totum illud tuum, Deum generantem genito filio generare necessariò desisse, & immutatum esse, diminutionem substantiæ suæ passum esse, vanum, mendax, impium, & meram stultitiam, & insani hominis voces esse. Præterconugatoria etiam illa: infinitum moueri non posse, Deum generando moueri oportere, & id genus alia inepta. Maneant hæc integra tibi, utere tua ista tam acuta stultitia, quæ omnem tuum

*Argumenta
Francken nu
gatoria reijci
untur.*

tuum occupavit sensum: satisdictum fuerit, axioma illud. Quod generatur æternum non esse, locum habere in rebus creatis, & naturæ legibus subiectis, in ijs autem quæ naturam superant, quibus natura paret, locum illi nullum dari, Deus ipse naturam finxit, DEVS ei imperat, qui etsi in rebus creatis aliquid sui relucere voluit, non tamen paria sibi & similia in omnibus esse voluit, aliam rationem generandi, homini infudit, aliam sibi retinuit. Nam vt homo, etsi ad imaginem Dei conditus sit, Deus tamen non est ita etsi generandi vim à Deo i. fusã sibi habeat, nõ est tamen in eo par Deo, vt ipse est caducus, ita & generatio eius caduca est, quæ in diuinis quod æterna & ineffabilia sint, æterna & ineffabilis est, nec patitur se suis sophismatis, ex infiniti ratione deductis ligari, simul Deus pater generans filium, cum genito filio est, nihil ibi prius, nihil posterius est, totæ tres personæ sunt sibi coæquales, simul sunt, hoc immotum, hoc æternum est axioma, quod neque tua va-

*Discrimen Dei
& creaturæ.*

fra sophismata, nec vllius mendacia,
 nec ipsorum inferorū portæ infirma-
 re vnquam poterint, garras tu quan-
 tum velis, & in omnes partes mentis
 tuæ peruersam aciem voluas, nihil ef-
 ficies, tres p̄sonæ, pater, filius, spiritus
 sanct⁹, Deus vnus est in substātia sem-
 piterna, immota, & communi, vt sit
 & vnus in substantia, & trinus in per-
 sonis, quas tres personas, cū in substā-
 tia, idē & vnus Deus sint, proprietati-
 bus suis eas distingui demonstraui-
 mus. Sed audiamus, quid deinceps de
 sua ista æternitate nugetur Francken,
 libēter enim in hoc campo versatur,
 & vt suū hīc ingenium ostendet, iā in
 hanc, iam in aliam partem excurrit,
 semper tamen ad illa præsidia se reci-
 pit, Quod generetur, progredi à non
 esse ad esse, cui originem, initiumq;
 temporis, quo incipiat esse & mutati-
 onem, prius item & posterius, comi-
 tes esse contendit, hoc ille firmamen-
 tum suæ quam tuendam suscepit cau-
 sæ vult esse, hīc omnem & suā, & The-
 ologorum deducit disputationem.
 Itaq; cum Theologi æternitate, natu-
 ram diuinitatis euerti non posse dice

*Francken in
 eodem campo
 semper hæret*

rent, neq; effici vt pater æternus non fuerit, filius æternus non fuerit, vt itē generatio æterna non sit, & verbi, quod est filius Dei, fuisse tempus, quādo λόγον non fuerit negarent. Fingit enim verba & argumenta illorum, quibus quasi ex ore eorum exceptis, statim, inq; audio: sed illud vicissim audiatur, in æternitate non posse esse generans & generatum, nisi in eodem sit prius & posterius, quod suum axioma irrisione potiùs, quam si de dignum confirmat, ex loco communi generationis, quæ habeat fontem & originem, & principium causamq; sui esse, quem quidem locum cōmunem nos agnoscimus, ac in eodem firmamus, profitemurq; vt iam diximus, generationem λόγον, & filij Dei æternum habere principium & fontem, originemq; ipsum Deum patrem, qui est principiū absq; principio, qui est principiū & fons totius diuinitatis. Deus enī pater est principiū filij sui, & spiritus sancti, q̄ ex substantia eius promanāt, quorumq; essētia est Dei patris essentia, q̄ Francken nō

*Argumenta
Francken ad
sensum Spe-
ctant.*

*Distinguitur
generatio æ-
terna à cadu-
ca.*

admittit, qui generationis diuinæ & æternæ vim vel ignorat, vel non cogitat, vt qui in solo sensu defixus hæreat, hæc sola caduca & infirma elementa spectet, Dei maiestatem infirmitate, imò stultitia suæ rationis meretur, ac creatoris generationem vermium generationi parem esse putat, dum vermes vir a. ute, nascuntur, ex non esse ad esse progrediuntur, & quod ante non erant, esse incipiunt, dariq; tempus necesse sit, quo esse ceperint, quo non fuerint. Tuñ hoc prius & posterius, quæ tēpori annexa sunt, locū habet, in generatione corporea & caduca; in æterna illa & diuina alia ratio est. Aeternus Deus pater, æternum generat filium, generatione æterna & ineffabili quam qui, vt toties dixi, enarrare queat, nemo est, quæ cum ita sit, qua impudētia tu audeas in eā inquirere? Quibus quæso oculis, prius & posterius in ea vidisti, quomodo in illud lumen, in quod ne angeli quidem prospicere audeant, cœcitatē oculorum tuorum intulisti? & generationem diuinam, vermium generationi

tioni exæquasti, est magnum discrimen horum, quæ tu caduca spectas, ab illa maiestate diuina, quæ hic sunt mutationi & interitui obnoxia, illa mutationem nullam, interitum nullum admittunt, hæc temporibus aguntur, oriuntur, occidunt, augentur, enescunt, & ætatis cursu consumuntur: illa nihil horum habent, & quoniam tu Christi generationem & naturam similem tuæ esse ais? cur quæso tu vt ille fecit, maria non calcas? cur ventis & tempestatibus fluctuum non imperas, cur paucis panibus tot millia quod ille paut, nõ pascis? cur foribus clausis alienas ædes nõ ingrederis? quod si faceres, quàm diues tu esses, quos tu thesauros multorum compilares. Non est tibi data hæc potestas, pulsas fores diuitũ, quæ nisi aperiantur, nihil inde aufers: dissimilis igitur ratio est creaturarum & creantium, dissimilis generatio, non est ibi temporis prius & posterius; totum quicquid ibi est. nunc est, incipere esse, non esse, mutari, comites sunt rerum creatarum, non creatoris, quæ

æternitas & immutabilitas conse-
 quantur: Omne quidem quod gene-
 ratur, habet fontem; sed vt ea quæ tu
 subdis, diuinam generationem con-
 sequantur, nihil est frustra nugaris, si
 esset æternum, cuius quasi mensu-
 ram esse æternitatem, & simul tamen
 cum illo esse ortam, vt æterna sit, &
 ortum habeat, absurdum dicis. Nos
 verò ipsam generationem æternam
 cum ipso esse λόγον incepisse dicimus,
 quæ origo æterna est, ab æterno prin-
 cipio exorta, quæ vnà cum λόγον in æ-
 terno principio est, quod est vitæ, to-
 ta & perfecta possessio, interminabi-
 lis, & sempiterna. Nec dubito conclu-
 dere ortam illam æternitatem, sed or-
 tam ex æterno principio, cum quo λό-
 γος idem substantia, & idem principi-
 um est, persona distinctus: cum igitur
 verbum Domini sit æternum, &
 è principio æterno substantiam su-
 am deducat, & æternitas ista tua, in
 qua te nimium iactas, & quam vnà
 cū esse verbi incepisse ais, æterna est,
 neque tuis argumentationibus quã-
 tumuis subtilibus paret, nec prius,
 nec

nec posterius tuum admittit, nuge-
ris igitur, vel ad rauim, æternitas, quæ
ais, mensuram esse λόγον æterna est, fi-
nemq; nunquam tuo mandato habi-
tura, transfer tua ista argumenta, ad
generationem rerum conditarum, i-
bi quicquid genitum est, æternū non
erit, at in cælis, in diuina generatione
locus tuæ dissertationi nullus relinq-
tur Neq; illa metuimus, quæ ad victo-
riam tuam, vt certissima frequentas
arma, si λόγος semper generetur, nō ha-
bere inter eā locum, quæ maneat, sed
ad ea referri, quorū substantia fluxa,
vt & in successione continuata pma-
neant, hoc enim tuum figmētum, &
merum mendacium est, quæ in suc-
cessione suam substantiam firmant,
& eo genere sunt, quæ accidentia di-
cuntur, non quæ sua vi subsistunt, λό-
γος æterna substantia est, & vita illa
perfecta, quæ tota simul & in se est:
quod cum ita sit, non ineptè modò,
sed etiam stultè ais, dum genera-
tionem diuinam, quæ æterna est,
quæ à sensibus nostris deprehendi
non possit, quæ ab oculis sapien-
tiæ

*Argumenta
Francken de
æternitatis sta-
tione vbi lo-
cum habeant*

tuz huius mundi remota est, & absco-
dita, quæ parvulis solis, hoc est, in
Christum Iesum credentibus, & sine
armatis, reuelata, cum generatione
rerum creatarum confers, & eodem
modo, quo vermes nascantur, filium
Dei æternū natū esse iudicas. Et illud
dictum, & illam præclaram sententiā
confirmas, nil difficilius esse, quā
consuetudine oculorum aciem men-
tis abducere, quā difficultatem, nō so-
lam vulgò imperitos, sed etiam phi-
losofos nonnullos, è quorum nu-
mero te vnum esse hoc loco demon-
stras, vt non nisi figuris hominum cō-
stituris, nihil possent de diuina natu-
ra cogitare: nil tu cogitas, nisi quod
sensus tibi indicat, abduc aciem men-
tis à sensu, si vis diuinam generatio-
nem comprehendere, quod quia tibi
difficile est, mens tua in stercore ver-
mium hæret, lucem inaccessiblei Tri-
nitatis aspicere non audet: Est sanè il-
la generatio recondita, & cuius rati-
onem, neque ille qui raptus dicitur
in tertium vsq; cœlum, homo capere
potuit, qui consiliorum ac sapientiz
Dei

Dei altitudinem admiratus, clamat:
O profunditatem diuitiarum sapientie & scientie Dei, quis cognouit sensum Domini, quis in consilium eius venit, quis queso generationi eius interfuit, quis illum progressum, ex non esse ad esse filij eius conspexit nisi tu vnus reperiaris Prometheus, qui ingressus in arcana illa Dei, consilia omnia perlustraueris, diuitiarum & sapientie eius altitudinem perspexeris, ac thesauros diuinæ sapientie complaueris, & solius ingenij tui igni diuino faculam admoueris, qui in te relucens, Trinitatem tremendam idolorum horrendum esse tibi demonstrat, & figmenta nostra exurat, veritatemq; idololatrarum inuentis enecatam animet, & ad vitam reuocet. Equidem neque rerum creatarum, quarum & ortum, & interitum assidue contemplamur rationes, mens nostra capere potest. Tu verò tuis sensibus, diuina illa, ab omni nostro sensu amota, & rationem nostram suo splendore obruentia, ad tuos sensus euocas, iudicium in ea instituis, & vermium generatio-

rationem, argumentum generationis filij Dei esse vis, & ea amissi ^{λόγον} metiris, audi quæso ^{λόγον} ipsum cū Nicodemo de generatione, non illa filij Dei, sed de hac, qua regeneramur in spiritu & aqua differentem: Nisi, inquit, quis renatus fuerit denuò, non potest videre regnum Dei, quærit Nicodemus quæ ratio sit illa iterum nascendi, per quam homo in regni Dei cognitionem deducatur; absurdum illi videtur, senem hominem nasci denuò posse, nō cogitat enim aliam rationem nascendi, præter hanc, quam sensu cerneret, & proinde ait, nunquid potest homo in ventrem matris suæ iterum introire, & nasci; nihil cogitat Nicodemus tuus, animalis homo, præter ea quæ sub sensum cadunt, quæ spiritus sunt ignorat, de generatione spirituali, quæ à sensu tuo etiam aliena est, nihil audiuit: Anima enim homo quæ spiritus sunt, nō capit, ad ea tantum quæ videt, fertur, in Israel esse cerneret, de quo genere generationis dicat, explicat, & quod in

in genere dixit, ad speciem deducit, nisi inquit, quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest videre regnum Dei, aliam inquit, quam tu putas generatiōem tibi indico, nasci te oportet denuò, non ex vtero matris tuæ, quod ingredi non poteris, sed ex aqua & spiritu, vt aqua corp^o, animã spiritu sancto mūdes, & abluas, q̄ generatio baptismus appellatur: vterus matris tuæ, tuum corpus peccato obnoxium genuit, hæc quam ostendo *Fraus regem
rationis.* generatio, animum tuum regenerabit, & à sorde peccati, quo infectus natus es, emundabit, nouumq̄e hominem te reddet, & eam imaginem ad quam primus homo creatus & effectus erat, quamq̄e præuaricando præceptum Dei, cæno peccati obliterat, tibi restituet innocentem & iustum te in conspectu Dei constituet, peccati enī ablutio est hæc, de qua loquitur Christus, generatio q̄ reformationem & iustificationem hoīs appellamus: q̄ cū audiret Nicodemus, nihil q̄ tale intelligeret, & in vulua matris hæreret, quomodo inqt hæc fieri possunt? vi-

*Regeneratio
quid sit.*

videntur quæ dicis absurda, & sensibus rationiq; humanæ non consentanea, cui Christus & ignorantiam exprobrat; & ad credendum suis verbis hortatur; nimirum, quod hæc divina generatio non nisi fidei oculis apprehendatur. Ex ijs enim est, quæ Esaias intelligi posse negavit, ab ijs qui non crederent, nec mirum esse Christus ait: Nicodemum ea quæ spiritus sunt, non capere, cum & ea quæ sensus pulsant, quæ terrena sunt, ignoret: Cuius rei exemplum ventum spirantem, qui unde veniat, ubi & quo modo nascatur, quò tendat, ubi esse definat, homines etiam Philosophis dediti ignaros esse vult. Da enim vitæ acute, venti flantis originem, da locum in quo consistat, explica nobis eius generandi modum, dices quidem Aristotelem id docere, qui exspirationem arentem ventum vocat, sed perinde Aristoteles vim venti vidit, atque Nicodemus, etsi fingat pro suo sensu, quod illi verisimilius esse videatur, cum natura ventorum recondita sit, quam ut humano sensu comprehendatur.

*Venti naturam
ignorari;*

datur. Vnde fit, vt Philosophi & inventorum & in aliarum rerum naturæ origine & vi dissentiant, & alia dicant, Propheta certe clamat, ventos DEum de suis thesauris depromere, *Psal. 134.* qui thesauri Dei quàm sint profundi, quàm inscrutabiles, Paulus clamat, nec eorum altitudinem capi posse testatur. Cum igitur naturæ res oculis nostris assidue obuersâtes nostro ingenio non capiantur, qui fieri potuit, vt generatio Dei quæ sit, qui que eius modus fuerit, sciri possit: scimus genitum filium à Deo patre: testantur scripturæ genitum esse filiû Dei, quomodo genitus sit nescimus: fatemur tamen æternam illam generationem esse, quæ à principio æternò promanet: ego inquit, hodie genui te, & genitum testatur, & genitum non è quouis, nec ex nihilo, sed de suo utero. ex utero inquit genui te: Si pater æternus, & filius æternus: si pater Deus, & filius Deus: Deus siquidem non nisi Deum generat, vt homo hominem, qui homo generans, quia ratione præditus est, eiusdem

O ratio

rationis participē procreat hominē,
 procreat mortalis homo mortalem
 hominem procreat æternus Deus æ-
 ternum Deum, sed tu generationem
 diuinā negas, solumq; Deum patrē,
 quem ens primū pro patre nomina-
 ri vis, asseris esse, & eos q; te rationem
 diuinæ generationis similitudine à
 rebus creatis sumpta doceāt, rides, a-
 is enim, sed hic versipelles elabi conā-
 tur, per subtilissimam, quā splenden-
 te admodum Sole reperiunt rimā, a-
 iunt .n. Solem causam esse lucis, & si-
 mul tempore fuisse cū luce : quam-
 obrem si Sol ætern⁹ esset, lucē quoq;
 ei coæternam esse fluentē & dependē-
 tem ab ipso: hæc equidem Francken-
 nostra sunt, quæ nobis Solis lux, que
 te excecavit, mōstrat, è rebus crea-
 tis, in creatoris cognitionem veri-
 m⁹. quod & tuos Philosophos Paul⁹
 non consecutos fuisse, ad Romanos
 scribens testatur, qui cum multum
 in rerum natura cognoscenda occu-
 parentur, ipsum creatorem, qui &
 qualis esset viderunt : multa enim
 in rebus creatis vestigia impressa
 crea-

*Impudens
sermo.*

*Solis lucem
fugitat Fran-
cken.*

creatoris inueniebant, ad imaginem
 & similitudinem ipsius conditoris
 rerum homo effictus erat, impressa
 & alijs rebus imago diuina, cuius
 sapientie argumenta in eis reluce-
 ant, effecta ipsa causarum vnde o-
 riantur, vim & naturam indicant,
 quæ cum Philosophi spectarent, re-
 rum omnium conditarum causam
 esse, non quamuis, sed præstantissi-
 mam, & sapientissimam, & æternam
 agnoscebant esse. Neq; enim teme-
 re mundum aut natum aut guber-
 nari iudicarunt, rerum ordinem
 admirati, prouidentiam DEI, qua
 regeretur confitebantur. Quod Pau-
 lus ita esse testatur, cum ait, quia
 quod notum est DEI, manifestum
 est in illis: Deus enim illis manifesta-
 uit, & quomodo manifestauit do-
 cet: inuisibilia enim inquit ipsius à
 creatura mundi per ea quæ facta sunt
 intellecta conspiciuntur. Sempiter-
 na quoque eius virtus & diuinitas:
 quæ verba Pauli diserte, & luce ipsa
 Solis clarius docent, vestigia diuinæ
 virtutis in rebus creatis impressa

*Effecta vim
 causarum im-
 dicant.*

*Vnde Philo-
 phi cognoue-
 runt, Deum.*

conspici, per quæ in cognitionem eius deueniatur, manifestum se esse voluit nobis, etsi inuisibilis sit, & inaccessibleam lucem habitet, & manifestum se esse vult, non per suam absconditam diuinitatem, sed per res ipsas à se creatas, quæ conspiciuntur, quibus ille sapientiæ suæ & potētis testimonia impressit, vt ex ijs quæ manifesta sunt nobis. quæ creaturam Apostolus vocat, inuisibilia Dei, virtus & diuinitas eius conspiceretur. Vt enim ex effigie liberorum parentes agnoscuntur, ita è rebus creatis agnoscitur Deus, nam vt liberi similitudinem parentum referunt, ita in rebus creatis, virtutis diuinæ magna & indubitata argumenta relucet, qua nos in cognitionem Dei deducant, peruenit ad eam cognitionem, quæ tu vnus doctorem veritatis diuinæ vis esse Aristoteles, qui toto exersso mundo, & cœlestibus corporibus clauto, extra illum, nihil corporeum consistere posse, concludit: totum illud entibus, vt vos vocatis, inuisibilibus & corpore carentibus tribuit, inter

*Aristoteles
vnum Deum
esse cognouit
plures tamen
exiuit.*

inter quæ vnum tuū illudens; quod nos Deum patrem principium sine principio vocamus, ait esse, à quo & corporea & corporis expertia vitam & substantiam suam habeant, ab eo enim omnia dependent, cum ipse à nullo dependeat, quem & esse, & potentissimū esse inde cognouit, quod videret admirandos cursus cœlorū, & temporum varietates in ordinem perpetuum & constantem redactos, res pugnantes, ita contextas, vt nullam vaquam diffidium in eis exoritur; Omnia sibi cōsentientia sint, & perpetuo nexu colligata, tantum item ornatum cœli, syderum splendorem, & cœtera plurima summa admiratione digna cum intueretur nō modo esse illum gubernatorem & moderatorem tante molis potentissimum & sapientissimum, sed etiam vnum, cui nemo aduersaretur, à quo omnia dependerent, quod in ijs libris quos de cœlo inscripsit, testatū reliquit: atque vtinam vt ad huius veritatis cognitionem venire potu-
Sapientia Dei & potentia vnde cognoscatur.
Aristoteles veritatē cognitionē de seculis

ita cara semel amplexus, perpetuò
 O 3 retine-

retineret, certè in illū sensum, quem Paulus reprobum vocat, non incidisset, gloriam DEI ad res creatas non transtulisset, non solum reptilibus & serpentibus, sed nec astris, que videret aliunde moueri, & aliena sapientia tanto cum decore & consensu circumagi, nec ipsis hominibus diuinum honorem tribuisset, hunc solum quem sapientissimum, & perfectum videret, coluisset, ingenij sui illam vim & intellectum in eius obsequium captiuum duxisset, nec rationi suæ, nec sensui tantum tribuisset, quantū tu stultitiæ tuæ tribuis, Propterea etenim DEVS vestigia sapientiæ & bonitatis suæ rebus creatis impressit. Et propterea tanto splendore mundum ornauit, vt homines in admirationem rapti opificem tantæ pulchritudinis, tam stupendi operis perquirerent, inuentum agnoscerent, agnitum honore debito ornarent, & solum colerent: & quoniam cognitio Dei, non in eo solum consistit, si sciamus Deum esse, & vnum esse, quod & Iudeus &

Cur Deus vestigia sui rebus impressit.

Sara.

Saracenus profitetur, & Socrates, qui quod idem vel docuit, vel sentit; venenum haurire iussus sit. Verum enim verò, quis & qualis sit, ne quid in eius Maiestate ignotum relinquantur: quod ignoratum magni erroris & discessionis ab se, causa esset, non solum DEVS se & esse, & vnum solumque Deum esse, voluit nobis demonstrare. Sed etiam qualis sit admonere non neglexit, nilque nos de sua natura celare voluit. Ut igitur se esse & vnum & solum in substantia DEVM testatus sit, ita personarum Trinitatem nobis indicare quoque voluit, ut sicut vnum in substantia cognoscimus, ita Trinū in personis veneremur. Et quoniam filium de sua substantia generet, & Spiritum sanctum spiret, ne nobis hæc eius & generandi & spirandi personas ratio absurda videretur, Solis corpus cum sua luce, radio & calore exemplum nobis proposuit. Ut sicut Solem vnum, & in cælo semper hærentem cernam⁹, radius tamen eius, qui inde exortus

Sol imago;
Trinitates.

ad nos demittitur, corpora obiecta
 feriat, mundum illustret, oculis no-
 stris lucem infundat, aliam rationē
 esse iudicarem⁹, quā Solis sit, quē
 admodum & caloris eius, quem ra-
 dius ipse spirat, alia ratio videatur,
 Quæ tamen tria & simul semper esse
 & vnū solem esse videamus, vt quē
 admodum Solem vnum esse astrum
 vnde omnis generandi vis, in rebus
 creatis exoriatur, spectem⁹, ita vnum
 esse Deum, vnde omnia esse suum &
 vitam habeant credamus, cogitem⁹
 vt Solem lucem, qua omnino om-
 nia illustrat, & calorem quo omnia
 vegetat, ex se emittere, ita à Deo pa-
 tre filium & spiritum sanctum pro-
 cedere, qui tres, si substantiam eorū
 spectes, vnus & idem DEVS sunt,
 quemadmodum & Sol cum suo ra-
 dio & calore quem spirat, vnum &
 idem astrum est: vt ex Solis substan-
 tia lux & calor procedunt, ita à patris
 substantia & filius Dei & spiritus san-
 ctus procedunt. Vt autem Solem
 nunquam à radijs, & calore deseri
 contingit, semper enim in Sole hæ-
 rent,

rent, nunquam ab eo separantur, semper ex eius substantia dependent ita filius & spiritus sanctus nunquã à D E O patre principio suo diuel- luntur, vnum & idem secundum sub- stantiam, quam cum eo eandem & vnam habent, simul sunt, nunquam Sol absque radio suo est, nunquam non calidus est, nunquam pater abs- que filio, nunquã absque spiritu san- cto fuit, semper est pater, semper fili- us, semper spiritus sanctus; neque e- nim pater, nisi filius etiam esset dici posset, semper D E V S pater virtu- tem suam spirat, semper res om- nes viuificat, semper igitur spiritus sanctus in eo vt in suo principio est. Vt semper calor in igne, ita spiritus sanctus semper & ex patre & in pa- tre. atque equidem hoc exemplo So- lis patres in demonstranda Trinita- tis ratione personarum diuinarum vsi sunt. Hoc Gennadius Scolarius Patriarcha principi Turcarum ge- nerationis filij D E I rationem à se exposcenti spectandam proposu- it, patrẽ corpori Solis, filium radio,

spiritum sanctum calori componēs.
 & vt Sol semper in cœlo sit, ita patrē
 in cœlo, vt lucem inaccessam sem-
 per manere, vt radius qui in Sole est
 ad nos descendens, mundum illu-
 minet, & vitam calore suo rebus
 corporeis largiatur, ita filium DEI
 ad nos descendere, tenebras nostras
 illustrare, veritatem docere, vnde
 lux quæ omnem hominem, veni-
 entem in mundum illustret, appel-
 latur, in quo lumine Propheta eti-
 am dixit, se lumen DEI patris vi-
 surum. Et in lumine tuo videbi-
 mus lumen, dicendo, hoc inquam
 Patriarcha ille monstrabat, ac Spi-
 ritum sanctum à patre procedentem
 calori Solis, omnia & renouanti, &
 viuificanti conferebat, quod Prophe-
 tæ verbis firmabat, qui diceret: Emit-
 te Spiritum tuum & creabuntur, &
 renouabis faciem terræ. Atque ille
 Saracenus princeps ex ijs quæ de So-
 le dicerentur, & generationis diui-
 næ & vnitatis substantiæ, & Trini-
 tatis personarum rationem appre-
 hendit, & Patriarchæ Gennadio sub-
 scri-

Psal. 35.

Psal. 103.

scripsit, quod tua impietas & insania non admittit: Versipelles tibi vanissimo homini, quod ad Solis lucem, generationem, mysteriaque diuina deducimus, quod in Solis luce, in quo DEVS posuisse tabernaculum suum à propheta dicitur, arcana eius explicamus, corpori Solis in cœlo semper manentis, patrem: radio in Sole hærenti, & ad terras descendenti: filium, calori spiritum sanctū componimus. Non ferunt oculi cæcitatæ tuæ hanc lucem, pellem tuam vertis, & in dumeta tua, & sophistarum figmenta refugis, a systata quæ à nobis dicuntur, appellas. Cum tu nusquam consistere queas, toto orbe oberres, nullam rationem religionis probes, quod probasti improbes, quod dānasti amplectaris: damnas Philosophos Lublini, Aristotelis axiomata ridebas, quæ nunc fundamenta tuæ doctrinæ vis esse: meministi quendam doctorem, qui in labyrintho Trinitariorū, & Anabaptistarum multo tempore hærebat, vt autem te Minotaurum nouū, qui

*Psal. 82.**Francken
vagu. bonq.*

qui Christum vorares, videret, se inde evoluit: tuamque doctrinam detestatus, te dyris deuoto ad veritatis lucem, Ecclesiam catholicam rediit, Trinitatis rationem & confessus & veneratus. Cū tu doctrinæ tuæ firmamenta ab Aristotele proferes, tibi atque Simoni vipereo dixisse: Atqui cum nobiscum Lublini esses, Philosophos cum sua doctrina detestari solebas, nullum locum illis in hac Christi sorte, esse dicebas: nunc aut totam religionis rationem inde dependere asseueras, vnde quæso tanta & tam subita mutatio? Equidem ego responderem Doctori non aliunde, quàm quod cœcitas tua lucem veritatis non ferat; vidisti te rebus necessarijs è sacra scriptura vrgeri, omnem rationem mendaciorum tuorum tibi eripi: Vertisti pellem, pro Christiano Peripatheticus & ipsissimus Aristoteles factus es, & non triduo, vt ille qui se triduo (si sibi molesti aduersarij eo nomine, quòd Iuris ignarus videretur, esse pergerent) Iurisconsultum fore docebat, sed statim

*cur desertis
castris scriptu
re sacra ad
Philosophos
Francken cō-
fugerit.*

statim & momento vno iam Christianus & Apostolus, iam Philosophus & Aristoteles fieri soles, refugisti in Lyceum, vt tibi liberior mentendi licentia sit, vt omnia ad sensum reuocans, sensu omni comites tuos atque discipulos exspolies, neque Aystata, neque pugnantia sunt, quæ tu rides, aptissimo exemplo Solis, diuinarum personarum ratio exponitur, suæ & vnitatis & Trinitatis effigiem & imaginem DEVS Solem esse voluit, vt vnus est substantia Sol, ita DEVS substantia vnus, vt proprietatum Solis, triplex est ratio, alia ipsius corporis quod radium generat, alia radij qui ignitur alia calor, qui spiratur, ita alia est proprietas patris personæ, ingenitum esse principium, absq; vlllo principio esse, oia ex se producere & generare, alia filij vt generari siue genitum esse per eum omnia fieri, alia Spiritus sancti procedere & spirari, in quo omnia fiant. Si igitur substantiam Dei spectes vt Solis, vnus est DEVS, vt vnus est Sol, in proprietates, quæ personas distin-

stinguunt, trinus est in illa unitate
 substantiæ, vt & Solis triplex est ra-
 tio & proprietates: vna, qua corpus
 & astrum est, semperque in cœlo hæ-
 ret: altera, qua radius, qui in cœlo &
 corpore astri hærens ad hæc citima
 descendit, & per totum orbem dif-
 funditur, & omnia illustrat. Tertia
 caloris, qui cum procedente radio
 expiratur, ac rebus vitam largitur:
 & quoniam quæris, cui Solis luci
 Trinitatem comparemus, vtrumne
 ei quæ prima est, quæ astrum, Solis &
 corpus constituit, an ne ei quæ per
 mundum diffunditur, breuiter tibi
 quod patres docent, exponemus,
 quos patres si audieris, quid sit Deus,
 & quomodo sit adorandus, agnos-
 ces, nec deinceps in isto erroris tui
 cœno hærebis, ad lucem veritatis ve-
 nies. Patris, inquiunt illi, filij & Spiri-
 tus sancti vnum est consilium, sapi-
 entia vna, potentia vna: neque vnus
 quidem existit ante sæcula, alter ve-
 rò post sæcula, sed simul pater & fi-
 lius, & spiritus sanctus: Filius in pa-
 tre, & Spiritus in filio & patre. Cohæ-
 ret

Hæc affio ina-
 vas Franckē.

set enim hæc natura: Vnde vna est natura, & vna deitas: distincta quidem in tres hypostases, sed in vnitatem occurrens, habita essentiae ratione. Idcirco etiam cum patrem dicimus, & filium, ac Spiritum sanctum profitemur, vnicum DEVM dicimus. Est verò DEVS commune nomen Patri, filio, & Spiritui sancto: Pater verò, & filius & spiritus sanctus, non sunt communia nomina, sed propria singulorum hypostaseis. Pater enim non dicitur filius, nec filius dicitur pater, nec spiritus sanctus vocatur pater, aut filius: At DEVS semper Trinitas appellatur. Itaque cum tres hypostases, siue tres personas dicimus, non dicimus tres essentias, siue tres naturas, siue tres Deos: sed vnum DEVM, vnam essentiam, siue vnam naturam profitemur, ne Arianizemus: & rursus, quum vnam essentiam siue naturam dicimus, non dicimus vnã hypostasin, ne Sabellianizemus, sed tres hypostases, siue tres personas in vna deitate, vnã essentiã & natura

*Describe
personarum
distinguitur.*

turam credimus. Est autem Deus, essentia, quæ omnem contemplationem superat, mens quæ comprehenditur, pulchritudo, cuius ratio arte nulla mirari potest, magnitudo quæ cerni non possit, gloria omnem cogitationem effugiens. Filius est ineffabilis proles, sermo ratione nulla explicabilis, mens insuperabilis, essentia inuariata, natura inaccessa, character subsistens, Spiritus est intellectualis & simplex, subtilis, planus, ac pellucidus, omnis noxæ & maculæ expers, & omnia intuens. Simulachrum patris est Sol, radius filij, radij calor est Spiritus sanctus; itaque Sol est pater, radius filius, splendor ignitus est Spiritus ille prorsus sanctus. Et Sol quidem nunquam cælum deseruit: Filium autem ut radius, splendorem videlicet ab ipso refulgentem, emisit in terram, & Spiritum sanctum, ut calorem quo superiorem & inferiorem mundum vnde quaque foueret, & bonis cumularret. Ita nobis cogitandum est, de uenica in tribus hypostasibus deitate. Natura essentia, forma simul eadem est.

est, hypostasis & persona idem est, & essentia quidem siue natura, id quod commune est designat; hypostasis autem siue persona, quod singulorum est proprium, declarat: Vt (exempli gratia sic dicamus) in homine, omnes homines, vnius & eiusdem naturæ sumus, vna & eadem natura omnium est: siquidem omnes homines ex anima intellectuali & corpore constat; hypostasis verò multis & infinitis & innumerabilibus, & Petrus ac Paulus vnius & eiusdem sunt naturæ, hypostasis autem diuersis; & naturam quidem inter se communem habent, diuiduntur autem hypostasis siue personis. Hęc Patrum sunt, quæ naturam & arcana Trinitatis diuinæ, luce ipsa clariorem ante oculos nostros ponunt, in quibus non disputatur, de luce duplici Solis, Prima & secunda, vt tu arguaris, verum cuius uerò, Solis corpori Pater, radio eius filius, calori Spiritus sanctus confertur; sed tu vt tibi acutus esse videatur, cui luci generatio illa comparetur, quæris, & nec primæ, nec secundæ

*Franken in
vanitate con-
stans.*

eam conuenire concludis, ne à vani-
tate discedere videaris. Quid si dica-
mus vnā illā lucem esse Solis, q̄ cū
ipso sole nata semp̄ maneat, quæ tem-
per ab eo diffundatur, nam radius in
Sole semp̄, vt in suo principio est, nū-
quam ab eo dimouetur, etiam si per
aerem effusus, ad terram vsque veni-
at, eamq̄ue feriendo non solum illu-
stret, sed etiam calefaciat, vna est vox
quam tu sonas, quam auribus ego
meis haurio, non tum demum nata,
cū in aures meas illabitur, sed cum
à te æditur; neque radius, quem se-
cundam lucem vis esse, tum primū
nascitur, cum terras ferire incipiat,
sed iam natus vna cum Sole circum-
fertur omnia perlustrans, stultum e-
quidem est, tum rem nasci dici, cum
agere quippiam incipiat: aliud est ori-
ri & nasci, aliud operari: alia est gene-
sis radij Solis, quæ Soli coæqueua est,
alia eius accessio, ad hunc vel illū lo-
cum, non ignoro quidem nasci rem
dici, cum agere quippiam dicatur, vt
cum Sol ad Hemispherium nostrum
ac-

*Aliud esse na-
sci, aliud ope-
rari.*

accedat, dicimus eum oriri, & lucem
nasci; non quod substantia eius tum
demum nascatur, sed quod qui à no-
bis aberat, & in locis occultis, & ab
oculis nostris distinctis esset, nobis
non esse videretur, frustra in luce So-
lis partienda moraris, ne quicquam
iam ad primam, iam secundam lucem
refugis, vtraque & sceleris tui, & im-
pietatis tuæ, blasphemiarumque &
insaniæ, stultitiæque testis est, ac cer-
tè miror Solem ipsum, cum tu vene-
randam Trinitatem blasphemè com-
pellas, cum idolon vocas, cursum su-
um non referre, scelusque tuum non
auersari, lumenque suum mundo to-
ti non negare, neque enim tuum istud
scelus quam Iudeorum, Christum in
crucē agentium, leuius est. Relinque
igitur Solis lucem, demerge caput in
tenebras mendaciorum tuorum, nu-
geris potiùs de æternitate mundi
cum Proclo tuo: & nasci & interire
secundam lucem ais, vt scilicet λόγος
genitum Deum; si natus sit, interitu-
rum cōcludas, & vt initium habeat,
ita & finem habiturum: Ego verò

dico, nec lucem Solis, quam secundam vocas, tum nasci, cum nobis lucere incipiat, sed iam una cum Sole natam, lucere incipere, cum sol cursu suo Orizontem attingat: non quod quidem tum demum lucere incipiat, quod ad Orizontem veniat, lucebat enim sub ipso Orizonte, semper etenim & ubique Sol lucet, sed nostri respectu dicitur incipere, dicitur nasci, neque quoniam Sol sub Orizontem mergitur, lux illa interit, sed una cum Sole nos deserit, neque tu tum natus es cum pelle lupi teatus, qui nunc aperte ululas, ad Societatem Iesu venisti, neque inde profugiens interisti, quod utinam factum fuisset, mutas subinde locum ex Germania in Galliam, inde in alias Regiones fugis, idem tamen lupus manes. Sed alia tua firmamenta videamus: Solis lux, nihil tuam cœcitatē iuuat, semper Sol manet, nunquam lux eius cum deserit, simul cum eo nata, simul cum eo manet, & una cum eo circumfertur, semper lumē nostrum λόγος, cum Deo patre, & una & simul cum eo natum,

tum, nunquam pater sine filio, nunquam filius sine patre Deo fuit, in eo est, vt in suo principio: Pater in me est, & ego in patre, ipsa dixit veritas, & ipsa lux mundi, quam tu tuis mendacijs, & arguta nequitia inumbrare conaris, frigidus tibi Sol ipse videtur, frigidum exemplum inde deductū, & propterea vt calefcas, in furnum Procli properas, eiusque de mundi eternitate argumenta recitas, non fuisse aut bonitatis, aut potentiae DEI mundi genituram differre, & cætera multa, quæ ille pro suo tum errore stabiliendo, & Platonis, quamuis Platonicus esset, vnà cum Aristotele ingrato in suum præceptorem, sententiam illam, qua asserit mundum genitum, æternum tamen esse, conuel- lenda vltus est, attulerit, memoriter recitas, quod ea tibi solis luci, cui filij Dei generationē Theologi conferāt, maxima aduersa esse videantur, nihil enim prætermittis, quod ad filij generationem euertendam videatur, vndeque aduersum genitum Deum arma corrogas, quæ Procli arma, quàm

*Procli argu-
menta.*

*Franck & Chri-
stum diligen-
ter oppugnat.*

ad rē q̄ tractamus, pertineāt p̄termit-
 to, nugeris quātum velis, latites ī eter-
 nitatis tuæ latebris, allatres verbo
 Dei, quantum velis, verbum tamen
 Domini manet in æternum, potuit o
 sceleratum caput, Deus mundum ab
 æterno fabricare, & nunc potest mul-
 tos, sed & tum noluit, & nunc non
 vult, quod ita illi & commodum, &
 suæ sapientiæ decorum videatur, po-
 test tuum os impudens claudere, sed
 expectat pro sua bonitate & longa-
 nimitate, vt respiscās aliquando, vt
 ad lucem te recipias, ac cum Nicode-
 mo, autoritate verbi sui motus,
 Christum sequaris, ab alijs accusa-
 tum defendas, crucifixū de cruce tol-
 las, vnguento pietatis eum inungas,
 & lintheo veritatis eum circumuol-
 uas, quod si feceris, vnā cum eo resur-
 ternis ignibus sathanæ paratis, æter-
 nitatem istam, in qua excutienda ni-
 mium callidus esse videri vis, quam
 fit interminabilis experturus trade-
 ris (quod fuit Procli errantis lucem-
 que Christi refugientis) Proclus facit,

*Deus longa-
 nimis.*

te quod, nomen tuum indicat, facere oportebat, stultitiæ plena sapientia omiſſa veritatem ſemel amplexus, perpetuò defenderes, Chriſtumque filium Dei verum & æternum agnoſceres, mediationis munus illi non eriperes, Theologorum potiùs diſcipulus, quàm Procli eſſe malleſ. Quod quoniam non facis, in tuam iſtam prudentiam, qua Theologos ſuperas, inſpiciamus: Procli, inquis, de æternitate mundi diſputatio aduerſa eſt Theologorum exemplo de Solis lumine, & quam illi ſoluere nequeant, non niſi negando ſimul poſſe eſſe effectus cum ſuis cauſis, quod quoniam illi de mundo, rebusque quæ fiunt verè dicant, tu, vt canis, lapidem in te iactum arripis, & mordes, dentes tuos confracturus, non lapidem comminuturus: inde enim inferre contendis, λόγον genitum Deum non potuiſſe eſſe ſimul cum principio ſuo DEO patre, quaſi verò filius Dei effectum ſit DEI patris, & non idem in ſubſtantia, cum eodem Deo patre, à quo tantum perſonæ

P 4   ratio-

*Franciſcè quo
modo remoro
deat argumē-
ta in ſciatla.*

*Malitia Præ-
cken:*

ratione, & attributorum differat, qui
semper cum Deo patre & est, & ope-
ratur, per quem Deus Pater omnia fe-
cit, facit, & temper facturus est. Nihil
te ista callida mens & peruersa hic iu-
uat, rationes rerum creatarum ad
Creatorem trāsferri nequeunt, quas
Theologi Proclo de rebus creatis dis-
serenti reddunt, diuinæ generationis
Proclus ignarus erat, nihil de illa cū
eo agitur, nihil inde ad diuinæ gene-
rationis naturam transferri potest.
Etsi enim Deus vestigia sui in rebus
multis reliquerit, etsi imagines veri-
tatis (uæ eis impresserit, vnde cogno-
sci velit, tamen similitudo illa non
exæquat planè naturam diuinam: ne-
que enim omnia, quæ de rebus crea-
tis dicta, vera sunt, si DEO aptentur,
vera erunt. Etsi nihil ouo similius est,
quàm ouum, non tamen illa simili-
tudo vnus oui, ita par alteri ouo est,
vt substantia eius esse videatur, cona-
mur per res similes Dei naturam (&
propterea, & Solis, & ignis, & animæ
nostræ, cuius triplex ratio cum sit, v-
na tamen est) exemplis, Trinitatis di-
uinæ

*Similitudo in
rebus non est
planè par
Deo.*

vine vim demonstrare; non tamen
 ea quæ ad id afferantur, paria omni-
 nò illi facimus, nec facere possumus:
 nam & vestigium pedis, quæ sit men-
 sura & ratio, pulveri impressum mō-
 strat, non tamen pedis rationem to-
 tam & substantiam explicat. Sunt in
 Sole vestigia Trinitatis, non tamen
 Sol par est ipsi Deo, tres potentiæ ani-
 mæ hominis, vegetans, mouens, in-
 telligens sunt, vna tamen hoīs anima
 est, apparet in anima imago quædam
 Trinitatis, & simile quoddam, non
 tamen Maiestatem illam occultam
 nobis penitus exprimit: hoc simile
 est, quod cum tres potentiæ eius di-
 cantur esse, proprietatibus suis distin-
 ctæ aliud enim est vegetare, aliud mo-
 uere, aliud intelligere; tamen si substā-
 tia eius spectetur, vna anima est: Ita
 Deus cum sit vna substantia propter
 proprietates hypostaseon, trinus di-
 citur. Hæc enim animæ attributa, cū
 ineffabili Trinitate, simile quiddam
 habent; sed quod omnia quæ animā
 comitentur, ad Deum transferri que-
 ant, absurdum dictu fuerit, esurit illa

vis quæ vegetans dicitur, torpescit sæpè mouens, morbo impedita delirat non rarò mens, vt ista tua fallitur, decipitur intelligens vis, quod tu nõ ignoras, qui in errorem te prolapsus sæpè testaris, erroris veniam petis, quod totum alienum est à DEO, nec vt tibi ita Deo aptari potest, quã obrem ineptè agis, imò stultissimè putas, omnia quæ rebus cõueniunt, æquè Deo patri cõuenire, & legibus rerum naturæ, diuinam Maiestatem astringi, non sequitur, quia in natura causæ priores effectis sunt, in natura diuina idem esse, & filium, vt effectum Deo patre causa posteriorem esse.

*Error Fran-
cken ynde.*

*Versuta m̃s
Franken.*

Sed videmus artes huius tam acuti & subtilis Philosophi. audierat quosdam, quorum nomina sugillat, Theologos, aduersus Proclum, qui mundum æternum esse diceret, differentes, atq; rationes Procli, quibus ille æternitatem mundi stabiliret, dissoluẽtes, mox ea arripit, & in omnes partes versat, vt inde aliquid aduersum generationi filij Dei exprimat, atq;

atque Theologos, quorum captas
 compilasset, suo ipsorum gladio iu-
 gulet, occasionem quaerit, cū igitur il-
 li dicerent, mundum si à Deo factus
 esset, ab eo suum esse, ac durationem
 accepisse, sin verò coæternus illi, vt
 Proclus asserit, fuisset, certè non po-
 tuisset eum accipere suum esse à Deo,
 nam quod semper est, quomodo in-
 quiunt, ad ipsum esse perducipotest?
 Omnis enim productio aliquid no-
 tum necessariò significat, quod iste
 vt audiuit, statim vt offam arripuit, *victoria false*
 clamat se vicisse ipsorum Theologo- *Franken.*
 rum, quos philosophos Trinitarios
 vocat, cōfessione putat enim quæ de
 mundi generatione illi dicāt, genera-
 tiōi diuinæ prorsus cōuenire, & ad ei- *Error Frank-*
 amissim verbū Dei ex patre produ- *cken.*
 ci. Concludit igitur, vt mundus cum
 inciperet esse, & suum esse, & duratio-
 nem à Deo accepisset, qui antè non
 erat, ita & verbum Deiq; filium, quo
 tempore nasceretur, à Deo patre suū
 esse, & suam durationem tum pri-
 mum accepisse, & propterea postero-
 rem Deo patre esse: neque illi cōueni-
 re

re entis primi ratiões illas, quas superius exposuit: Vt mundus, inquit, cum crearetur à Deo, suum esse accepit, & esse, qui non erat, coepit; ita λόγος Deus genitus nascendo exordium sumpsit, & esse suum à patre accepit, & ita necessario initiū suæ essentiae habet, Quod autem initium habet, æternū, & interminatum esse non potest: cum Theologi dicant, mundum propterea non esse æternum, quod à Deo creatus sit, & suum esse, & durationem suam inde acceperit, quod confirmatur eorum ipsorum verbis, quibus testatur, omnem productionem / noui aliquid semper necessario significare, qui quod fateantur filium Dei à patre productum, vrget concludendum esse, productionem illā esse nouā: Et propterea non esse æternam, & necessario λόγον nouum esse Deum, qui antequam productus natusq; esset, non fuerit (Hoc ille elicere ex verbis Theologorum, quamuis obscure, & concisè dicat, conatur) aut si verbum initium sui esse non habeat, filium Dei nasci è patre non potuisse, quod Theologi

logi idem dicant; Mundum si cœternus Deo fuerit, à Deo non esse conditum, nec ab eo suum esse accepisse: Et propterea illud Axioma de primo mouente, A primo ente omnibus esse datū, infirmari, & vniuersum pronunciatum vno hoc mundi exemplo, ex diuerso illi obiecto euerti, quę enim vniuersè dicta fuerint, vno singulari contrario producto euerti solent, & infirmari. Quę cum ita se habeant, concludendum necessario noster Antagonista clamat, filium DEI *Υἱον*, & Deum genitum, aut nūquam natum è Deo patre, cui cœternus esset: Et propterea generationem diuinam nullam esse, & quicquid de ea diceretur, confictum esse, aut si genitus sit, nouum esse, interminabilem, & æternum non esse; cum incepisse, & ortum esse, conditionibus æternitatis, vt Theologi aiunt, repugnet: hic est scopus, ad quem conuiat noster Francken, cui vno verbo responsum esto: Primum, nos Procli sententiam & argumenta non recipere, & quę ille acutè videtur conclusisse, vt falsa reijce-

*Procli argu-
menta rejci-
untur.*

*Deus nullane
essuate pre-
quitur.*

reijcere, totumq; quod confecit ne-
gando dissoluere, semper Deus bo-
nus fuit, semper mundum produce-
re potuit: non semper tamen id face-
re voluit, erat tempus, cum ille pro
sua immensa sapientia, mundum ef-
ficere, non necesse iudicaret, & quem tu
produxerit, cum id & sibi, & iuxta glo-
ria, rebusq; omnibus, ac nobis qui ei
fruendo propositi fuimus, expediret.
Nihil necessario Deus facit, volunta-
ti suæ & sapientiæ omnia subiecta
sunt, omnia illi parent: neque sequi-
tur, qui mundum ab initio creare vo-
luit, bonitati suæ propterea aliquid
detractum, quæ eius bonitas, ut & sa-
pientia, ut & voluntas & potestas, æ-
terna & immutabilis semper sit. Nā
cum ille ipse immutabilis & æternus
sit, omnia ea quæ in eo sunt, æterna
esse necesse est. Et noster Fræcken po-
sterius dicet, quicquid in Deo sit, De-
um esse, vnde sequitur, bonitatem ei-
us numen ipsum esse, & propterea
nunquam accidere potuisse, ut Deus
non bonus esset. Deinde dicemus, quod
iam etiam dictum est, nō eandem re-
rum

rum conditarum rationem esse, quæ
 sit diuinitatis, alia productio verbi
 Dei est, alia mundi, mundus tum de-
 mum cœpit, cum ex nihilo conditus
 est, verbum Domini manet in æter-
 num, & æternam generationē diuer-
 sam à rebus creatis habet, quæ cum
 suo principio semper sit, vt principiū
 illud æternum est, ita verbum è prin-
 cipio natum æternū est, & æterna ge-
 neratio: Tecū, inquit Propheta prin-
 cipium, in die virtutis tuæ in splendo-
 ribus sanctorum, ante Luciferum ge-
 nui te. Tecum, inqt principiū, quod
 quæso, est illud principium? Equi-
 dem principium illud, de quo Spiritus
 sanctus per os Prophetę loquitur:
 est Deus pater, principium sine prin-
 cipio, ens primum, vnde omnia de-
 pendeant. Quis ille est, cum quo dici-
 tur principium esse, equidem verbū
 æternum, filius Dei, cum quo princi-
 piū semper est. Vnde illa Ioannis vox:
 In principio erat verbum, & verbum
 erat apud Deum, & Deus erat ver-
 bum: Tecum, inquit principium, quæ-
 re, quādo est, cum verbo principium
Deus

Psalm 32.

Deus pater, in die virtutis tuę, inquit, quę virtus filij Dei & verbi, per quod omnia facta sunt, eadem quę principij patris, qui per verbum suū omnia operatur: Verbo Domini cœli firmati sunt, & omnis virtus eorum, verbum est virtus Dei patris, qua pater nunquam caret, alioquin sequeretur patrem ante verbum, quod iste fingit, initium habere, virtutem, vel habuisse nullam, vel nihil exercuisse per eam, sed semper Deus operatur, semper eius virtus, verbum ipsum fuit, nunquam incepit: Nam generatio illa diuina initium non parit, genuit filium, sed non peperit initium, ipsa est initium, æternitas interminata, multo dissimilis generationi mundi, cuius exordium narratur: ex sua substantia Deus pater filium genuit, quę substantia, quoniam æterna est, exordium nullum habet, & verbum inde genitum æternum est, cum sit eiusdem substantiæ cum suo principio patre Deo, mundus ex nihilo factus, non ex eo quod fuit, sed ex eo quod tum non esset, potestate Dei esse cœpit, ne.

neque hic idolo illi materiæ locus datur, ex nihilo omnia producta sunt: habeat Aristoteles sui erroris & figmentorum suorum hoc principium, quod quid esset, nec quale, nec quantum dicere ausus: Bibant ex hac eius sece, qui volunt etiam Matheologi, si placet, nos materia prima, ut figmento humano, reiecta, mundum ex nihilo, virtute diuina, & verbo eius conditum affirmamus, dissimilemque eius generandi rationem ab illa, qua verbum Domini natum sit, profiteamur, Franckenque & ineptè & stultè facere dicimus, qui mundi generationi, generationem filij DEI exæquat, regula caduca æterna metitur, qui ut stultitiam suam impietate cumulet, reprehendit Theologos, qui Dei nudam voluntatem sequuntur, ait enim: Quare imperitorū est hominū ad nudam voluntatem Dei, quasi in aram mutam & brutam confugere, imperitos nos vocat, qui voluntati diuinæ omnia subijcimus, qui à filio Dei æterno edocti orando dicimus, fiat voluntas tua, quæ nostra ruditas,

Materia prima figmentum:

Impietas Francken:

Q

sapientia

sapientia apud Deum est, ut istius sapientia, stultissima illa stultitia, qua regulam diuinæ voluntati apponit, ut ab ea non discedat, intra metas eius se contineat, non quod vult faciat, sed quod regula iudicet faciendū; quam regulam bonitatem eius esse vult, sic enim ait: Non enim voluntas Dei, cum bonitatis suæ pugnare potest lege, nec voluntas potest esse regula bonitatis, sed bonitas potius regula diuinæ voluntatis, quod propterea dixit, quod cum Proclo mundum æternum & non productum à Deo, sed coæquum Deo esse cōcludere conatur: dicebat enim Proclus, Deum esse semper bonum, & conuenire illi, ut bonitatem suam semper per alios cōmunicet: porro cum mundus non esset non habuisse, cui eam communicaret, quod accidisse putat eius ipsius Dei vitio, qui ut bonitatem suam mundo communicaret, nō curauit mundum cōdi, cuius rationem duplicem aiebat, vel quod nollet, vel quod non posset, & si non posset, potestas eius finita esse dicenda esset, & ille

*Francken
mundum cre-
atum negat.*

ille finitus, quod absurdum videretur, si noluit, non semper bonum fuisse fingit, cum de natura boni sit semper seipsum alijs communicare, & voluntati bonitatem moderari debuisse, vt quoniam bonitas vellet se semper communicari alijs, Dei voluntatem bonitatis regulam sequi debuisse, non differre communicationem sui, sed curare debuisse statim, vt essent, quibus se communicaret, vnde concludit, bonitatem voluntatis diuinæ, non voluntatem eius, legem & regulam esse, idque eam velle debere, quod bonitas posceret, non id vel le, quod illi aduersum esset: Et quoniam bonitas semper se communicare cupiat alijs, necessario seq vult, Deum id semper voluisse, quod bonitatis suæ esset, & se alijs comunicasse, & propterea mundū semper fuisse, cui diuina bonitas comunicaretur, nec vnquā incepisse, falsumq; esse nostrū illud axioma, mundū à Deo productū: hec istius est philosophia, nō filiū tantū Deo patri eripit, verū etiā & mundi initio & possessiōe priuat, bram &

*Improbital
Francken.*

& mutam voluntatem Dei appellat, nos qui se ei totos subijciamus, & rationes contra ea adductas, spernamus, imperitos & stultos vocat, non licet Deo per leges istius noui philosophi quod velit facere, regulas illi opponit, infinitam & æternam generationem verbi terminis includit, fuisse tempus cum inciperet esse verbum Dei, se demonstrasse, finem etiam generationem habere, demonstraturū ait, nec posse esse, vt & genitū esse ab æterno, & verbum λόγος, & generari semper dicatur, quia inquit æternæ generationis, quasi terminus λόγος esse dicatur. Et propterea simul atq; genitus sit, generationem illam desijisse, æternitati autem non conuenire finem, quæ interminata sit: Et propterea λόγον nunquam natum à Deo patre, filiumque eius non esse, & totum illud quod de generatione filij Dei dicatur, figmentum hominum idolis deditorum esse, quod figmentum Romanis, idolis colendis assuetis proprium iam in principio dixit: Ita iste filium Dei, quem nobis natum,

natum, nobis datum esse canimus: Poliphemus eripuit, mediatore nos *Scelus Fran-*
 spoliavit, omnia præsidia contra Sa- *cken.*
 thanam, & omnia arma, quæ ille no-
 bis suppeditaret, eripuit, æternitatem
 verbi terminis inclusit, & proinde
 quasi re bene gesta exultans ait: Atq;
 hæcenus demonstraui, æternam ge-
 nerationē non esse antè interminabi-
 lem, & eam ob causam non esse verè
 æternam & immutabilem. At nos tu-
 am authoritatem non audimus, to-
 tum quod assumis reijcimus, falsa te
 dicere respōdemus, qui quod rerum
 creatarum sit, ad Creatoris æternam
 generationem transferas, & ex vno
 genere rerum in aliud incurras, vt ex
 vna in aliam religionem, æternam ge-
 nerationem nō esse interminabilem
 tu ais: Ego contrà, dico esse intermi-
 nabilem, ac non solus ego hoc dico,
 sed totus mundus, omnes omnium
 sectarum religiones, æternam gene- *Consensus om-*
 rationem verbi DEI constantissime *nium in Tri-*
 defendunt, teque eo nomine, quod *nitatis articu-*
 in eam inuasisti, facibus armati perse- *la defendēdo*
 quantur, quorum tu tantum consen-
 sum

sum & constantiam maximam de-
 plas, & quod cum in cæteris discot-
 des sint, in Trinitatis articulo con-
 sentiant, miraris, causam eius & con-
 sensus, & constantiæ perquiris; quam
 falsam & tua impudentia commen-
 titam affers cõsuetudinem plures de-
 os colendi, vera causa est, tanti con-
 sensus & constantiæ veritas ipsa, quã
 omnes omnium religionum homi-
 nes agnoscunt: & cum in cæteris ali-
 ud alijs videatur, hoc vnum clarissi-
 mum lumen omnium oculos & qua-
 liter ferit, qui & vnum Deum sacra-
 scripturam esse testari credunt, &
 tres esse à Christo demonstratos vi-
 dent, Patrem, Filium, & Spiritum san-
 ctum, & quomodo vnus sit, quomo-
 do tres, à Spiritu sancto, qui Ecclesiæ
 omnem veritatem demonstrat, do-
 centur vnum esse in substantia, trinũ
 in personis, vna est substantia pro-
 prietatibus tribus distincta, vt iam to-
 ties diximus, nihil ais, ô tenebrio, lu-
 cem hanc, quæ in toto mundo lucet,
 tu tuis mendacijs, & tenebricosa dif-
 fertatione tua, inumbrare non po-
 teris

teris, clames, licet vt etiam ramices
 rumpas, non satis tibi visus es, de bac-
 chatus in generationem æternam,
 quod initium ei apposueris, nisi etiã
 finē ponas, λόγος inq; æternæ generati-
 onis finis est, igitur generatio ^{λόγος} pa-
 trē generare desuisse necessariò, imò
 impudenter cõcludis; sed tuũ limē ge-
 nerationis diuinæ istud, quod calca-
 mus omnes, nihil est, vt Solis lumen
 ratio tua inumbrare nequit, vt igni
 petulantiaæ tuæ, manibus admotis ca-
 lorem vimq; auferre non poteris, ita
 generationi æternæ, terminos appo-
 nere frustra tentas; ab æterno filium
 Deus pater genuit: ab æterno eum &
 in æternum generat: Pone sceleratũ *Petulantia*
 caput terminos petulantiaæ tuæ, intra *Francken.*
 modum consiste: quam vim quoni-
 am tibi ipsi inferre nõ potes, quomo-
 do Maestati diuinæ, & immensæ e-
 ius potestati leges pones? & in ordi-
 nem rerum creatarum eum rediges?
 λόγος, inquis, quasi terminus gen- ra-
 tionis est æternæ, igitur terminata
 est, nego, & sequelam tuam reiicio.

& tu nō audes dicere terminum, sed quasi terminum: Terminus est quidem filius genitus, nemo alius est præter hunc, sed hic ut natus est, ita nascitur semper, in hoc vno consistit generatio æterna, ultra hunc non progreditur, verum tamen æterna est, cum Deus pater æternus, æternum genuit, & generet semper filium, quicquid, inquis, in Deo est, Deus est, atqui eternitas in Deo est, Deus igitur est, at deus Deum generat, & generatio igitur illa, & ipse genitus æterna sunt necessariò, ut & genitor. Quicquid in Deo est, Deus inquis est, æternitas in Deo est; est enim æternus: Atqui generatio in Deo est, quod ipse testatur, ego hodie genui te, & ex utero ante Luciferum genui te: igitur generatio illa Deus est, igitur & generatio æterna, si autem æterna interminabilis, initio & sine carēs: sed tu inflatis buccis proclamas: Huius vim rationis, quã do Theologiæ viribus infringere nō possunt, ad meram sese conuertunt logodadelian, audacter fingentes æternitatem eminenter cōtinere omnem

*Nugatur suam
mente Fran-
aken.*

nem durationem temporis. Quid hoc vir acute, ad rem eam quam tractas quis negavit æternitatem omnem durationem temporis continere, totum quod eos dixisse refers, nostrum est, verum est, immotamque veritatem continet, in æternitate omnia tempora comprehenduntur. multa te hic rabie tua, qua in λόγον feraris excœcaturum video, non vidisse: primum λογοθεδάλεια Theologis obijcis, rerumque varietatē, quibus generatiōis diuinæ Trinitatem defendāt, quod quidem vitium nō est, varietas enim in differendo probatur, vt ταυτολογεία improbat. Magnos viros λογοθεδάλους appellatos, à magnis viris legimus, laudati inde sunt multi, quod in differendo varij essent: tu hoc Theologis, vt vitium & rechnam obijcis, sed credo te veluisse dicere ad logomachiam eos cōfugere: nā mox subdis, tantū verbis Trinitarios, ita enim nos vocas, immutabilitatem Dei defendere ita mihi vel ignorare videris vim locis λογοθεδάλειας, vel astutē tuis imponere conati vocibus speciosis, & à communi

Franckenfurte cœcū.

*Astutia in de
cipiendis ho-
minib. Fran-
cken.*

Q 5   fen-

In ſu remotis, orationi tuę tanquam
 lemniſcis inſertis, quod ſępę facis. in-
 de illa tua ſunt critica, inde ἀδυστα,
 inde energia, & dinamis, & tuum ἀπό-
 τωον Gręcę linguę te petitum eſſe indi-
 cas, vt homines te altius videre om-
 nia arbitrentur, ac facilius hoc ſpeci-
 mine capiantur, putant enim vocem
 λόγος & tua critica, tuam ἡ λογοςδαλί-
 μμ εſſe ſinu patris te rapuiſſe, & ibi te ge-
 nerationem verbi æternam non eſſe,
 Trinitatem ἡ, idolon eſſe, tuis iſtis a-
 cutis oculis, ceruſa Gręca perunctis
 deprehendiſſe, quod Theologi nō vi-
 diſſent. ſed cætera perſequamur: Ais
 mirum eſſe, nos occultare æternā mu-
 tationem, quę quæſo iſta tua æterna
 mutatio tandem eſt, ſi mutatio eſt, æ-
 terna non eſt, in tuo ore, hæc gemma
 tua hæſitat ſemper: quod mutatur, æ-
 ternum non eſt, & ex eo principio ſta-
 tim inferre filium Dei, dum homo
 fieret, mutatum eſſe, & propterea nō
 æternum, æternam mutationē ais oc-
 cultari, quę ſi tu dicas album nigrum
 eſſe, & calidum frigidum, quod vitium
 Theologis ſępę obijeis, in eo ipſe hæ-
 ſitas,

fitas: Desine rogo te, aliquando men-
 tiri: desine veritatem oppugnare, ig-
 nem gladio fodis, tibi ipsi malum al-
 laturus, Christus Iesus est Dei patris
 æterni æternus filius, nulli mutationi
 in sua diuinitate obnoxius, cui tu cū
 omnibus è partibus insidias tendas,
 astutè à diuina illa, quam negasti ge-
 neratione eius, ad humanam delabe-
 ris, & mutatum ais esse, cum homo fi-
 eret, ais enim impudens os: Nam si ip-
 se Deus filius, post æternā generatio-
 nē homo factus est in tempore profe-
 cto mutatus est, de non esse hominis
 ad ipsius esse, argutè sanè, & è medul-
 la philosophiæ argutaris, quod certè
 telum tale esset quod iugulum pete-
 ret, si filius Dei ex esse diuino, in esse
 hominis mutatus esset, vt tuus lupi
 ter in bouem. Sed quoniā diuina na-
 tura immota mansit, dum humanita-
 tem sibi ascisceret, tuum telum plum-
 beum est, quod fuit filius Dei, per-
 mansit, quod non erat assumpsit, fu-
 it ab æterno D E V S, manet in æ-
 ternum Deus, diuina eius natura
 int. gra manet, nullam diminutio-
 nem,

*Filius Dei fa-
 ctus homo, nō
 mutauit diuī-
 nitatem.*

tuas Physicas mutationes; nec frigidis nec calidis mouemur tuis, garras quam tu velis, vel ad ipsam rauim

maiolem mutationem ais verbi diuini, quod caro factum est, quam frigidum in calidum: Maior certè & omnem rationem excedens est, diuina hic terrenis, summa imis miscentur, qui est Deus æternus, omnipotens & Dominus, patri equalis? Fit homo fit seruus, forma serui accepta, se exinanuit filius Dei: qui quamuis seruus fit, Dominus est tamen, omnia quæ sunt, eius sunt, data est illi omnis potestas in cœlo & in terra. Sed de mutatione verbi satis tecum luctati sumus, satis tuis argutis nugis respondi mus, manet integrum verbum Dei, & manet in æternum, idem Christus & homo verus est, & **DEVS** verus in vna eademque persona & hypostasi, nec diuinitate in carnem mutata, nec carne in diuinitatem, vtraque natura integra manet, vtriusque tamè coniunctio, vnã hypostasim & vnum Christum reddit; quocunq; tu nomi-

nomine cōiunctionem hanc voces,
 Christi nec diuinitati quę integra ma-
 net, nec humanitati quicquam detra-
 hes. Sit sanè assumptio humanitatis,
 & copulatio verbi Dei cum carne, ti-
 bi mutatio nihil tamen secundum le-
 ges tuas Physicas efficitur, immota
 manet diuinitas vērbi, quæ omnes
 naturas, omnem intellectum, om-
 nem sapientiam excedit. Et propte-
 reā Ecclesia sancta, & Catholica, nul-
 lis legibus naturæ generationem hęc
 diuinam subijcere voluit, intelle-
 ctum suum captiuum reddidit, inqui-
 rere in Maiestatem diuinam noluit:
 non ignorans eos, qui in eam inqui-
 runt, ab æterno illo, & inaspētabili
 lumine obrui, fide sola hęc arcana
 cognosci docuit ipsa veritas, testimo-
 nis diuinis & sacræ scripturæ, creden-
 tes, vnum Deum in substantia, trinū
 in personis confitemur: Fide gene-
 rationem verbi DEI, & processio-
 nem Spiritus sancti à patre & filio ap-
 prehendimus, intellectum nostrum
 mentemque nostram alta sapere
 con-

*P. les intell-
 et m captiuū
 reddidit.*

*Cur idolola-
træ nos vo-
cat Franckē.*

contendentem, vt mancipium fidei
catena vinctum, Christo veritatem
docenti in obsequium tradimus, tibi
tua ista nimium perspicax cœcitas
integra & libera maneat: habeât cœ-
ci magistrum cœcum; noster Magi-
ster est Christus Iesus, λόγος Deus geni-
tus, æternus, & omnipotens, & prin-
cipium à patre principio, ab æterno
genitus ex substantia patris, æqualis
DEO patri secundum diuinitatem,
minor secundum humanitatem, cui
vtriq; patrem & æqualem Deum, Spi-
ritum sanctum à patre & filio proce-
dentem confitemur, quod tu impro-
bū caput ausus es inficiari, & vel hoc
nomine idololatriæ Ecclesiā Catho-
licam, sanctam, Romanam accusare,
quod Spiritum sanctum Deum esse
confiteatur, quod tu secundum Cri-
tion confictæ Trinitatis esse men-
tiris: Alterū, inquis, cōfictę Trinitatis
insigne indicium est, quod cum ido-
lolatræ noadū contenti duabus diui-
nis personis, tertiā quoq; adijcere vel-
lent, quæ spiritus sanctus vocaretur,
idololatræ tibi sceleratum caput vi-
demur,

demur, qui trinum DEVM adoramus, qui vt patrem ita filium & spiritum sanctum Deum veneramus, fictus tibi filius λόγος Deus genitus vt clamas, fictus tibi Spiritus sanctus videtur, at veritas ipsa tres diuinas personas esse docet, patrem, filium, & Spiritum sanctum, in quorum nomine nos abluui, & remissionem peccatorum accipere iubet; tres esse in caelo, qui testimonium dant, profertur Ioannes, patrem, verbum, & Spiritum sanctum; plena est scriptura horum nominum, infinita testimonia diuina nobis ad hoc demonstrandum, tuumq; mendacium luce solis splendidius obterendum, occurrunt; at tu tamen exuto omni pudore clamas, nullum extare aut locum in Biblijs de diuinitate Spiritus sancti aut apertum testimonium, quod quam impudenter contendas, audi, quamquam non scripturarum, & testimoniorum argumentis tecum agendum nobis sit, sed potius fustibus impudentiam tuam coercendam esse, & sanctam tamq; apertam blasphemiam in

R. am in

am in Spiritum sanctum, in quē qui peccat, neq; hic, neq; in futuro iudicio veniam suę impietatis, & blasphemix impetrare vnquam queat, ignibus abolendam: tamen vt quantum hominibꝰ nostris, quos ne homines quidem æstimes, qui tã apertè apud eos mentiaris illudas, productis apertis testimonijs scripturæ diuinitꝰ inspiratæ demonstrabimus, teque dyris ignibusque, quos tibi in Gallia & vniuersa Germania incensos effugisti, & ambustam tuam impudentiã in hoc regnum intulisti, deuocibimus. Nullum igitur ais extare in totis Biblijs de diuinitate Spiritus sancti apertũ testimonium, Apud quos quæso hæc dicis? quis tam est rudis scripturæ sacre, quis adeo agrestis, qui te impudenter mentiri non noscat? Etsi enim non omnes sacra Biblia legant, omnes tamen qui nomine Christiano censentur, hæc prima elementa, sine quibus salus & vita æterna haberi non possit, ab ipsa infantia audiunt, vt primum fari cœperint iafantes, docentur co

*Testimonia
scripturæ de
diuinitate spi-
ritus sancti.*

tur eo modo, quem CHRISTVS
 Apostolis postulantibus demonstra-
 uit orare, vt & patrem DEVM in
 cœlis esse, & ab eo omnia depende-
 re sciant, & in se nomen suum san-
 ctificari postulent, seque eius reg-
 num effici, & eius voluntatem in
 se vigere optent, ab eo cibum & cor-
 poris & animi exposcant, & ab eo
 suam vitam dependere fateantur, &
 eum cognouerint DEVM patrem
 suum in cœlis esse, & solum, & ve-
 rum Deum esse, à quo & vitam &
 victum capiant, docentur statim
 mysteria Trinitatis, quæ tu post con-
 ditum mundum monstrum quo nõ
 aliud monstrosius natum, non so-
 lam negas, sed etiam toto conatu
 impugnas, omnem diuinitatis ra-
 tionem euersurus, omnem memo-
 riam Dei ex animis hominum abo-
 liturus, vt soli sathanæ viuas: hæc
 inquam mysteria diuina, quæ tu
 negas, docentur pueri, qui totam
 rationem fidei ex ore parentum hau-
 riunt, à quibus vnum & verum DE-
 VM esse, omnium quæ sunt Do-

*Improbamus
 Franken.*

minum & conditorem, patremque
 suum in caelis habitantem, & omnia
 nobis largientem, edocti credide-
 rint, altius progressi Trinitatem uni-
 tatis explicant, & quomodo ipsi cre-
 dant, suis illis pignoribus ostentant,
 pectoribusque illorum tenus fidem
 illam suam orthodoxam instillant,
 dicentes, credo in Deum, ut puer au-
 diens Deum singulari voce profer-
 ri, unum Deum esse sciat, qui vnus
 sit in sua substantia, sed quoniam ve-
 ritas diuina, non solum in substan-
 tia, sed etiam in ratione personarum
 que proprietatibus distinguuntur, co-
 sistat cum, dixerint, Credo in Deum,
 subdunt patrem omnipotentem, cre-
 atorem caeli & terrae, primam personam
 in diuinis, quae sit, & quam potens sit,
 & quae omnium rerum causa, fons &
 principium absque principio sit ex-
 plicantes, ac infantiae illi inculcan-
 tes, cui mox secundam personam
 addunt, dicentes: Et in Iesum Chri-
 stum filium eius unicum, dominum
 nostrum, quod idem est ac si dicant.
 Credo in Deum Iesum Christum, fi-
 lium

*Trinitatis ex-
 plicatio in
 Symbolo A-
 postolorum.*

lium Dei patris vnicum, quem ille ab æterno & ante luciferum, ex vtero suo, & substantia sua genuit, & æternum generat, qui Deus est patri in omnibus par & æqualis, cuius secundæ personæ, proprietatibus suis, à persona patris distinctæ, ortum eū, qui est secundum carnem, à diuinitate assumptam, & ei vnitam, demonstrāt, dicentes, conceptum, nō quouis, nec isto nostro modo, sed de Spiritu sancto oīa in vtero virginis, factæ mysteria conceptionis eius operante, è virgine de qua veram carnē assumpserit, non aliunde, vt impietas vestra mentitur, attulerit, sed in ea venerit, quæ in vtero virginis nata sit, & propterea dicūt, non solūm conceptum è Spiritu sancto, sed etiā natum de Maria virgine, quæ eius vera genitrix sit, quæque Deum simul & hominem peperit, non quod diuina natura in ea tum primum nata, quæ à Deo patre ab æterno progenita est, sed quod tum descendisset, in vterum virginis, carnem humanam assumpserit, cum qua vna è virgine

R 3 natus

natus est, & quod ante nō fuisset, factus, in qua carne passus quod verū hominem fuisse demonstrat, crucifixum, mortuum, sepultum, resurrexisse, in cœlū ascendisse, sedere ad dexteram Dei patris sui, cui diuinitate, cui potestate, gloria, aternitate, par est, & substantia idem Deus proprietatibus, concipiendi, nascendi, patiendi, crucifigendi, moriendi, sepeliendi, ad inferos descendendi, resurgendi, in cœlos ascendendi, in futurum iudicium veniendi distinctum, & ipsi se credere profitentur, & pueros illos suos credere docent: hanc enim personam eius quam à patre distinctam habet, sequuntur, maximè verò propriam vnionem humanitatis & carnis assumptionem, quo quidem filio Dei CHRISTO IESU, & Deo, & homine esse demonstrato, officiis eius explicatis, statim tertia persona, quæ & ipsa idem Deus sit cum patre & filio & spiritu sancto, Spiritus sanctus demonstratur, ac ita dicitur, & in Spiritum sanctum, subaudito illo verbo,

bo, Credo in Deum spiritum sanctū,
 ita enim hæc ab Apostolis dicta, vt &
 vnum Deū in substantia esse doceāt,
 & trinū in personis, credo inquit in
 Deū, in quē Deū, si quæras, respōdēt,
 in Deū patrē, in Deū filium, in De-
 um Spiritum sanctum, qui tres vnus
 & idem Deus sunt, vnus est DEVS
 patet, vnus DEVS Filius, vnus DE-
 VS Spiritus sanctus. qui tres vnus
 DEVS sunt in substantia, quæ de
 tribus personis patre, filio & Spiri-
 tu sancto prædicatur, & æqua lance
 omnibus tri buitur vt communis na-
 tura, quam doctrinam cū homines
 cum ipso lacte matrum sugant, &
 Spiritum sanctum ab infantia De-
 um esse verū, patri & filio æqualē, &
 consubstantialem vt pote qui è sub-
 stantia patris & filij procedat, persua-
 sū habent. Qd̄ cū ita sit, tu tamen im-
 pudentissimū os, audes apud eos af-
 firmare, spiritū sanctū, nō solū Deū
 nō esse, sed neq; esse, merū figmentū
 idololatrarum esse, nosq; nullum
 testimonium ex sacris litteris, quo
 diuinitas spiritus sancti apertè de-

*Impudentia
 Francken.*

diuinitas Spiritus sancti apertè de-
 monstratur, proferre posse asseueras
 quod qua conscientia, & qua fide di-
 cas, iam audi: non fore autem te tam
 impudentem puto, vt Isaiam à sacris
 litteris se iungas: si enim prophetarū
 vaticinia sacra Biblia tibi non sunt,
 equidem nescio, quid tibi sacrum e-
 rit? Sed audi Esaiam apertissime Spi-
 ritum sanctum Deum confitentem,
 Audiui (inquit Esaias) vocem Domi-
 ni, siue Iehoue dicentis, quem mit-
 tam, & quis ibit nobis, & dixit, Ecce
 ego, mitte me, & dixit vade, & dices
 populo huic, audite audientes, &
 nolite intelligere, & videte visionē
 & nolite cognoscere, ex cœca cor po-
 puli huius, & aures eius aggraua, &
 oculos eius claude, ne forte videat
 oculis suis, & auribus suis audiat, &
 corde suo intelligat & conuertatur,
 & sanē eum. Audiuisti vir vete-
 cunde, quid dominus Deus, quem
 Hæbrei Iehouam vocant, dixerit,
 quam legationem ad populum suū
 Esaiam perferre iusserit, quod mu-
 nus, illum, apud populum se dere-
 lin-

linquentem obire voluerit, omnem vim intelligendi, omnem rationem voluntatis suę, & calamitatum earũ, quę sceleribus, & improbitati populi eius, Dei sui desertoris imminerēt cognoscendę, ereptam eis, nunciari iubet, vt auribus quidem audirent, nil tamen eorum, quę audirent, intelligere possent; oculis viderent, nil tamen viderent, nil corde intelligerent: Cum enim obscuratum malitia cor eorum esset, lumen veritatis non admisit, scientes, videntes, prudentes peribant: Et verba, & sententiam Dei, ad Esaiam loquentis audisti, negare non poteris, Deum hęc ad Esaiam locutum, quamuis eadem cęcitate, & oculorum & cordis, qua illi labores, nec quę te supplicia hominem in Deum blasphemum manent, quę dyrę capiti tuo impendant, intelligas: sed ad Dominum loquentem ad Esaiã redeamus, & quis sit ille Iehoua, qui tam tristia Esaiam populo nunciare pręcipiat, inquiramus, nō iam à patrib' quos tu Idolo latras, & Spiritus sancti artifices vo-

diuinitas Spiritus sancti aperte de-
 monstretur, proferre posse asseueras
 quod qua conscientia, & qua fide di-
 cas, iam audi: non fore autem te tam
 impudentem puto, vt Isaiam à sacris
 litteris se iungas: si enim prophetarū
 vaticinia sacra Biblia tibi non sunt,
 equidem nescio, quid tibi sacrum e-
 rit? Sed audi Esaiam apertissime Spi-
 ritum sanctum Deum confitentem,
 Audiui (inquit Esaias) vocem Domi-
 ni, siue Iehoue dicentis, quem mit-
 tam, & quis ibit nobis, & dixit, Ecce
 ego, mitte me, & dixit vade, & dices
 populo huic, audite audientes, &
 nolite intelligere, & videte visionē
 & nolite cognoscere, excœca cor po-
 puli huius, & aures eius aggraua, &
 oculos eius claude, ne forte videat
 oculis suis, & auribus suis audiat, &
 corde suo intelligat & conuertatur,
 & sanē eum. Audiuisti vir vete-
 cunde, quid dominus Deus, quem
 Hæbrei Iehouam vocant, dixerit,
 quam legationem ad populum suū
 Esaiam perferre iusserit, quod mu-
 nus, illum, apud populum se dere-
 lin-

Esai. 6.

linquentem obire voluerit, omnem vim intelligendi, omnem rationem voluntatis suę, & calamitatum earũ, quę sceleribus, & improbitati populi eius, Dei sui desertoris imminerēt cognoscendę, ereptam eis, nunciari iubet, vt auribus quidem audirent, nil tamen eorum, quę audirent, intelligere possent; oculis viderent, nil tamen viderent, nil corde intelligerent: Cum enim obscuratum malitia cor eorum esset, lumen veritatis non admisit, scientes, videntes, prudentes peribant: Et verba, & sententiam Dei, ad Esaiam loquentis audiisti, negare non poteris, Deum hęc ad Esaiam locutum, quamuis eadem cęcitate, & oculorum & cordis, qua illi labores, nec quę te supplicia hominem in Deum blasphemum manent, quę dyrę capiti tuo impendant, intelligas: sed ad Dominum loquentem ad Esaiã redeamus, & quis sit ille Iehoua, qui tam tristia Esaiam populo nunciare pręcipiat, inquiramus, nō iam à patrib' quos tu Idolo latras, & Spiritus sancti artifices vo-

cas, sed quæramus certiores interpre-
tes, & qui eodē spiritu, quo prophe-
tæ inspirati locuti sunt, pleni: hæc
domini verba nobis exponant, equi-
dem Apostolos nemo est qui nō fa-
teatur, spiritu sancto repletos, locu-
tos esse, testantur hoc clarissimè sa-
cra Biblia, nisi tu pro tua impuden-
tia, nouum testamentum, & do-
ctrinam Apostolicam à sacris Bi-
blijs amoucas: quod equidem non
dubito, nil tibi à Christo profectum
placere potest, qui Christum ipsum,
cane peius & angue oderis, qui il-
lum, & diuinitate illa hæreditaria, &
officio legationis à patre illi deman-
dato, mediationisq̃ue inter nos, &
Deum patrem expolies, tamen quo-
modo Apostoli locum Esaiaæ inter-
pretentur, & quem Iehouam locutū
ad Esaïam testentur, videamus, au-
diamusq̃ue ipsum vas electum Pau-
lum, non credentes Iudæos incre-
pantem, & cœcitatisa b Esaïa prædi-
cæ damnantem, cum inquit Lucas
inuicem non essent consentientes
discedebant, dicente vnum ver-
bum

rum Paulo, quia bene spiritus sanctus
locutus est per Esaiam Prophetam ad
patres nostros dicens, vade ad popu-
lum istum, dic ad eos. aure audietis,
& non intelligetis, & videntes vide-
bitis, & non perspicietis: in crassa-
tum est enim cor populi huius, & au-
ribus grauitur audierunt, & oculos
suos compresserunt, ne forte vi-
deant oculis, & auribus audiant, &
corde intelligant, & conuertantur,
& sanem eos: Hæc est Pauli verbo-
rum Domini DEI ad Esaiam lo-
quentis interpretatio. Narrat Esaias
locutum ad se dominum, qui Ieho-
ua est, recensetque eius de cæcitate Iu-
deorum verba, quæ Paulus vas ele-
ctum Dei, & templum Spiritus san-
cti à Spiritu sancto dicta esse disertè
testatur, & Iehouam eum qui ad E-
saiam loquebatur spiritum sanctum fuisse
docet, bene inquit de vobis spiritus san-
ctus dixit, non simpliciter dixit dominus
ut Esaias, sed quod sit ille dominus, com-
munis. non omnium personarum notio est do-
minus, quæ igitur persona & Hypostasis
in qua Iehoua ad Esaiam loquebatur,
fue-

Paulus spiritum sanctum Deum esse testatur: Francken negat, vide cui credendum.

fuerit, explicat, Spiritum sanctum dominum Deum illum esse, qui locutus ad Esaiam, demonstrans ut & hypostasim à patris & filij, & spiritus sancti distinctam esse, & Deum esse docet, nosq; sua autoritate, aduersus mendacia tua muniat, & quod tuæ impudentiæ obijcere debeamus ostendat: Non ignorabat Spiritus sanctus, qui ad Esaiam loquebatur, te & tui similes canes, in diuinitatem suam latraturus, suppeditauit nobis per Paulum fustes, quibus dentes vestri frangerentur, te ipsum Iehouam esse, qui est Deus benedictus, loquens in Paulo, nos docuit. Non humana est hæc interpretatio vocis, dominus qui ad Esaiam loquebatur, non nostrum figmentum, sed eius ipsius Dei, qui Spiritus sanctus est, quo inspirati propheta locuti sunt, cuius ut Prophetia ipsa, ita & interpretatio eius propria est, ut Petrus eodem Spiritu plenus testatur: Non homo igitur Spiritum sanctum Deum esse, testatum nobis reliquit, sed ipsemet Deus, ipse dominus, ipse Spiritus sanctus qui

1. Pet. 1.

qui per os Pauli Iudeorum incredulitatē damnavit, cœcosq; esse iussit, & sententiã ppetui erroris in eos pronunciauit, & hæc quidem Pauli verborũ Esaiæ interpretatio est, quæ vector, ne apud te tanti ingenij, & tantæ perspicacitatis virum, qui solus veras religiones videas, parum autoritatis habeat, utpote minimi & abortiui. Ut ille de se ait, Apostoli pin-
 de, audi quid princeps ille Apostolo-
 rũ dicat Petrus, nisi & hunc Christi, cui bellum intulisti discipulum contemnas: sed audi tamen quod ille de Spiritu sancto senserit, quẽ esse cum Ananiæ & Saphiræ mendaciũ puniret, testat^r est. Cur inqt Anania tẽta-
 uit Sathanas cor tuũ mentiri te spiri-
 tui sancto, nõ es mentitus hominib⁹, sed Deo; audi uistine, dixisse Petrum, Spiritui sancto mentitum Ananiam, cum parte pecuniæ ex agro vendito coactę clam se posita, totã se Apostolis reddere diceret? quam fraudẽ eius spiritus sanctus qui in Petro habitaret, vidit, Petroque in quo loquebatur demonstrauit, vidit aut arcana il-
 la Ana-

1. Cor. 15:

18. 4.

*Pfal. 7.**Hier. 17.**Ad Rom. 8.**1. Cor. 2.*

illa Ananiæ & Saphiræ consilia & fraudem se positæ pecuniæ, vt verus Deus, & propterea Petrus ait. non hominibus mentitus es, sed Deo quæ scis nihil latere posse, qui corda hominum, & cogitationes scrutatur & videt, quem nullum arcanum latet: quam autem sit periculosum mentiri Deo, mox Petrus supplicio mortis, & Ananiæ & Saphiræ vxori suæ mendacij consciæ vno verbo irrogato docuit, & Spiritum sanctum verum Deum, qui vt neminẽ fallit, ita falli nunquam potest, sibi demonstrauit. quem cum spiritum primo loco dixisset, mox Deũ esse testatur, vt sit nõ hominib. sed spiritui sancto quæ est Deus benedictus, qui omnia arcana videt, qui corda scrutatur, quæ nullũ secretũ latet, mentitus es: Hæc enim omnia quæ diximus, propria sunt solius Dei inde Christus suã diuinitatẽ probabat, quod cogitationes Pharisæorum in cordibus conclusas & latentes videret, & tanq̃ si in luce positæ essent eis respõderet, inde eius diuinitatẽ multi agnoscebant, & mirabantur

batur, arcana illa, eū videre: quod eū
 ita sit cum Spiritus sanctus occulta
 videat, omnia scrutetur, falli neque-
 at, Deum necessario esse sequitur qd'
 Petrus testatur, Deo inquiēs menti-
 tus es, Spiritus igitur, & Spiritus do-
 mini Deus est, quicqd inquis in Deo
 est, Deus est, Spiritus sanctus in Deo
 patre & filio est, vnde Spiritus domi-
 ni dicitur. Nō solum igitur Petri, sed
 & tua ipsius vir acute confessione
 Deus est Sed ad Paulum redeamus,
 & quid de Spiritu sancto alijs quoq;
 in locis sentiat audiamus: An nesci-
 tis inquit scribēs ad Corinthios, quia
 templum Dei estis, & spiritus Dei ha-
 bitat in vobis, Attende quæso, quid
 dicat, templū Dei Corinthios vocat: 1. Cor. 3.
 Cur? quoniam Spiritus Sanctus habi-
 tat in eis. Templum. n. Dei, habitatio
 ppria est, Spiritus igitur sanctus Deus
 est, cuius templū Corinthij sint, tem-
 plū Dei estis vos, ait Paulus, & q̄ sit il-
 le Deus, cuius tēplū sint, statim docet,
 spiritus sanctus, dicēs, habitat in vo-
 bis, q̄ est Deus, cuius vos tēplū estis: &
 alio loco, an nescitis, quoniā mem-
 bra

bra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, membra nostra templum Spiritus sancti esse, propterea ait, quia Spiritus sanctus habitat in eis. Spiritus igitur sanctus Deus est, cui membra nostra consecrata, templum sint, quæ Paulus ne profanemus, ne vicijs violemus, hortatur nos, dicens: Glorificate igitur, & portate Deum in corpore vestro, quem Deum Paule glorificemus, & portemus in corpore nostro? Spiritum sanctum inquit, qui habitat in vobis, qui est Deus viuus, cuius vos templum estis, vos enim, inquit, estis templum Dei viui, quæ tota oratio Pauli, de Spiritu sancto est, illum in corpore nostro esse, illum in nobis habitare, illum glorificari, & portari in cordibus nostris præcepit; ita Paulus, & nos illius templum esse, & Deum ipsum esse, disertissimis verbis restatur, cui tu quàm impudenter resistas, quam furenter in Spiritum sanctum inuadas, quis non videt? ita tu pudorem exuisti, ita frontem perfri-cuisti, vt luce clariora neges, vt aper-te men-

*Præcken.
Impudencia*

re mentiaris. Nullum, inquis, in sacris
 Biblijs inueniri apertum testimoni-
 um de diuinitate Spiritus sancti: infi-
 nita sunt, impudentissimè mendax,
 quæ vt tibi referamus, indignus es, si
 his quæ apertè Spiritum sanctum de-
 um appellant, quæ pauca produxi-
 mus, non credis, neq; alijs quæ idem
 testatur credes: neque tu ignoras Spi-
 ritum sanctum in sacris Biblijs & vo-
 cari, & esse Deum verum, sed pro tua
 nequitia veritati apertè aduersaris,
 non vt vnum Deum esse, sed vt nul-
 lum esse doceas. Hæc tua est illa, quæ
 nemo vidit vera religio, nullum De-
 um esse, hic scopus doctrinæ tuæ, tu
 es ille insipiens, qui dixit, nō est Deus
 Cum idololatræ, inquit Francken, nō
 contenti duabus diuinis personis, ter-
 tiam quoq; adijcere vellent, quæ spi-
 ritus sanctus vocaretur, non autem
 ignorarent, nullum extare in sacris
 Biblijs de diuinitate Spiritus sancti a-
 pertum testimonium, & cætera: Pri-
 mum vide, quo numero apud hunc
 simus, qui Christum Iesum Saluato-
 rem nostrum profitemur, qui patrē,

*Francken ad-
 pertè verita-
 ti aduersatur*

*Francken
 Atheus.
 Psalm. 136*

*Contumelia
 qua afficimus
 a nebulone
 Franckewo*

& Filium, & Spiritum sanctum, in
 substantia vnum, in personis trinum
 adoramus, non Christiani, non veri
 Dei cultores, sed idololatræ illi su-
 mus: idolon enim illi horrendum
 veneranda & tremenda Trinitas est.
 Equidem si non DEI optimi maxi-
 mi, quam iam dudum contemne-
 re didicimus, gloria nos mouet,
 nostra ista contumelia, & insignis
 iniuria nos mouere deberet, quid
 vnquam in nos contumeliosius,
 quid maledicentiùs in hominem
 Christum Iesum, vnà cum patre Deo
 & Spiritu sancto colentem, dici po-
 tuit? quàm quod iste dicat? Sed
 nos non modò non offendimur, sed
 etiam hominis ingenium & acu-
 men, qui hæc videat admiramur,
 laudamus, præmijs ornamus, do-
 mum vocamus, scholas illi non im-
 pudentiæ, quas Crassus centor ido-
 lolatra quondam in sua Republica
 claudere iusserat, sed impietatis &
 blasphemix aperimus, nulli qui a-
 liquid

*Trinensum
 iudicium.*

liquid hominis in se esse sentiat ferendas. O miserum Regnum, ô perditos mores, ô insaniam mobilem, idololatram te à scelerato homine vocari; DEVM tuum creatorem; à quo tot tantaque bona assidue haurias: idolon horrendum dici audis, nullo tamen sensu commoueris? nihil ad te tam insignem in DEVM blasphemiam attinere cogitas, & tua autoritate scelus tantum tam insani & perditum hominis confirmas, armaque illius impietati aduersus Deum tuum, viresque sufficis? Sed hæc ne quicquam querimus: Audi quò Francken tendat, non contenti duas personas diuinas finxisse, Patris & Filij, tertiam etiam, quæ Spiritus sanctus diceretur, fingunt; Quis feret tam impudens, tam clarum mendacium? Nòsne hæc fingimus? nòne palàm Deum patrem, Deum filium, Deum Spiritum sanctum, vnum verum solum, æternum Deum, omnia in omnibus operantē,

*Deploratio
temporum.*

*Monstrati à
Franckenqui
sunt,*

*Francken ho-
stis spiritus
sancti.*

*Francken sce-
lus scelere cu-
mulat.*

à condito mundo omnes & esse sciāt
& confiteantur, & iste à nobis Roma-
nis multitudini Deorum afluētis cō-
fictam Trinitatem esse mentitur, &
hominibús ne, an verò stipitibus di-
cam, apertè illudit, figmētum idolo-
latrarum tres personas diuinas esse
clamat. ô præclara ingenia istorum,
qui illi scholæ in suis vinculis potesta-
tem habēdæ faciunt, qui liberos suos
omni impietatis genere, & scelerū cō-
formandos isti tradunt, ô crassa inge-
nia, ô perditam nequitiam. Equidem
isti sunt, qui audientes non intelli-
gunt, videntes nihil vident, in sca-
sum reprobum dati, & quorum cor
insipiens, malitia obscuratum; nul-
lum, inquit spiritus sancti iste hostis,
testimonium apertum sacræ scriptu-
ræ de diuinitate Spiritus sancti esse a-
it, quod quoniam impudenter à se di-
ctum videat, nihil hic moratur, & tã-
quam canis hausta semel aqua ripam
transcurrit, alio mendacio impuden-
tiam suam cumulat, non solum, in-
quit sacra scriptura: Spiritus sancti di-
uinitatem non admittit, sed etiam v-
nige-

unigenitum filium Dei, in fraternam
 societatem, nullum alium admittere
 deum, sed prorsus excludere clamat,
 & mendacium mendacio exornat; te
 testimonia aperta diuinitatis Spiritus
 sancti produximus, infinita, si tuæ in-
 sania mederi posse nos videremus,
 producturi, quæ tum Patres sancti ad-
 uersus hæreticos veteres produxe-
 runt, & noui tum Catholici, tum Eu-
 angelici producunt. expertus es in
 schola Caluini, quæ firma p̄sidia ad-
 uersus te, & tuos tibiq; similes canes
 parata illi habeant: tremendã & vene-
 randam Trinitatem in ea schola, quæ
 nunc idolon esse clamas, vocare sole-
 bas, nihil in ea schola, quam Valenti-
 ni Gentilis cineribus aspersam vide-
 bas, aduersus Trinitatem ausus es, vn-
 de nisi effugisses, funibus potius vin-
 ctus, quàm argumentis & testimoni-
 is scripturæ victus, pœnas tua impie-
 tate dignas dedisses, impudentis ho-
 minis est, negare quæ vel vno verbo
 refelli, & testimonio vno statim pro-
 bari possunt, produximus aperta te-
 stimonia, tuoq; mendacio oppo-

fuimus, quod etsi ab alijs iam antè fa-
 ctum fuisse scires, refellere tamen nō
 ausus fueris, sed ad aliud mendacium
 statim transferis, vt dicas Spiritus san-
 cti diuinitatem tertiam personam in
 diuinis, filium Dei non permittere
 constitui. Propterea quod ille vnige-
 nitus sit, quod in fraternam societa-
 tem nullum admittat, nullos fratres
 habeat, cum sit vnigenitus & solus
 Dei patris filius, vbi improbitatem
 ne tuam ita apertam reprehendam,
 an tantam stultitiam rideam, haud
 scio, stulti hominis est dicere, quæ
 secum pugnent, & quæ negauerit, as-
 seuerare; hoc enim est improbissimè
 & apertè mentiri: negas filium DEI
 esse, negas Deum patrem generare
 potuisse. Adimis illi filium, quod in
 toto illo tuo primo Critirio demon-
 strare totis viribus contendisti, nunc
 verò argumento vis esse Spiritum
 sanctum non posse esse tertiam per-
 sonam diuinam, propterea quod e-
 um fratrem filij DEI oporteret esse,
 quæso qui tu homo es? quem filium
 Dei

*Prænomen im-
 probior an
 stultior sit, in-
 certum.*

Dei negas esse, cum tertiam quam nos fingere mentiris personam Spiritus sancti excludere à diuinitate asseris, ne in fraternam societatem veniat, & cohæres illi apud Deum patrem sit, si filius Dei, vt tu omnibus persuadere contendis, non est, quomodo qui non est, spiritum sanctum à diuinitate arcet, si arcet, certè est, si tu Deum blasphemias, negare te esse, ne stultissimus qui quam poterit, vides quam tecum pugnes, quem non esse asserueras, eum non solum esse, sed etiam Spiritum sanctum, ab hæreditate diuina arcere ais: si arcet, est: si non est, non arcet, qui aliquem agere quippiam concedet, concedat necesse est, eum esse, qui negat esse, neget necesse est & agere: aut igitur filium DEI esse concede, qui Spiritum sanctum à diuinitatis possessione amoueatur, aut eum quem non esse mentiris, ad tuam insaniam tuendam non producas. Quid hæc sibi volunt? non est filius Dei, non generat

*Pugnat sectæ
furore | excu-
satus Fran-
cken.*

Deus, verbum filius Dei vnigenitus,
Spiritus sanctum non admittit in
fraternam societatem, arcet eum ab
hæreditate sua diuina, idem esse & nō
esse asseueras, idem ais & negas, quod
qui facit, ex intimo cerebro insanit,
à pueris etiã in ludis ridetur, cachin-
num tollent tui discipuli, cum te au-
dierint pugnantia asserere, cum tu ip-
se doceas, alteram partem contradi-
ctionis veram esse oportere, alteram
necessariò falsam esse, nunquam e-
nim aientia & negantia simul aut ve-
ra aut falsa esse possunt. Pudeat te
Francken ita apertè mentiri, qui si pu-
dori quem exuisti non consulis, com-
modis tamen & lucro cui inhiās per
omnes regiones decurras, omnes re-
ligiones excutis consule, falsa apertè
dicentem, & legibus Dialecticis ad-
uersantē tui te auditores relinquent,
vacua in schola desidebis, parietibus
etiam tuam stultitiam cum improbi-
tate ridentibus, diuinam personam
Spiritus sanctum, ὁμοούσιον quidem
patri & filio ab vtroque productum,
non tamen genitum finxisse nos ais,
nos

nos verò non finximus, sed à Deo pa-
 tre, & à filio eius verbo eterno produ-
 ctum, & emanantem agnoscimus, &
 veneramur Deum verum & æternū,
 patri Deo & filio consubstantialem
 credimus corde, & profitemur ore,
 & quanquam ab eodem principio,
 quod est sine principio, Deo patre, v-
 na cum filio verbo æterno procedat,
 substantiamque suam ex eodem fon-
 te quasi hauriat, filium tamen eum
 non dicimus esse, sed Spiritum san-
 ctum, qui à Deo patre, & filio spira-
 tur & procedit. Etsi enim vterque ex
 eodem Deo patre principio suo pro-
 cedant, procedendi tamen ratio vtri-
 usque alia & diuersa est, ille procedit
 per generationem æternam; hic per
 spiratiōem, intellectu λόγος, vt tu nos
 fingere ais, à patre produeditur volun-
 tate spiritus sanctus. Agnoscimus
 quæ nostra sunt, quæ vera & immota
 esse, nec vllis mendacijs violari posse
 asseueramus: Nam, quod tu pro tua
 impudentia argumētum, & quidem
 bicorne, ad refellendam Spiritus san-
 cti à patre Deo processionem adfers,

*Differentia
 processionis fi-
 lij, & Spir-
 itus sancti à
 patre.*

*Prorsum menda
e i Francken
g 16 16,*

*Furia Fran-
cken.*

torum est negatorium, cuius fronte
impudentissimo mendacio commu-
niteris: ais enim quam tamen commu-
nitiam fictamq; doctrinam commu-
nis totius sacrae scripturae, refellit con-
sensus & conspiratio, in duplicem si-
milis substantiae productionem, crea-
tionem & generationem: totum hoc
Francken mendacium impudens est,
totius scripturae consensum appellas,
qui sacris scripturis nihil tribuas, quae
scriptura tibi ubique, & in filio gene-
rando, & in spiritu sancto producen-
do aduersatur, manifeste Christus te-
statur, spiritum sanctum tum a patre,
tum a se procedere, manifeste Prophe-
tae de Spiritu Domini locuti sunt, do-
minum eum vocantes, quod non ab
hominibus fingatur, sed quod ab eo ip-
so Domino nostro procedat, ad nos-
que mittatur, per os Prophetarum
loquatur, non sacra scriptura, quae a
spiritu sancto profecta est, aduersus
spiritum sanctum tecum coniurat;
sed furiae illae, quae te serpentibus me-
diorum armatae insequuntur, ac
men-

mentiri, blasphemareq; nomen sanctum Domini cogunt. Duo generata esse similis substantiæ producendæ creationem & generationem, & propterea Spiritum sanctum, si est, oportere aut genitum esse aut creatum: Atqui inquis, creatum esse nolunt: fateri ergo debet genitum esse, & alterum filium. Duobus tu propositis modis producendæ similis substantiæ, alterum infirmas, & tollis, vt alterum concludas; quod in his seruati solet, quæ per diuisionem facienda proponuntur. Agnoscimus te legibus artis differendi hic parere, & eas vt sanctas seruare, sed in eo te versutum & peruersum esse, fraudemque in leges eas, quas seruare te videti velis, facere quis non videt; cum enim tria membra ad disquisitionem vocare debueris, triplicemque modum substantiæ producendæ statuere, creationem, generatiõem, & processionem, tertium membrum substilisti, veritatem mutilasti, duo tantum membra protulisti. Oportebat te ita argumen-

PRAMI FRANKEN IN SIGILLIS.

gumentari : Tres sunt modi similis
 substantiæ producendæ , generatio,
 creatio, productio : Spiritum sanctū
 non genitum, non creatum esse, igitur
 productum, quæ vera conclusio
 est, quam Catholica Ecclesia probat,
 ac ut veritatem immotam cōseruat,
 quam tu impudentissimè sophista su-
 stuleris, & fallendi illo genere aduer-
 sus Spiritum spiritum, qui falli non
 potest cuique quàm sit periculosum
 mentiri, iam docui, abusus es, quod
 diuisionis esse, Magistri artis differen-
 di vocant, quod inter cæteros mo-
 dos, tum etiam sit, cum non integrè
 locus quispiam in quæstionem duci-
 tur, cum pars argumenti supprimitur,
 quod tu hic fecisti. Negamus igitur
 tuam istam mutilatam conclusi-
 onem, & claudam tuam aggressionē
 pede proterimus, nihilque è mutila-
 ta tua propositione te concludere, &
 tantum nugari pronunciamus, amo-
 lire igitur hinc te, cum tuis sophisti-
 cis & fallacibus conclusiunculis, veri-
 tas hic agitur, certis & indubitatis, in-
 tegris, non mancis agendum de re se-
 ria

ria argumentis est: Duplicem inquisitionem similis substantiæ productionem ais esse, creationem, generationem, quo in loco bis mentiri te non piguit: Primò, quod tertiam rationē, quæ est processio suppresseris: Secundò, quod creationem similis substantiæ productionem esse dicas, quæro. n. an tu Deo, à quo creatus es, similis sis, vtrūne, tua substantia DEI creatoris substantiæ simillima est, ille ens optimum, ens primum, nullius egeas, verax, immotum, à nullo dependens, vt te tuus Aristoteles docet: Tu verò sceleratum caput, tu vanus, tu mendax, qui egeas, & è flāma ipsa cibum petas, nusquam consistas, Tu ane ista ratio cinatio, res creatas creatori exæquabit? & vel illas quæ caducæ sint, æternas & immotas reddet, vel creatorem ipsum ens primū omni mutationi, vt res creatæ sunt, subijciet. Aliud est genus substantiæ rerum, quæ creatæ sunt, aliud creatoris ipsius, creatos serpentes, vermes, calices, scimus, nihil cum diuina substantia, tamen illis commune esse videmus,

demus, tu ipse, tuaque vanitas planè docet, per creationem similem substantiam non produci, cum tu conditori tuo Deo, & verbo eius quo creatus es, non solum similis non sis, sed etiam contrarius & mendax, quod autem per generationem similem vis produci substantiam, rectè est; nolenti tibi veritas excidit; nolenti vt Caiphæ allapsa: homo hominem similem sibi generat, bos bouem, canis canem, similes sunt geniti generantibus in specie, vt Philosophorum etiam scholæ docent, similem igitur & eiusdem substantiæ Deus Pater filium genuit, æternus, æternum genuit, quod tu paulò antè negabas, qui filium Dei aut nunquam genitum, & nullum esse, aut si genitus sit, æternum non esse concludebas, & dissimilem genitum genitori, contraquam nunc contendis, esse voluisti. Hoc enim tu agis, vt cum nobiscum pugnes, te ipsum tuis armis conuulneres, ac tibi ipsi, vt Iudas CHRISTI filij Dei proditor laqueū iniicias, pleausq; mendaciorum rumparis. Pu-
det

*Suis armis
Franken
conicitur.*

det me, pudet tecum in certamen descendisse, piget me tempore & ocio in tuis nugis refellendis abuti, quæ sua illa qua conficta sunt vanitate dissoluuntur, concludis Spiritum sanctum, si à Deo patre procedat, filium necessariò esse, ad quam conclusionem, nescio quid nugatorium afferas, atque productionis modum diuersum productorum diuersitatem non adferre, & propterea, etsi spiritus sanctus, alio modo quam filius à deo patre producat, non sequi ut non sit filius; cum vterque ab vno & eodem producantur, patre Deo principio, quod quàm vanum sit, vide, idem tuus pater te genuit, caput mundo detestandum; idem si cerdo est, calceum vel quoduis aliud opus arte sua effictum producit, quid, num nam calceus ille tui patris manibus effictus, etiam filius & homo vanus, atque tu ipse es, erit? Procreat figulus liberos, fingit vasa idem, & liberi & vasa ab eodem figulo illo producantur, igitur ut tu argutaris, nullum discrimen
inter

inter vasa, & inter liberos figuli fuerit, & secundum te, qui nihil interesset ais, quomodo quippiam producat, modò ab vno & eodem producat, vt liberi & vasa figuli filij erunt, absurda sunt hæc, ô Francken modus producendi diuersus, diuersitatem in rebus productis effecit ab vno deo patre, & filius; & Spiritus sanctus proccedit, non tamen persona filij est eadem, quæ spiritus; nec spiritus quæ filij, quod filium generando, Spiritum sanctum spirando producat, ab vno eodemque Deo, omnia per idem verbum facta sunt, non tamen omnia idem sunt, tâta rerum est varietas, tot discrimina, quæ nec capi quidem sensu queant, neque illud audio quod discas, non tam distare productionem spiritus sancti, à generatione filij, quàm distet generatio hominis ab homine. Vanum enim est hoc quod dicis, vna ratio est generandi diuersorum hominum, productio Spiritus, & generatio filij diuersa sunt. Faceffe igitur cum tuis argumentis, nugisque & fumo isto sophistarum, illud quoque quod

quod inferis Si homo generet Deum non generare, nugatorium est, neque quoniam diuersa est generatio hominis & Dei sequitur, spiritum quoque generari à Deo oportere, & genitum dici. Est enim hoc genus consequentie, quod ille, in cuius religione & natus, & puer educatus es, vocare solebat: ab angulo ad baculum degenerat: Deus Deum generat, homo hominem, diuersa ratio est generationis diuinæ, à generatione hominis & naturæ quæ diuersitas ex diuersitate generantium oritur: vt autem idem Deus diuerso modo & filium, & Spiritum sanctum generet, inde inferri non potest: nam & hominis generatio vniuersalis est etiam in pluribus hominibus generandis: Dei productio, filij, & Spiritus sancti diuersa est, neque sequeretur, si homo generaret diuersa ratione, cum generare & hominem, & asinum posse, & vtramque hanc prolem eius vel hominem vel asinum esse: Agendum enim tecum rudissimum animal rudius est asini tuo sensui ad mouendi, sublimiora non capis Si in

T

quis,

quis Deus generat filium, potest non eadem ratione quidem gignendi, diuersa tamen spiritum gignere: vna est diuinæ generationis ratio, vnus modus: Genuit Deus pater verbum suum sapientiam suam, qua omnia cōdidit, & gubernat, spirat verò spiritum sanctum, quæ tamen spiratio, diuersa est à generatione filij, & filius & spiritus sanctus à patre procedit, communis est illis hæc appellatio: Processi, inquit Christus à patre de seipso loquens, & de Spiritu sancto, qui à patre procedit, sed huius processionis diuersa ratio est. Filius procedit per generationem, ex vtero, inquit Deus pater, genuit e. At Spiritus sanctus procedit per spirationem, & procedit non solum à patre, sed etiam à filio, quæ diuersa ratio procedendi, diuersum filij à Spiritu sancto reddit, neque rursus spiratio generatio est, cū diceretur aliud est igitur generari filium, aliud spirari Spiritum sanctum: neque inferri potest, quia filium

Ioan. 8.

Ioan. 15.

um gignit ex vtero suo Deus pater, etiam spiritum sanctum generare, & propterea genitum quoque debere dici, vt tu fingis. Tolle igitur tua ista figmenta, non quod tibi videtur est, sed tibi videri debet, id quod est Deus, neque enim tua stultitia modum gignendi, quem ille non agnoscit, præscribere illi, & mandare potest, aliud est generatio, aliud spiratio in diuina illa Maiestate, aliter figulus procreat liberos, aliter vasa illa lutea fingit, vtriusque quidem author est, neutrum tamen alterum est, nec liberi sunt vasa, neque vasa liberi. Reuocarem te ad solem, sed cæcitas tua morbusque tuus splendorem eius non fert, tenebræ figmentorum tuo & mendaciorum te delectāt, in his nimium acutus & perspicax es, idem Sol radium emittit, & calorē spirat, vnus & idem Sol vtriusque principiu est: Alia tamen procedendi radij, alia caloris ratio est; Radius lucet, calor calefacit, & res viuificat: non est quidem radius sine calore, alius tamen est calor, alia lux siue radius, alius

*Francken
solem veritas
is non fert.*

lius Sol, diuersa ratio luminis à calore est, & in ortu, & in operando, quæ tamen vnus Sol vnum astrum sunt. Non est igitur necesse, quod Spiritus sanctus à patre vt & filius procedat, cum quoque dici genitum, cum Dei generatio, vt & ipse Deus simplex sit: sed nimium multa de nugis tuis argutis ratiocinamur, diutius quàm vires tuæ ferre queāt, tecum luctamur, nō argumentis tecum agendum est, verū enim uerò fustibus & igni. pulcherrimè quidem Princeps in nostra hac Repub. dixit: Hoc genus Gorscii disputationis non nisi fustibus profligatur, vt illud dæmonium quod discipuli eijcere non quibant, ieiunio & oratione, ignem & fustes admoue. Si vis hoc dæmonium mendacij à Franken eijcere. Sed vide quem sensum tu habeas, contendebas generationē diuinam generationi rerum creaturarum parem esse, & propterea inferebas filium Dei, Deum genitum, si genitus est, principium habere, indequæ æternum non esse, quod omnia quæ ortū habeant, æterna non sint, at nūc mu.

mutata tua pelle disertè asseris, aliam Dei generandi rationem esse, qui sit Spiritus, aliam hominis, qui sit caro, vnde quæro ista inconstantia? vnde, vt quæ pernegabas, nunc asseueres, & tecum ipse pugnes: Dixi toties veritatem vt lucem, oculos tuos etiam si eos claudas ferire, inuito & imprudenti excidere, aliam esse generandi rationem verbi diuini, aliam hominis dicitis, rectè: accipimus libenter tuum hoc munus, agnoscimus veritatem nostram, à te iniquissimo possessore & tyranno elapsam, nobilique veris eius possessoribus redditam, & quam in tenebris mendaciorum cœclutam tenebas, in luce clarissima versantem honoramus. Venio ad illam quaestionem, quam tu vt tibi videris, argutè vrges: Si tres sint personæ diuinæ, & vna omnium substantia, vtrum nec nec etiam sint tres earum voluntates, secundum Trinitatem personarum, an verò vna, secundum substantiæ vnitatem: Deinde inquis, si voluntatis actione productus est Spiritus sanctus, velim respondeant quærenti, nū

candem voluntatem numero in omnibus tribus putent inesse personis, secundum vnam numero essentiam diuinam, an potius triplicem numero voluntatem, iuxta triplex suppositum diuinum; hoc tu cum proponeres, non ignorabas, quid Catholica fides respondere iubeat, & propterea assumis, non audebant inquires dicere, suam ac propriam cuique personæ voluntatem esse, & rationem, cur non audeamus, suam cuique personæ diuinæ voluntatem tribuere, reddis: quod sola personalia in diuinis propria sint, essentialia verò communia. Quæ autem diuinis sint communia personis, illa eadem sunt numero communia, at intellectus & voluntas non sunt personalia, sed essentialia, vt scholastici, & omnes alij Theologi confitentur, quare eadem est numero, voluntas in omnibus tribus diuinis personis, ergo & eadem numero actio voluntatis est in tribus *ὑποστασεσιν* diuinis: Hæc tu nobis proponis, ad hanc quæstionem nos tibi respondere vis; immò quod re-
spon

sponsuri eramus, tu ipse retulisti, ac
 tuæ quæstioni satisfacisti, vnam vo-
 luntatem trium personarum diuina-
 rum, secundum vnam substantiam
 eorum dicimus, idem velle, idem nol-
 le est totius Trinitatis diuinæ, vt po-
 tentia, vt æternitas, vt bonitas, sapi-
 entia, & cætera quæ substantiam di-
 uinam comitantur, omnibus illis tri-
 bus personis conueniunt, & vt non
 plures, sed vna potentia, vna æterni-
 tas, vna sapientia, vna bonitas, ita v-
 na voluntas, vna actio omnium est.
 Nō est in quo diutiùs hic moremur,
 quæ Theologi doceant, retulisti, &
 quidem sincerè & bona fide egisse te
 nobiscum dicerem, nisi quæ sequerē-
 tur te nobis veritate referenda infidi-
 as ponere iudicassent. ex ijs enim quæ
 à nostris de vnitæte voluntatis trium
 personarum dicuntur, spiritum san-
 ctum tertiam personam in diuinis ef-
 se nō posse, concludere conaris: cū e-
 nim in diuinis duæ sint actiões, altera
 intellectus, vnde generatio verbi, pro-
 dat, & similitudinem eius vnde proce-

*Trium perso-
 narum in di-
 uinis vna vo-
 luntas.*

*Franken ve
 ra dicendo
 fraudem qua
 rit.*

dat, effingit. Altera voluntatis, quæ spiratio est, in qua, quod procedens non effingat, similem eius, à quo procedit, generatio dici non potest, nec procedens genitam; contra quam tu concludere paulò ante conatus es, aïs voluntatis actione produci Spiritum sanctum non posse, cuius rationem reddis. quod eadem actio simul producere & produci non potest. Cùm igitur patris, & filij, & Spiritus sancti voluntas vna sit, actionem quoq; voluntatis vnã esse omnium trium oportere. Cùm igitur Deus pater, vnã cum verbo suo spirando producat Spiritum sanctum, illam spirationem voluntatis eorum, quæ est illis cum Spiritu sancto communis, & vnã omnium atque eãdem actionem esse oportet, quæ sine Spiritu sancto etiam esse nequeat & ita oportere ad eam spirationem & productionem Spiritus sancti voluntatem & actionem accedere, indeque sequi vt idem Spiritus & producat, & producat simul, atque iã in eodem spiritu actionem esse & producentem, & productam, quod

quod fieri nō posse tu asseueras, cum aliud sit producere, aliud produci, aliud spirare, aliud spirari, facere & fieri, concludis: Si Spiritus sanctus à patre & filio producat, actionem illā eorum esse, & productam & producentem Productam in spiritu, producentem in patre & verbo, quod tibi, (vt dixi) absurdum videtur. Quod equidem si velis meminisse, in qua materia tua ista dissertatio versetur, nihil absurdi videres, nec ita morosè, ne dicam stultè in arcanam illam Spiritus sancti processionem inquirereres, vt generatio verbi aeterni enarrari à nemine potest ita nec processio Spiritus sancti, scimus & credimus genitū verbū, scimus & credimus Spiritum sanctum à patre & filio procedere, testatur nobis eius processionem verbum aeternum: Procedere ait Spiritū sanctum à Patre, quem nobis missurum se promittit, testatur, & à se eum emanare. Credimus igitur hoc ita esse, quomodo autem fiat, nescimus, nec ultra id quod nobis renunciauerit veritas, progredi volumus, & tem

pus illud eius cognitionis expectamus, cum Deum, ut est, contemplari nobis potestas dabitur, cum eum sicut est videbimus, ut Apostolus pollicetur: neque volo hic referre quæ à Theologis scholasticisq; de hac processione Spiritus sancti dicatur. Video te eam partem Theologiæ non neglexisse toto illo decennio, quod te perdidisse desles, & quod tibi scholastici respondeant, ipse subijcis, dicēs: Etiam vna actio illa triū personarū fit, nihil tamen obstare, quo minus per eam spiritus sanctus producat, cum principium eius actionis sit Deus pater, verbum autem eius mediū, terminus autem spiritus sanctus ipse à patre & filio suo productus, ita etiam eadem voluntas, & eadem actio eius productionis sit omnium personarū, quod tum diuersè in eis spectetur, in patre ut in principio, vnde promanat: in filio, ut in medio, per quē manat: in spiritu sancto ut in termino, in quo consistit, nihil absurdi committatur, quod Spiritus sanctus actione voluntatis communis productus esse

esse dicatur, cum ipsi alia quodammodo ratione actio illa conueniat, alia patri & filio, & quidem actio illa voluntatis est omnium, alia tamen & alia alijs conuenit ratione patri vt principio, filio vt medio, Spiritui sancto, vt termino: Et quidem si de illis sermo nobis esset actionibus, quæ foras perspectant, & ad res creatas promanent, tua ista oratio vera esset, & ita vera, cui aduersari, prudentis non esset. Sed quoniam agimus de Actione diuina ea, quæ foras non prodit, quæ in ipsa diuinitatis substantia consistit, nihil absurdum est, Spiritum sanctum se produci à patre, & verbo suo velle, suamque voluntatem, voluntati quæ eadem, quæ illorum est, eorum voluntati consentire, & idem cum eis agere, & ad sui productionem illi cooperari vult Spiritus sanctus, DEVS qui est ab æterno esse, vt pater vult esse pater, non quod antè non fuerit, aut non sit sed quod est, vt semper sit, vult esse solus & vnus
Deus

Deus, non quod antè non fuerit, sed quod qui est semper se cum esse & agnoscere velit: Est Spiritus sanctus Deus tertia persona in diuinis producta à patre & filio ab æterno, & hoc se esse semper vult, in hoc patris & filij actioni cooperatur, indiuisa substantia diuina, indiuisam & voluntatem & actionem habet, legib' ista nostris non tenentur, nec Dialecticorum cōsequentijs illigantur. Scit Deus pater quomodo verbum suum generet, scit quomodo Spiritum sanctum spiraret, quorum vtrumq; nos credimus, & ita esse, etsi modum nō teneamus, profiteamur, fides, scientia nostra est, hæc, quæ vis intelligendi non potest, capit, & nos docet, cōfitemur vnā actionem voluntatis trium personarum esse, confitemur Spiritum sanctum à patre & verbo eius procedere, confitemur nihil absurdi in ea actione processione accidere. Nam quod infers ob vnitatem voluntatis & actionis producendi Spiritus sancti, effici, vt vna & eadem persona sit patris & Spiritus sancti, id totum vnum

vanum est. vrges tu ea, quæ tibi videntur tuum errorem firmare, & eorum cantilenam cantas, qui vt vnã substantiam, ita & vnã personam, Patris, Filij, & Spiritus sancti volebat esse, & non in re, sed in verbis ea discrimina personarum videri nugantur, quorum error ab Ecclesia damnatus & explosus, vt & tuus iste furor explo- detur, quanquam tu illos priores nobis reducere videaris, Cerynthum & Hebionem, qui Christum hominem tantum fuisse asserebant; Spiritum sanctum Deum esse negabant, quod idem tu contendis, & filium, & spiritum sanctum abnegas, Turcarum & *Francken* Saracenorum confessionem secutus, *Machometi* qui nec filium, nec spiritum sanctum *discipulum.* agnoscunt, vnum Deum esse clamant, cum quibus tu licet clames ad rauim vsque, veritas tamen æterna est, tres tamen in cœlo manent, qui testimonium dant, pater, verbum, & spiritus sanctus, qui tres vnum sunt, ait Ioannes, qui quod vidit, quod audiuit, quod manus eius contractarunt, se tractari scribit, sed quoniam tibi no-
stra

*Mercurij de
Trinitate
sententia.*

stra, vtpotè à Christo, quem à nobis
confictum esse latras, non placent,
audi eos qui alieni à Christo fuerunt,
quorumque tu sapientiam suspicis,
Gentilis erat Mercurius ille, què Tris-
megistum Egyptij vocarunt, tutò ei
credere poteris, nihil Romanum ad-
missum habet, antequam Roma cõ-
deretur regnavit. & de DEO opifice
mundi disseruit: quid igitur ille ait?
Equidem quod Ecclesia confitetur,
vnum Deum esse in substantia, trinũ
in personis: lucem vocat Deum pa-
trem, principium totius diuinitatis,
eam lucem verbum æternum, per
quod omnia fecerit complexam, cũ
quo verbo suo mentem alteram opi-
ficem peperisse testatur, quæ quidem
mens Deus ignis atq; spiritus numen
fit, quod ne me fingere more tuo pu-
tes audi ipsum Mercurium cum Pinã
dro de ortu mundi disserẽtem, & Tri-
nitatem disertissimè enarrãtem: etũ
enim ille idolorum sacerdos fuerit,
veritatis tamen lumen in eo extinctũ
nondum erat: Audierat multa tum
ab Hebræis, qui in Aegypto versaban-
tur,

tur, tū à maioribus suis, qui Theologiam Noe & Melchisedech non ignorabant, vnum Deū quidem in substantia esse, trinū tamē in personis, quod mysteriū etsi vulgò nō credebatur, inter eruditos tamen custodiebatur, ac integrū inuiolatumq; cōseruabatur. Sed audi Mercuriū, imò Pinandrum Mercurio arcana Trinitatis euoluentē & rationē visi luminis, quodq; Trismegist^o intueretur, enarratē, & se deū esse mundi conditorē appellatē. Nā Pinander ille (hoc verò est mēs diuina qua Mercurio apparuerat) ita inquit, lumē illud ego sum mēs deus tu^o, mētis verò germē lux es Dei filius, vbi disertē enarrari audis arcana duarū diuinarū personarum patris & filij, q̄ in patre ab æterno semp fuerit: horū. n. inquit Pinander, vnio vitæ est, neq; enī distant ab inuicē, & paulò post patris describens naturā & potestātē. Vidisti inq̄t in mente primā speciē infinito imperio preualentē. Erat aut illa species q̄ Trismegist^o intuebatur, lux viribus innumeris, ornatū sine termino ignem, vi ingenti circumseptū; & in

in ipsa sua stabilitate dominantem
 è quo lumine, & verbum quem fili-
 um DEI vocauit & Spiritum sanctū,
 qui super aquas in die creationis nū-
 di, vt nostri testantur morabatur na-
 turamque humidam, è qua omnia
 producerentur, fouebat, processisse
 disertè testatur: Ex hac, inquit luce,
 verbum factum prodijt, & cum qua-
 reretur Mercurius, vnde elementa pro-
 diissent, ex voluntate D i, que verbū
 complexa esset prodijsserit spondit:
 vbi patrem per verbum factum & fili-
 um vnigenitum operari omnia indi-
 cat, à patre Deo elementa, & res om-
 nes creati per verbum, quod diuina
 mens illa, que infinita potentia & im-
 perio ornata sit, complectitur Spiritum
 in quo omnia crearentur illis
 fouendis afflari, & illa quasi calore
 suo foueri indicat, & quoniam alium nō,
 quod intueretur mentem vocauit,
 quid mens illa sit exponit. Deum ef-
 se ipsū dicens, vt & modo dixi Lumē
 illud ego sum, mēs, Deus tuus à quo
 omnia vim illam tuam vitalem, sine
 vt tu cum Aristotele loqui soleas. su-
 um

um esse capiant, ait enim: mens autē
 Deus vtriusq; sexus plenissimus, quæ
 et si gentile quiddam spirent, de sexu
 vtroq; tamen hoc indicant, Deum
 fontem esse omnium rerum, ex eo o-
 mnia vt è principio prodire, vitamq;
 vtriusque sexus inde haurire. Hoc
 enim ens primum, optimum & perfe-
 ctissimum est, à quo omnibus esse da-
 tur, quod tu etiam cum Aristotele fa-
 teris, hinc vterque sexus, hinc omnia
 quæcunque sunt, promanant, in eo
 vigent, in eo mouētur, sunt & viuūt,
 de plenitudine eius omnia capiētes;
 vitalemque virtutem haurientes;
 quum ipse sit vita & lux, vt idē testa-
 tur Pinander, quæ vita & lumen cum
 verbo suo, mentem alteram opificē
 peperit, qui quidem Deus ignis est,
 atque spiritus numen, vbi Francken,
 & vnum Deum lumen illud miran-
 dum, ab gentili etiam homine, arca-
 norū tamē Dei nō ignaro, dici audis
 & trinitatem personarum clarissimē
 demonstrari; patris, quem lumen vo-
 cat, filij quod verbum est, per quod
 mens illa Deus pater omnia creat, &

*Mercurij
 nitatem per
 marum de-
 monstrat.*

V quod

quod complectitur, & Spiritus sancti à patre & filio producti, quod ideo monco, vt mentiri desinas, à Romanis multitudini deorum assuetis, hæc conficta esse: ante Romam cōditam, Trismegistus in Aegypto, vt dixi, regnavit, multis seculis antè hæc arcana cognovit, filioque suo posteritati reservanda tradidit, & mundum quem tu cum Proclo negas ortum habere, clarissimè à Deo patre per verbum, suum fabricatum esse testatur: contextus deorsum tendentibus purum naturæ artificium, vnitumque est opifici menti, verbo Domini connexa esse elementa dicit Pinander, quod verbum menti opifici cōnexum esse statim subiicit, & rationem coniunctio- nis illius diuinæ reddit, quod verbū il- lud, per quod mundus cōderetur, cō- substantiale ei sit: ait itaq;, consubstā- tiale enim erat, quod verbū patri cō- iunctum, vnà cum eo & servare & re- tinere oīa, & cęlos siue circulos versa- re ait, ita vt doceat, nihil patrē Deum absq; filio vel condere, vel conditum guber-

*Filius patri
consustātia-
lis.*

gubernare & cōseruare. qui Deus pater, quia semper operetur, omnia moueat & seruet, semper verbum tuum λόγος illud & Deum genitum, quē tu rides, in se contineat, necesse est. quod ipse λόγος testatur clarissimè dicens, se in patre esse, & patrem in se & eum quē se videat & cognoscat patrem etiam videre & cognoscere, in sinu Dei patris verbū Domini semper est, fraude tua sciungi nō potest: Consubstantialis enim patri est, nō refero omnia quę Trismegistus narrat sibi à Pinandro (hoc verò est diuinę potentię verbo) enarrata. Vnde etiam se spiritu diuino afflarum veritatis compotē effectum ait, omnibusq; animi viribus patri Deo gratias agit apertè, quę mēs illa & lumē quod viderat esset, & quę verbum complexa. alterum opifiētē mentem produxerit, demonstrans, deumq; patrem vocat, ita enim ait. Hęc mihi contigerunt ex mēte hanc nti, id est ex Pinandro diuinę potētia verbo, vnde ipse diuino afflat^o spiritu, veritatis cōpos effectus sū; quō obrem omnibus animi viribus. patri Deo gratias a-

Sanctus Deus pater omnium : Sanctus Deus, cuius voluntas à proprijs potestatibus adimpletur, Sanctus deus, qui suis familiaribus innotescit: Sanctus es, qui verbo cuncta constituisti: Sanctus es, cuius imago est omnis natura: Sanctus es, quem nunquã natura creavit: Sanctus es, omni potestate validior : Sanctus es omni excellentia maior Sanctus es, omni laude melior. Excipe verborum sacrificia sancta, ab animo, & corde debito tibi manantia, ineffabilis solo silentio prædicandus ab eo, qui fallacias veræ cognitioni contrarias, declinavit. Annue, corrobora me, atque huius gratiæ participes effice eos, qui in ignorantia versantur cognatione quidem mihi fratres, tibi autem filij. Etenim fidem tibi præsto, testimonium de te perhibeo, in vitam ac lumen ascurgo, ipse pater es venerandus, homo autem tuus, sanctitate vna tecum potiri desiderat, cum potestatem illi omnium, arbitriumque concesseris: Quæ verba Trismegisti, quid aliud spirent, nisi pietatem; quid aliud docent

cent, præter sapientiam, à Deo, vt omnia promanare, sapientiamque veram eam esse quæ hic exprimitur, cognoscere vnum verum Deum in substantia, trinum in personis, cui Mercurius Soli, bonitatem solidam tribuit, neminem esse bonum præter Deum ipsum, cum Moysè clamans, hunc solum verum esse Deum, alios nomine falsò honorari, vna Dei natura est, inquit ille, solus ille bonus; solus deus natura sua, non appellatiõe hoim, & ita natura sua bonus, vt dicat Mercurius, Deum bonum esse, & bonum Deum, sic enim hæc sibi inuicem tribui vult, vt Deus ipsum bonum sit, & bonum ipse Deus, quem statim patrem dici ait, quod omnia ex se gignat, propriumque ei esse gignere testatur, quod tu insanum caput negas, qui patri gignendi vim denegas, sterilem, contra quam ipse de se testatur, efficis, teque, eo lumine sapientiæ, quo Mercurius se illuminatum testatur, priuas. Habes Francken, non modò sacrarum literarum de Trinitate personarum diuinarum, & Spiritus sancti

Sapientia vera qua fit.

Proprii Dei patris gignere.

ſti diuinitate, ſed etiã veteris Aegyptiorum Theologię teſtimonia habes Trimegiſti de Deo, & in ſubſtãtia vno, & in perſonis trino clariffimã doctrinam, quæ apud te vt gentilib' ſcriptis deditum, magnũ pondus habere debet. apertẽ Trimegiſtus de Deo patre de verbo eius, & ſpiritu ſancto cõcionatur & te in iudiciũ vt Niniuen, & regina Auſtri Iudæos vocat, vel improbitatis tuę vel ignorantię te damnaturus tibiq; alium eſſe patrem, aliũ filium, alium ſpiritũ ſanctum, ac ſpiritum ſanctum omnibus numeris nomen abſolutum, mentem opificem à patre Deo, verbum cõplectente, productum vnum tamen in ſubſtantia Deum eſſe demonſtraturus. Sed ad tertium inſanię tuę Critirium veniamus, & quam diſertẽ in eo mentiaris, videamus. Tertium igitur, ais, eſt huius vanę ſignum doctrinę certiffimũ, hypoftati a vno duarum in ſecunda Trinitatis perſona naturarum, quam idololatrę pepererunt: tertium ſignũ ais eſt vanę doctrinæ, vaniffime homo, tertium quidem ſignum eſt non
 doctri-

doctrinæ nostræ falsæ, sed tuæ impudentiæ, tui furoris insani, quo tu abruptus, in impudentissimorum hominum Hebionis & Cerynthi, qui Apostolis ipsis & D. Ioanni aduersari non dubitarunt, Christumq; Deū esse negarunt, solam illi humanā naturam tribuētes in errorem incidisti, qui scelerati homines, cum ab Ioanne Evangelista edito ad eos refellendos Evangelio obtuti essent & ex omnibus Ecclesijs eiekti. Non defuerunt tamen, qui eum ipsum furorem amplexi essent, vt Theodotus & Paulus Samosathenus, cui tu vanitate & arrogantiā nihil cōcedis, ac postremò Photinus, qui flammās istius tanti furoris deficientes, & iā extinctas insanix, & impietatis suę materia illis addita suscitauit, & nominibus superiorū huius impietatis authorū, quasi exustis, suū nomen ei imposuit, vt deinceps qui Christum Deū fuisse negarent, nō Hebionitę, non Cerinthiani, nō Arthemoniāi, nō Theodotiani, nec Samosatheni, sed Photiniani dicerētur, cui tu istam tam nobilem gloriam inuides,

Furorem Francken signum.

Francken Hebionitæ & Cerynthianis.

Successores Hebionis & Cerynthi.

*Franckē Pho
tino haresim
inuidet, et glo
riam eius ad
se transfert.*

*Fraus Fran
cken.*

*et voluit
et aduocari
iudicium*

*et dicitur
et dicitur*

*Acumen Frā
cken in men
dacio.*

ac Photini nomine extincto, tuum il
li lemma præponere, & altius etiam
ne faciliè aboleatur, imprimere cona
ris, vt deinceps non Photiana ista ve
fana hæresis, sed Christiana siue Fran
ckana appelletur, & ne furti tui hic ve
stigia agnoscat̃ur, verba commutas,
vt nouum & inauditum inuentum
tuum hoc scelus esse videatur: nam
cum illi dicerent, Christum hominē
tantum fuisse, diuinamque naturam
in eo negarent, tu hypostaticam vni
onem duarum naturarum in tertia
persona Trinitatis esse non potuisse
asseueras, vt cum, re ipsa cum il
lis sentias, verbis tamen hæresim ob
soletam & explosam interpoles, no
uusque atque recens ad nos prodeas,
teq; nouitate ipsa sceleris tui admira
biliorem reddas, & tuū caput in sanū
te altius in Tartarum ceteris immer
sisse, & quod alij omnes ante te inde
eruere, vel non curarunt, vel non po
tuerunt, eruisse, & ex ima fece bara
thri hausisse, nobis probes, & quidem
non falsus es tua opinione: Miramur
tetantum ausum nephas, & vt nouū
noue

nouæ impietatis Doctorem admiramur. Habes laudem sceleris & audaciæ tuæ, cuius tua Critina testes esse voluisti. Negligemus per te Germanū nebulonē, Syros illos hæreticos: negligemus Cerynthos & Hebiones. Faceflat Photini impudentia, Francken sit proprius huius dementiæ ac sceleris & inuentor & Dominus, sit *Hæresis Franckana.* isthæc hæresis Franckana, nam Christianam vocari, tibi non expedit, ut potè quod hoc nomen tibi cum cæteris commune videatur, tu autem & re, & nomine nouus author, nouus hæreticus videri vis esse. Franckana igitur sit tua ista insania, quæ negat vnionem duarum naturarum hypostaticam esse in tertia Trinitatis persona, caue dicas Francken, Christus tantū homo est, Deus nō est, accurrēt enim statim Photiani, Cerynthiani Samosatheï, & Pauliani, tecumque non manu conferta ex iure, sed ferro agent, suamque possessionē à te repetent, muta nomen possessionis, ne furtum tuum franckque statim agnoscat, ne victus quadruplum *Furtum Francken.*

reddere interdicto prætorio cogaris:
 Laudo Francken tuam istam furan-
 di industriam laudo artem, aliena &
 obsoleta interpolandi, & in facio ho-
 minibus faciendo dexteritatem: Et
 quidem istum tuum nouæ hærescos
 titulum strenuè tueris, vnitas in Chri-
 sto esse duas naturas asserentes idolo-
 latras appellas, eorum hoc inuētum
 (nihil veritus mentiri) ais esse, quo vsi
 sint, cum quartum quendam Deum
 habere vellent. Equidem tu cum ista
 scriberes, nihil aliud spectasse videris,
 quàm vt impudentissimè mentiēdo,
 quàm sis improbus, quàm scelestum
 caput, omnibus palàm demōstrares,
 teq; scurram merum esse probares,
 quid opus erat ingressum istū tuum
 in hoc tertiū antri tui barathrum, tot
 tam insignibus mendacijs communi-
 re, Catholicos homines idololatras
 vocare, calliditatis vitium, in fingēda
 Christi Dei & hominis persona obij-
 cere, essentiæ distinctiones, è glossis
 aliundè compilatis proferre, in Eu-
 charistiæ dogmata incurrere, quæ o-
 mnia nihil ad rem quam moliris, fa-
 cerent

*Quid specta-
 uerit Fran-
 cken scribēdo*

cerent idem quod Cerynthus, quod Hebion, quod Photinus docuerunt, doces. Eodem igitur modo docere debuisti, Christum hominem purum, quod illi asseruerunt, probandum suscepisti, eius rei argumenta à te expectamus, quæ quod nulla afferri, nisi aut nugatoria, aut illorum, quorum hic insaniam sequeris, quæ à maioribus & refutata, & pedibus, ut ita dicam, conculcata sunt, posse videbas, diutius mentiendo nos detines, ut fatigatos tua impudentia, facilius Sophistica tua vanitate nos decipias, sed nihil vanissimè scurra agis, singula mendacij tui membra inspicimus, quam solida sint, videbimus: Meministine impudens os, te nos Trinitarios, quod tres personas in substantia diuina agnoscamus, appellare solere Trinitatem nobis obiecisti, quæ idolon horrendum vocasti. Nunc verò quaternitatem nobis obijcis, quasi nos non cõrenti tribus illis diuinæ essentia personis, quartam personã, quartumque Deum, qui Deus & ho-

mo

*Ars Franckè
in mentiendò*

mo sit fingamus: quod si ira est, non Trinitarios, sed quaternarios nos iam ante appellastes, sed nondum tibi id in mentem venerat mentiri. Dum igitur illa vomis, hoc quoque nouum fructum mendacii tibi accessit, quod pratermittere nolis, ne parum mentitus esse adhuc videaris: cumulas igitur scelus sceleris, mendacium mendacio, alia aliam trudente fallacia. Audite, audite impudentiam hominis, in secunda, inquit, Trinitatis persona, quam idololatras pepererunt: quis quæso ita est inops, non à ratione dico sobria sed à sensu etiam ipso, qui mendacio tam aperto non moueatur, cui tanta impudentia, si non dolorem illum iustum, molestiam tamen non afferat, nosne in Christo duas naturas finximus? nosne Christum Deum & hominem confinximus esse? nosne qui Deum vnum in substantia, trinum in personis veneramur, qui in Christum Dominum, & Seruatorem nostrum; qui peccata nostra sustulit, qui nobis pacem apud Deum patrem cōfecit, credimus

Impudens mendacium non ferendum.

De-

Deum verum, & hominem verum
 profiteamur idololatræ sumus? quem
 Christum à Deo patre accepimus, e-
 um veneramur, quem esse pater &
 per Prophetas, & per Ioannem, quo
 maior nemo surrexit, & qui est plus
 quam Propheta, & postremo voce
 sua tum in Iordane stantem, tum in
 monte transfiguratum testatus est
 esse, credimus: Hic est, clamat DEVS
 pater, filius meus dilectus, hunc audi
 te, quis erat quæso, tunc Christus, cū
 hæc Deus pater diceret: erat homo ve-
 rus qui lauabatur in Iordane, qui in
 monte cum Moysè & Helia loqueba-
 tur; quem Petrus cum Ioanne & Iaco-
 bo intuebantur, qui cum homo es-
 set, à Deo patre tamen filius dilectus
 appellatur, cur ita? quod non solum
 homo verus, sed & Deus verus, Dei
 patris verus & consubstantialis filius
 est, quem igitur Deus & hominem
 & Deum esse testatur, hunc tu impu-
 rum os, Deum esse negabis, tuaque il-
 la essentiæ partitione sophistica nos
 dementabis, & vt Deum ipsum men-
 dacem esse dicamus induces? homi-

*Vide Fran-
 cken, an Deo
 patri creden-
 dum sit, Chris-
 tum Deum
 testantis*

minem Deus pater Christum lauare
in Iordane à Ioanne uidebat, homi-
nem in montem ascendere : crenebat,
filium tamen suum dilectissimum
esse, voce de cælo emissa, testatur Hic
est filius meus dilectus, in quo mihi
complacuit & tu es filius dilectus, in
quo complacuit mihi, hunc Deus pa-
ter nos audire iubet ; huius doctri-
nam approbat dicens : Hic est filius
meus dilectus, in quo mihi bene cõ-
placuit, ipsum audite, qua uoce diui-
na audita, discipuli ceciderunt in fa-
cies suas, & timuerunt valdè agno-
scentes non modo hominem magi-
strum suum Christum, qui tum cum
Moysè & Helia loquebatur, qui an-
te eos transfiguratus erat, uerum e-
nim uerò filium Dei hoc uerò est, ue-
rum Deum, si enim filius Dei est De-
um certè negare impudentis oris fu-
erit: Deus Deum genuit, qualis pater,
talis filius, agnoscebant Iudæi, fili-
um Dei non nisi Deum esse, & eum
Deum, qui Deo patri æqualis esset.
Vnde cum audirent Christum se fili-
um

um Dei esse dicentem, tanquam in blasphemum lapides corripunt, lapidaturi eum statim, quod non solum sabbata sanandis ægrotis violaret, sed etiam, quod se æqualem Deo patri faceret: sciebant enim filium Dei Deum esse, & æqualem Deo patri esse, credere tamen Christū filium Dei, quem æqualem Deo esse scirent, esse nolabant; hominem purum, ut & Photinus, & Francken impudentes homines esse volebāt, at Deus pater, non solū non fert molestè, quod Christus filius Dei esse dicatur, quod Petrum dicentem audiat: Tu es filius Dei, qui in mundum venisti, sed ipse voce de cœlo emissa non semel testatur, filium suum esse, eumq; audiri iubet, utpotè qui solus suam voluntatē nouerit, qui solus viā salutis sciuerit, ut filius vnigenitus suus, & qui de vtero eius & substantia sua genitus, & qui semper est in sinu patris, nobisque arcana eius enunciat. Hic est ille Deus, quem Propheta testatur scire vniuersa, qui præparauit terram in æterno tempore, &

Ioan. 10.

Baruch 3.

repleuit eam pecudibus & quadrupedi-
 bus, qui emitit lumen, & vocauit
 illud, & obedit illi in tremore, quo in-
 bente, stellæ dant lumen in custodijs
 suis, & letatæ sunt; vocatæ sunt, & di-
 xerunt adsumus; & luxerunt ei cum
 iucunditate, qui fecit illas: Hic est, in-
 quit Propheta, Deus noster, & non e-
 stimabitur alius aduersus eum, hic
 adiuuenit omnem viam disciplinæ,
 & tradidit illam Iacob puero suo, &
 Israel dilecto suo, post hæc in terris vi-
 sus est, & cum hominibus conuersa-
 tus est: audiuiti impia mens, quid de-
 us pater de Christo locutus esse, sacris
 Euangelijs traditur, audiuiti eum fi-
 lium dilectissimum vocari, nobisq;
 vt eum audiamus mandari, audiuiti
 Iudæos, quod se filium Dei diceret,
 exclamasse, non solum eum sabbata
 violare, sed etiam se æqualem Deo fa-
 cere, & cum hoc idem apud Pontifi-
 cem adiuratus confessus fuisset, bla-
 sphemiæ condemnatum: Agnosce-
 bant illi filium Dei, non nisi Deum
 esse, Deus enim Deum generat, vt ho-
 mo hominem. Ex vtero ante Lucife-
 rum

rum. Deus pater per os Prophetæ, *c. Baruch 1.*
 um se genuisse filium, vt & in Euan-
 gelio esse restatur. Quid igitur tu ca-
 nis rabiose latras, & nocticorax lu-
 cem inaccessam in umbras? lambri-
 cus, & è cœno sophistico proripiens,
 aduersus lucem illam, quæ omnia il-
 lustrat, obmurmuras, & sapientiæ il-
 li, quam nemo vbi sit, & ea quæ sit,
 vt Prophetæ testatur, scire potest, tu-
 am stultitiam opponis, & tuam teme-
 ritatem insaniamque, eius prudentiæ
 antefers: Audiuiti, quod Prophetæ
 Baruch de illo dicat, hunc ille nostrū
 Deum appellat, hunc scire vniuersa,
 nosse vniuersa, hunc sapiētiam illam
 quam nemo vnquam inuenire potu-
 it, sua prudentia inuenisse, quæ sit, v-
 bi sit nobis demonstrasse, iterque ad
 eam nobis parasse, quod nemo potu-
 it, quod Gygas fortis nō effecit, quod
 Philosophi ignorarunt, hunc solum
 inuenisse, & nobis expo uisse, disertis
 testatur verbis. Deum enim qui est sa-
 pientia incomprehensa, nemo vidit,
 nemo scit, præter filium eius, qui in sū-
 nu eius est, qui nobis quæ apud patrē
 X vidit

vidit, enarrauit: per quem pater omnia operatur, per quem mundum cōdidit, & seipsum nobis patefecit. Hic est ille, ait Propheta, Deus noster, qui scit vniuersa, qui præparauit terram in æterno tempore, repleuitque eam quadrupedibus & pecudibus, qui dixit & facta sunt, qui mandauit & creata sunt, cui astra matutina seruiunt, qui emittit lumen, vadit & vocat illud, cui illud vocatum cum tremore obedit. Hunc igitur Sol, hunc stellæ venerantur, huic obediunt, & vocatę respondent adsumus, cui tu impurū animal aduersaris, contra quem tua cornua insanix tuę erigis, cui vt canis allatras, & ea potestate quam cœlum vniuersum, quam terra, quā totus mundus tremuit & veneratur, lūbricus pede proterendus eum spoliaturum te iactas: at Baruch spiritu sãcto (quem tua stultitia non agnoscit) plenus tantam eius potentiam admiratus clamat: Hic est Deus noster, cui nemo alius conferetur, qui rationem disciplinæ inuenit, & Iacob dilecto suo tradidit; quam disciplinam
tu

tuncquam caput detestandum fers,
 quam Tyrannidem vocas, disciplina
 enim est via illa, qua ad sapientiam
 veram, quam nemo præter hunc,
 quem suum Deum Propheta vocat,
 inuenire potuerit, nos deducit Chri-
 stus Iesus filius æterni patris æternus.
 Hic enim & terram in tempore æter-
 no parauit, hic cœlum condidit, hic
 sideribus imperat, lucem dat, hunc
 æstra matutina laudant, hunc venerã *Iob 38.*
 tur. huic vocatę se adesse respondent,
 & cum tremore ei obediunt, qui ni-
 si Deus esset, tantam authoritatem
 non haberet, non diceretur Deus no-
 ster esse, Christum autem esse Deum
 hunc, qui cœlo & terræ imperet,
 quem Propheta Deum nostrum di-
 cte testatur, inde ipsa luce clarius
 fuerit, quod Propheta cum posthæc
 in terris visum, & cum homini-
 bus conuersatum esse testetur. Vides *Christus in*
 enim, aut si furore tuo obcæcatus nõ *terris visus,*
 vides vide & aliquid bonæ mentis in *cum homini-*
 bus, vides inquam Prophetam illū, *nib conuersa*
 que, vides inquam condidisse, cui omnia *tus, habitans*
 quem omnia condidisse, cui omnia *in nobis, ais*
 parceret, quem tremere, cui vocata *Ioannes.*

se adesse responderent, à quo discipuli
na Iacob Patriarchæ data esset, quem
nostrum Deum esse dixisset, eum ip-
sum in terris posterius visum, & cum
hominibus conuersatum esse testari:
scimus Deum patrem neminem vi-
disse, scimus eum cum hominibus in sua
substantia & maiestate conuersatum
non esse, per angelos & Prophetas lo-
cutum esse, Christus est filius DEI,
qui in terris visus, qui cum hominibus
conuersatus, per hunc Deus pater no-
biscum postremum loqui voluit, per
hunc suam voluntatem nobis expo-
suit: multifariam inquit Paulus, mul-
tisque modis, Deus locutus est, Patri-
bus nostris, nouissimè locutus est no-
bis in filio suo vnigenito, quem ad
nos carne nostra indutum misit, quem
hominem & carnem nostram esse
voluit, hic est ille Deus noster, qui in
terris visus est, & cum hominibus con-
uersatus, quibus ut Dei patris com-
modius voluntatem exponeret, ut
absque metu accedi posset homo, &
frater noster esse voluit, nobiscum con-
uersatus, nobiscum loquebatur, edit,
bibit,

bibit. In similitudinem enim hominis factus, & habitu inuentus vt homo, ad cuius exemplum vitam nostram Paulus nos componere iubet, hoc ipsum inquit, sentite, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus, se esse equalem Deo, sed seipsum exinaniuit formam serui accipiens, humiliavit semetipsum, & factus est obediens Deo patri vsque ad mortem, mortem autem crucis; propterea venit in mundum, propterea cum hominibus conuersatus, vt nos humilitatem, sine qua nemo ad Deum patrem venire potest, doceret: Et propterea nos ipse monet, vt ab eo humilitatem & modestiam discamus. Cum igitur esset Deus, maiestate Deo patri par, lucemque eius oculi hominum non ferrent; Deus autem pater, eum legatum esse ad nos suum vellet, vt legationem commodè obiret, lumen oculis nostris, diuine maiestatis sue non ferendum, carne nostra contextit, & id quod nos ad se alliceret, nobis opposuit: quod nostram infirmitatem aut terreret,

*Cur Christus
caruena
asserit.*

*Signa diuini-
tatis Christi in
carne latentis*

aut encicaret, tectum esse voluit: Homo cum hominibus locutus, interim tamen, quod in humana natura cecidit, opere demonstrabat, se scilicet Deum esse, qui homo videretur esse, inde illa, quæ Dei solius sunt facta eius, ægrotos curare, mortuos ad vitam reuocare, peccata remittere, arcana cordis videre, maria calcare, tempestatibus & fluctibus imperare, panes & pisces augere, dæmonibus imperare, & alia quæ non hominis, sed Dei sunt: ita enim homo esse voluit, vt quod ab æterno erat, homo factus maneret, & vt ita sua diuinitas in carne lateret, vt tamen virtutem suam in agendo demonstraret: ea enim Christus gessit, quæ nemo hominum agere potest: *ἀδύνατα* sunt apud homines, lumē natis cœcis dare, morbis absentibus imperare, tot millia hominum paucis panibus pascere, & alia quæ ille gessit: & tu insanum caput inter *ἀδύνατα*, vnionem naturarū duarum, in vna eius persona esse, clamare non cessas, cum in eo, & quæ hominis sunt, & quæ Dei reluccant. Ne
mo

mo inquit Nicodemus, hæc facere potest quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Agnoscebat Doctor ille, etsi tardior ingenio, virtutem eam qua Christus vtebatur, diuinam esse, videbat quidem hominem, loquebatur cum eo, admirabatur tamen virtutem in exercendis operibus: opera Christi Petrum coegerunt ut diceret, tu es filius Dei viui, non Propheta, non Helias, non Hieremias, aut Ioannes Baptista, quod alij putarunt, sed inquit, filius Dei viui. Admiratus Thomas mirandam resurrectionem eius, exclamauit, Dominus meus, & Deus meus. Quem igitur Apostoli Deum confitentur esse, tu audes Deum esse negare. Dic rogo, tunc an illi, qui cum eo vixerunt, quem viderunt, quem audierunt, quem manus eorum attraxerunt, maiore digni sunt fide; tuamne maior quam illorum autoritas hic erit? illos duces, Doctores & magistros fidei & religionis habemus, horum doctrinam totus probauit & complexus est mundus: tu verò homo, si homo tamen dici mereris, es vagus, vanus, insanus, & cui nihil usquam probatur, qui

omnes religionum rationes damnas,
 disciplinam christianam tyranni-
 dam voces, illorum discipuli sumus,
 illi nobis Christum Iesum, Deum ve-
 rum, & hominem verum tradiderunt,
 unitam naturam utramque in eo, &
 ipsi presentes cognouerunt, & no-
 bis testatum hoc reliquerunt, non
 modo Deum, sed magnum Deum,
 Christum Iesum Paulus vocat, quem
 in iudicium cum maiestate illa sua,
 cui ut furiosus canis oblatras, ventu-
 rum nobis promittit: Agnosces im-
 purum os eum, quem videbis homi-
 nem pro Tribunali sedentem Deum
 esse, & Deum illum magnum, quem
 inventum esse mentiris Romanum,
 agnosces in Christo unionem esse du-
 arum naturarum, humane & diuine,
 quod Esaias, antequam Roma Chri-
 stum audisset, fore predixit: Audi-
 nim quid dicat paruulus, inquit, no-
 bis natus est, & filius datus est nobis,
 & factus est principatus super hume-
 rum eius, & vocabitur nomen eius
 admirabilis, consiliarius, Deus, for-
 tis, pater futuri seculi, princeps pacis:
 Vide

Esai. 9.

Vide quæso, quis hic à Propheta describitur? non ignoras populum Dei ab hostibus vicinis, sæpè ob peccata & præuaticationes afflictum, & terribilium impiorum factum, quo graui iugo cum teneretur, clamauit ad deum, opemque benignitatis & potentiae eius sæpè in hoc genere caluum expertus, implorauit. Quid igitur dominus, qui nescit claudere viscera misericordiae suae? promittit illi præsidium, promittit se iam nõ Gedeonem, qui trecentorum subsidio adiutus, Madian profligauerit, populum suum liberauerit, vel alium quemuis ducem, sed filium suum, qui omnium calamitatum causam peccatum ipsum dissolueret, & Israel è faucibus tyranni sathanæ, qui & in animas hominum peccato, & in corpora armis & bellis desequisset, eriperet, se missurum, quem quidem filium Esaias, per quem tum Deus populo ad se clamanti loquebatur, his quæ audistis verbis describit, & primum humanitatem eius, quam è virgine Maria accepturus erat, explicat: Paruulum natum

Esaias humanitatem & diuinitatem Christi describit in vna hypostasi.

esse nobis dicens, vt hominem verū
esse demonstret: Paruulus, igitur ait,
natus est nobis, paruulus erat Christ⁹
Iesus, cum ex vtero matris suæ pro-
diisset, cum pannis inuolutus, in præ-
seprio repositus esset: sed vide qui ille
erat, quem paruulum pannis pasto-
res inuolutum in præseprio reclinatū
viderint, non simplex homo, sed fili⁹
Dei patris ætern⁹, Deus de Deo, lumē
de lumine, cui angeli nascenti in car-
ne assistunt, Gloria in excelsis DEO
cantunt, & in terra hominibus pacem
nunciant, luceque omnia, quod lux
nobis æterna illa nata esset, illustrāt,
noctemque in clarissimam diem ver-
tunt, quod signum non hominis, sed
fili⁹ Dei in carne nati erat, ob idque
Saluator ab angelo eis natus esse nū-
ciatur: ait igitur Propheta, & paruu-
lum hominem natum, & filium no-
bis datum, altero humanam eius na-
turam, altero diuinam demon-
strans, filium non hominis, sed DEI
patris; auxilium populo mittentis
suo ostendens, quod cum dixisset, &
duarum naturarum in vna hac na-
scen-

scence de virgine Maria hypostasi,
 coniunctionem demonstrasset, qua-
 le imperium eius, ad quod capeffen-
 dum, à Deo patre veniebat futurum
 esset narrat. Cuius, inquit, imperium ^{Regni}
 super humerum eius, non ociosum, ^{Christi.}
 non luxui dicatum, sed laboris & cer-
 taminis plenum, contra principem
 huius mundi susceptum, crux illa
 quam moriturus humero suo vt ho-
 mo iustulit, in qua stans hostem no-
 strum profligauit, chirographum no-
 bis aduersum ei eripuit, ac suo san-
 guine deletū, cruci suæ affixit, in quo
 omnes potestates per se vt Deus triū-
 phauit, & captiuā captiuitatē in cœ-
 lū scandens abduxit: imperiū eius est,
 illa infirmitas crucis, quæ hoīs est, vt
 potestas triūphi est Dei, vn° stabat in
 cruce Christus, duo tamen agit, nam
 cruci affigitur vt homo, hostem vin-
 cit vt DEVS; quod vtraque natura
 eius, in vna hypostasi, in cruce sta-
 ret, & altera vincebatur, altera vin-
 cebat: Pergit Propheta de eo ma-
 gnificè, vt decebat, concionari:
 admi-

admirabilem vocat, & vocabitur no-
 men eius admirabilis, quod accidit,
 & ob partum mirandum virginis, qua
 sine viri coniunctione eum concepe-
 rit, virgoque æterna maneat, tum ob
 ea que dum nobiscum versaretur, e-
 gent quem homines, & tum eum in-
 tuentes admirabantur, & nunc audi-
 entes venerantur, miranda illa Laza-
 ri a vitam reuocatio, miranda popu-
 li multi paucis panibus saturitas: me-
 ritò igitur admirabilis, & quoniam
 consilium nobis daret, iterque veri-
 tatis demonstraret, utque vere-
 ri homine exuto, nouum induere-
 mus, ad vitam à morte festinemus:
 consiliarium vocat, illius doctrina
 consilium nostrum est. Et quoniam
 Spiritus sanctus Deus æternus, sapien-
 tia omnipotens, & omnia sciens, te
 cum tui similibus nequam homini-
 bus, Sathanæque ministris prouidit
 fore, quod hoc scelus quod nunc profudisti,
 vrgeres, hominemque Christum tan-
 tum esse latraturus esses, subdit: Deus
 fortis, pater venturi seculi, princeps
 pacis, Deum aperte paruulum illum
 nobis

nobis natum, nobisque datum per os Prophetæ testificans esse, vt populus Israel sciret, nõ quemuis ducem, contra suos hostes se habiturum. sed ipsum Deum cuius potentia resistat nemo. Ait igitur Propheta: Deus fortis, & quoniam mundum renouaturus erat, atque hominis peccato corruptam naturam reformaturus, patrem futuri seculi appellauit; ille enim nos verbo veritatis suæ genuit, ille refecit, pacemq; nobis cum Deo patre confecit, per hunc iustificati pacem habemus ad Deum patrem, hic est pax nostra, & vita nostra. Quod cū ita sit, quo ore tu audes negare, in vna hac hypostasi duas naturas coniungi potuisse, qua impudentia Romanos & idololatrias confinxisse eam vñionem affirmas: Esaias est qui hæc ita iuncta testatur, qui disertis verbis Deum patrem populo suo, ducem eum aduersus hostes suos missurum, qui Deus & homo esset, promittit: quem propterea & paruulum natū vocat, & filium Dei patris, ipsumque Deum esse testatur, eundem illum
paruu-

paruulum quem dixit nobis natum
 esse, filium DEI esse testatur: Et
 ne tu pro tuo scelere filium hominis
 fingas, subdit statim, Deus fortis, &
 pater futuri sæculi, princeps pacis: Ita
 tuo mendacio nullus apud Esaiam
 locus relictus, Christus est Deus ve-
 rus, & homo verus, vna persona dua-
 bus naturis constans, quem Deus pa-
 ter per eundem Prophetam alio lo-
 co dedisse se testatur in foedus popu-
 li, & authorem & principem pacis in-
 ter se & nos, qui sublato peccato, quod
 causa inimicitiarum inter nos & De-
 um fuerit, foedus æternum nobis cõ-
 ficeret: Dedi te in foedus populi, in lu-
 cem gentium, vt aperires oculos cœ-
 corum, educeres de conclusione vin-
 ctum; de domo carceris, sedentes in
 tenebris: quæ omnia non hominis
 puri sunt, sed eius qui idem Deus fit,
 nemo hæc facere potest, nisi Deus fu-
 erit cum eo, non humanæ opis est,
 cœcis lumen dare, lucem gentium
 esse, vinctum peccatis populum, è sa-
 thanæ carcere & vmbra mortis edu-
 cere, Dei hæc, Dei opera, quæ quod
 Chri-

Esai. 42.

Christus exerceat, Deus est, homini puro non conceditur, hic tantus honor q̄ ipse Deus pater statim testatur dicens: *Esa. 42.* Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus, at Christo filio suo, paruulo illi, qui nobis natus, hanc gloriam suam dedit, qui coecos illuminauit, claudis gressum restituit, mortuos ad vitam reuocauit, & infinita alia, quæ non nisi gloriam Dei spirent, fecit; quo honore, quod cum Deus pater decorauit, quod suam illi potestatem tradidit, Deum esse, & eundem Deum cū DEO patre necessariò consequitur: Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. Atqui Christo hanc gloriam dedisti, quod tuum est, illi concessisti? respondet Deus pater, Christo filio meo dilecto, in quo mihi complacui hanc gloriam meam dedi, per quem oia operor, sine quo nihil ago, q̄ nõ alter à me est, sed vnus & idem in substantia Deus, hypostasi alius: concludo, Deum patrem gloriam suam Christo dedisse, Isaiam Deum appellasse. Quod cum ita sit, Christum esse Deum, & eundem

cum

cum patre suo in substantia Deum:
 & vt vna substantia vtriusque sit, ita
 vna & eadem gloria & potestas vtri-
 usque est, Christus igitur, cui suam
 gloriam Deus & potentiam dedit,
 Deus homo est, in hypostasi cuius
 naturam diuinam & humanam
 coniunctam esse, nemo nisi tibi limi-
 lis mendax inficiari audebit, iam si il-
 la spectes, quæ de Conceptione eius
 dicuntur, qua fronte negabis, vtram-
 que naturam in eo coniunctam esse?
 Si homo tantum futurus erat Chri-
 stus, quid opus erat illa tanta Oeco-
 nomia in eius conceptione? Accedit
 angelus, salutatur, gratiam diuinam
 Beatæ virginis nunciat, concepturam
 in utero, & parituram filiam, & quo
 nomine vocetur, narrat: Concipies,
 inquit in utero, & paries filium, & vo-
 cabis nomen eius Iesum. Nec sat e-
 rat angelo hæc dixisse, nisi etiã qua-
 lis & quis futurus esset, enarrasset, hic
 erit magnus, & filius altissimi voca-
 bitur. Quid etenim hæc tam diligens & ac-
 curate exposita oratio angeli, vult, ni-
 si Christum Iesum esse & verum homi-
 nem,

nem, qui in vtero beatissimæ virginis concipiatur, & Deum esse, vt qui filius altissimi sit, filius enim Dei, nõ nisi Deus esse potest. si enim tu ex homine natus, hominem etsi improbatissimum, hominem tamen referas, qui fieri potuit, vt qui filius Dei sit, non sit ipse Deus, & dabit, inquit, illi Dominus Deus sedem patris eius Dauid, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis, vbi si animum intendas, non dubitabis, nobis ab Angelo & hominem verum, & Deum verum parituram virginem Mariam Christum. Nã quod sedes patris Dauid illi promittitur, humana eius natura monstratur, filius Dauid fore narratur, cui dictum à Domino, de fructu ventris tui, ponam super sedem tuam: Vnde illæ voces clamantium, & misericordiam implorantium, Fili Dauid, miserere mei: Et, Osanna filio Dauid, & aliæ multæ. Hinc Paulus filium hunc Dei *1. Ad Romanos* factum esse ex semine Dauid, secundum carnem testatur. Sed ad angeli orationem redeo. Et regnabit, inquit

in domo Iacob in æternum, quæ ver-
 ba, & humanitati Christi seruiunt,
 qui à Iacob ortum habeat, & diuini-
 tati, quod regnum eius æternum esse
 dicatur. Regni enim Christi æterni-
 tas diuina est, quæ humanitati eius
 iuncta, æternum regnum eius reddi-
 dit, purus homo in æternum non re-
 gnat, morti obnoxius, at regni Chri-
 sti, vt Dei nullus est finis, regnat, reg-
 nabitq; in æternum, & calcabit pedi-
 bus suis hostes suos & canes suos, &
 calcaneo suo obteret ora eorum, in-
 ter quæ, vel præcipuè tuum, scelerate
 homo, qui cum tãto furore gloriam
 eius inuaseras, iam illa quò spectant?
 Spiritus sanctus superueniet in te, &
 virtus altissimi obumbrabit tibi. Vi-
 des enim Oeconomiam diuinæ hu-
 ius conceptionis, Spiritus sanctus cõ-
 operatur, gubernatq; non simpli-
 cis hominis ea conceptio est, diuina
 mysteria hæc sunt, diuinum partum,
 hominem Deumq; effusura in mû-
 dum, & propterea angelus subdit: i-
 deoq; & quod nascetur ex te san-
 ctum

ctum, vocabitur filius Dei, simul nobis exponens & hominem, & Deū parturam virginem Mariam: Ex te, inquit, vt homo ex homine nascetur, & non quiuis homo, sed sanctum, nouo modo spiritu sancto operante, & conceptū fouente, ac sanctificāte, nascetur: & ne dubitemus sanctū illud, quod nasceretur Deum esse, statim subdit, vocabitur filius altissimi, nascetur homo ex te, non tamen purus homo, sed Deus & homo, Deus, qui ex utero tuo carnem assumpsit, vt non modò hominis, sed & Deiparadicaris vt mater Domini appellaris; quod Elizabeth cognata statim fecit, quæ beatam virginem se salutantem matrem Domini sui appellauit, dicens: Et vnde hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me, non simplicis illa conceptionis sunt argumenta, prophetia Elizabeth, & puer exultans in utero matris suæ, matris Domini, quem monstraturus mundo nascebatur voce audita: maiora hic reguntur mysteria, quàm tu canis impure, videre ea queas, DEVS &

homo erat, vtramque naturam in vtero matris coniunxerat, Deus & homo in vna hypostasi in mundum proditurus, verbum caro factum est, inquit Ioannes, habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis: hoc verbum in mūdum prodijt, hoc cum hominibus versatur, per quod verbum omnia facta sunt: caro factū, cum hominibus conuersatum est, vt Baruch promisit. Non refero infinita testimonia scripturarum non produco Paulum, Deum magnum Christū Iesum, Deum benedictum, per quē, & in quo omnia essent, appellantem: non ignorat malitia tua versute serpens, quæ & patres canibus illis veteribus, è quorum sanguine, vel potius vomitu tu procreatus es, responderunt, & quid recentiores tibi, tuique similibus respōdeant. Versatus es in schola Caluini, quæ non negligenter articulum de Trinitate personarum tuetur, ac ita tuetur, vt à Patrum sanctorum dogmate. ne tantillum discerdat, integrè & castè à Romanis, quāuis

Caluini de
Trinitate ar-
ticulum cum
Ecclesia Ro-
mana tuen-
tur.

nis eos non minus quàm tu oderit,
 hanc doctrinam conseruatam testa-
 tur, quod equidem tu molestè fers, &
 eum consensum tuendę veritatis mi-
 raris, ac detestaris, vt exordia tuę isti-
 us, quam refellimus doctrinę, testan-
 tur: potuisti, vel inde quę de Trinita-
 te personarum, quę de diuinitate ver-
 bi, & Spiritus sancti è scriptura sacra
 afferantur, meminisse, nisi sathan te *francken à*
 excœcasset, te quę totum occupasset, *demone ex-*
 veritati quę lumen tibi adumbras- *cœcatus.*
 set, nihil igitur vltra addo, satis diser-
 tē, quę diximus, diuinitatem Christi
 testantur, satis docent, in vna eius hy-
 postasi, duas naturas coniunctas esse,
 Deum verum & hominem verum
 virginem Mariam peperisse, & prop-
 terea Deiparam meritò vocari: non
 excutio mendacia tua, quibus ingres-
 sum tertij tui Critirij muniuisti, dela-
 trans quartum Deum à nobis fabri-
 catum esse, vnus & idem filius Dei est
 Christus Iesus, qui est ab æterno De-
 us, quem pater nouissimis tempori-
 bus ad nos misit, quem hominem es-
 se voluit, per quem nobis post Pro-
 phetas

Math. 22.

phetas suos loqueretur, & colonos suos, qui seruos ad se missos, vel non audirent, vel comprehensos nephariè occiderent, per vnigenitum filium suum hæredem & dominum ad officium reuocaret, in quem tu canis furiosior illis, qui eum in crucem egerunt, quod totam insaniam tuam, omnes blasphemias tuas profuderis, cogita non impunè te, tantum scelus & hic, & in futuro laturum, agnosces in quem vomas, in quem pupugris, cui caninos tuos dentes infixeris, quod Dei munus est, quod ille per Spiritum sanctum in vtero sacræ virginis operatus est, quem Deum & hominem nasci voluit, hominibus non feras acceptum, non hominibus, sed Deo mentiris: testatur angelus authorem coniunctionis naturarum in Christo Deum patrem ipsum, qui Spiritum sanctum suum, virtutem suam, ad id efficiendum miserit, esse, Dei est donum, non hominum inuentum, Christum simul hominem & Deum in vna hypostasi esse, Deum & hominem, Deus pater in terris videri, &

ri, & inter homines versari, ac ita mū-
 dum reconciliari sibi voluit: Deum
 patrem in filio Christo Iesu habitaf-
 se Paulus testatur, dum sibi mundum
 reconciliaret. Et nec per hominem
 solum, nec per Deum solum, sed si-
 mul per hominem & Deum eam re-
 conciliationem confici voluisse, qđ
 tu quoniam inter illa quæ indissolu-
 ta argumenta vocas, euertere cona-
 ris, eo in loco tibi respondebimus, &
 quam impudentia tua illa argumen-
 ta sint, demonstrabimus, non homi-
 num impudētissimum os, callidum,
 sed Dei sapientissimum consilium fu-
 it, non ad decipiendos, sed ad institu-
 endos & ad veritatem vocandos, in-
 uentum fuit: neque enim nos maie-
 statem filij Dei audire videreque pos-
 semus, sine humanitate ei cōiuncta,
 prius quàm ille nos sanaret, perisse-
 mus, nemo Deum in sua maiestate vi-
 dere potuit, quin statim moreretur.
 Non poterant Iudęi vocem Dei audi *Exodi 23.*
 re, rogarunt Moysen, vt ipse cū eis lo-
 queretur, voluntatemq; dei eis expo-
 neret. Vt igitur per Moysen hominē

*Cur in huma-
nitate nobiscum
Deus voluit
loqui.*

*Origo animo-
rum.*

Genes. 3.

*Animorum et
corporum con-
iunctio.*

Deus cum Israel loquutus est, ita no-
uissimis temporibus per filium vni-
genitum, hominem factum loqui vo-
luit, vt nobis ad eum audiendum ma-
ior facultas esset, si angeli accessus &
sermo homines sanctos tantum ter-
ruit, quantum territos esse legimus,
quantò magis terruisset vox illa diui-
na filij Dei, nisi vt homo nobiscum
loqueretur, tota frons ista Critirij ter-
tij tui impudens, & mendacijs instru-
cta est, qua consputa ad alia venia-
mus, & an coniunctio duarum natu-
rarum in Christi vna hypostasi ἐκ τοῦ
 ἀδύνατον sit, vel tuo ipsius exemplo in-
quiramus: alia est natura animorū,
quorum cœlestis origo est; quod gen-
tium sapientia etiam docet: alia cor-
porum, quam terrenam esse omnes
fatentur, inde illud diuinum dictum:
Terra es, & in terram reuerteris, cor-
pora caduca & morti obnoxia sunt,
animi æterni, ab omni corruptio-
ne liberi: diuersa natura spiritus est à
carne, atqui tam distantes, & differen-
tes naturas in vna hypostasi coniun-
ctiss.

ctiffimas esse, videre est: ac ita coniunctas, vt ægrè altera ab altera segregetur, quod in morientibus facillè videre est, vbi nec corpus velit dimittere animam, nec anima libenter à corpore secedit, luctantur vitam agentes, toties anima in corpus recurrente, & cursum quem instituerat reuocante, permanereque in eo diutius conante, quæ coniunctio diuersarum naturarum, cum in te non absurda imò consentiens sit, quæro cur cõiunctio diuinæ naturæ cum humana in hypostasi Iesu Christi impossibilis tibi videatur, si anima quæ Spiritus est, corpori terreno cohæret, & arctissimè cohæret, cur Deus homini non cohæreat? Cur quæso illi non coniungatur, vnamque hypostasim non reddat? Quis animum corpori coniunxit, quis spiraculum vitæ figmento illi luteo, qui primus homo appellatus inspirauit? Deus; quis animos corporibus alligauit, Deus: si hoc potuit, quæro, cur etiam diuinam naturam suam coniungere humanæ non potuerit, an quod non esset omnipotens

tens, an quod noluerit, non potuisse
 eum non dices, omnia enim potest:
 noluisse si negaris, facilis refutatio te
 meritati tuæ opponetur. Missus ange-
 lus, inquit Euangelista, ad virginem,
 qui nunciat eam concepturam in ve-
 tero è spiritu sancto, & cum illa qua-
 reret, quomodo hæc conceptio fieri
 posset, potētiam Dei allegat, Spiritus
 sanctus inquit superueniet in te, &
 virtus altissimi obumbrabit tibi: vir-
 tute Dei tua anima tuo corpori co-
 hæret, eius potentia, eius sapientia, a-
 nimi corporibus cōiunguntur, ac v-
 nam & eandem indiuisamq; hyposta-
 sim reddunt: eadē virtus Dei & sapiē-
 tia humanam naturā, ita diuinę natu-
 ræ in Christo cōiunxit, vt vnus & idē
 sit Christus, vt diuinitas eius nunq̄ hu-
 manitatē eius relinquat: arctissima e-
 nim hæc est cōiunctio naturæ diuinę
 cū humana, arctior multò quā animi
 cū corpore. Reliquerat anima corp⁹
 in cruce mortuū, diuinitas ipsa & cor-
 pori, & animæ ad inferos descendēti,
 præses aderat, nunq̄ Christi diuinitas
 humanitatem eius deserit, semp̄ illi
 adest

*Coniunctio di-
 uinitatis cū
 humanitate
 arcta.*

adeſt, ſemper cum illa coniuncta ma-
net, ita enim verbum caro factū eſt:
vt vnus & idem Chriſtus ſit, nam ſi-
cut anima rationalis & caro vnus eſt
homo, ita Deus & homo vnus eſt Chri-
ſtus. vnus quidem non diuinitatis cō-
uerſione in carnem, ſed aſſumptione
humanitatis in Deum, vnus omninō
non confuſione ſubſtantię, ſed vnita-
te perſonę, vt è Conciliorum autho-
ritate Catholica aſſiduè canit Eccle-
ſia. Duę ſunt in te naturę Francken,
altera ſpiritus quę anima eſt, altera
carnis quę terra eſt. quę ita coniun-
guntur, vt tu vna hypochtiſis, & vna
perſona fueris niſi fortè monſtri ali-
quid alas, & quemadmodum nouā
religionem parturias, ita nouo mo-
do natus, cōiunctionem duarum na-
turarū in te nō admiferis, quod equi-
dem non alienum à fide: eſt enim, ſi
mens illa, quę originis diuinę eſt, ſi
ſpiraculum id, quod Deus homini
inſpirauit anima tua eſſe, agnoſceret,
Deum vt eſt, agnoſceret Trinitatem
perſonarū diuinarum, quarum ima-
ginem in ſe relucere cerneret, quę cū
vna

vna substantia sit, tribus tamen pote-
 statibus instructa vegetandi, mouen-
 di & intelligendi, quarum singulæ lu-
 as & distinctas operationes habeant,
 alia potestas animæ est, quæ vitam
 corporibus infundit, atque ea vege-
 tat alia quæ mouet, alia quæ intelli-
 git, quæ tamen omnes potestates, v-
 na anima, vna substantia sunt, vn-
 de si tuo impuro corpori anima ea
 coniuncta esset si in eo habitaret, fa-
 cile te doceret, in diuinis vnã sub-
 stantiam quidem esse, & vnum De-
 um, sed in personis trinum, admone-
 ret te coniunctionis suæ cum tuo cor-
 pore, & eam coniunctionem non es-
 se impossibilem demonstraret tibi,
 doceret te diuersam quidem animæ
 naturam, à natura corporis esse, se ta-
 men ita cum eo coniunctam, vt sepa-
 rari, si lex naturæ pateretur, nūquam
 vellet: moueret te vnum duabus na-
 turis constantem, vnã hypostasim
 esse, quod quoniam non facit, credi-
 bile est te non animo & corpore con-
 stare, sed anima, quæ est imago Dei
 exturbata dæmonem te occupasse,
 tuo-

tuoque corpori coniunctum esse, ac *Franckenpro*
 ita in te habitare, vt in Iuda tradito- *anima iemo-*
 re habitauerit. Non ignoras, quomo- *ne viuit.*
 do ille in Iudam intrauerit, quam
 præcipitem in Christi interitum ege-
 rit, quam eum respirari non sineret,
 quam ad laqueum pronum egerit,
 nihil anima Iudæ potuit, quæ vi illa
 sathanæ tenebatur, sathan os eius, cõ
 filia eius, cupiditates eius regebat, ip-
 sum quò vellet, agebat, adeò vt Iu-
 das, non iam quod vellet, sed quod à
 diabolo in se pro sua anima, omnia
 gubernante cogere faceret, qui i-
 dem Francken in tuo corde corpora-
 liter sedens, linguam tuam non vt tu
 velis versat, Deum conditorem su-
 um & tuum blasphemare impellit,
 mentiri te cogit, non tu scribis, non
 tu loqueris blasphemias in Trinita-
 tem tremendã, sed ille ipse sathã, qui
 Deo conditori suo hostis factus, qui
 filium Dei sibi præferri indignatus, se
 de sua ad Aquilonem posita, æqualis
 Deo altissimo esse voluit, qui quod
 inde deiectus, quòd pœnas dederit,
 Deum vlcisci semper conatur, cuius
 nun-

*Vix demonis
quando viget*

Ioan. 8.

*Adhortatio
Francken.*

nunquam acrior impetus est, quam cum in perditum hominis vase contederit, cum os impurum nactus fuerit, qualis tu es. Post Iudam enim & Simonem Magum, aptius instrumentum filii Dei & spiritus sancti oppugnandi nunquam habuit, in te ut in arce munitissima se iactat, miserum te, qui istam eius malitiam fraudemque non sentias, ille te traueversum agit, ille mentiri impudenter te cogit. Scis enim eum esse ab initio mendacem & patrem mendacium, scis eum in veritate nunquam constituisse, & tu tibi places, si tam disertè per os tuum mentiatur, videris tibi magnus & beatus, cum sis omnium miserrimus, libertatem iactas, qui tyrannum crudelissimum in visceribus tuis, in corde tuo, in lingua tua sedere patiaris. Recipe mentem o Francken, redi ad Christum Iesum, poenitentiam age sceleris tanti, ne forte misereatur tui Deus, teque a tanto tyranno liberet, spirituque suo sancto cor tuum purget, & vas domui sue aptum reddat: Sed video nihil monendo me agere, nihil Petrus egit monendo Simone perditio, non modo non e-

git

git Simon pœnitentiam, sed multò
 deterior, & hostis Christi factus, arcti
 us te vinxit tyrannus sathan, quam vt
 tu pro tua vanitate eius frenos infrin
 gere valeas, arctissimo vinculo alliga
 tus, & tu miraris & impossibilem cõ
 iunctionem diuer'arum naturarum
 in vna hypostasi esse asseris, cum dæ
 mon, cuius natura non solū diuersa,
 sed etiam planè aduersa humanæ na
 turæ sit, tibi ita arctè cõiungatur, vt iã
 non homo, sed diabolus natus esse vi
 dearis, ita te obsidet, ita in te se iactat
 vt tua scripta, non tua, sed illius qui
 in te loquitur, sint. nam vt in filio De
 us pater loquebatur, & doctrina illa
 filij, non filij, sed patris esset, ita in te
 sathan apertè loquitur: doctrina tua,
 non est tua, sed eius, qui linguam tuã
 versat, diaboli est. Nemo enim tam
 impudenter, tam apertè, tam impro
 bè vel mentiri, vel Dei Opt. Max. no
 mē blasphemare, vel posset, vel aude
 ret, diaboli verba audimus, diaboli ef
 se mēdacia tua agnoscimus, hūc tibi
 magistrū & ducem cepisti, huius frau
 de aduersus Deū patrem & filiū eius,
 & spi-

*Dua natura
 diuersa in Frä
 cken coniuncta
 contra quam
 ille ratiocina
 tur.*

*Doctrina Frä
 cken, et doctri
 na sathanae.*

Affo. 13.

4. Reg. 18.

Co. 19.

2. Mach 9

Vide Iosephã

& spiritum sanctum abuteris, huius
 tu hortatu veritati resistis, religionẽ
 Catholicam turbas, & fideles à veri-
 tate auertere conaris, plenus es dolo
 sathanæ & omni malitia, filius es, vel
 potius mancipium sathanæ, qui, vt
 subuertas vias Domini rectas, te vr-
 get; quam fraudem eius ne videas, o-
 culos mentis tuæ excœcauit, & ita
 conclusit, vt nunquam Solem verita-
 tis videas, Deum tuum vt hostis op-
 pugnes, nomẽ eius sanctum blasphe-
 mes; sed ecce manus Domini super
 te, quæ te diutius in tuo scelere, iacta-
 re nõ patietur, pœnas debitas à te ex-
 poscet, tuum os istud impurum con-
 cludet: dedit Sennacherib pœnas bla-
 sphemiæ suæ in Deum: grauiter An-
 tiochus & Herodes, cæteri que impij
 afflicti sunt, lōganimis & patiens De-
 us est, dat tibi tempus resipiscendi, ex-
 spectat vt errorem tuum agnoscas,
 & ad se redeas, vt sanet te, tu verò i-
 rã eius tibi in diem iræ & iudicij the-
 saurizas, sed frustrã tuam insaniam
 deploramus; deploramus tamen, qd̄
 te fratrem nostrum perire videamus.

Frater-

Fraterna charitas in querelam hanc erumpit, & te pereuntem miseratur: Ad tuum Critirium redeo, & quibus argumentis vnionem duarum personarum in Christi Iesu hypostasi & *δύνα* *ροϋ* esse monstres, excutiam: nullus, inquis non videt, nisi qui ignorat essentiam re non distingui ab existentia, & hanc contractam ad perfectam substantiam, hypostasim, vocari vel substantiam, ad partes verò substantiæ deductam nominari inexistentiam, ad accidens autem deriuatam nominari inhaerentiam: Hæc tu vt tibi videris argutè, sed quæro, vnde tam elegantem, tam splēdidam essentiarum partitionem produxeris. Quis Philosophorum Oratorumve ita locutus, non Platonis equidem, non Aristotelis inuentum esse video, ex Cicerone te haussisse eam credo: quidem tam elegans verbis, tam graue sententijs inueniri tua ista partitione potest? atqui tu impudēs os, scholasticos, quorum captas compilaueris, improbas, vnde istæ tuæ deliciae, nōne eorum qui in scholis sibi suo arbitrio voces

*Epiph. 28. cō.
tra hereses.*

singant? quorum cum proditor sis, arma tamē ab eis petis, & ex eorū scholis, aduersus quam illi defendunt, veritatem præsidia euocas; robustum telum est partitio ista tuæ essentia, quod cum in Christi hypostasi emisseris, naturas eius dissecueris, & duos christos ex vno efficies, alter erit Christus homo, alter Christus deus, quod Cerynthus, authore Epiphanio, mentiebatur, & equidem si Deus pater cū filium suum hominē fieri vellet, angelumq; ad virginem cum eo nūcio mitteret, hastas tuas istas vidisset, nūquam Spiritum sanctum ad hæc mysteria conficienda ad diuinam naturam humanæ iungendam misisset, & virtutem illam suam, quæ mysteria hæc filij sui incarnationis gubernaret, periclitari non ausus fuisset: quid agbas, vbi eras, cur non statim angelo veniēti occurreres, cur hastas istas tuas amentatas, amens ipse non vibraris, cur Deum hominem verbū caro fieri passus es, vocanda erat statim diuina essentia in disquisitionem, quomodo ex ijs quos recenseres vocari vellet,

let, quæreret: diceret essentiam ad varia deduci, varijsq; nominibus appellari, in nullo eorum modorum, vni-
 oni naturarum diuersarum locū dari, ingredienti verbo Domini, vt carnem sibi iungeret & dū vari fores opposuisses, atq; hæc omnia mysteria, & cō-
 filia diuinā discussisses, Christumq; in vna hypostasi duas naturas iūgerenō
 permisisses, quod quoniam fieri passus sis, tuæ negligentiae imputabis, nō
 nobis; tua enim socordia hæc euenerunt, quæ tu pro tua sapientia malè
 nexa à spiritu sãcto essentiae diuisionis ignaro clamas, nō nostra calliditate,
 vt mentiris. cōiunctio hæc naturarū, sed cōsilio & sapiētia Dei facta. Vide
 aut, quā tu magnus sis nebulo, & dū uala clamas, neminē coniunctionē duarū
 naturarū in vna hypostasi concessurū asseueras, nisi ignarū diuisionis essētię,
 q̄ cū strenuè versares, acutè explicares, iamq; ad partes eā, iā ad accidētia
 traheres. & quasi ex vna pharetra plura tela educeres, subsistētiās, inherēti-
 as ī acie, vt duces locares in Christi v-
 nionē impetū iam iā factur⁹, & nos tu

argutis nugis oppressurus, statim aciem illam deseruisti, & tibi post principia cauisti, ad sangas nescio quos, qui tuam domum insanix plenam seruarent, te vertisti, vt qui mihi vir in instruenda acie essentiarum visus fueris, magnum nebulonem & thronem te esse aperueris: quorsum enim vanum caput, illa essentiarum inepta & barbarie plena partitio spectat, quid inde assumpseris, quam conclusionem confeceris, itane tibi vanissime homo digni videremur, quibus tam aperte illudas, quosque ita contemnas: ignorare mihi videris Francken Polonorum ingenia, quæ tibi præter istos, qui iam dudum dementati, qui que sensum omnem veri in religionem inquirendo, inter quos princeps incidis, & inter luscios strab' vt dici solet, regnas, amiserunt: non tam tarda sunt ingenia nostrorû hominum, vt tuam fraudem non agnoscant, callidissimum Francken commentum nostrum, & aptissimum ad homines decipiendos esse dixisti, vni-
tas duas naturas in vna hypostasi
Chri-

Francken aperitè hominibus illudit.

Francken ignorat ingenia Polonorum.

Christi, quod tu tamē ἐκ τῆ ἀδύνατον esse asseruisti, quod ut ἀδύνατον esse demonstrares, ad essentiam eiusq; prolem confugisti, quæ præsidia quod vana videres, statim deseris, atq; ad sangam, qui orbis tuos domi lingeret, euocandum refugisti, & in Theologos impetum fecisti, ad accidentia panis & vini, sacramentaque Eucharistię orationem transtulisti: in Calvinianos etiam, quorum tyrannidis vibices nondum tibi occaluerunt inuasisti: Simaliones & Syriscos tuos paniculo mēdacij tui armatos in aciem produxisti, atque vix tandem ad essentiam redijisti, credo quod nudior tibi visa est, quam quæ impetum sustineret, nec tibi in mentem arma, quibus eam indueres venerant, igitur ut nugatorium quid inuenires, mentem in omnes partes versas, donec tandē tibi quæ in paradoxis nugatus eras de Sacramento Eucharistię, occurrerint, nosq; Christi naturæ propriam hypostasim detraxisse, & accidentia panis & vini in Eucharistia proprio subiecto, propriæve inexistencia spo-

*Impudentia
Francken.*

liaſſe te admonerent, vt hoc ſpolio
noſtro tuam eſſentiam, quam vt nu-
dam & imbellem reliqueras, indue-
res & armares, quod tuum impudēs
dictum, impudentiore altero cumu-
las, carnalem nos Deum feciſſe, vt no-
bis comedere & bibere eum liceret,
clamas: nam propterea vnionem illā
duarum naturarum, in hypoftaſi ei⁹
vna nos feciſſe ais, & tranſubſtantia-
tionem ei rei adhibuiſſe, nos verò di-
cimus, nos Deum carnalem nullum
feciſſe: neque enim noſtræ poteſtatis
eſt, deos facere, neq; tu eū qui omnia
fecit, quem ipſe ſe eſſe voluit, alium
facere tuis mendacijs, & argumentis
Sophiſtarum poteris, Chriſtum Ieſū,
filium Dei æternum, à patre Deo æ-
terno incarnatū accepimus, & quem
accepimus veneramus, & retinemus,
pater filium ſuū hominem eſſe volu-
it, eamq; Oeconomiam ſpiritui ſan-
cto in vtero virginis ſacræ conficien-
dā commiſit, virtutem ſuam adhibu-
it, & angelū nuncium ei⁹ rei miſit, nō
nos igitur carnem humanam illi de-
dimus, ſed verbum caro factum, no-
biſq;

bisq; à patre Deo missum accepimus, nec nos panem & vinum, in carnem & sanguinem eius mutamus, sed ille ipse suo verbo, quo omnia condita sunt, substantiam elementorum in carnem & sanguinem suum vertit, quod apertè inter discipulos testatur, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, tradebatur autem ille ipse, qui hæc verba loquebatur Christus: Hic est calix Noui & æterni Testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur; nondum effundebatur Christi sanguis, cum hæc diceret, cum calicem discipulis propinaret, eum tamen esse testatur, qui postridiè fundi debebat, effusus autem est sanguis eius postridiè, cum staret in cruce: quem igitur effusus erat pro nobis, cum se in calice propinare, magna asseueratiõe testabatur, quod ille calix, & vinum illud, verus suus sanguis, virtute sua factus esset, in quo, etsi accidentia vini essent, ipsa tamen substantia in substantiam sanguinis sui veri, qui in cruce postridiè effusus est, versa erat, vt &

Veritas corporis Christi demonstratur.

panis in eam carnem, quæ in cruce lancea perfossa sanguinem effudit, conuersus erat: quod igitur nobis Christus dedit, obuijs vlnis, vt dicitur, accepimus, veneramur, retinemus, ac eo pane & vino diuino vescimur, Deumque in carne vera, & sanguine vero sumimus: vnde mendacium tuum impudens coarguitur, qui nos natura humana spoliasse Christi hypostasim latras, confitemur Christi carnem & sanguinem, vt hominis veri, & Dei veri, in vna hypostasi nos manducare & bibere: vt enim Christus Iesus, cum panem & calicem discipulis daret, verus homo, & verus Deus erat, ita corpus hoc eius quod in sacramento manducamus, & calix quem bibimus, est verus ipse Christus, Deus & homo in vna hypostasi, panis enim in carnem, vinum in sanguinem, quæ humanæ naturæ eius pignora sunt, vi ipsius verbi conuertitur. Et quoniam diuina natura, humanitati in Christo ita coniuncta est, vt nunquam altera ab altera separetur, in carne quam manducamus, eius

Coniunctio diuine nature cum humana in Christo inseparabilis.

ius, & calice, quem bibimus, verum Deum esse, & corde credimus, & ore confitemur. Vbi enim caro Christi est, ibi & diuinitas eius est, atque ita vides nos hypostasim Christi, neque humana, neque diuina natura spoliare, teque quod non haberes, de tua substantiarum partitione dicere, in apertum mendacium ingressum esse, & multa tum in nos, tum in sacramentarios, nugando imperitis fucum facere voluisse. Neque tamen nunc disputo de accidentibus panis & vini, manentibus absque propria inhærentia. Equidem, vt ante conuersionem panis & vini, in ipso pane & vino inerant, & eis vt subiectis inhærebant, ita versa substantia panis & vini hæret & manent in ipsa carne & sanguine Christi, qui vt substantiam ipsam elementorum versam esse in substantiam suam, ita accidentia elementorū manere in se ipso, hoc est, in substantia carnis & sanguinis sui, quæ pignora nobis æterna, & mutuæ charitatis, & mortis suæ esse voluit: vt quemadmodum in homine maiestatem diui

*Cur acciden-
tia elemento-
rum substan-
tia transmuta-
ta in sacramē-
to Eucharis-
tiae permane-
re Christus
voluit.*

Ioan. 6.

Ioan. 6.

nam, dum nobiscum esset, dum nos doceret, & ad se alliceret, tectam esse voluit, ob eas causas, quas antè exposuimus, ita carnis suæ & sanguinis naturam accidentibus ijs, quibus assueuimus, conditam & communitā nobis dedit, ne cruditate carnis & sanguinis deterriti, ab vsu eius, cum Capharnaitis absterremur, atque relicto eo, vitam ipsam, quam nobis daturus venit, amitteremus, vita autem nostra in manducando, & bibendo Christo est: nisi manducaueritis carnem meam, & biberitis sanguinē meum, vitam æternā non habebitis: qui māducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternā, & alia multa, quæ nos ad manducandum corpus Christi, & potandum sanguinem eius inuitant, à quibus ne absterreamur vt Capharnaitē, si in illa naturæ qualitate nobis proponerētur, mutata substantia elementorum accidentia in eis manere voluit, nosque per ea quibus assueuimus, inuitare ad carnē & sanguinem suū, in quibus vita nostra est, allicere pro sua bonitate

nitate curauit, quęcunq; docuit, quę
cunq; fecit, noſtrę ſaluti accommo-
dauit, nobis ſeruiuit, ſeiſum humi-
liauit, & cum in forma Dei eſſet ho-
mo fieri voluit, vt nos patri hac ſua
humilitate lucrifaceret, cum veram
carnem & verum ſuum ſanguinē no-
bis daret, ſubſtantia elementorum
in ſuam naturam verſa, accidentia ea-
dem immota, in ſeiſo, hoc eſt, carne
& ſanguine ſuo eſſe voluit, nobis ſeiſ-
um accommodans, nobis & noſtrę
infirmiſitati ſeruiens, quam tu eius &
ſapiētiam & bonitatem, ſcleratum
os, blaſphemias & rides, noſq; qui pig-
noribus tantis vtimur, idololatras eſ-
ſe, latrare non deſinis, noſtrumq; fig-
mentū eſſe, qđ ipſius Dei beneficium
eſt, mētiris, & ppter tuas eſſentias, &
inhærētias Chriſti inſtituta cōmutas,
tāti ſcilicet tua iſta inhærētia eſt, vt à
fide Catholica, vt eas quas tua inſania
leges ei appoſuit retineat, diſcedam?
Faceſſe igitur cū tuis iſtis delitijs eſſe
tiarū, ſis, equidem, nā tibi licet, eſſen-
tia, ſis ſubſiſtētia, ſis inexiſtētia, & in-
hærētia, conueniant, in te hęc oīa no-
bis Chri-

Christus Ihesus in vna hypostasi est
 Deus & homo, inhærent eius corpo-
 ri & sanguini, panis & vini propieta-
 tes, & accidentia vnde etiam tua hæc
 inhærentia non violatur, cum ei acci-
 dentia relinquuntur, quam tu tibi pla-
 cebas, cum hæc inepta quæ consiste-
 re non posse videbas, fingeres? quam
 tibi magnus videbaris, non dubito
 te, si Romæ esses, caput ad arcum Fa-
 bianum submittere solere: Sed ad v-
 nionem naturarū Christi veniamus,
 satis nugatus es, & de inherentiæ
 vi, & Sacramenti Eucharistiæ acciden-
 tibus, satis apertè mentitus es, nos
 Christi hypostasim natura humana
 spoliasse, asserens; quem tu vt diuini-
 tate spolies, ad illum Busyridianum
 lectum recurris, hypostasimq; illam,
 in qua diuinitas humanitati iuncta
 sit, ei lecto impositam aptas diuinita-
 tem lecto tuo effulam, cultris
 insanix tuæ resecaas, humanitatem vt
 breuiorem extendis, ac mensuram
 furoris tui exæquare cogis, confite-
 mur sceleratum caput, vbiunque
 Christi humanitas sit, diuinitatem e-
 ius

*Figmenta
 Francken.*

*Arc. u. Fabia-
 nus.*

*Francken Bu-
 lys nouus.*

ius ibidem esse, nunquā enim diuina natura Christi, humanam naturam semel assumptam deserit, quod iam satis demonstraui: non tamē necesse esse dicimus, vt vbi sit diuinitas eius, ibi etiam esse humanitatem. garras tu quid velis, veritas immota est. Assumpsit filius Dei hominem, verbum caro factum est, assumpsit talē, qualis natura eius fuit, nihil assumptæ humanitati addidit nihil abstulit, naturam eius conseruauit, immortalem tantum & subtilem, spiritualem que reddidit, nihil in ea immutauit, similis nobis factus, omnes infirmitates nostras, præter solum peccatum, portauit. Quoniam igitur homo finitus est, vno in loco manet, eodem tempore, in diuersis locis esse nequit, Christus vt homo etiam eandem legem subiit, vt homo ad dexteram patris semper sedet, loco vt vos vultis, circumscriptus. At quoniam Deus ipse est, Deus autem nullo loco circumscriptur, infinitus est, vbique est, diuinitatem eius vbique esse dicimus, ita enim verbum caro factum est, vt quod fuit

vbi humanitas, Christi ibi & diuinitas, sed non è contra.

Christus vs homo, loco circumscriptur, Deus est vbique.

fuit permaneat, naturam suam diuinā, integram retineat, quod nō erat, assumpsit, factus homo, quod erat p̄manſit Deus, qui infinitus, interminatus, vbiq; est, nihil illi natura humana detraxit, nihil in eo īmutauit, quē tu tuo lecto Busiridiano impositū ex aminas, & humanitati exēquas, & eū qui erat semper, assumpta humanitate, esse nō ſinis, vt hoc tuo tormento, eū humanitatem deserere cogas, hominemq; solū relinquant, vel si homo esse velit, humanitatē eius in infinitū extendas, ac tormentis tuis eā excrucies, desine insanire, desine diuinę virtuti te vermē obijcere, Christus in vna hypostasi deus & homo est, homo finitus, Deus immensus, vt homo in loco vno est, vt Deus vbiq; est, nullo loco circūscribi potest, vnde fit: vt nō sequatur necessariō, vbicunq; diuina natura Christi sit, ibidem & humanā eius esse, vnde neq; in cantharis, neq; in folijs, vt quidā fingunt, humanitas illa Christi est, quæ in coelū ascendēs, ad dexterā Dei patris confedit, sessuraq; est, donec ad iudicandū mundū, Christi-

*Yofania
Francken.*

Christus dominus, magnus Deus ve-
nerit, diuinitas Christi vbique est, hu-
mana natura in coelū aſumpta, in dex-
tera Dei perpetuò ſedet, neq; tamen
inde inferre te patiemur, in Euchari-
ſtia Chriſti corpus & ſanguinē prop-
tereà nō eſſe, quod ad dexterā Dei ſe-
deat, quod inde nunquam diſcedat,
quod locis in diuerſis vno & eodem
tempore nō ſit: eſt ratio, qua & in cœ-
lo maneat, neq; inde diſcedat, & in al-
tari tamen vera caro, & ſanguis eius
ſit, quam rationem ſacramentalē eſſe
dicimus: nam vt ad dexteram Dei pa-
tris localiter & viſibiliter ſedet, ita in
altari, in ſpecie panis & vini ſacramē-
taliter & inuiſibiliter vtrobiq; tum
realiter manet, ac ita manet, vt & ve-
ra caro, & verus ſanguis veri Dei, &
hominis Chriſti ſit, eademq; cum il-
la, quæ ad dexterā patris ſedet, nume-
ro ſit, virtute verbi Dei, per quod oīa
facta ſunt, fiuntq; , pane in carnē, vino
in ſanguinem verſo, quæ duo quidē,
quoniā humanitatis eius ſunt, diuini-
tatē eius coniunctā eis eſſe, nō eſt du-
bitandū, cum diuinitas Chriſti ita cō-
iun-

*Quāuis caro
Chriſti in dex-
tera Dei pa-
tris ſedeat, lo-
co circumſcri-
pta, in Altari
tamen præ-
ſens eſt ſacra-
mentaliter.*

iuugatur humanitati, vt nunquam e-
am deferat, vbicunque illa fit, diuini-
nitatem esse certum est: cum igitur
in altari caro & sanguis symbola hu-
manitatis Christi sint, diuinitatem e-
is coniunctam esse certum est, nosq;
legitimè & piè facere, qui sacramen-
ta illa cernui vt numen veneramur,
non panem, non vinum venerantes,
vt vos nobis obijcitis, sed ipsum Chri-
stum, Deum & hominem: cum enim
vera humanitas eius in carne & san-
guine sit, diuinitatem quoque, quæ
nunquam humanitatem deserit, ne-
cessariò ibidem esse, concedendum
est, Deus autem vbique venerandus
est. Non descendit igitur caro Christi
illa, cum qua ascendit, de cœlo in al-
tare, sed in altari ipso, verbo Domini
& virtute eius fit, transmutato pane
in carnem, & vino in sanguinem, di-
xit Christus: Caro mea est, & sanguis
meus est: caro igitur est, quem vides,
panis, sanguis est quod bibis vinum:
dixit & facta sunt; vt aquam muta-
uit in vinum, ita panem in carnem, vi-
num in sanguinem transsubstantiat,
verusq;

verusque homo & verus Deus à nobis & ostenditur, & tumitur, accidentibus elementorum, vt veste contentus: dico autem carnem illam & sanguinem in altari eadem esse carnem, cum illa carne, & eundem sanguinem cum illo sanguine qui in dextera Dei patris maneat, quod Christus ipse dum panem discipulis suis in cœna daret, carnem suam esse dixit, & carnem quæ postridiè cruci affigenda esset, & sanguinem suum calicem esse testatus est, quod postridiè pro eis effunderetur, ita vt caro quam discipulis daret, eadem numero cum carne Christi in qua stabat, quæ loquebatur, quæ cruci affigenda esset, & sanguis idem cum eo, qui effundendus erat, esset, qui, inquit, effundetur pro vobis, & multis alijs, hunc quem bibebant, ait veritas ipsa, postridiè effusum iri in cruce, non alium, sed eundem ipsum, qui, inquit, effundetur pro vobis: neque enim stultitia eorum ferenda, quæ ad interpretationes suos sensus retulerunt, & signa esse corporis & sanguinis, non veram carnem, non ve-

rum sanguinem in Eucharistia esse
 fingentes, & potentiam sapientiam-
 que Dei sua infirmitate & insipientia
 metientes, qui, quiddam sensum eorū
 superet, vanū & fictum esse putant, &
 ut animalia bruta solo sensu feruntur:
 atque hæc ad tua mendacia tertij Cri-
 tiriij stultitiæ tuæ generaliter respon-
 dimus singula excutere, quæ argute
 nugando congeris, non placet, & ipsi
 Theologi quos refers, quorum glos-
 sas compilas, satis robuste tibi resi-
 stunt, & prudenter respondent: nam
 quod tu pro tua impudentia vrges so-
 phisticè, vnionem non posse esse diui-
 nitatis cum humanitate, & tãquam
 catholicus in furto à Theologis de-
 prehensus, in omnes te partes veras,
 sophismataque tua veras, & tãquam
 ferramenta manibus pedibusq; tuis
 aptas, ut vel per tectum elabaris, to-
 tam diuinitatem toti humanitati iū-
 gis, & totam disiungis, pugnantia cõ-
 cludere conaris, ut tuū acumen The-
 ologi admirantes, te fugam quærere
 non sentiant, quasi propter tua nuga-
 toria argumenta sequatur, ut Chri-
 stus

ftus nō fit Christus, vt diuinitatē tuis
 concludiunculis coactus iā relinquat
 in terris, iam in cælum eam aduocet,
 cogaturq; iam huc, iam illuc currere,
 vt tu ex Italia in Germaniam, inde in
 Gallias, in Poloniā ignes fugiens cur-
 fitas. Desine impudēter agere, desine
 seram ridicule mus rodere, non seræ,
 sed tuos dentes effractus, non vin-
 citur Christus, inuicta veritas, vanita-
 tis tuæ argumenta sunt, aggressiones
 illę sophisticæ, sedet Christus integer
 in patris dextera, est vbiq; , semper ha-
 bitat nobiscū, vt ipse promisit, diuini-
 tas eius circūscripta non est, vbiq; est,
 nugas istas tuas, si vis videri aliquid a-
 pud īperitos, trāsfer ad tuos philoso-
 phos, eosq; vt velis in eorū scholis ver-
 sa & interpola, leges Logicę Chrysi-
 po suo magistro, & vincula iniici pos-
 sunt, Christo nō possunt, q̄ ipse est lex
 & dominus mūdi, q̄ ea lege qua volu-
 it, humanitatē diuinitati suę iūxit, te-
 que impudentē in hoc consiliū nunq̄
 vocauit, quere tu potius ratiōes, quo-
 modo sathan cū tua lingua cōiunct⁹,
 quomodo ī te loquatur, annē tot⁹ in

*Francken se-
ram rodit.*

*Christi diuini-
tas vbiq;.*

*Improbitas
Francken.*

sedeat, an etiam extra te prodeat, nihil te tua hic accidentia, ad quæ fugis iuuant, nihil versuta tua & inorta oratio tibi prodest, Christus est Deus & homo, propter tuas dissertationes nihil sequitur, & vide quàm improbus sis, cum argumenta tua à scholasticis petas, quæ illi doceant, quibus veritatem tueantur, subtices, quæ acceperis corrumpis, & ad libidinem tuam detorques, quod corrumpere nequeas, silentio tegis: Si, inquis, natura diuina communicata humanitati, sequitur & omnes proprietates naturæ diuinæ communicatas illi esse, & cum te hic Theologi tenerent, consequentiamque tuam negarent, tu tamen impudenter clamas, sequi asseueras, & deficientibus tibi armis, ad meram logomachiam refugis, nõ dicimus humanitatem Christi Deum esse, non dicimus omnipotentem sed hominem Christum dicimus Deum, dicimus omnipotentem, debet hæc à Theologis ediscere, à quibus argutias istas, quas crepare non inter mittis, compilaueris: Totum enim quod

quod hic garras furtum est, & in sen-
 sum tuum reprobum detortum: nu-
 geris quantum velis, nihil tibi conce-
 ditur, petas vnde velis, principia men-
 daci] tui, nos Christum Iesum Deum
 & hominem verum in vna hypostasi
 veneramus, matrem eius virginem
 Deiparam vocamus, quod non mo-
 dō hominem, sed eundem etiam De-
 um nobis genuerit, in quo sperantes
 vitam habemus, & quoniam recisis
 tribus illis, furorem tuum ac venena
 sibilantibus Idrę istius tuę capitibus, Idrę Fran-
 ckę recisis prę
 oribus, alia
 nascuntur ca-
 pita. eis quoque
 tria alia enata videamus, quę
 secures nostras admouebimus, quę
 quidem capita, quam veneni menda-
 ciorum plena sint, tua transitio faci-
 lē monstrat. Si, inquis, hæc enumera-
 ta & exagitata, quem non mouent,
 hæc quę subnectentur, mouebunt.
 Hui Francken, tantūmne viribus va-
 les, vt nolentes etiam rapias, & in tu-
 am opinionem impellas, vehemens
 est tua ista triplex quam moliris nu-
 gatio, certam victoriam tibi promit-
 tit, equidem Christus deserat necesse
 est officium suum, vim tantam ratio

*Vanitas Fræn-
cken.*

*Apparatus
mendaciorū
Francken.*

*Tria argumē-
ta Francken
vt vana rei-
giuntur.*

cinationum tuarum nō perferet. Sed
audiamus idræ istius nouæ tria ora a-
perientis sibila, quæ iste in omnem æ-
ternitatem mansura, profitetur: cit-
enim iste vir tantus, vt ei omnia obe-
diant, æternitas etiam ipsi pareat, ius-
su eius Christum deserit, λόγονq; tem-
poribus circumscribit, argumenta
sua in suo insano capite, modò nata,
interminata esse iubet, & æternitati
consecrat: vide nebulonem quos vē-
tos flet, quàm magnificè de menda-
cijs suis se iacet, argumenta, inquit
subiuncta, quæ inuictissima in omnē
æternitatem mansura sunt: magnas
verò, inquit Thraso, Thais agere gra-
tias; ingentes respondit gnato, nō suf-
fecerat dixisse, hunc nouum parasitū
sua inuicta argumenta. nisi Gnato-
nis superlationē addidisset, & inuictis-
sima pronunciaisset, & primum qui-
dem hoc inuictum robur ab ουσια, q̄
antè partitus est, deducit, comparat-
que eam cum accidentibus, quæ à su-
is subiectis dependent, nec locum ad-
rem locatam prætermittit, diligēter
aciem instruit, sangam cū peniculo
in

in frōte locat, & cum multa nugatus
 sit de accidentibus quæ eodem tem-
 pore in distātibus loco subiectis esse
 nequeant, & contradictionem vanis-
 simæ argumentationi suæ inseruerit,
 Deumq; potentia eius euertendæ pri-
 uauerit, subito totam argumentatio-
 nem illā, acutam, mancā relinquit, ni-
 hil assūpsit, nihil cōclusit, credo Cal-
 uinianorū tyrānide perterritus, quos
 ad suam impietatem, & triū persona-
 rum in diuinis abnegationē, nisi insci-
 tiæ dānari à se suaq; idra vellent, cuo-
 cabat, quos cū parū propitios videret
 tota acie illa, quā in Christū ducebat
 deserta, & capite primo nō fortiter si-
 bilante relicto, ad secundum cōfugit,
 nec ibi diu mansurus: est enim illud
 quoq; vt & primū vanum & nugato-
 riū, & vide quā ista veris coloribus *Discipuli sa-*
 vim sathanę se obsidentis, in se depin- *ibana vide.*
 gat, frontem asperam cornibus mul-
 tis armatam ostētat, primo aggressu
 terret, magnoq; impetu fertur, cum
 mox vt nebula euanescat, solet diabo-
 lus primo cōgressū terrere, fortē & in-
 uictū monstrare, verūm cum vel cru-

*Primum argu-
mentum incō-
clusum Fran-
sken reliquit*

cem viderit, vel Christi nomen audi-
uerit, totus disperit, hac arte in no-
stro isto Antagonista vtitur, propo-
nit acutè, confarcinat multa, essenti-
as euocat, accidentibus omnia ar-
mat, & cum multa congefserit, nihil
assumit, nihil in certamen deducit,
ac nec cōclusionem ipsam infert, nec
iniuria. illa enim non nisi legitimè
pronunciatis compositis, & quæ pro-
posita fuerint assumptis, inferri non
potest, ebrium equidem scripsisse, &
magis mendacia vomuisse, quàm le-
gitimam disputationem tractasse cre-
do quo vomitu eius relicto, iterum
illi more canum repetendo, alterum
caput Idræ aggrediamur, & quibus
dentibus nos petat, videamus: inui-
ctam est & æternitati mendaciorum
sacrum, quid igitur sibilat hoc caput?
Essentiam, inquit, Deus pater filio à
se genito dedisse dicitur, distinctam
tamen hypostasi, ita equidem est, par-
ticeps est filius substantiæ patris, vn-
de consubstantialis ei Catholicè di-
citur: quærit deinde, fueritne filius in
patre cū generaretur necnè, assumit,
nam

*Secundum ar-
gumentum su-
periori simile
vanum.*

nam hic videtur accuratius, quam in prima illa legione copias suas instruere, assumit igitur. Si erat, inquiring in patre, sequi ne cessario duas hypostasies in patre fuisse, patris scilicet & filij & ita vnā personā patris, duas personas fuisse: acutum hoc cornu est, quod non modò λόγος Deus genitus, sed neque pater evitare sustinere que valeat, cum cōtradictionem in quam Deus decreto istius tanti Doctoris, nullam potestatem habeat, implicet: cōtradictio equidem est, patrem vnā personam esse, & non vnā, sed duas personas esse, sed cornu istud stramineum est, substantiam quidem dicimus vnā & communem esse Deo patri & filio, personas diuersas, diuersis proprietatibus distinctas, patris proprietates est generare, filij generari, substantia vnā & eadem, proprietates, quod iam toties diximus, diuersæ: sed quoniam canis iste ad eundem vomitum sæpè reuertitur, & eadem inculcat, nos quoque quæ illi opponimus, repetere necesse est, ne illius vanitati cessisse videamur, &

*Ineptia Præ-
cken.*

*Cur eadem sæ-
pè repetitur.*

equidem hoc suum cornu ut diligentius muniat, de potentia & energia differit, Græcas etiam voces, ut ipsissimus Atticus videatur, inspergit, quo fuso facto, ad alterum cornu venit: Si, inquit, non erat filius aeternæ & æternæ in patre, sequitur eum qui non erat, vel ex diuina essentia, vel ex sua ipsius substantia, vel ex nihilo productum esse & vide quàm accuratus est hic, in superiore argumento digerendo ebrius erat, in hoc planè sobrius; repetit singula membra modo quæ producendi filij à patre, ut è duobus, vel inficiatis vel refutatis tertium concludat, ex nihilo productum, ut Arrianis placeat, Germanus quæ eorum esse videatur, concludit. Vult enim suum dogma illis præcipuè probari, sed vide quam impudenter hic ut ubique agat, non ex diuina, inquit, essentia productus est λόγος, rationem statim mendacij reddit, quia hæc non generat, nec generatur: at qui hoc tuum mendacium Francken iam testimonio sacræ scripturæ, imò ipsius Dei patris voce refutauimus, te quæ iniuriam grauem Deo
 pa-

patri facere ostēdimus, quem eū om-
 nibus vim gignendi, dederit, tu eū ste-
 rilē facias, immemor legis Dialectico
 rū, Propter qđ aliud est tale, illud cer-
 tē magis tale est dicēdū, si Deus pater
 est fons generationis, si eam vim ab
 eo omnia accipiunt, cur quęso ea po-
 testas, quā alijs largitur, nō illi etiam,
 vel præcipuē conueniat? quis mihi, in-
 quit Deus, genuit istos, ego sterilis & *Isai 49.*
 non pariens? & non quid qui alios pa- *Isai. 66.*
 rere facio, ipse nō pariam: dicit domi-
 nus Si ego generationem cæteris tri-
 buo, sterilis ero, ait dominus Deus tu-
 us, qui te Francken mendatij vnā cū
 populo præuaricante arguit, vides im-
 pudentiam tuā, vides os tuū impurū,
 ori benedicto Dei te opponere, & nu- *Francken as
 suum Dei ori
 opponit.*
 gantes de Deo philosophos, Deo ipsi
 anteferre; quod equidē nemo facere
 audeat, nisi diabolus sit cum eo: Cla-
 mat Deus, filius meus est tu, ego ho-
 die genui te, ante luciferū ex vtero ge-
 nui te, tu verò obsessus à dęmone, nō
 generat, nec generatur De⁹, clamare
 nō desinis. Eqđē maior tu es ipso deo,
 po-

posuisti in Aquilone sedem tuam, nō
 modò æqualis, sed maior Deo factus
 es: vade tibi ista tanta potentia, vt
 Deo conditori tuo te opponere au-
 deas, equidem non aliundè, quam ab
 illo, qui in te sedens te docet, & quod
 ipse in sua hypostasi non sustineret,
 in tua audet. Vid. sigitur, quam im-
 probè in primo modo producendi
 diuini verbi egeris, & veritatem Sole
 clariorem negaueris, Deumq; men-
 dacem esse dicere non veritus sis, ge-
 nerare se ille testatur, λόγον filium su-
 um esse agnoscit, ex vtero suo genitū
 profitetur, quod tu totū dæmone ple-
 nus negas, & vt Gygas nouus bellum
 Deo infers, genitus filius Dei ex sub-
 stantia diuina Dei patris: vt autem in
 primo modo producendi filij DEI
 mentitus es, ita in reliquo toto argu-
 mento mentiri non cessas, & quic-
 quid dicis, de proprio tuo scelerum,
 & impietatis tuæ thesauro profers,
 garrias improbum caput quantum
 velis, vel quantum dæmon tuus tibi
 subiiciat, fili? tamē Dei Christus Iesus
 & ex substantia patris genitus, & hy-
 postasi

postasi à patre alius est, nam quod cō
cludis, ex nihilo productum filium
Dei, nihil agis, Ex utero, inquit Deus,
genui te, cuius tu testimonium men-
dacibus tuis aggressionibus reiectis,
si homo esses, sequi deberes, verum-
enī uerò, quia pater mendacij te obfi-
det, nihil nisi mendaciū & dicere, & sē-
tire potes; ac uide q̄ tu homo sis verbū
Dei ex nihilo genitū concludis, cum
te Aristoteles ex nihilo nihil fieri pos-
se docuerit, cum tota tua disputatio
nihil Theologicum, nihil uerū, sed
totum à Philosophis profectum ha-
beat, ad Philosophorum leges deum
ipsum reuocas, intra naturam Deum
ipsum concludis, legibus ei⁹ cum alli-
gas, quamuis eum naturæ dominum
esse scias, si legibus naturæ filius Dei
subiectus est, quomodo ex nihilo fie-
ri potuit, cum natura ex nihilo nihil
producat, cum materiam semper re-
quirat. Equidem metuebam, ne con-
cluderes filium Dei ex materia prima
natum, quod naturæ legibus accom-
modati⁹ uisus esses dicere, quam ex
nihilo. Sed uideo quò spectaueris, a-
pud

*Cur ex nihilo
creatum filiū
Dei mentia-
tur.*

pud Alciatum Simonemve aliquem
 perpotabas, qui cum Arrio, ex nihilo
 filium Dei à patre productum, & nō
 natura, sed voluntate Dei patris, Deū
 esse asserant, conuiuio igitur tuo, &
 ventri consuluisti, ex nihilo λόγον pro
 duxisti: sed vide, quam tibi constes,
 negas causam esse, cur λόγος mediator
 esse deberet, si per filium istum, ex ni-
 hilo creatum, nihil Deus pater opera-
 tur, quid opus erat eum creare? quid
 opus erat naturam eius à natura re-
 rum creatarum alteram esse, & qui-
 dem deteriore originem ei tribuis.
 Præstantius siquidem est, ex aliquo
 oriri, quàm ex nihilo, è materia Ari-
 stoteles omnia producit, ex nihilo ni-
 hil produci posse docet, at tu rebus
 alijs originem certam, Deo quem tu
 cum Arrianis imperfectum fingis, in-
 certam imò nullam: quid enim nihil
 certi habet? nōne negatio ipsissima
 est. Sed te tuæ insanix, vt alibi, ita &
 hic reliquo, malitia tua te ita excœca
 cavit, vt quid dicas, quid agas, non
 sentias. Quod apertissimè tertiū hoc
 quod sequitur Idræ tuæ caput, demō-
 strat,

frat, quod vt Christum mediato- *Tertium dicitur*
 rem deuoret, os suum aperuit, negas *gumentum*
 Christum mediatorem esse, & toto *Fräckenchrä*
 hoc argumento, cui sempiternum *stum non esse*
 triumphum in mendacio tuo polli- *mediatorem.*
 ceris hoc agis, vt Christum nec homi-
 nem, nec Deum esse mediationis of-
 ficio posse fungi concludas, vbi vt *Callidus ser-*
 tuo mendacio succurras, maioreque *pēs Francken*
 cum seueritate mentiaris, ad Paulum
 te refers, eius verbis impudentiam tu-
 am adornas, & autoritate tanti A-
 postoli ad tuum scelus abuteris, in
 quo quam sis stipes callidus, vide, ter-
 tiò inquis loco, producam prouulga-
 tum quidem, sed insigne prorsus, sem-
 perque triumphans illud argumen-
 tum, quod Apostolus nobis sugge-
 rit, vnum esse scribens Deum, vnum
 mediatorem Dei & hominum, homi-
 nem Christum Iesum, vide quid mo-
 liris, attende paululùm, & aliquid so-
 briæ mentis recipe, concludere con-
 tendis Christum non esse mediatorē,
 idq; partitione illa probare institui-
 sti, quod neq; vt homo neq; vt Deus
 hoc facere posset, cū propter alias cau-
 sas

fas, tum verò ne ipse apud seipsum,
 mediator, aduocatus, & interpella-
 tor sit, & quidem multa in eam rem
 affers concludisq; Christum mediato-
 rem non esse, huius autem tuæ con-
 clusionis principium, per quod de-
 monstretur, Pauli verba dicentis vnū
 esse Deum, vnum mediatorum Dei
 & hominum Christum Iesum, sunt,
 quod sumptum tuum, conclusioni
 tuæ, Christus non est mediator, con-
 tradictorium est contradictionis au-
 tem ea vis est, vt nunquam vtraque
 pars eius esse simul, aut vera, aut falsa
 possit, sed semper alteram eius partē
 veram, alteram falsam esse oportere,
 & tu paulò antè clamabas, ne Deum
 quidem ipsum facere possē, vt vtraq;
 pars contradictionis sit simul aut ve-
 ra aut falsa, sed oportere alteram ea-
 rum aut veram aut falsam esse. Rectè
 tu quidem, etsi arroganter & impiè,
 qui ad nugas tuas Dei potentia abu-
 taris, & nomen eius sine causa assu-
 mas: neque enim opus erat Dei potē-
 tiam & maiestatem tuę illi contradi-
 ctioni implicare, & mēdacij tui eum
 testem

testem facere : sed ad aientium & negantium vim redeo, dicoq; aientia & negantia nunquam inueniri simul, vel vera, vel falsa, sed si altera pars vera eius sit, alteram falsam necessario esse, Lex ea apud magistros artis differendi perpetua & immota est, quod cum ita sit, vide, quam tu cautè dicas, quantumque tibi placeas, inuicta argumenta tua æternitati consecras, quæ ita vana sunt, vt nulla aduersa refutatione opus habeant, cum seipsa dissoluant, ait Paulus: vnus est mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, tu concludis, Christus mediator non est, quam conclusionem, magno molimine, & rerum multa congerie stabilire conaris : quæro, an non implicant hæc, vt tu dicere soles, contradictionem, Christus mediator est, Christus mediator non est, nonne sunt hæc aientia & negantia, quæ simul consistere & consentire nunquam possint, cum Paulo ais, Christus est mediator, cum tua vanitate, Christus non est mediator, sumptum tuæ argumentationis, conclusioni

Bb   quam

quam inferis contradicit, & ex diametro cum eo pugnat, si Paulus vera ait, Christum esse mediatorem, tua conclusio mentitur, quæ neget Christum esse mediatorem, si conclusio tua vera, Paulus mentitur, quod quàm absurdum est sentire, tu ipse nos mones, qui verbis Pauli ut principio uti volueris in eo concludendo, quod instituisti, si enim Pauli verba mentuntur, quid opus erat te tuæ veritati stabilientiæ ea adhibere? quæ te non solum non iuarent, sed etiam tuam istam structuram totam euerteret, rationationis tuæ fundamentum esse vis, Pauli verba: Vnus est Deus, vnus mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, quæ verba, quam vim habeant, tu ipse testaris, qui hoc argumentum, etsi prouulgatum, sed tamen insigne semperque triumphans argumentum vocas, quodque Paulum ingerere nobis asseueras, ais semper triumphans argumentum, quod Paulus nobis ingerit; insigne argumentum Paulum nobis ingerere ais: triumphans argumentum à Paulo ingestum

stum vocas: quid Paulus quæso dicit, quomodo argumentatur? vnum esse Deum vnum mediatorem Dei & hominum, & qui sit ille mediator, discretè docet dicens: hominem Christum Iesum eū esse, quis igitur est iste Pauli triumphus, ad quem tu te refers, in quo victoriam tuam locas (hoc scilicet quod Paulus ait, vt vnum Deū, ita vnum mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum esse. Hic Paulus triumphat, ad hunc triumphum Timothæum vocat, hoc trophæum victoriæ Christi de tuo, qui te obsidet, dæmone, Paulus statuit, & Christum Iesum solum esse, qui sathanæ chirographū deleuerit, nosque Deo patri recōciliauerit, pacem nobis dederit, captiuam captiuitatē, scandens in cœlum duxerit, demonstrat: Paulus Christum Iesum mediatorem Dei & hominum cōcludit, & docet, Francken Christū Iesum mediatore Dei & hominū negat esse: Paulus est vas electum Dei, vocatus in Euangeliū, qd' Deus p̄ Prophetas suos promiserat, vt portaret nomē Christi *Ad Rom. i.*

Iesu coram gentibus, confitetur me-
 diatorem esse Dei & hominum Chri-
 stum Iesum, idq; Timothæum om-
 nes docere præcepit, Francken homo
 vagus, nebulo, insanus, canis furio-
 sus, sui oblitus, sibi aduersus & repug-
 nans Christum mediatorem multis
 congerendis argutis nugis cõcludit:
 Si Paulus vera docet, Francken impu-
 dentissimè mentitur, atqui à Paulo,
 vt vase electo Dei, & Spiritu sancto
 pleno, nõ nisi veritas profundi potu-
 it, Francken igitur mentitur: Altera
 pars contradictionis vera sit necesse
 est, altera est Pauli, Christus est media-
 tor, Francken altera: Christus non est
 mediator, Pauli vera est, vel etiam ip-
 so authore Francken, qui triumphũ
 verbis Pauli tribuit. Falsa igitur ipsi-
 us Francken, qui impudenter, quod à
 Paulo ingestum sit, inuictum & tri-
 umphans argumentum testatus fue-
 rit, & principium ratiocinatiõis suæ,
 quasiq; fundamentum esse volue-
 rit, in concludendo neget, & contra-
 dicentem ei conclusionem infert, fu-
 rore extæcatus, adeo vt seipsum, qd
 dicat

dicat non exaudiat, argumentum inquit, triumphans ingerit nobis Paulus, quod argumentum illud est Fräcken, nōne vnum Deum esse, vnum Mediatorem Dei & hominum, Paulus dicit, quis quæso iste Pauli mediator est, homo Christus Iesus, hoc argumentum inuictum, insigne, semper vincens, semper triumphans, ais esse, hoc fundamentum aggressioni tuæ, quam instituis ponis. Vide igitur, quid superstruas, quam dissidentia Paulo dicas, quam tecum ipse pugnes, & te ipsum euertas, tuamque vanitatem omnibus ridendam propines, furorisque tui cœci tuo ipsius preconio omnes testes facis, Paulus dicit, mediator Christus Iesus, tu quasi confirmaturus Pauli sententiam, statim partitione vteris; mediatorem aut hominem, aut Deum esse oportere contendis, moxque subsumis, neque hominem Christum, contra quam Paulus ait, esse mediatorem, neque Deum; cum dicere deberes, Pauli sententiam confirmans, Christum propterea mediatorem esse, quod

medius sit inter Deum patrem offen-
 sum, & homines qui offenderint, me-
 dius autem est, quia Deus & homo v-
 triusque naturæ particeps est, hinc e-
 nim tua propositio à Paulo petita, po-
 stulabat confirmationem & rationē
 hanc, causalis coniunctio, nam, pro-
 mittebat : proponis enim cum Pau-
 lo, vnus est Deus, vnus mediator Dei
 & hominum, homo Christus Iesus, ra-
 tionem subijcis : nam si mediator is
 est, quem & nomen & ratio cogit es-
 se, medium inter personā offensam,
 & personam quæ offendit, dicere sta-
 tim debuisti, Christum Iesum hūc es-
 se, quod medius sit inter Deum offen-
 sum, & hominem qui offenderit, me-
 dium esse, quod vtriusq; naturæ parti-
 ceps esset, quod non solum Deus, nō
 solū homo, sed simul Deus & homo
 sit, & Deo patri, & homini cōiunctus
 & amicus, quales solent esse, qui lites
 cōponunt at tu furore plenus, in con-
 trariam partem cursum flectis, & nō
 quod proposueras, sed quod dæmo-
 niū in tuo ore se iactās te dicere cogit
 inferis : Christū mediatorem esse non
 posse,

posse, nugasq; istas tuas, Gordium e-
 tiā nodum appellare te non puduit,
 cum hic cultris nō sit opus, sua enim
 pugna euertuntur, tu te ipsum tua va-
 nitate iugulas, tu quod nectis, dissol-
 uis tecū ipse pugnas, ais, negas, & in il-
 lo sophistarum luto hēsitās, qd' metā
 redargutionis vocant; quā esse aiunt,
 cum quis quæ affirmavit neget, aut q̄ *Frankens-*
 negavit affirmat, quod tu ita disertē *bi ipsi illudit.*
 facis, vt nō differere de mediatore vi-
 dearis, sed tibi ipse illudere, tuamque
 nequitia prodere: quid enim nequā
 hominis magis est, quam seipsum, &
 causam susceptam prodere, neque æ-
 quum est, vt tecū certemus amplius,
 tu teipsum euertisti, tu in redargutio-
 nis metā incidisti, & in eius laqueos
 te induisti, nec tibi ea q̄ deinceps fin-
 gis patrocinantur, teneris à Theolo-
 gis, q̄ tuas nugas satis prudenter & ve-
 rē dissoluūt, nam quod laqueos eorū
 vitare cōtendis, modos mediationis
 Christi recēses, & singulos tuo more
 nugatorio refellis, totū hoc nihil est,
 ferramēta sunt ista, artesq; Autolici
 rimam fugæ quærentis, quā tibi vno

verbo claudemus, dicentes: Christū Iesum mediatorem esse Dei & hominum secundum vtramque suam naturam diuinam & humanam: neque enim solus homo satisfacere pro nobis potuit, neque Deus absque homine id beneficium in nos conferre voluit, eo opus erat, qui & homo & Deus esset; quam materiam, quoniam ex professo in eo libro quem de mediatore Christo scripsimus, copiosè explicauimus, & captionibus eius generis, quibus tu abuteris, respondimus. Nunc pluribus agere nolumus, ad eum librum te remittimus, non sunt hæc quæ de mediatoris officio profers; tua, aliena sunt, quæ tu vt sales compilata, ne tuum deprehendatur furtum interpolas, & mendaciorum tuorum fucos, noua reddis: video quæ hic affers, quibus nec hominem, nec Deum mediatorem esse, ostendere conaris in scholis, vel disputationis causa, vel etiam seriò disputata esse: solent diligentes lectores, non solum ea argumenta ad rem explicandam afferre, quibus veritas cō-

clu-

cludatur, sed etiam ea quæ aduersus *Lectorum ho-*
 veritatem probabiliter dici possunt *norum dili-*
 referre, non vt ea probent, sed vt im- *gentia.*
 probent, dissoluant, vitiaque eorum
 demōstrent, ne quis eis ob rerum im-
 peritiam decipiatur, ne quis eis dein-
 ceptis dolosè abutatur, veritatemque
 specie eorum fucata adumbret: qui
 enim veritatem stabilire vult, quæ ad-
 uersus eam dici possent, refutat neces-
 se est; quod cum illi facerent, tu sedu-
 lō omnia obseruabas, & quod illi vi-
 tandum docerent, arripuisti pro ve-
 ris, & triumphantibus argumentis;
 eis aduersum veritatem abuteris, se-
 cundum illud: vas, nisi fuerit sincerum,
 quidquid infundas acescit, quæ
 te Doctores tui vitanda docuerunt,
 tu ea amplecteris, quæ amplecti debe-
 bas, ipugnas, rides, & blasphemias, vt
 homo mōstrosus & natura aduersus:
 Lux tibi tenebræ sunt, tenebræ lumē,
 venena medicina, medicinam vene-
 num vis esse: Disputarunt & veteres
 de mediatoris officio, disputarunt &
 recentiores. Fuerunt, qui mediatoris
 officium ad humanam naturam tan-

tum referrent: fuerunt, qui tantū deo
 id munus tribuerent, contra vtrosq;
 D. Augustinus differuit, & neq; solū
 hominem, neq; solum Deum, media-
 torē Dei & hominum esse demōstra-
 uit, sed Deum simul & hominē, & di-
 uinitatem humanā, humanitatemq;
 diuinā eo officio fungi cōclusit, qua-
 lis est Christus Iesus, qui, quod Deus
 sit & homo, mediator Dei & hoīm
 ab Paulo dicitur: natæ sunt, & ætate
 nostra, tres hæreses in eo genere, alia
 quæ diuinitati soli Christi mediatio-
 nis officiū tribuit, vt Osiāder docuit,
 alia quæ humanitatis tantū eius hoc
 munus esse cōtendit, vt Francisci Stā-
 cari Mantuani, qui, vt tu vagus in his
 regionibus, nō paucis suo veneno p-
 ditis, ipse etiam periit, nō deerat Mul-
 culus, qui in hoc genere etiā nouū ali-
 quid cōmentus fuerit, & ita ab Osiā-
 dro & Stancaro dissenserit, vt in me-
 diatore Christo, & naturas, & opera-
 tiōes, & proprietates ita cōfunderet,
 vt prorsus quod hoīs esset, Deo tribu-
 eret, & quod Dei homini, aded vt v-
 nā cū humana natura, diuinam etiā
 & cru-

& crucifixam, & mortuam, & in sepulchro iacuisse putaret, quæ triplex hæresis damnata & explosa, veritas enim mediationis in vtraq; natura mediatoris consistit, sed ita, vt aliæ actiones & proprietates humanitatis, in hoc officio obeundo sint, aliæ diuinitatis: quæ quoniam in eo libro, de quo dixi modò, quem de Mediatore edidi, & in quo ex professo hanc controuersiam tractaui, explicata sunt, eò te si lubet, cum tua ista quarta hæresi, quam parturis, & Christum mediationis officio prius relego, duas vt voluntates & operationes in Christo Catholica Ecclesia agnoscit, alteram diuinam, humanam alteram, quod in te ipso ita esse cognoscis, vna est tua anima, non vna tamen eius operatio, vna hypostasis corpore & anima constans in te est, alia tamen proprietas & operatio corporis, alia animæ, alia vtriusq; & communis, vt Aristoteles, cui vni tu fidis, docet: inania sunt, nihil veritatis habent, quæ tu in hoc triumpho, quem tibi Paulum ingessisse gloriaris, adhibes

bes, fucum hominibus facis, tu ipse
 vincens duceris in triumpho, non ve-
 ro triumphas, & quidem non solum
 ab alijs vinceris, sed tu tuis mendacijs
 & pugna verborum te ita illigasti, vt
 exsolui nunquam poteris, inimicus
 tibi in hoc certamine tantum nocere
 non posset, quantum tu tibi nocu-
 eris, Paulum contra te armatum, &
 iugulum tuum petentem euocasti,
 Theologorum argumenta, de offi-
 cio mediatoris vera & firma produ-
 xisti, nihil quod tuam causam iuuet,
 præter nugatoria, attulisti, ac planè
 neruum in quem ires, aduersarijs tra-
 didisti, itaq; carceri te tuo relinquo,
 disputationi cum tam vano homine
 renuncio, & quæ acta sunt, non ago.
 Nec de peccato Adæ operæ precium
 fuerit, vt tecum luctemur, ille, quan-
 tum in illo fuit, nos perdidit, & ab il-
 lo, quod nobis ab initio mundi para-
 tum erat, regno cælesti exclusit, quod
 per Ihesum Christum mediatorem
 nostrum, & Dei patris recuperaui-
 mus, quæ tu profers argumenta con-
 tra mediationem eius, vana, & homi-
 nis

nis delirantis, suamque nequitiam omnibus ingerentis, sunt. Non sentis, quid dicas, quam tibi aduerseris, maiorem benignitatem Deum Patrem demonstraturum fuisse, erga nos, si non misso filio, omne illud debitum & crimen nobis donasset. Confirmas id stultè adducto exemplo Domini, seruo debitum donantis, equidem maius beneficium præstat Dominus ei seruo cui debitum, nihil ab eo repetens, remittit, sed multò maius est beneficium, si non solum suum debitum illi donet, sed etiam alienum pro eo dissolvat, iacturamque pro seruo adeat: Deus pater, & suum debitum nobis donauit, & diabolo, qui nos captiuos teneret, precium appendit, nos redemit, non quouis precio, non auri & argenti, sed filij vnigeniti sanguine, vtrumne autem maius beneficium præstat, qui debitum tantum remittit, an verò qui ultra id quod remisit, quod iure illi deberetur, etiam facultates suas, quas retineret, in te effunderet, & tui causa etiam filium suum hosti, vt te è vinculis liberaret, tra-

di-

diderit, cruciandum & occidendum
 in tuo exemplo, vnum est beneficij
 genus, remissio debiti, deus pater plu-
 ra coniunxit, & quod illi debebas, re-
 misit, & quod hosti tuo, qui te capti-
 uū teneret, deberes, pro te dissoluit,
 filium suum vnigenitum pro te mo-
 ri, & precium sanguinis eius pro te ap-
 pendi voluit, maius hoc Francken be-
 neficium est, maior gratia, si tantum
 suum tibi ille remisisset debitum, nec
 curasset te redimi, captiuus maneres,
 remissum debitum tibi nihil profuisset,
 quo te tyrannus exspoliasset, at tu
 ita sensum perdidisti, vt quod minus
 est, maius esse dicas, quod maximum
 eleues: potuisse Deum remittere no-
 bis debitum dicis sine precio. At De-
 us pater non solum benignus, sed e-
 tiam iustus esse vult, bonitatis est e-
 ius, quod remiserit debitum, iustitię,
 qđ tyrāno tuo vnde te liberabat, pre-
 cium appenderit, & non vi, sed iure,
 te ad libertatem vindicauit: Aufer i-
 gitur tuum stultum exemplum, non
 solum gratis, non solum nullum præ-
 mium

*Francken sen-
 sum perdidit.*

mium à nobis petens donauit nobis debitum Deus pater, sed vltra id etiam filium pro nobis tradidit. Sunt multa quæ tu nugaris, quæ tibi aduersa esse non sentis, quæ vt vana, & leuia, & inepta prætermitto, sed neque illi tuo impio, quo actum hunc extremum claudis, mendacio respondere placet, cum sit à magnis viris, & Catholica Ecclesia notatum, damnatum, explosum, sæpiusque cum suis authoribus profligatum. Neque enim Christus Iesus, cui omnia patris nota sunt, hoc agebat vt se Deum negaret, cum diceret diem iudicij, de quo curiosè discipuli interrogarent, soli Deo patri notum esse, filium etiam ignorare, sed vt curiosas mentes discipulorum reprimeret, & ab ijs quæ eos scire nihil interesset, auocaret, & ad res saluti eorum necessarias reuocaret, sciuit qualis esset dies ille, descripsit eum, quod hoc nobis necessarium fuerit, voluit enim nos mone-
re, vt quæ in eo iudicio damnanda essent, sedulò vitaremus, quæ probaren-

*Cur dies iudi-
cij incertus.*

barentur sectaremur, nam & premia virtutis & pietatis, & supplicia scelerum nobis exposita esse voluit, vt & ad opera bona præmiorum spe excitaremur, & à sceleribus, supplicijs, quæ diē illam sequerentur, deterrermur, sciuit & scit, quando dies illa futura, sed tamen quoniam, vt vitæ nostræ incert⁹ finis est, incerta dies & hora, & temeritatis est penitus hæc definire, ita & mundi finis incertus est, potest enim Deus & lōgius spacium illud extendere, etsi voluerit contrahere & abbreviare, prout expedire cunctis suis viderit, quod & publicè ante diluuium accidisse scimus, cum diluuij tempus quod post centum annos & viginti fore prædixerat, coarctauit, accelerius quam voluit, enormitate scelerum coactus, supplicium interitumque mundi accelerauit, & priuatim plerisque postea vitam produxerit, vt Ezechie Heliæ, & alijs, noluit igitur more vestro hæretico Horoscopos illos definire: posse celerius, posse tardius, illam diem venire, secundum voluntatē Dei patris,

patris, sæpè Christus aliud dixit, & respondit, quã quod interrogãtes quærent, nõ quod prorsus non faceret, vt fratrib. se, vt ad diẽ festũ Hierosolymã iret, & se mundo ostenderet, vrgentibus respondit, se nõ ascensurũ, ascendite inquit vos, tempus meum nondum venit, ego non ascendam: nihilo secius tamen fratribus ad diem festum profectis ipse eodem venit, negauerat se ascensurum, nõ quod prorsus non esset ascensurus, sed quod nõ propter eam causam ascenderet, quã fratres eius spectabant, hoc verò est, vt se mundo regem esse renunciaret, sed vt oraret, legi quẽ satisfaceret, nõdum venerat regnum eius, nondum se mundo manifestare, qui esset, voluit, quod tum demum fecit, cum in crucem ascendit: tum enim mundo se Regem esse declarauit, & quid esset monstrauit, principem mundi vicit, hic suam potentiam, hic suum regnum mundo patefecit, omnia dicebat, cum exaltatus fuero à terra, traham ad me, ibi potestates omnes in seipso triumphauit: ascendit igitur

contrà quàm dixisset in Hierusalem, sed non eo modo, vt fratres volebāt, qui regnum terrenū eius animis coquebant, sed tamen alio modo ascendit, scilicet vt oraret, alio modo tum cum irēt, vt crucifigeretur, quo tempore se mundō reuelauit, & fratribus satisfecit, quamuis non eo modo, vt illi volebant, verus est Christus in omnibus dictis suis: sed veritatem non semper ita apertè dicit, vt ab omnibus intelligatur: vobis, inquit, datum est nosse Regnum Dei, cæteris in parabolis: sciuit diem iudicij, cū negaret se scire, sed noluit apertè dicere, quòd non expediret, noluit voluntati patris sui metam ponere, quem illi, in iudicando mundo, non liceret egredi, & vel longius mundi tempora producere, vel si res posceret cōtrahere: neque à patre iussus erat, vt finē mundi cum Astrologis definiret, sed benè viuere in mundo nos doceret, nescire se dixit, quod pater reuelari noluit, quod absconditum à sensibus hominū commodius lateret, quàm prouulgatum ab omnibus sciretur:

vti-

utilius est nos vitę finem nescire, quā cognoscere, ignorantia eius, nos vigilare, & paratos esse iubet, scientia ignavos, & vitijs deditos faceret, iramque Dei in nos prouocaret: ait igitur Christus se nescire, hoc est, nolle reuelare, quod sciri non permiffum esset à patre, sed ita in dubio relinqui, vt homines exspectatione incerta non securi, sed cauti reddantur, satis argumento sunt illa, non ignorasse Christum diem iudicij, quæ ipse de eo dixit, quæ signa eius descripsit, addedò vt nos ea contuentes, propè esse cum agnoscamus. Sciuit Christus Iesus, qui omnia nouit, quid sit veritas cum à Pilato interrogaretur, dicere tamen noluit, quod hoc eo tempore redemptioni nostrę non expedire videret, sciuit diem iudicij, quē in corde eius esse testatur Isaias, sed quod eam cognitionem non fore utilem sciret, dicere noluit, ac ne importunè quęstionem eam vrgerent discipuli, nescire se respondit, non fuisse autem futuram commodo discipulorum eam cognitionem, ipse in coelū

scandens, ab iisdem discipulis interro-
gatus testatur, dicens, Nō est vestrum
nosse tempora & momenta, quæ pa-
ter posuit in sua potestate, quæ ille
vel produceret, vel contraheret pro
commodo nostro: apertè enim hæc
verba docent, cur Christus diem iu-
dicii non definiat, quod scilicet ea co-
gnitio nihil ad officium Apostolorū,
nihil ad nostram salutem commodi,
imò multum incōmodi afferret: non
est igitur, inquit, vestrum nosse tem-
pora, nihil ad vos id pertinet, nihil
vobis commodi afferet, imò securita-
te vobis iniecta, vos pigros redderet,
& à cogitatione regni cœlestis auoca-
ret, sensus vestros somno immerge-
ret, cum vobis vtilius sit semper vigi-
lare, & semper excubias agere, aduen-
tum meum, qui vobis incertus sit, sin-
gulis horis expectando, nō igitur pro-
pterea, quod nesciat, ait se ignorare,
sed quod dicere nollet. Non vult au-
tem dicere, quoniam id inutile vo-
bis prouidit. Voluit Deus pater extre-
mum illum diem mundi nos celare,
vt nos attentos redderet: milites, qui
pro-

procul hostem abesse putant, securi fiunt, arma deponunt, ac sua illa securitate, hosti qui subito & insperatus veniat, victoriam tradunt, proinde Imperatores prudentes, vt eam securitatem militi exequant, hostem præstò adesse, quamuis procul absit, nunciari curant, semper in armis militem tenent, vt ad subitos casus instructum & paratum habeant: milites hic sumus, depugnamus non cum carne quæ videatur, sed cum potestatibus huius mundi, & hoste inuisibili diabolo, qui nusquam abest, qui vt leo circuit, quærens quem deuoret, & cautos quidem non aggreditur, insecuros, nihilque de periculo cogitantes impetum facit. quæ cum Christus vt Deus viderit, securitatem omnem nobis excutere voluit, vigilare nos iubet, & armatos contra aereas potestates excubare, vt cum ipse subito nos vocauerit, statim ad eum armati, & expediti aduersus hostem procurramus, victo que hoste, in nuptias vna cum eo ingrediamur: quod igitur tu è triuio arripis argumentum, nō mo

dò protritum , verumetiam obtritum & explosum est, nihil agis, Christi benignitatem irritas , ac iram eius in te prouocas, data est illi à patre omnis potestas, data omnis scientia, omnis sapientia , datus omnis intellectus, nihil est patris, quod non eius sit, scientia patris, scientia filij est: scit pater diem iudicij, scit & filius idem & vnus cum patre in substãtia Deus, qui cum sciret eam esse voluntatem patris, ne momenta & tempora, quæ ille in sua potestate posuit, ne diem iudicij homines, vt & mortis suæ scirent, nihil de eo interrogatus respondere voluit, ignorare se finxit, vt curiosi scrutantes discipulos reprimeret, ac voluntati patris satisfaceret, venit enim, vt ipse testatur, in mundum, vt voluntatem patris faceret, cui non obsequi nefas esset. Atqui si iudicij diem definisset, voluntati patris non modò non paruisset, sed etiam aduersatus esset, quod ab officio suo maxime alienũ fuisset: sciuit momenta & tempora, patrem in sua potestate solum esse voluisse, hominib.
eam

eam potestatem negatam esse voluit: igitur quod pater nollet enūciari, voluit tectum esse, sepè homines quæ cæleri volunt, quamuis sciant, interrogati tamen sese scire negāt, non quod nesciant, sed quod arcana illa, prouulgari, in cōmodum esse videant: loquebatur Christus cum discipulis interrogantibus, vt homo cum hominib. respondit se nescire, vt homo, quod vt Deus sciuit, sciuisse eum argumento est, quod tempora & momenta, ea in patris potestate solius esse sciuerit, quod signa diei extremæ descripsit, quod rationē aduentus sui, totumq; illum apparatus, & pompam, maiestatis suæ, cū qua venturus est explicauerit, quod nobis vtile scitu esset, indicauit, præmia bonis, supplicia æterna malis demonstrauit, vt & præmijs ad pietatem nos excitaret, & supplicijs ab impietate & scelerib. reuocaret, hoc quod vtile erat, nos scire voluit: diem illū extremum quādo esset, quod nihil fructus inde caperemus, nos ignorare voluit. Postulabat turba ab eo signum de cælo, cui respondit:

se illi signum nullum daturum, præter signum Ionæ Prophetæ, qui triduo in vêtre ceti fuisset, vt & ille in vêtre sepulchri futurus erat triduo, & tamen cum moritur, signa illa, quæ de cœlo postularent, Iudæis dedit, Solem obscurauit, terram concussit, monumenta aperuit, negauit cum immaturè poscerent, cum curiosi essent, cum ea quæ illis necessaria diceret, negligenter, & ea quæ non opus essent, poscerent. Satis enim ea, quæ in curandis ægtotis, mortuis excitandis, dæmonio eijciendo agebat, cum filium Dei esse testabantur, signo de cœlo, non erat id necesse probare, etenim lucente veritate comprobationes eius poscere, est, Deum tentare, qui tentari se non patitur, & tentatus grauiter irascitur: at cum in morte videret, etiam fideles de sua diuinitate, & quam confirmauerat veritate, dubitare, signa diuinitatis suæ & testes & in cœlo, & in terra esse voluit. Soli Lumen ademit, terram quam mundi sapientia, etiam ipsos Deos mouere non posse asseuerat, concussit,

fit, cur hoc non fecit turba petente?
quia inutile eo tempore fore hoc ip-
si turbæ iudicaret: cur moriens dat
signa, quæ se daturum negasset? quod
id vtile mundo & necessarium vide-
ret, poterat eo tempore cum à turba
tētaretur, testem diuinitatis suæ pro-
ducere Solem, poterat totam com-
mouere terram, sed noluit: ita cum
interrogatur de die iudicij, sciuit qui-
dem & potuit dicere, sed noluit, non
potuisse, narratur, signa facere in Na-
zareth propter incredulitatem ciui-
um illorum, vnde Iudæi inferunt, om-
nipotentem non esse, cum quibus ne
erraremus, Matthæus eum non fecif-
se ait, propter incredulitatem corū,
hoc est, noluisse infideles illos sana-
re, præter paucos, qui crederent, non
quod ingratis illis non posset signa
ostendere, ægrotos curare, sed quod
noluit sine fide eorum id facere: fides
enim nostra cum voluntate eius con-
currat necesse est: cum igitur Marcus
ait, non poterat ibi virtutem vllam
facere, accipi debet (non poterat) ver-
bum, pro noluit, quod non crederēt:

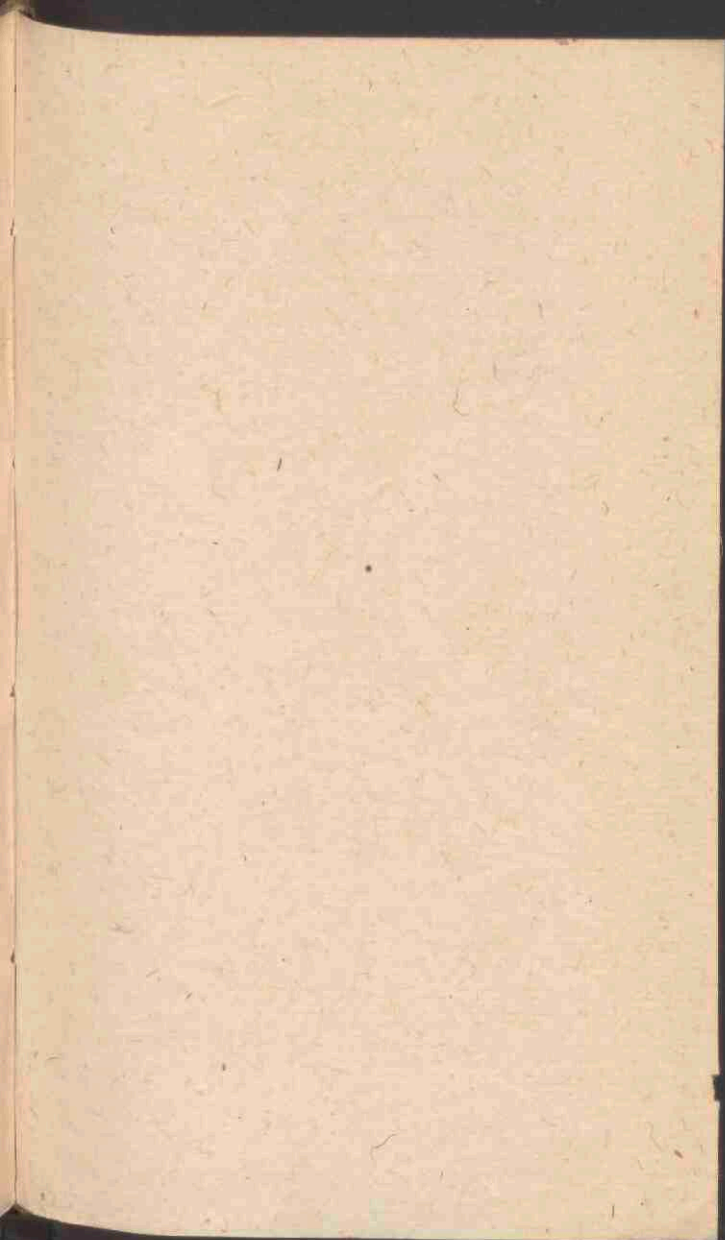
itacum dicitur, nesciuit diem iudicij, dicendum est eum sciuisse, sed tamen quia non expeditbat id enunciari, eum noluisse. Frustrà igitur Francken nugatur, frustrà Christo oblatrat, nescire se dixit, quia noluit, dixit humano more, dixit, vt homo inter homines, ita etiam dixit, curne vocas bonum? nemo bonus, nisi solus Deus, non quod non esset bonus, sed quod ille qui bonum appellauit, eum Deum esse non crederet, quem vt se Deum agnosceret, quem bonum esse & videret, & confiteretur, obiter admonet: nugatur etiam hic Francken, nescio quid, de duobus in vna re principijs, vt suam istam importunitatem roboret, quasi hoc non pro nobis militet contra suam temeritatem: duo principia in Christo sunt, duæ naturæ diuina & humana, duo genera operationum inde surgunt, alia est operatio eius humana, alia diuina, vt dixi, humanæ actionis principium est humanitas, diuinæ ipse Deus, orationis eius humanæ natura est principium, remittendorum peccatorum, diuinitas,

tas, vt distinctæ sunt naturæ & principia, ita distinctæ actiones: ignorare diem iudicij, hominis est; scire diem iudicij Dei est: verè igitur respondent Theologi, ignorare filium Dei, vt hominem diem iudicij, scire autem vt Deum, aliud principium est sciendi, diuinitas ipsa, aliud ignorandi, humanitas. Quod igitur Christum, & nescire & scire diem iudicij dicimus, contradictionem quod vult Francken, non implicamus assertioni nostræ: non sunt ea aduersa quæ ad diuersa referuntur: nescire humanitatis est, scire diuinitatis. Neque necesse est duobus principijs in vna re conclusis, vtriusq; simul actionem concurrere, comedit corpus, non comedente intellectu, quiescit corpus, non quiescente animo, qui est perennis motio. esurit humanitas Christi, non esurit diuinitas. Nihil igitur nos actiões duorū principiorum à Francken productorum impediunt, nihil cōtra nos faciunt, imò pro nobis strenuè cōtra eimendaciorū aciem pugnant, aduersus quæ luctari amplius nolumus,
 si quis

si quis volet in eius nugis obterendis abuti tempore & ingenio, illi lam-
pada trademus, nos in Christo Iesu fi-
lio Dei patris, æterno, vero & viuo
mediatore nostro, & in Spiritu san-
cto, Deo vero & Domino viuifican-
te, Francken anathema dicto, cui ta-
men pro charitate Christiana bo-
nam mentem precamur,
acquiescimus.

FINIS.

1787112

ul
ue
let
te

g
i
di
ro
mo
n
ca
cu
fel
one
im
ete
mb
m

